

VULTUR PETRONELA

**EVALUAREA PERFORMANȚEI
FINANCIARE A ENTITĂȚILOR
ECONOMICE DIN SECTORUL
HOTELURI ȘI ALTE FACILITĂȚI DE
CAZARE**

VULTUR PETRONELA

**EVALUAREA PERFORMANȚEI
FINANCIARE A ENTITĂȚILOR
ECONOMICE DIN SECTORUL
HOTELURI ȘI ALTE FACILITĂȚI DE
CAZARE**

VULTUR PETRONELA

**EVALUAREA PERFORMANȚEI
FINANCIARE A ENTITĂȚILOR
ECONOMICE DIN SECTORUL
HOTELURI ȘI ALTE FACILITĂȚI
DE CAZARE**

*Prin intermediul acestei cărți, mă simt onorată să adresez cuvinte de mulțumire sinceră și sentimente de considerație doamnei **profesor universitar doctor Elena HLACIUC** care, în calitate de conducător științific, prin sfaturile pertinente și sprijinul acordat, a contribuit la realizarea acestei lucrări.*

*Închei, mulțumind prin a spune un sincer: “Sărut-mâna **MAMĂ!**”, “Sărut-mâna **TATĂ!**” și “Mulțumesc, **Gabriel!**” pentru suportul moral, înțelegerea și răbdarea manifestate constant, ajutându-mă să duc la bun sfârșit această lucrare.*

Autorul

CUPRINS

CUVÂNT ÎNAINTE	12
INTRODUCERE	13
CAPITOLUL 1	21
<i>CONSIDERAȚII PRIVIND ENTITĂȚILE ECONOMICE DIN TURISM ȘI INDUSTRIA OSPITALITĂȚII</i>	21
1.1. Sfera de cuprindere a turismului și industria ospitalității.....	21
1.2. Particularități ale Sectorului Hoteluri și alte facilități de cazare similare	24
1.3. Analiza activității și evaluarea entităților economice din domeniul hotelier.....	27
1.4. Priorități și constrângeri specifice entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare.....	35
1.4.1. Priorități particulare entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare	35
1.4.2. Constrângeri specifice entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare	39
CAPITOLUL 2	46
<i>VALORIFICAREA INFORMAȚIILOR FINANCIAR -CONTABILE DE CĂTRE ENTITĂȚILE RAPORTOARE DIN SECTORUL HOTELURI ȘI ALTE FACILITĂȚI DE CAZARE</i>	46
2.1. Aspecte generale privind informația contabilă.....	46
2.1.1. Noțiunea de informație contabilă	48
2.1.2. Clasificarea informațiilor contabile	49
2.1.3. Comunicarea informației contabile prin situațiile financiare	52
2.2. Caracteristicile calitative ale informației contabile în actualul context global.....	58
2.3. Utilizatorii informației contabile și necesitățile acestora	65
2.3.1. Impactul economic al părților interesate asupra turismului și industrii ospitalității	72

2.4. Particularități ale organizării informației contabile în Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare	77
--	----

CAPITOLUL 3	83
<i>APORTUL INFORMAȚIONAL AL SITUAȚIILOR FINANCIARE ÎN IMBUNĂȚĂȚIREA COMUNICĂRII DIN SECTORUL HOTELURI ȘI ALTE FACILITĂȚI DE CAZARE</i>	83
3.1. Standardele Internaționale de Raportare Financiară (IAS/IFRS) limbajul contabil comun de prezentare a informației contabile	83
3.1.1. Utilizarea standardelor IFRS la nivel global de către entitățile economice cotate	87
3.2. Prezentarea situațiilor financiare a entităților cotate din perspectiva Standardelor Internaționale de Raportare Financiară.....	91
3.3. Standardele Internaționale de Raportare Financiară cu impact asupra informațiilor contabile prezentate în situațiile financiare ale entităților cotate din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare	94
3.3.1. Influența pe care o are IAS 8 „Politici contabile, modificări ale estimărilor contabile și erori” asupra informațiilor contabile din situațiile financiare	95
3.3.2. Utilizarea informațiilor prezentate de IAS 10 „Evenimente ulterioare perioadei de raportare” între obligativitate și necesitate	99
3.3.3. IAS 37 „Provizioane, datorii contingente și active contingente”	103
3.4. Poziția financiară privită prin intermediul informațiilor prezentate în bilanțul contabil și importanța acesteia pentru manageri	107
3.5. Performanța financiară reflectată prin intermediul informațiilor prezentate de contul de profit și pierdere - sursă de informații pentru manageri	112
3.6. Analiza principalilor indicatori calculați pe baza situației activelor, datoriilor și capitalurilor proprii și a contului de profit și pierdere.....	114
3.6.1. Analiza indicatorilor de solvabilitate.....	115
3.6.2. Analiza indicatorilor de risc	118
3.6.3. Analiza indicatorilor de profitabilitate	123
3.6.4. Analiza indicatorilor de activitate.....	127

3.7. Importanța informațiilor prezentate în notele explicative la situațiile financiare specifice entităților din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare 130

CAPITOLUL 4	143
<i>CERCETARE CANTITATIV-CALITATIVĂ PRIVIND EVALUAREA PERFORMANȚEI FINANCIARE A ENTITĂȚILOR ECONOMICE DIN SECTORUL HOTELURI ȘI ALTE FACILITĂȚI DE CAZARE</i>	143
5.1. Model econometric de evaluare a performanței financiare a entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare	143
5.1.1. Lichiditatea	143
5.1.2. Solvabilitatea	144
5.1.3. Rentabilitatea activelor (ROA)	146
5.1.4. Rentabilitatea capitalurilor proprii (ROE)	147
5.1.5. Marja brută a cifrei de afaceri (turnover gross margin)	148
5.1.6. Efectul de levier financiar	149
5.1.7. Rata datoriei totale	151
5.1.8. Rentabilitatea vânzărilor	152
5.2. Studiul performanței financiare prin intermediul metodei analizei componentelor principale	154
5.2.1. Statistica descriptivă	156
5.2.2. Analiza matricei de corelație a variabilelor	164
5.2.3. Testul KMO și Bertlett	178
5.3. Studiu privind efectele COVID 19 asupra performanței financiare a entităților din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare	187
5.3.1. Introducere în metodologia de elaborare a studiului	187
5.3.2. Elaborarea portofoliului de întrebări aferente studiului	193
5.3.3. Elaborarea studiului privind efectele COVID 19 asupra performanței financiare a entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare.	194
CONCLUZII	217
BIBLIOGRAFIE	222

CUVÂNT ÎNAINTE

INTRODUCERE

Turismul și ospitalitatea sunt fenomene socio-economice convergente, puternic corelate cu aproape toate sectoarele economice naționale și internaționale. Aportul pe care activitatea turistică îl are la dezvoltarea civilizației actuale a inclus acest domeniu de activitate în categoria valorilor creative ce dinamizează sistemul economic global.

Profunda cosmopolizare a mediului de afaceri în ansamblul său și canalizarea societăților moderne spre activitățile recreative au favorizat ascensiunea industriei ospitalității și a turismului în mod particular. Concomitent cu intensificarea consumului și a circulației turistice a crescut și numărul entităților economice specializate pe cazare în regim hotelier interesate să-și pună în valoare cât mai bine cu putință resursele, sistemul managerial și valorile specifice.

Serviciile turistice bazate pe ospitalitate și excelență în afaceri au un impact semnificativ asupra economiei și PIB-ului național, contribuind în ultimă instanță la dezvoltarea unor sisteme integrate, extraordinar de complexe, de rezervare și la consolidarea unor lanțuri hoteliere care trasează cele mai noi trenduri pe piață globală.

Totodată, Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare similare a devenit o componentă vitală pentru dezvoltarea durabilă a industriei ospitalității în acord cu noile tendințe în materie de distanțare socială, securitate și confort. Aceste entități economice cunosc o metamorfozare periodică și o adaptare permanentă la cerințele și nevoile consumatorilor.

Afacerile din domeniu sunt principalul generator de locuri de muncă pe plan mondial și s-au dezvoltat într-o activitate care nu cunoaște stereotipuri sau limite politice, ideologice, istorico-geografice ori culturale.

Dezvoltarea sustenabilă a turismului și industriei ospitalității oferă posibilitatea turistului de a profita de resursele naturale ale zonei în care se deplasează, dar totodată și consumă parte din acestea. Pe de cealaltă parte entitatea economică trebuie să fie profitabilă, dar folosește resursele naturale și antropice pentru a atrage turiști în număr cât mai mare. Resursele naturale sunt limitate, iar noi, în calitate de turiști sau antreprenori suntem responsabili de păstrarea în condiții optime a acestor resurse.

Contextul cercetării este determinat și de starea actuală, de incertitudinea în care se află entitățile economice din toate sectoarele de activitate, declanșată de pandemia COVID 19. Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare este unul dintre cele mai afectate sectoare, având în vedere restricționările privind circulația persoanelor, călătoriile și transportul.

Aceste aspecte ne motivează să încercăm să evaluăm *performanța financiară a entităților din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, pe baza informațiilor din situațiile financiare.*

Ne propunem ca în demersul nostru să abordăm o parte teoretică constând din trei capitole bazate pe studiul din literatura de specialitate și a unei părți aplicative, empirice, căreia i-am dedicat un capitol, structurat în două studii empirice. Credem că interdependența dintre analiza indicatorilor clasici este o temă reală de evaluare a performanței financiare a entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, dar și modelarea econometrică pe baza acelorași indicatori. Adecvarea cercetării este reprezentată de elaborarea a două componente agregate de evaluare a performanței financiare, prin intermediul cărora să se analizeze într-o manieră mai ușoară un număr ridicat de indicatori, care prin intermediul celor două componente să exprime aceleași rezultate.

Informațiile cu privire la turism și ospitalitate sunt fenomene socio-economic convergente, puternic corelate cu aproape toate sectoarele economice naționale și internaționale. Aportul pe care activitatea turistică îl are la dezvoltarea civilizației actuale a inclus acest domeniu de activitate în categoria valorilor creative ce dinamizează sistemul economic global. În primul capitol s-a axat pe descrierea Sectorul turismului și industria ospitalității, în contextul în care obiectivul prezentei teze are la baza entitățile economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare și modul în care se realizează evaluarea performanței financiare a entităților economice. De asemenea s-au evidențiat particularitățile sectorului supus analizei, examinarea activității și evaluarea entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare și cel mai important, prioritățile și constrângerile specifice entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare.

În activitatea turistică, comunitatea locală are un rol esențial deoarece este obligată să păstreze modul de viață tradițional, cultura, de care sunt interesați turiștii care poposesc în acele locuri. Comunitatea locală este implicată activ în planificarea, dezvoltarea și gestionarea produselor și

activităților turistice. Acest fapt conduce la unificare, oferă putere de decizie și însuflă mândrie comunității gazdă. Aceștia au oportunități de a încasa venituri, ca o sursă alternativă de reducere a săraciei. În schimb, toată lumea este conștientă de impactul turismului asupra mediului natural, și se iau măsuri de conservare a resurselor naturale.

Turiștii reprezintă o altă categorie de parte interesată a turismului. Nevoile oamenilor moderni, care aparțin generației societății post-industriale, sunt legate de un puternic proces de schimbare a nevoilor și obiceiurilor legate de cazare, alimentație, consum, divertisment, joc, transport etc. Turiștii moderni își poartă obiceiurile și au nevoie de ele în călătoriile lor.

Buna colaborare între aceștia și comunitatea locală promovează toleranța, înțelegerea, învățarea interculturală. Turiștii petrec timp de calitate, asimilând obiceiurile și modul de viață local. Turiștii aduc în aceste locuri lichidități, deschid porțile spre potențiali investitori. Totodată este datoria turiștilor de a proteja mediul înconjurător.

Contabilitatea, prin activitatea specifică, realizează legătura dintre activitățile economice și factorii decizionali.

Informația, pe cât de folosită este zilnic, pe atât de dificilă este definirea ei. Cuvântul din care provine este latinescul „informare” care înseamnă a da o formă. După Oxford English Dictionary, informația se referă la „acțiunea de a informa, a comunica cunoștințe sau noutăți despre un fapt sau o apariție; acțiunea de a spune sau de a i se spune ceva” sau „cunoștință comunicată ce privește un anumit fapt, subiect sau eveniment, despre care se înștiințează, se ia cunoștință, știre, noutate” .

Informațiile contabile sunt transmise de către o entitate economică ca urmare a respectării obligațiilor legislației în vigoare sau o pot face în mod voluntar. Ce este diferit între comunicarea obligatorie și comunicarea voluntară constă în cantitatea de informații transmise și calitatea informațiilor. Entitățile economice listate pe o piață reglementată trebuie să comunice informații contabile cu privire la evoluția activității economice, în funcție de care iau propriile decizii. Entitățile economice pot prezenta un set informațional voluntar care să constituie așa numita comunicare din proprie inițiativă. Dezvoltarea sustenabilă a turismului îndeplinește, așadar, aceleași criticii care stau la baza întregii paradigme a dezvoltării durabile în general, adică dacă este sau nu cu adevărat posibilă reconcilierea dezvoltării economice cu integritatea mediului și societate.

În acest context, este important de avut în vedere că valorificarea optimă a informațiilor din situațiile financiare ale entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, trebuie să țină cont de o atenție maximă a atributelor calitative a acestor informații financiar-contabile, atribute care să satisfacă cerințele informaționale ale multi-utilizatorilor.

Indiferent de beneficiarii și de scopul informației contabile, ea deține anumite calități. Informațiile contabile trebuie să fie exacte, omogene și verificabile, utile și oportune. De asemenea, ele trebuie să fie prezentate în concordanță cu baza lor juridică și economică, aplicarea normelor contabile să fie realizată cu sinceritate, iar informațiile să fie furnizate în mod regulat, astfel încât să poată fi utilizate în procesul decizional.

Caracteristicile calitative specifice raportărilor financiare conform OMFP 1802/2014, sunt împărțite în două categorii: caracteristici calitative fundamentale și amplificatoare. Tot conform aceluiași ordin, pentru ca informațiile financiare să fie utile, ele trebuie să fie relevante și să reprezinte exact ceea ce își propun să reprezinte. Utilitatea informațiilor financiare este amplificată dacă acestea sunt comparabile, verificabile, oportune și inteligibile.

În literatura de specialitate s-a studiat de-a lungul timpului problema caracteristicilor de calitate a informației contabile, transparența informației în eficiența pieței.

Stabilirea unor limite de creștere prin intermediul proceselor de negociere și participare care implică un număr mare de interese adeseori divergente, poate fi definită, în cadrul paradigmei turismului sustenabil și responsabil, ca tradiții comunitare (Community-Based Tourism), în care comunitatea gazdă și beneficiile care pot veni din turism reprezintă axa centrală a acestui proces.

Indiferent de forma de turism pe care o practică o țară, aceasta va fi asociată mereu cu comunitatea locală, chiar dacă aceasta participă în mod activ sau pasiv la dezvoltarea turismului.

În unele țări, comunitățile locale în sine servesc ca una dintre atracții, adică vizitatorii călătoresc de obicei experimentând modul lor tradițional de viață și cultură. Gradul acestei experiențe este dependent de nivelul de participare al vizitatorilor în comunitate. Participarea pasivă a vizitatorilor este de obicei limitată la utilizarea serviciilor și facilităților oferite, bucurându-se de atracțiile locale, cumpărând produse locale și de artizanat sau observarea

spectacolelor locale. Întrucât participarea activă a vizitatorilor se poate extinde în comunitățile locale în activități de trai zilnice și ritualuri, învățarea și gătitul alimentelor locale, învățarea înțelepciunii locale sau asistarea la nivel socio-economic local la proiecte de dezvoltare. Interesele în experimentarea tradiționalului ca mod de viață și cultură împreună cu interesele pentru îmbunătățirea statutului socio-economic al comunității locale, au condus la dezvoltarea și promovarea comunității locale ca formă de turism.

Standardele Internaționale de Raportare Financiară sunt orientate pe structura situațiilor financiare și pe modul în care este tratat din punct de vedere contabil fiecare element patrimonial. „IFRS-urile sunt standarde de raportare financiară ușor de perceput și de pus în practică la nivel global, bazate pe principii prezentate clar.” „Scopul acestora este de a impune prezentarea unor informații transparente, comparabile, și de înaltă calitate, pentru a ajuta utilizatorii acestora să ia decizii economice optime¹.”

Alegerea entităților de a prezenta situațiile financiare din perspectiva Standardelor Internaționale de Raportare Financiară, are ca principal argument faptul că acestea au fost adoptate în marea majoritate a statelor, din întreaga lume. Tendința de întindere a aplicării este evidentă, fie prin adoptarea propriu-zisă, fie prin adaptarea legislației naționale.

În vederea întocmirii situațiilor financiare, entitățile economice aplică IAS 1 – „Prezentarea situațiilor financiare”. Conform standardului, situațiile financiare au ca scop general să satisfacă nevoile utilizatorilor care nu se află în poziția de a impune entității să întocmească rapoarte adaptate nevoilor lor specifice de informații.

Bilanțul contabil este documentul care pune în echivalență elementele de activ și cele de capitaluri proprii și datorii. De asemenea prezintă situația patrimonială sau poziția financiară a unei entități la un moment dat. Egalitatea bilanțieră este necesară, deoarece activul și pasivul sunt două reprezentări a acelorași mărimi economice.

Performanța financiară este cumulul dintre economicitate, prin utilizarea minimului de resurse, eficiența, prin maximizarea rezultatelor ce urmează a fi obținute, și eficacitate, reprezentată de confirmarea previziunilor realizate de entitatea economică. Contul de profit și pierdere este instrumentul care ne sprijină în demersul de a analiza performanța financiară.

¹ IFRS, partea A, Ed. CECCAR, 2013, p. 548

S-a efectuat analiza celor mai importanți indicatori calculați pe baza informațiilor furnizate de situația activelor, datoriilor și capitalurilor proprii și a contului de profit și pierdere. De asemenea s-a evidențiat importanța informațiilor prezentate în notele explicative la situațiile financiare specifice entităților din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare.

Pentru determinarea poziției financiare a entităților economice am analizat principalii indicatori privind lichiditatea, solvabilitatea, gradul de îndatorare. Știm că lichiditatea exprimă capacitatea entității economice de a face față pe termen scurt, iar solvabilitatea aduce în discuție datoriile necurente. Aceste două elemente nu sunt relevante dacă nu am analiza gradul de îndatorare, care este o modalitate mijlocită de apreciere a solvabilității.

Evaluarea performanței entităților economice s-a realizat prin analiza ratelor de rentabilitate, care măsoară eficiența capitalului alocat activității de producție a entității economice și rentabilitatea financiară, care evaluează puterea capitalurilor proprii de a realiza excedent, după retribuirea capitalurilor împrumutate.

Notele explicative la situațiile financiare cuprind o imagine expozitivă a tuturor celorlalte fragmente componente ale raportării financiare. Prin examinarea acestora, prezentarea informațiilor s-a realizat în mod relevant, crescând în acest fel gradul de transparență a informațiilor contabile.

Am încercat să recunoaștem în cadrul demersului nostru ce elemente modifică poziția și performanța financiară a entităților din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare.

Primul studiu empiric are la bază cercetarea de tip cantitativ, cu rolul de a cuantifica aspecte relevante identificate în analiza calitativă, prin testarea și validarea unor ipoteze prin metode specifice. Scopul studiului este de a evalua performanța financiară, cu ajutorul indicatorilor calculați pe baza informațiilor contabile din situațiile financiare și de a selecta cei mai relevanți indicatori care reflectă cel mai bine performanța financiară a entităților din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, cu scopul de a extrage doi indicatori agregați, folosiți în analiza performanței financiare. Având la bază studiul literaturii de specialitate, ne-am propus să identificăm articole care studiază atât din punct de vedere teoretic, dar și empiric performanța financiară a entităților din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, atât la nivelul țării noastre, dar și la nivel internațional. În acest sens au fost extrase o serie de variabile, care au stat la baza formulării ipotezelor de cercetare.

Am luat în calcul faptul că Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare este un sector dinamic, sensibil la orice schimbare a mediului de afaceri. Următorul demers în cercetarea noastră a fost acela de a descrie eșantionul supus analizei, și anume cele 24 de entități economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare. Perioada de analiză se întinde pe o perioadă de opt ani, 2013-2020, iar titlurile acestora sunt listate la BVB. Următoarea secțiune a fost destinată aplicării metodei componentelor principale, pentru a vedea dacă ipotezele de cercetare au fost confirmate sau nu.

Contextul cercetării este determinat și de starea actuală, de incertitudinea în care se află entitățile economice din toate sectoarele de activitate, declanșată de pandemia COVID 19. Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare este unul dintre cele mai afectate sectoare, având în vedere restricționările privind circulația persoanelor, călătoriile și transportul.

Izbucnirea COVID-19 este o amintire clară că pandemiile, ca și alte catastrofe rare, au avut loc în trecut și vor continua să se repete și în viitor. Chiar dacă nu putem preveni apariția virusurilor periculoase, ar trebui să ne pregătim să le diminuăm efectele asupra societății. Focarul actual a avut un efect sever, cu consecințe economice pe tot globul. Acest lucru nu are doar consecințe pentru economie; toată societatea este afectată, iar acest lucru a dus la schimbări dramatice în modul în care acționează entitățile economice și comportamentul consumatorilor.

Pentru identificarea măsurilor pe care managerii entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare au fost nevoiți să le ia, pentru a reduce riscul de faliment, de neplată a datoriilor, riscul financiar, în contextul pandemiei COVID 19, ne îndreptăm atenția spre un studiu de tip calitativ, realizat prin metoda interviului. Obiectivul principal al studiului este de a analiza măsura în care pandemia COVID 19 a influențat activitatea entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, cum se reflectă în contabilitate reducerea activității, ce măsuri iau entitățile economice pentru a și reduce riscul de diminuare a activității sau chiar riscul de faliment.

În prima parte a studiului, realizat prin tehnica interviului, am cerut opinia managerilor entităților din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare cu privire la consecințele unui al doilea val de COVID 19. Un alt aspect studiat face referire la modificările în sensul scăderii indicatorilor de activitate, de risc, de lichiditate, de profitabilitate, de solvabilitate, în contextul pandemiei

COVID 19 și mai ales în cazul indicatorilor de activitate care au fost cei mai afectați.

Activitatea de cercetare se bazează pe integritate, independență, imparțialitatea activității de cercetare. Integritatea se referă la cinste, probitate, incoruptibilitate². Studiile realizate în cadrul acestei teze se bazează pe efortul propriu al studiului literaturii de specialitate în domeniul de cercetare ales, culegerea și expunerea, prezentarea rezultatelor.

² Andone, I., Georgescu, I., Toma, C., Metodologia cercetării în contabilitate, Editura Tehnopress, 2011

CAPITOLUL 1

CONSIDERAȚII PRIVIND ENTITĂȚILE ECONOMICE DIN TURISM ȘI INDUSTRIA OSPITALITĂȚII

1.1.Sfera de cuprindere a turismului și industria ospitalității

Recunoașterea și aprecierea crescândă de care se bucură „industria” călătoriilor și turismul, mai ales în ultimul sfert de veac, îi determină pe specialiștii din domeniul științelor socio-umane să aprofundeze o serie de cercetări pe acest filon în speranța valorificării cât mai comprehensive cu putință a informațiilor din sfera recreerii și ospitalității. Abordarea științifică a fenomenului turistic reclamă cunoașterea în profunzime a conținutului socio-economic și geografic al acestuia.

Turismul se prefigurează a fi un complex de acțiuni și resurse implicate cu grad mare de complexitate, cu activități percepute, fie distinct, fie intercondiționate. Poziționarea la confluența dintre mai multe sectoare economice și ramuri îi conferă un statut special care se reflectă în marea diversitate a încercărilor de delimitare conceptuală a sintagmei „fenomen turistic” precum și a formulărilor care derivă din noțiune de turism³.

Cel mai adesea, turismul intră în sfera de interes a unor specialiști din domenii dintre cele mai diverse, de la microeconomie și macroeconomie până la contabilitate, sociologie, psihologie, protecția mediului și geografie.

Turismul reprezintă, în termeni uzuali, deplasarea în scopuri de recreere și petrecere a timpului liber, dintr-o localitate în alta sau dintr-o țară în alta, pentru desfășurarea diferitor activități, și implicit efectuarea de cheltuieli cu impact asupra zonelor pe care le vizitează⁴.

Într-o altă abordare, marele profesor elvețian Walter Hunziker (1940) definește turismul ca fiind „ansamblul de relații și fenomene ce rezultă din deplasarea și sejurul persoanelor în afara locului de reședință, atât timp cât

³ Minciu, R.(2006). Economia turismului, ediția a III-a revizuită și adăugită, Editura Uranus, București, 2005, p.12.

⁴ Lupu, N., (2010), „Hotelul-Economie și management”, ediția 6, București, Editura C.H. Beck, p. 128.

sejurul și deplasarea nu sunt motivate de o stabilire permanentă sau o activitate lucrativă oarecare⁵.”

Turismul include activitățile unei persoane care călătorește în afara mediului său obișnuit, pentru mai puțin de o perioadă specificată de timp și al cărei scop principal de călătorie este altul decât exercitarea unei activități remunerate la locul de vizitare.

În această definiție: expresia „mediu obișnuit” are rolul de a exclude călătoriile în interiorul locului de reședință și cele de rutină (la locul de muncă, de exemplu); expresia „mai puțin de o perioadă specificată de timp” are rolul să excludă migrarea pe termen lung; expresia „exercitarea unei activități remunerate la locul vizitat” are rolul să excludă migrarea pentru angajare temporară⁶.

Jan Medecin, a contribuit la paleta variată de definiții ale turismului considerându-le o „activitate din timpul liber care constă în a călători sau locui departe de locul de reședință, din motive asociate cu distracția, odihna, îmbogățirea experienței și culturii, cunoașterea unor noi aspecte umane și contemplarea unor peisaje sau construcții⁷.”

Adresabilitatea turismului vizează unele segmente largi de populație, „răspunzând pe deplin nevoilor materiale și spirituale ale acestora; astfel, prin intensificarea circulației, fenomenul înregistrează unul dintre cele mai înalte ritmuri de creștere⁸.” „O activitate esențială pentru viața națiunilor datorită efectelor sale directe asupra sectoarelor sociale, culturale, educaționale și economice ale societăților naționale și asupra relațiilor lor internaționale.

Principalele motive pentru care turiștii călătoresc pot fi⁹:

- petrecerea timpului liber și vacanță;
- vizite la rude și prieteni;
- interese de afaceri sau motive ce țin de profesie;
- tratament medical;

⁵ Hunziker Walter (1940). Individuell und Sozial Turisme în Westeuropäische Raum, Berne.

⁶ Ionescu, I., Turismul, fenomen social-economic și cultural, Editura OSCAR PRINT, București, 2000

⁷ Minciu, R. Economia turismului. Ediția a III-a revăzută și adăugită. București: Uranus, 2004.p. 312 .

⁸ Costețchi-Jușca, Oxana (2017). Turismul - privit prin prisma definițiilor sale, Studia Universitatis Moldaviae, nr.7(107), Seria Științe exacte și economice, ISSN 1857-2073, ISSN online 2345-1033 p.142

⁹ Lupu, N., (2010), „Hotelul-Economie și management”, ediția 6, București, Editura C.H. Beck, p. 128.

- călătorii religioase.

Industria turistică, considerată o componentă de bază a Sectorului serviciilor¹⁰, a devenit o importantă sursă de venit pentru multe regiuni și țări cu potențial deosebit, dar și pentru o paletă întregă de stakeholderi – de la hotelieri, companii aeriene, agenții de turism până la mici întreprinzători turistici și producători particulari de suveniruri.

Componenta pieței turistice este sursa majorității statisticilor economiei naționale, încorporată corect în structura statistică națională, relația turismului cu alte sectoare economice și importanța sa pot fi recunoscute și cuantificate fără dificultate.

Pe de altă parte, fenomenul turistic nu trebuie subevaluat sau subestimat. Activitatea turistică implică o structură integrată, corespunzător dimensionată în raport cu toate componentele socio-economice implicate, care susține și interferează cu celelalte domenii. Receptiv la cele mai noi tendințe de pe piața internațională, turismul reacționează și se adaptează la presiunea factorilor de mediu, uneori chiar sugerând alternative punctuale la probleme generale; dinamica sa integrându-se într-un proces firesc de dezvoltare.

Serviciile de cazare și alimentație au o funcționalitate vitală în industria turistică, totodată, având un rol de prim rang în ansamblul prestațiilor turistice, prin conținutul și utilitatea lor fiziologică acestea fiind considerate servicii de bază ale consumului turistic la locul de petrecere a sejurului. În teoria turistică, pentru a desemna în mod unitar aceste două categorii de servicii, se preferă sintagma industria ospitalității sau, mai concis, termenul de ospitalitate.

Literatura de specialitate a încetățenit o serie de abordări referitoare la aria de cuprindere a industriei ospitalității. Unii autori limitează conținutul acesteia la serviciile de cazare și masă¹¹, alți autori în schimb consideră că ospitalitatea nu ar trebui să se limiteze doar la serviciile convenționale oferite de structurile de primire turistică cu funcțiuni de cazare și alimentație¹², extrapolând acest concept și asupra serviciilor de agrement și chiar asupra

¹⁰ Tassiopoulos, Dimitri (2008). Entrepreneurship and the tourism economy, în Tassiopoulos, Dimitri (ed.). *New Tourism Ventures: An Entrepreneurial and Managerial Approach*. Cape Town: Juta and Company Ltd. p.10.

¹¹ Holloway, J. Christopher; Humphreys Claire (2016). *The Business of Tourism*, Pearson Education

¹² Gee, Chuck Y., Dexter JL Choy, James C. Makens (1984). *The travel industry*. AVI Publishing Company, Inc.

comercializării produselor turistice – activitate prestată de agențiile de turism sau rezervarea on-line.

Din punctul nostru de vedere, cea de a doua abordare este mult mai apropiată de realitățile actuale ale turismului în contextul globalizării. Această opinie este împărtășită și de Rodica Minciu (2006) care opina că „ocuparea plăcută, agreabilă a timpului liber al vacanței este cel puțin tot atât de importantă ca și asigurarea condițiilor de deplasare, găzduire și hrană¹³.”

Nu în ultimul rând, literatura de specialitate a mers preponderent pe o abordare generalizată a noțiunii de industrie a ospitalității incluzând deopotrivă activități generatoare de profit (activitatea structurilor de primire turistică - cu funcțiuni de cazare și masă - și activități similare cu vocație social sau a „bunăstării” - înnoptarea și alimentația în spitale, universități ori alte instituții; catering industrial sau pentru evenimente speciale.)

1.2.Particularități ale Sectorului Hoteluri și alte facilități de cazare similare

Ospitalitatea turistică are o poziție privilegiată în cadrul Sectorului turistic. Acest statut se datorează cu precădere faptului că aceasta este principala responsabilă de generarea unor fluxuri constante de venituri, încasări din prestări de servicii și, în al doilea rând, susține internaționalizarea și cosmopolizarea prestațiilor turistice. În acest sens, sunt de notorietate apariția și dezvoltarea exponențială a lanțurilor hoteliere din marile orașe și stațiuni turistice.

Industria ospitalității este formată din două categorii principale: divertisment și cazare. Cazarea în industria hotelieră include stațiuni, hoteluri, moteluri, pensiuni, hanuri și campinguri.

Industria ospitalității, care beneficiază din plin de facilități turistice, poate include, dar nu neapărat se va limita la acestea, următoarele categorii de servicii:¹⁴

- transport (cum ar fi prestații oferite de companiile aeriene, navele de croazieră, trenurile și taxiurile);

¹³ Minciu, R.(2006). Economia turismului, ediția a III-a revizuită și adăugită, Editura Uranus, București, 2005, p.263.

¹⁴ Rusu, S., Isac, F., & Cureteanu, R. (2014). Hospitality industry and tourism. Agricultural Management/ Lucrari Stiintifice Seria I, Management Agricol, 16(4), 1-4. Retrieved from <http://www.lsma.ro>

- cazare (în structuri de cazare clasice precum: resorturi turistice, Hoteluri, vile turistice, pensiuni ș.a. sau înoptări în structuri de tip parahotelărie precum campinguri, alte structuri care oferă servicii de cazare în regim time-sharing-uri);
- locuri de divertisment (spații cu funcționalitate de agrement: parcuri de distracții, restaurante, cazinouri, centre pentru shopping, săli de spectacole sau de teatru).

La acestea se pot adăuga o serie de antreprenori orientați spre comercializarea de bunuri cumpărate de turiști pentru întreținerea sejurului și comerțanții de suveniruri.

Cazarea reprezintă o componentă indispensabilă dezvoltării turismului, iar calitatea și diversitatea prestației turistice oferite influențează în mod clar și fără echivoc tipul de vizitatori ai unei localități. Pe de altă parte, cazarea este o parte integrantă a infrastructurii turistice, în lipsa căreia turiștii nu vor opta pentru respectiva destinație, oricât de atractivă ar fi aceasta.

Serviciile de cazare sunt o componentă obligatorie a dezvoltării turismului, iar calitatea și modul în care se gândesc de a fi cât mai diverse influențează profilul turistului dintr-o anumită zonă.

Tipurile de structuri turistice cu funcțiune de cazare reprezintă “orice construcție sau amenajare, care furnizează în mod permanent sau sezonier serviciul de cazare și alte servicii specifice pentru turiști¹⁵.”

Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, considerat în acele țări cu potențial turistic drept o activitate cu pondere mare în economie, reprezintă totalitatea proceselor desfășurate în entitățile economice din acest sector, în legătură cu primirea, petrecerea timpului și plecarea turistului. Conform lui Negruțiu M., (1997) „Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare a evoluat paralel cu dezvoltarea capacităților de cazare și implicarea lor în activitatea turistică, îmbogățindu-se cu noi funcții și forme de prestații¹⁶.”

Hotelul este fără îndoială „cea mai reprezentativă unitate de cazare turistică oferind servicii de cazare și mese oricărei persoane care acceptă să

¹⁵ „Anuarul statistic al României - Serii de timp (CD-Rom)”, oferă prin comparabilitatea seriilor de date, prezentarea dinamicii societății în perioada 1990-2019, p.149”.

¹⁶ Negruțiu, M, Contabilitatea financiară și de gestiune internă a cheltuielilor, veniturilor și rezultatelor în comerț-turism, Editura didactică și pedagogică, București, 1997.

plătească tarif pentru serviciile oferite, fără a fi necesară existența prealabilă a unui contract¹⁷.”

Conform ordinului Autorității Naționale pentru Turism 65/2013¹⁸, în țara noastră, hotelul este considerat “recepție, structura amenajată în clădiri, oferind turiștilor camere, studiouri și apartamente în mod corespunzător echipat, asigurând furnizarea de servicii specifice, are o sală de recepție și, după caz camere de catering”. Conform Lupu, N., (2010)¹⁹, deoarece este sensibil la diverse influențe externe de mediu - ca majoritatea afacerilor, entitatea care oferă servicii de cazare este acum atât de complexă. După aprecierile lui Pop, C., (2014)²⁰, în prezent, profilul industriei hoteliere din România prezintă un sector extrem de fragmentat, cu un nivel scăzut de concentrare în cadrul grupurilor hoteliere interne și cu un grad scăzut al ratei internaționale de penetrare a mărcii.

Pop et al.,(2007)²¹ afirmă că succesul oricărei destinații turistice depinde de o industrie hotelieră gata să primească și să găzduiască turiști.

Constantinescu, N., N., (2010), afirmă că „pentru o țară care vrea să facă din turism o adevărată industrie, să acorde atenție potențialului turistic sub toate aspectele sale, să asigure conservarea, și ori de câte ori este nevoie, dezvoltarea calității lui²².”

Privit în ansamblul său, cazarea turiștilor este o acțiune conjugată, corelată de foarte multe ori cu alte servicii precum masa, MICE sau agrementul. Sunt și situații în care turistul/clientul se limitează doar la

¹⁷ Snack, O., Petre, B., Neacșu, N., (2001), „Economia turismului”, București, Ed. Expert, p. 321

¹⁸ ORDIN nr. 65 din 10 iunie 2013 pentru aprobarea Normelor metodologice privind eliberarea certificatelor de clasificare a structurilor de primire turistice cu funcțiuni de cazare și alimentație publică, a licențelor și brevetelor de turism, <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/148944>, (accesat 26.07.2020).

¹⁹ Lupu, N., (2010), „Hotelul-Economie și management”, ediția 6, București, Editura C.H. Beck, p. 128.

²⁰ „Pop, C., (2014), „The curent profile of roumanian hotel industry:does it enhance the attractiveness of Romania as a tourist destination?”, StudiaUniversitatis Babeș Bolay Negotia, 3,p 78.

²¹ „Pop, C., Cosma, C., Negrușă, A., Ionescu, C., Marinescu, N., (2007), „România as a Tourist destination and the roumanian hotel industry”, Newcastle, Cambridge Scholars Publishing, p. 65.

²² Diaconu, M., (2006), „Coordonatele evoluției turismului românesc și prioritățile sale în competiția europeană”, The Romanian Economic Journal, <http://www.rejournal.eu/article/coordonatele-evolutiei-turismului-rom%C3%A2nesc-si-prioritatile-sale-%C3%AEn-competi%C5%A3ia-european%C4%83>, (accesat 23.07.2020).”

achiziționarea de servicii de cazare însă, astfel de situații sunt văzute mai degrabă ca excepții. Arareori un turist apelează la o unitate de cazare doar pentru a-și schimba domiciliul. Cel mai frecvent, alegerea unui hotel sau altă variantă de cazare este motivată de faptul că structura de cazare oferă și alte servicii complementare în măsură a susține sau a justifica înoptarea și/sau deplasarea spre o anumită destinație.

Sunt însă și unități de cazare, poziționate cu precădere în stațiunile turistice de mare atractivitate, care deviază de la principiile generale anterior enunțate și care constituie, în fapt, principala cauză care a stat la baza deplasării, această motivație putând fi asociată cu o experiență anterioară care se dorește a fi reînnoită. Pot exista și situații în care solicitarea unor servicii de cazare este condiționată de un serviciu suplimentar (asigurarea locului de parcare pentru autovehicul, facilități SPA, specialități culinare deosebite ș.a.) sau depinde de consumul unui produs turistic mai complex.

1.3. Analiza activității și evaluarea entităților economice din domeniul hotelier

Evaluarea Sectorului Hoteluri și alte facilități de cazare are la bază un sistem de indicatori calculați pe baza informațiilor cu privire la: sosirile/plecărilor de la granițele țării, furnizate de Ministerul de Interne, datele primare furnizate de organisme statistice și contabile privind modalitatea de cazare a turiștilor, oferite prin agențiile de turism, informații statistice despre modalitatea de transport, prin mijloace proprii sau închiriate și asupra altor activități.

În funcție de scara de evaluare întâlnim indicatori macroeconomici, respectiv, indicatori microeconomici de analiză a Sectorului Hoteluri și alte facilități de cazare, indicatorii de eficiență a turismului și indicatorii calității activității turistice. Indicatorii sunt divizați în funcție de cheltuielile efectuate sau generate, respectiv, încasările sau veniturile din activitatea de turism, observate atât în mărimi absolute, cât și în mărimi relative.

- a. indicatori macroeconomici. Principalele surse de date pentru formularea sistemului de indicatori la nivel macroeconomic o reprezintă anchetele statistice pentru măsurarea rezultatelor și a gradului de competitivitate a entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare. Având la dispoziție publicațiile

oficiale ale Institutului Național de Turism (INS), indicatorii se clasifică astfel:

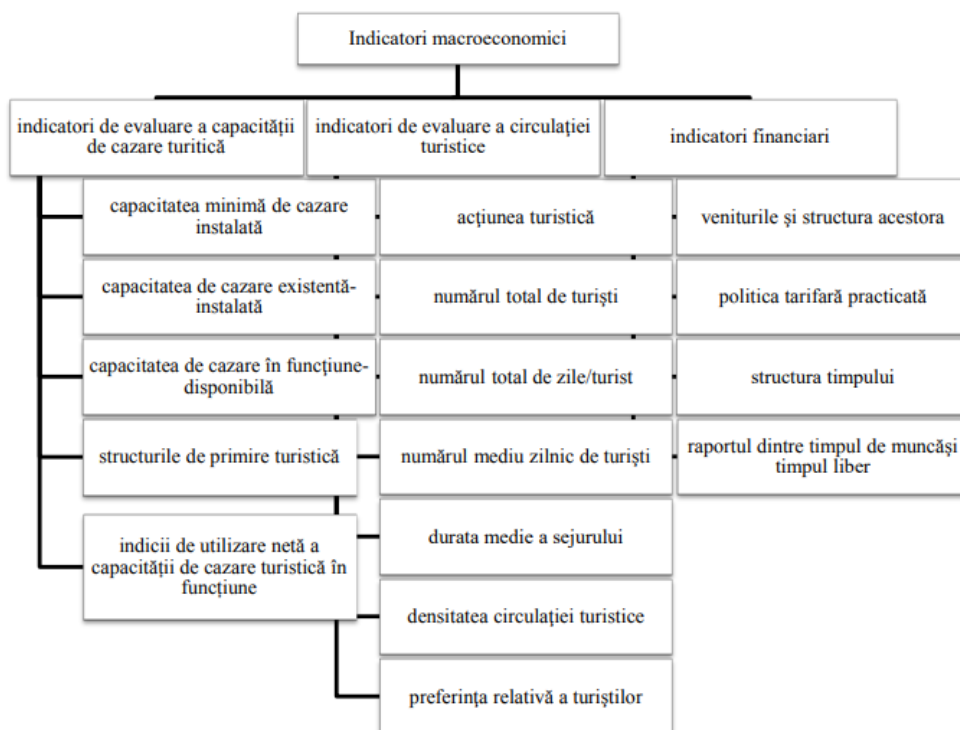

Figura 1.1. Indicatori calculați la nivel microeconomic

b. indicatori microeconomici. Analiza eficienței turistice la nivel microeconomic, adică la nivel de entitate economică din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, permite o analiză în detaliu a modului de derulare a activității turistice, dar și a factorilor cu care interacționează. Analiza la nivel microeconomic se efectuează pe baza următorilor indicatori²³:

- cererea turistică - concretizată de: cererea efectivă, cererea potențială, previziunea;

²³Pârâu, L., C., (2014), „Competitivitate în turismul din România și UE”, Conferința Națională multidisciplinară-cu participare internațională”Profesorul Dorin Pavel”, fondatorul hidroenergeticii românești, Sebeș, 2011, <http://stiintasiinginerie.ro/wp-content/uploads/2014/01/31-competitivitate-%C3%8en-turismul-din-rom%c3%82nia-%c5%9ei-ue.pdf>, (accesat 29.07.2020).

- oferta turistică - reprezentată de: potențialul turistic, natural și antropic, baza materială, capacitatea de cazare, structura forței de muncă pe categorii socio-profesionale, sex, vârstă, utilizarea timpului de lucru, productivitatea muncii, repartiția, evoluția și dinamica necesarului de muncă în turism;
 - relația cerere-ofertă, dată de indicatorii: cererea propriu-zisă, gradul de utilizare a capacității de cazare, evoluția înnoptărilor, activitatea comercială;
 - calitatea activității turistice, reflectată de indicatorii: număr de vizitatori, număr de obiective turistice vizitate;
 - indicatori financiari, exprimată prin: cifra de afaceri, valoarea adăugată, profitul, rata profitului, rata rentabilității, volumul și nivelul cheltuielilor, productivitatea muncii, valoarea investițiilor;
- c. indicatorii de eficiență a turismului se interpretează și din prisma activității economice, prin rezultatele obținute în sfera economică și eforturile depuse, dar și social, făcând referire la modul cum sunt satisfăcuți turiștii privind activitatea de cazare, alimentație publică, petrecere a timpului liber. Eficiența în Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare presupune folosirea rațională a resurselor materiale, umane, naturale și utilizarea și a lichidităților disponibile într-o anumită perioadă.

Având în vedere că lucrarea de față tratează problema entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, pe ansamblul lor, și nu pentru o singură entitate economică, supunem analizei indicatori de analiză macroeconomică.

Privit în raport cu sistemul economiei naționale, Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare se impune ca un factor stimulator a economiei.

Experiența statelor receptoare a arătat că turismul contribuie pe de o parte la dezvoltarea economiei naționale, prin numeroase conexiuni cu alte sectoare de activitate, prin înființarea de noi locuri de muncă, fie ele sezoniere sau permanente, și printr-o contribuție semnificativă la PIB, iar pe de altă parte prin întărirea imaginii de țară, a unei notorietăți la nivel colectiv, care face ca turiștii să aibă o imagine mult mai explicită asupra calității destinației alese.

Fiecare țară care are potențial turistic dezvoltat, evaluează din punct de vedere economic ramura turistică nu doar pentru a atrage turiști, ci și ca pe o posibilă manieră de prosperitate economică și de dezvoltare durabilă.

Raportându-ne la nivelul anului 2019, Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, la nivel țării noastre a reprezentat o sursă care a generat 220.000 de locuri de muncă, respectiv 4% din totalul locurilor de muncă la nivel național, a reprezentat 5.2% contribuție totală, directă și indirectă la PIB. Numărul de turiști din anul 2019 a fost de 2,85 milioane și durata medie de ședere a turistului în anul 2019 a fost de 2 zile, conform datelor publicate de INS.

Înregistrarea turiștilor în entități turistice, astfel încât să se obțină informații turistice relevante este o metodă eficientă și ușor de aplicat, după autorul Minciu (2014)²⁴.

Conform unui alt autor, Frenț, C., (2009), aceasta este o metodă prin care se obțin informații cu privire la turismul intern, la nivelul sosirilor și plecărilor turiștilor străini și români.

În acest sens trebuie subliniat faptul că trebuie să fim reticenți față de aceste informații, trebuie prelucrate cu mare precauție, reprezentând doar informațiile înregistrate în mod oficial. Evident că există, din punctul de vedere al autorului Cristureanu, C., (2006)²⁵ și alte surse de informații care permit producția de statistici în turism, cum ar fi: înregistrările statisticilor de sosiri/plecări de la frontieră, sondaje pe comportamente ale turiștilor străini și naționali la destinație, sondaje specifice privind cheltuielile turistice și sondaje asupra entităților de turism, surse statistice: anchete infra-anuale privind producția industrială, de construcții, servicii, comerț; costul de producție al agriculturii; anchete interne privind câștigurile salariale și efectivul de salariați; surse financiar-contabile: bilanțuri contabile ale instituțiilor financiare; surse administrative: execuția bugetului de stat și a bugetelor locale, precum și a bugetului asigurărilor sociale de stat; balanța de plăți.

În contextul actual, informațiile cu privire la înregistrările turiștilor din entitățile de cazare sunt numai date disponibile privind sosirile și plecările/călătoriile turiștilor străini și români. România nu are un sondaj la frontieră care să permită identificarea eficientă a turiștilor străini. Deși există înregistrări administrate ale Poliției de Frontieră, acestea nu pot oferi date statistice pentru turism, fiind înregistrate numai plecările și sosirile turiștilor, fără a lua în considerare dacă intră în țara noastră în scop turistic sau din alte

²⁴ Minciu, R. (2014) „Economia Turismului”, Editura Uranus, București, pp. 94-95.

²⁵ Cristureanu, C. (2006), „Strategii și tranzacții în turismul internațional”, Editura C.H. Beck, București 2006, p. 430.

motive. Astfel, în opinia lui Frenț, C., (2019)²⁶ există diferențe între numărul de sosiri ale cetățenilor străini înregistrați la frontieră și numărul de turiști în entitățile de cazare din România. Putem sublinia faptul că același lucru este valabil și pentru cetățenii străni care părăsesc România, prin aceea că nu pot fi înregistrați că ies din țară în scop turistic, sau alt scop.

Pornind de la o cercetare efectuată de Anghelache, C., et al (2018)²⁷, care s-a focusat pe activitatea turistică a României din primele trei luni ale anului 2018, au fost analizate date cu privire la numărul de sosiri ale turiștilor străini în România, înnoptările în structurile turistice din țara noastră, originea vizitatorilor străini în România, indicele de utilizare netă a locurilor de cazare.

De asemenea, Anghelache, C., (2016) a analizat și evoluția economiei românești în toate activitățile economice, tratând aspecte principale ale evoluției și contribuției turismului la creșterea economică²⁸.

De Nisco, et al (2017), au arătat că cei mai buni ambasadori ai unui stat sunt turiștii mulțumiți de sejurul pe care l-au petrecut. Pe baza analizelor de marketing internațional, se investighează efectele post-vizită în Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare²⁹.

Sosirea unui turist are loc atunci când o persoană se înscrie în registrul entității de primire turistică cu funcțiune de cazare turistică, pentru o ședere de una sau mai multe nopți. Atunci când turistul sosește în entitatea hotelieră, în interes de serviciu sau în vacanță, indiferent de numărul de înnoptări, este înregistrată o singură sosire, dacă șederea sa este neîntreruptă. Înnoptarea este perioada de 24 ore, începând cu ora de intrare stabilită prin politica hotelului, în care un individ este înregistrat în evidența structurii de cazare turistică, plătind în schimb contravaloarea tarifului aferent³⁰.

²⁶ Frenț, C., (2019), „Inbound tourism in romania: a profile at regional level based on accommodation statistics”, *Journal of tourism – studies and research in tourism*, [Issue 28], <http://www.revistadetourism.ro/rdt/issue/view/41>, (accesat 27.07.2020).

²⁷ Anghelache, C., Anghel, M., G., Samson, T., (2018), *Revista Română de Statistică - Supliment nr. 5 / 2018179* ”Perspectiva evoluției turismului în anul 2018, http://www.revistadestatistica.ro/supliment/wp-content/uploads/2018/05/A10_rrss05_2018_ro.pdf, (accesat 27.07.2020).

²⁸ Anghelache, C., Manole, A., Anghel, M.G. and Popovici, M. (2016), „The analysis of the interconnections between the indicators of the external payment balance and the macroeconomic aggregates of results”. *Romanian Statistical Review*, 1, 3-8.

²⁹ De Nisco, A., Papadopoulos, N. and Elliot, S. (2017). „From international travelling consumer to place ambassador”. *International Marketing Review*, 34 (3), 425-443.

³⁰ Idem 12.

Particularizând cele prezentate anterior, evidențiem faptul că hotelurile din România dețin ponderea cea mai mare a structurilor turistice cu funcție de cazare, cu o medie de 21,44% din total. De asemenea, se constată o pondere semnificativă a pensiunilor turistice și agroturistice din totalul structurilor de primire turistică, aceste unități fiind preferate de familiile cu copii, datorită specificului tradițional, cu activități de petrecere activă a timpului liber și capacitate de cazare mult mai mică în raport cu structurile de tip hotel.

Conform Institutului Național de Statistică, capacitatea de cazare turistică existentă reprezintă „numărul de locuri de cazare de folosință turistică înscrise în ultimul act de recepție, omologare sau clasificare al structurii de primire turistică cu funcțiune de cazare turistică, exclusiv paturile suplimentare care se pot instala în caz de necesitate³¹.”

Pentru perioada 2013-2019, capacitatea de cazare în cazul hotelurilor din România este preponderentă în totalul locurilor de cazare la nivel național, depășind chiar jumătate din totalul locurilor de cazare. Capacitatea de cazare înregistrează o medie de 57.28%, fiind urmată de pensiunile agroturistice, cu o medie de 9.71% din totalul capacității de cazare. Urmează pensiunile turistice cu o medie a capacității de cazare de 9.61 %. Putem sublinia faptul că specific hotelurilor este numărul mare de camere pe care îl au, capacitatea lor de cazare fiind mai mare decât a unei pensiuni, care are ca medie un număr de 20 camere.

Potrivit informațiilor publicate pe site-ul insse.ro, ponderea locurilor de cazare din entitățile de tipul Hotelurilor și altor facilități de cazare au înregistrat o scădere relativ constantă în perioada 2013-2018, datorată faptului că deși numărul Hotelurilor a crescut în această perioadă, creșterea mai mare s-a semnalat pe totalul locurilor de cazare cu un procent mediu de 15%. Cea mai mare creștere a locurilor de cazare s-a înregistrat în anul 2019, cu un procent de 8% .

Pentru orizontul de timp 2013-2019, înnoptările din structurile de primire turistică de natura Hotelurilor a înregistrat în scădere în perioada 2015-2019, ca urmare a diversității ofertelor altor structuri de primire turistică cu funcție de cazare, precum pensiunile agroturistice și pensiunile turistice. În ciuda faptului că numărul înnoptărilor din structurile de primire turistică de natura Hotelurilor și altor facilități de cazare a crescut în această perioadă cu

³¹ „Anuarul statistic al României - Serii de timp (CD-Rom), oferă prin comparabilitatea seriilor de date, prezentarea dinamicii societății în perioada 1990-2019, p.149.”

72%, și înnoptările pe totalul structurilor de primire turistică au înregistrat creșteri de 67%, fiind susținute de creșterea înnoptărilor în structurile de primire turistică de natura pensiunilor agroturistice în procent de 40% și a pensiunilor turistice de 48%. Ponderea medie a înnoptărilor pentru structurile de primire turistică de natura Hotelurilor este de 78.45%.

Ca urmare, înnoptările turiștilor străini a înregistrat în cadrul perioadei analizate o creștere de 61%, iar evoluția pe ansamblu este de creștere sensibilă a numărului de înnoptări a turiștilor străini în structurile de primire turistică de natura Hotelurilor.

În ceea ce privește numărul de înnoptări ale turiștilor români, putem concluziona că au înregistrat o creștere în perioada analizată, cu 75%, concomitent cu creșterea la nivel total a înnoptărilor în structuri de cazare turistică de 72%.³²

Din perspectiva resurselor umane implicate în industria ospitalității, informațiile oficiale furnizate de baza Tempo a INSSE din România evidențiază faptul că ponderea cea mai mare a angajaților în domeniul turismului și restaurantelor este deținută de femei, cu o medie de 60.97%. Procentul este mare deoarece în industria hotelieră întâlnim la toate nivelurile ierarhice femei, de la femeile care fac curat în camere până la nivelurile ierarhice superioare, manageri, directori generali.

Ponderea bărbaților ca angajați în Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare este de 38%, nefiind un domeniu unde este necesară forța fizică, ci mai degrabă ageritatea, delicatețea, zâmbetul pe buze, o ținută îngrijită, amabilitate, ospitalitate.

O analiză de ansamblu a Sectorului Hoteluri și restaurante dobândește o consistență semnificativă dacă este corelată cu analiza Produsului Intern Brut (PIB) în plan național.

Principalele izvoare de informații folosite pentru calculul produsului intern brut sunt următoarele:

- publicații statistice respectiv anchete anuale, trimestriale sau lunare privind dezvoltarea industrială, construcții, servicii, comerț; agricultură, anchete anuale, trimestriale sau lunare privind informațiile salariale și numărul de salariați;

³² <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

- documente financiar-contabile respectiv situația activelor, datoriilor și capitalurilor proprii, situația veniturilor și cheltuielilor ale entităților economice;
- surse administrativ-fiscale constând în execuția bugetului de la nivel național, a bugetelor la nivel local, a bugetului asigurărilor sociale de stat și Balanța de plăți externe.³³

Pentru analiza indicatorului PIB în domeniul Hoteluri și alte facilități de cazare, am analizat o ramură importantă a economiei naționale. Transporturile, depozitarea, Hotelurile și restaurantele care reprezintă 16.67% din totalul PIB la nivelul economiei naționale. Putem afirma că o creștere a PIB din activitatea transporturi, depozitare, Hoteluri și alte facilități de cazare a avut loc în perioada 2016-2019 cu un procent de 3%. Dat fiind formula de calcul a produsului intern brut, putem afirma că valoarea adăugată brută din acest sector de activitate a cunoscut o creștere cu 40 % în perioada 2013-2019.

De asemenea, ponderea investițiilor din Sectorul Hotelurilor și restaurantelor reprezintă aproximativ 1.39% din totalul investițiilor nete de la nivelul economiei naționale. Chiar dacă investițiile în turism sunt necesare, pentru a satisface nevoile turiștilor străini sau români, pentru a ține pasul cu tendințele, cu clasificarea hotelieră, industriei precum cea a industriei prelucrătoare, reprezintă o pondere mult mai mare, de aproximativ 21%, cea a construcțiilor de 13%, a comerțului cu ridicata de 14% din investițiile nete la nivel național.

Ponderea imobilizărilor corporale în total activități ale economiei naționale, este de 4.48%. Acestea se compun din clădirile reprezentând hotelurile, restaurantele, centrele spa, piscinile acoperite, descoperite, parcare, mijloacele de transport, precum și alte elemente care îndeplinesc condițiile de a fi recunoscute imobilizări corporale.

În Sectorul Hotelurilor și altor facilități de cazare, considerat o industrie puternică, într-o continuă schimbare, fie pentru a satisface nevoile din ce în ce mai personalizate ale turiștilor, fie pentru a urmări maximizarea profitului, a apărut nevoia de a studia structurile turistice de cazare atât ca celulă de bază a Sectorului Hoteluri și alte facilități de cazare, cât și la nivel macroeconomic, prin realizarea de analize a diferitor indicatori care arată cum evoluează atât din punct de vedere financiar, investițional, al imobilizărilor corporale, în raport cu totalul activităților economiei naționale, cât și a

³³ <https://insse.ro/cms/ro/content/produsul-intern-brut>

ponderii PIB din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, în raport cu total PIB.

1.4. Priorități și constrângeri specifice entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare

Printre prioritățile elaborate de cadrul european de reglementare regăsim patru priorități esențiale: stimularea competitivității sectorului turistic prin dezvoltarea inovației în turism, consolidarea competențelor profesionale din cadrul sectorului, încercarea de a depăși caracterul sezonier al cererii, promovarea diversificării ofertei turistice, contribuția la o mai bună coordonare a activităților de cercetare legate de turism și consolidarea datelor socio-economice privind turismul.

1.4.1. Priorități particulare entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare

Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare cunoaște un proces de internaționalizare unde multinaționalele din domeniu dictează pe piață.

Expansiunea internațională a multinaționalelor de pe piețele emergente este din ce în ce mai mare importantă în ultimii ani. Această tendință este prezentă și în industria hotelieră. Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare nu este indiferent de această tendință și este emblematic prin brandurile occidentale care devin controlate de companii internaționale.³⁴

Entitățile economice din turism operează la nivel global și multe au optat pentru un avantaj competitiv al internaționalizării. Tehnologia, informarea și reducerea granițelor au creat noi forme de companii de servicii, nu doar marile corporații multinaționale, ci și specialiștii de nișă mici. Importanța crescândă a alianțelor strategice în crearea rețelelor de relații de afaceri a devenit o tendință și în turism. Destinațiile turistice trebuie să stabilească identități care să le diferențieze de alte destinații. Globalizarea se referă în primul rând la efecte negative asupra mediului, culturii, valorilor sociale, cu imitarea culturii occidentale în primul rând, și standardizarea, ceea

³⁴ Quer, D., Peng, X., Multinacionales de mercados emergentes y adquisiciones internacionales: el caso de las empresas chinas en el sector hotelero español, Cuadernos de Turismo, Núm. 44 (2019): Julio – Diciembre, <https://revistas.um.es/turismo/article/view/404981>

ce duce la un produs uniform în turism și la dispariția standardelor locale. Globalizarea a sporit interdependența dintre țări, economii și oameni. Nu implică doar corporații gigantice, ci și entități mici și mijlocii împreună cu firme administrate de familie. Acest proces a condus la crearea și funcționarea pieței globale a turismului în care destinațiile, care sunt de așteptat să concureze pe baze egale, indiferent de țara de origine, funcționează interactiv. Globalizarea a deschis o lume cu totul nouă de oportunități de dezvoltare.³⁵

Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare cunoaște o tehnologizare constantă însă, cel puțin deocamdată, tehnologia nu poate suplini resursa umană din structurile de cazare. Cele mai recente progrese au generat sisteme (prin tehnologii de autoservire, aplicații online și mobile, roboți) care sunt capabile să înlocuiască sarcinile umane în mediile de servicii. Întrebarea este dacă aceste tendințe au loc deja în industria turismului. Folosind date de la hoteluri din Spania, Franța, Germania și Europa în ansamblu, se poate demonstra că, în ultimii ani, a existat o scădere a intensității resursei umane necesare. Această tendință apare în special în hotelurile de ultimă generație și indică o reducere a prezenței umane în Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare.³⁶

Predicțiile despre modul în care tehnologiile precum inteligența artificială, învățarea automată, robotica vor influența ocuparea forței de muncă nu sunt concludente. Există două puncte de vedere principale cu privire la această problemă: pesimist și optimist. Perspectiva pesimistă consideră că TIC-urile moderne vor distruge mai multe locuri de muncă decât vor produce. Un exemplu poate fi găsit în binecunoscutul studiu realizat de Frey și Osborne (2017)³⁷. Viziunea optimistă admite, de asemenea, că TIC-urile moderne vor deplasa salariații, dar într-o măsură mai mică, creând simultan locuri de muncă noi și suplimentare, care le va compensa pe cele înlocuite de tehnologie³⁸. Ambele puncte de vedere sunt de acord că unele locuri de muncă au o mare

³⁵ Nicula, V., Tourism and globalization - a significant perspective in implementing the european tourism policy, International Economic Conference on Integrative Relations between the European-Union-Institutions-and-the-Member-States, May 2018

³⁶ Gonzalez, S., M., Gidumal, J., B., Employment in tourism: The jaws of the snake in the hotel industry, *Tourism Management*, 80 (2020) 104123.

³⁷ Frey, C. B., & Osborne, M. A. (2017). The future of employment: How susceptible are jobs to computerisation? *Technological Forecasting and Social Change*, 114, 254–280. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2016.08.019>

³⁸ Autor, D. H. (2015). Why are there still so many jobs? The history and future of workplace automation. *The Journal of Economic Perspectives*, 29(3), 3–30. <https://doi.org/10.1257/jep.29.3.3>.

probabilitate de a fi automatizate: acelea al cărui conținut este în mare parte de rutină. De fapt, cercetările recente s-au concentrat asupra SUA și UE15 au confirmat că, între 2000 și 2010, creșterea ocupării forței de muncă a fost condusă în principal de ocupații non-de rutină care aparțineau în primul rând celor din sectorul serviciilor.³⁹ În secolul XXI, productivitatea companiilor nu mizează pe factorul muncă. În schimb, în a doua jumătate a secolului al XX, creșterea productivității entităților economice a fost susținută de creșterea ocupării forței de muncă.⁴⁰

O prioritate a Sectorului Hoteluri și alte facilități de cazare este considerată crearea de resorturi, lanțuri hoteliere specializate pe anumite activități: bussiness, conferințe și evenimente (MICE), servicii SPA, lanțuri hoteliere în stațiuni orientate spre turismul de masă, city break-uri.

În literatura de speculație, unii autori nu găsesc diferențe între entitățile economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare integrate într-un lanț hotelier și cele independente. Dimpotrivă, aceștia afirmă că entitățile independente sunt mai favorizate din punct de vedere economic decât cele afiliate la un lanț hotelier. Ne propunem să analizăm avantajele integrării în cadrul unui lanț hotelier. Acestea par să depășească dezavantajele, după cum au arătat numeroase studii⁴¹. Prin urmare, afilierea la un lanț hotelier prezintă o provocare, datorită avantajelor competitive pe care le oferă. Din perspectiva economică, lanțurile hoteliere au costuri competitive mai mari față de entitățile economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare individuale. Împreună cu dimensiunea mare a lanțurilor, există o putere de negociere mai mare în relațiile cu furnizorii și clienții, precum și o eficiență mai mare și optimizarea resurselor⁴². Lanțurile hoteliere stabilesc sisteme

³⁹ Marcolin, L., Miroudot, S., & Squicciarini, M. (2019). To be (routine) or not to be (routine), that is the question: A cross-country task-based answer. *Industrial and Corporate Change*, 28(3), 477–501. <https://doi.org/10.1093/icc/dty020>, 1-25.

⁴⁰ Bernstein, J. (2011, June 12). Another explanation for the productivity/employment split. Retrieved from <http://jaredbernsteinblog.com/another-explanation-for-the-productivityemployment-split/>.

⁴¹ Marco-Lajara, B., Claver-Cortés, E., Úbeda-García, M., García-Lillo, F., Zaragoza-Sáez, P.C., 2019. The role of internal knowledge generation and external knowledge acquisition in tourist districts. *J. Bus. Res.* 101, 767–776.

⁴² Such-Devesa, J., Mendieta-Peñalver, L.F., 2013. Size, efficiency and productivity in the Spanish hotel industry-independent properties versus chain-affiliated hotels. *Tour. Econ.* 19 (4), 801–809.

centralizate de marketing, rezervări, contabilitate și resurse umane, care asigură eficiența operațională⁴³.

Astfel de beneficii ajută entitățile din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare de marcă atât în timpul expansiunii economice cât și în perioadele de criză⁴⁴.

Trecând la motive strategice, primul aspect care stă la baza avantajelor competitive se referă la modificările cererii hoteliere. Criteriul pe care își bazează clienții alegerea hotelului este mai extinsă și mai exigentă. Aspecte care au căpătat importanță includ un brand puternic, un serviciu standardizat, fără surprize nedorite, acces facil la informații despre rezervare, facilitățile oferite de fiecare hotel și calitatea serviciilor.⁴⁵ Din ce în ce mai mult, turistul este cel care decide în ce hotel să rămână în funcție de cantitatea mare de informații disponibile prin intermediul tehnologiilor informaționale. Această fragmentare a deciziei a complicat eforturile hotelului de a-și vinde serviciile și de a-și face promovare cu ajutorul internetului. Pentru Hoteluri este acum necesar să-și adapteze sistemele de marketing și comunicare la interesele clienților și structurarea rețelelor lor la nivel național sau internațional.

Când aducem în discuție priorități ale entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, ne gândim în primul rând la inovație. Cercetările privind inovarea în domeniul ospitalității s-au intensificat foarte mult după anul 2000, dar încă nu sunt de departe atât de bine dezvoltate ca în industrie⁴⁶. Pentru a identifica influența mai multor aspecte organizaționale asupra inovației și comportamentului inovator, mulți autori au analizat relația dintre dimensiunea entității economice și inovație⁴⁷ sau influența structurii lanțului asupra inovației⁴⁸.

⁴³ Ivanova, M., Rahimi, R., 2016. Nature and definition of hotel chain. In: Ivanova, M., Ivanov, S., Magnini, V.P. (Eds.), *The Routledge Handbook of Hotel Chain Management*. Routledge, New York, pp. 9–18.

⁴⁴ O'Neill, J.W., Carlback, M., 2011. Do brands matter? A comparison of branded and independent hotels' performance during a full economic cycle. *Int. J. Hosp. Manag.* 30 (3), 515–521.

⁴⁵ Ivanova, M., Ivanov, S., 2014. Hotel chains' entry mode in Bulgaria. *Anatolia* 25 (1), 131–135.

⁴⁶ Enz, C., & Siguaw, J. (2003). *Innovations in Hotel Practice*. Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly, 44, 115 - 123. Gallouj, F., & Weinstein, O. (1997). Innovation in services. *Research Policy*, 26, 537 – 556.

⁴⁷ Sundbo J., Orfila-Sintes, F., & Sørensen, F. (2007). The innovative behaviour of tourism firms – Comparative studies of Denmark and Spain. *Research Policy*, 36, 88 - 106.

⁴⁸ Orfila-Sintes, F., & Mattsson, J. (2009). Innovation behavior in the hotel industry. *Omega – The International Journal of Management Science*, 37, 380 - 394.

1.4.2. Constrângeri specifice entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare

Constrângerile legate de turism au fost analizate pentru a înțelege motivele din spatele alegerii unei anumite călătorii sau destinații. În ultimele decenii, constrângerile au fost studiate mai mult pe partea de petrecere a timpului liber decât pentru turism⁴⁹. Mai mulți cercetători au analizat factorii care crează constrângeri în context turistic, identificând mai multe categorii de turism: turismul de evenimente⁵⁰, turism bazat de atracțiile naturale⁵¹, turism istoric⁵², turismul de croazieră⁵³. Constrângerile sunt diferite și includ o varietate de bariere care împiedică oamenii să călătorească. Astfel, identificarea constrângerilor de călătorie este o sarcină foarte importantă pentru toate părțile interesate în industria turismului. Acest lucru se datorează în principal faptului că constrângerile joacă un rol important în alegerile pe care le fac indivizii sau grupurile atunci când alegerea unei destinații⁵⁴.

În concepția diverșilor autori, constrângerile sunt de trei feluri: constrângeri structurale, legate de viața familiei, resursele financiare, sezonul, clima, constrângeri intrapersonale, generate de stres, depresie, anxietate și interpersonal, legate de relațiile dintre indivizi⁵⁵.

Altă clasificare a constrângerilor a fost studiată de Jackonn E., L.(1988). Acesta a clasificat constrângerile din turism în două categorii:

⁴⁹ Carneiro, M., & Crompton, J. (2010). The influence of involvement, familiarity, and constraints on the search for information about destination. *Journal of Travel Research*, 49(4), 451–470.

⁵⁰ Funk, D. C., Alexandris, K., & Ping, Y. (2009). To go or stay home and watch: Exploring the balance between motives and perceived constraints for major events: A case study of the 2008 Beijing Olympic Games. *International Journal of Tourism Research*, 11(1), 41–53.

⁵¹ Hudson, S., & Gilbert, D. (2000). Tourism constraints: The neglected dimension in consumer behaviour research. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 8(4), 69–78.

⁵² Hudson, S., Hinch, T., Walker, G., & Simpson, B. (2010). Constraints to sport tourism: Across-cultural analysis. *Journal of Sport & Tourism*, 15(1), 71–88.

⁵³ Jovanović, T., Dragin, A., Armenski, T., Pavić, D., & Davidović, N. (2013). What demotivates the tourist? Constraining factors of nautical tourism. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 30, 858–872.

⁵⁴ Jackson, E. L., & Scott, D. (1999). Constraints to leisure. In E. L. Jackson, & T. L. Burton (Eds.), *Leisure studies: Prospects for the twenty-first century* (pp. 299–321). State College, PA: Venture Publishing.

⁵⁵ Crawford, D.W., & Godbey, G. (1987). Reconceptualizing barriers to family leisure. *Leisure Sciences*, 9(2), 119–127. <http://dx.doi.org/10.1080/01490408709512151>.

constrângeri interne, legate de individ, și externe, legate de caracteristicile mediului fizic și social. S-a constatat că cele din urmă sunt cele mai frecvente⁵⁶.

Din analiza literaturii actuale privind constrângerile de călătorie este evident că constrângerile structurale, interpersonale și intrapersonale sunt cele mai comune. Cu toate acestea, unele studii au extras și unele constrângeri specifice. De exemplu, Chen, Chen și Okumus (2013) dezvăluie o nouă dimensiune: constrângerile culturale necunoscute, de exemplu culturi extreme, religii și că constrângerile de călătorie au impact asupra formării imaginii destinației la procesul decizional timpuriu⁵⁷.

Entitățile din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare sunt nevoite să contracareze fenomene precum: terorismul, convulsiile sociale, pandemiile, războaiele. Discursurile privind riscul au devenit din ce în ce mai populare în rândul cercetătorilor din turism. În timp ce acestea acoperă o gamă largă de probleme de siguranță și securitate, se concentrează mai puțin pe riscul provocat de infraționurile convenționale decât pe amenințările teroriste. În contrast, se cunosc informații suficiente despre riscul real și perceput al criminalității. Studiile de specialitate se concentrează pe percepția turiștilor, pe de o parte a celor care sosesc într-o vizită în țări cu potențial ridicat de terorism, cu percepțiile de siguranță și un eșantion similar al celor care se întorc din călătorii efectuate în zone cu risc ridicat de terorism. În primul caz, luăm în considerare percepțiile turiștilor asupra riscului înainte de sosirea lor. În acest din urmă caz, percepția lor asupra siguranței după călătorie și consecințele acesteia pentru vizitele viitoare, o preocupare cheie în industria turismului⁵⁸.

Riscul, așa cum este definit pe larg, a devenit o temă comună de cercetare. Dezastre naturale și riscuri de mediu, probleme de sănătate și amenințările la adresa securității au provocat o gamă largă de studii de cercetare, concentrându-se în special pe riscul crescut asupra deciziilor de călătorie și consecințe asupra cererii, impactul asupra stațiunilor turistice și

⁵⁶ Jackson, E. L. (1988). Leisure constraints: A survey of past research. *Leisure Sciences*, 10(3), 203–215.

⁵⁷ Chen, H. -J., Chen, P. -J., & Okumus, F. (2013). The relationship between travel constraints and destination image: A case study of Brunei. *Tourism Management*, 35, 198–208.

⁵⁸ Mawby, R. I., Ozascilar, M., Ziyalar, N., Risk, safety and security among visitors to Istanbul, *TOURISM AND HOSPITALITY RESEARCH*, Article Number: 1467358420948918, DOI: 10.1177/1467358420948918, aug

industria turistică, în special negativ⁵⁹. Există categorii de turiști care ar putea fi atrași de fiorul activităților riscante în atracții turistice cu risc ridicat⁶⁰. În general riscul este privit ca un cost, inhibitor sau ca o constrângere, care trebuie echilibrat împotriva beneficiilor percepute. Cu toate acestea, cât de precis este clasificat riscul, variază între cercetători. Riscurile ce privesc sănătatea pare incontestabile. Cu toate acestea, au existat studii care au extins conceptul de risc pentru a include următoarele evenimente: costurile de concediu, inconveniențele la transport. Cercetătorii în domeniu fac distincția între riscurile de siguranță și riscuri de securitate, în care acestea din urmă includ terorismul, instabilitatea politică și crimele⁶¹.

În general, crizele și dezastrele sunt fenomene bine cercetate. O criză este definită ca o „întreprere care afectează fizic un sistem în ansamblu și amenință ipotezele sale de bază, sentimentul său subiectiv de sine, nucleul său existențial”⁶² și dezastrul ca o „situație în care o entitate se confruntă cu o schimbare catastrofală brusc imprevizibilă asupra căreia are puțin control”⁶³. Pandemia de coronavirus este un dezastru natural, dar, în plus, socio-politic sau provocat de om (de exemplu, în cazul în care cercetarea se concentrează pe dezvoltarea economică prin gestionarea pandemiei).

Actualmente, incontestabil, pandemia de coronavirus (COVID-19) este unul dintre cele mai importante evenimente ale secolului XXI și are efecte extraordinare asupra turismului. Pandemia de coronavirus este unică și relevantă pentru cercetare, crizele și dezastrele arată modele similare, iar teoriile existente pot explica adesea foarte bine fenomenele actuale.⁶⁴

În ultimul an, în principal datorită Pandemiei COVID-19, au apărut o serie de modificări ce impun reguli stricte de distanțare socială, igienă, protecția datelor cu caracter personal.

⁵⁹ Walters G and Mair J (eds) (2019) Reputation and Image Recovery for the Tourism Industry. Oxford: Goodfellow Publishers Ltd.

⁶⁰ Lepp A and Gibson H (2008) Sensation seeking and tourism: Tourist role, perception of risk and destination choice. *Tourism Management* 29(4): 740–750.

⁶¹ Sonmez S, Apostolopoulos Y and Tarlow P (1999) Tourism in crisis: Managing effects on terrorism. *Journal of Travel Research* 38(1): 13–18

⁶² Pauchant, T. C., & Mitroff, I. I. (1992). Transforming the crisis-prone organization: Preventing individual, organizational, and environmental tragedies. San Francisco, CA: Jossey-Bass Inc.

⁶³ Scott, N., & Laws, E. (2005). Tourism crises and disasters: Enhancing understanding of system effects. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 19(2/3), 151–160.

⁶⁴ Zenker, S., Kock, F., The coronavirus pandemic – A critical discussion of a tourism research agenda, *Tourism Management* 81 (2020) 104164.

Schimbările pe care sectorul infrastructurii a trebuit să le întreprindă pentru a adera la regulile de blocare COVID-19, a creat o sensibilitate nouă și neexplorată a problemei cercetării. Faptul că blocarea transportului, a infrastructurii, a deplasărilor s-a dovedit a fi dificil de gestionat, deoarece majoritatea angajaților au lucrat de acasă. Acest lucru a dus la întâzieri în diferite proiecte, deoarece mulți membri ai personalului nu s-au putut prezenta fizic la fața locului. Managerilor le-a fost greu să-și gestioneze echipele. Cu toate acestea, instrumentele tehnologice, cum ar fi chatul video și întâlnirile prin intermediul platformelor online, s-au dovedit a fi cele mai eficiente în comunicarea cu echipele de proiect⁶⁵.

La momentul aprilie 2020, închiderea activității pentru a restricționa mișcarea și răspândirea virusului a afectat 81% din forța de muncă globală.⁶⁶ Impactul asupra industriei turismului a fost profund, acesta a încetat în mare măsură să funcționeze. Guvernele din întreaga lume au răspuns prin oferirea, fără precedent, de sprijin financiar pe termen scurt întreprinderilor și lucrătorilor afectați⁶⁷. De exemplu, în Regatul Unit, entitățile economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare și nu numai, pot revendica 80% din salariile lunare ale angajaților lor. Scheme similare au a fost introduse în toată Europa și nu numai.⁶⁸

În Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, considerat o industrie puternică, într-o continuă schimbare, fie pentru a satisface nevoile din ce în ce mai personalizate ale turiștilor, fie pentru maximizarea profitului, apare nevoia de a studia structurile turistice de cazare atât ca celulă de bază a Sectorului Hoteluri și alte facilități de cazare, cât și la nivel macroeconomic, prin realizarea de analize a diferitor indicatori care arată cum evoluează atât din punct de vedere financiar, cât și al preferințelor turiștilor străini sau români.

⁶⁵ Jallow, H., Renukappa, S., Sureh, S., The impact of COVID-19 outbreak on United Kingdom infrastructure sector, SMART AND SUSTAINABLE BUILT ENVIRONMENT, DOI: 10.1108/SASBE-05-2020-0068, [Early access icon] Early Access: JUN 2020.

⁶⁶ ILO. (2020a). COVID-19 and the world of work: Updated estimates and analysis. Geneva, Switzerland: ILO.

⁶⁷ IMF (2020). Policy responses for COVID-19, Washington DC, USA: International Monetary Fund. Retrieved from <https://www.imf.org/en/Topics/imf-and-covid19/Policy-Responses-to-COVID-19>.

⁶⁸ Colin, W., C., Impacts of the coronavirus pandemic on Europe's tourism industry: Addressing tourism enterprises and workers in the undeclared economy, Willey, DOI: 10.1002/jtr.2395, June 2020,

Având în vedere aceste considerente, principalul obiectiv al acestui capitol a fost abordarea din punct de vedere al conceptelor teoretice de turism, industrie ospitalieră, structurile turistice cu funcție de cazare.

Pe baza informațiilor furnizate de literatura de specialitate am realizat și o succintă analiză a evoluției turismului românesc. Ca urmare a acestei evoluții din punct de vedere istoric, am realizat o analiză a impactului economic al turismului la nivel național, pe baza datelor prezentate de Institutul Național de Staistică, pentru perioada 2013-2019 a diferitor indicatori specifici activității de cazare.

O altă problemă abordată a fost aceea a indicatorilor de măsurare a competitivității în turism. Cu sprijinul acestor indicatori, se poate realiza o imagine asupra entității despre cum face față la nevoile în continuă schimbare ale turiștilor, dar și să urmărească în permanență creșterea competitivității.

Turistul anului 2020 apreciază ofertele personalizate, cele care îi sunt potrivite lui. O altă abordare este cea a turistului care dorește vacanțe simple, cu servicii de alimentație simple și naturale, autentice, specifice pensiunilor agroturistice. Pentru reușita unei afaceri în domeniul turismului, trebuie să te adresezi unui anumit segment de turiști, fie ei familii cu copii, dornici de activități specifice, bătrâni care caută locații liniștite, cu tratamente diferite, în funcție de afecțiunile de care suferă sau tineri aflați într-o continuă mișcare.

Printre măsurile valabile pentru orice entitate economică de creștere a competitivității în Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, pot fi amintite: creșterea intensivă a activității economice, în legătură cu prestarea serviciilor de cazare, alimentație publică, agrement, diversificarea ofertei prin mai buna valorificare a potențialului turistic, atenuarea sezonității activității turistice, prin diferite pachete turistice gândite în extrasezon, utilizarea mai bună a bazei materiale prin dezvoltare și modernizare, în concordanță cu cerințele unui turism modern, competitiv, creșterea ponderii serviciilor auxiliare, a încasării medii pe turist-zi, asigurarea unui nivel constant superior al veniturilor, utilizarea în mod eficient a instrumentelor economico-financiare actuale, reducerea cheltuielilor cu întreținerea spațiilor de cazare și anexe, extinderea și diversificarea acțiunilor publicitare. Una din măsurile de creștere a eficienței activității o reprezintă creșterea calității bunurilor și serviciilor oferite. Calitatea în domeniul serviciilor turistice, în special, este un concept discutabil, al cărui conținut este de multe ori subiectiv. Din acest motiv, când turiștii vizitează destinații care nu corespund așteptării sau gradului lor de

informare, ei părăsesc mai devreme aceste destinații și nu vor mai reveni. Asemenea situații crează clienți nemulțumiți și diminuări ale bugetului de vacanță, iar pentru evitarea lor sunt implementate așa-numitele strategii de control al calității, cu scopul de a realiza un echilibru între dezvoltarea turismului și a activităților sale la un nivel de calitate așteptat de consumator, care asigură profitul pe termen lung în industria turistică, satisfacerea consumatorului (dezvoltarea durabilă a activității turistice) și atrage turiștii care doresc să-și îmbogățească experiența.

Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare cunoaște un proces de internaționalizare unde multinaționalele din domeniu dictează pe piață.

Expansiunea internațională a multinaționalelor de pe piețele emergente reprezintă o prioritate a secolului XXI și este din ce în ce mai importantă în ultimii ani. Această tendință este prezentă și în industria hotelieră. Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare nu este indiferent de această tendință și este emblematic prin brandurile occidentale care devin controlate de companii internaționale.

Constângerile sunt diferite și includ o varietate de bariere care împiedică oamenii să călătorească. Astfel, identificarea constrângerilor de călătorie este o sarcină foarte importantă pentru toate părțile interesate în industria turismului. Acest lucru se datorează în principal faptului că constrângerile joacă un rol important în alegerile pe care le fac indivizii sau grupurile atunci când alegerea unei destinații.

În general, crizele și dezastrele sunt fenomene bine cercetate. O criză este definită ca o „întrerupere care afectează fizic un sistem în ansamblu și amenință ipotezele sale de bază, sentimentul său subiectiv de sine, nucleul său existențial” și dezastrul ca o „situație în care o entitate [...] se confruntă cu o schimbare catastrofală brusc imprevizibilă asupra căreia are puțin control.” Pandemia de coronavirus este un dezastru natural, dar, în plus, socio-politic sau provocat de om (de exemplu, în cazul în care cercetarea se concentrează pe dezvoltarea economică prin gestionarea pandemiei).

Pe de altă parte, turismul durabil este o problemă atent cercetată. Turismul durabil reprezintă o grijă atât pentru comunitatea locală, cât și pentru potențialii turiști. Se pune accentul pe protecția habitatelor, conservarea valorilor culturale și gestionarea eficientă a industriei turismului. Toate acestea sunt realizate dacă turiștii existenți și potențiali au experiențe din trecut, au convingeri de mediu, atitudini eco-turistice, comportament pro-

mediu, dar și abilitatea de a le interconecta, în așa manieră încât acesta să se bucure de destinația aleasă dar și să fie pro-activ turismului sustenabil.

CAPITOLUL 2

VALORIFICAREA INFORMAȚIILOR FINANCIAR - CONTABILE DE CĂTRE ENTITĂȚILE RAPORTOARE DIN SECTORUL HOTELURI ȘI ALTE FACILITĂȚI DE CAZARE

În cadrul acestui capitol am insistat pe conceptul de informație contabilă, pornind de la recenziile din literatura de specialitate. Astfel, am definit informația contabilă, importanța acesteia în comunicarea dintre entitatea economică și utilizatori, clasificarea informației contabile, calitățile și caracteristicile informației contabile, atât conform referențialului contabil național, cât și cel al IASB, precum și principalii utilizatori de informație contabilă. Ne propunem să identificăm principalele părți interesate din industria hotelieră, comunitatea locală, turiștii, investitorii. De asemenea am realizat o prezentare a informației contabile specifice entităților din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare.

2.1. Aspecte generale privind informația contabilă

Contabilitatea, prin activitatea specifică, realizează legătura dintre activitățile economice și factorii decizionali.

Primele definiții ale contabilității puneau accentul pe activitatea de ținere a registrelor (evidență documentară) pe care o îndeplinea contabilul.

În 1941, American Institute of Certified Public Accountants) definește contabilitatea ca „arta înregistrării, clasificării și rezumării într-o manieră semnificativă și în exprimare bănească a tranzacțiilor (operațiunilor) și evenimentelor (faptelor) care au chiar și parțial caracter financiar⁶⁹.”

Definiția modernă a contabilității este mult mai complexă. În 1970, A.I.C.P.A. a stabilit abilității, acela de a „furniza informații cantitative, preponderent de natură financiară, referitoare la entități economice, care urmează a fi utilizate în luarea deciziilor economice⁷⁰.”

⁶⁹ „Committee on Accounting Terminology”, (2003), Accounting Terminology Bulletin No.1, New York, pag.9.

⁷⁰ „Statement of the Accounting Principles Board”, (1970), No.4, New York, pag.40.

Asociația Americană a Contabililor (AAA) definește contabilitatea „ca fiind procesul de identificare a importanței informației contabile, de măsurare și transmitere către utilizatori, pentru a le permite luarea deciziilor optime⁷¹.”

Definită de reglementările naționale „contabilitatea este o activitate specializată în măsurarea, evaluarea, cunoașterea, gestiunea și controlul activelor, datoriilor și capitalurilor proprii, precum și a rezultatelor obținute⁷².” Principalul scop îl reprezintă „asigurarea și înregistrarea cronologică și sistematică, prelucrarea, publicarea și păstrarea informațiilor cu privire la poziția financiară, performanța financiară și alte informații referitoare la activitatea desfășurată, atât pentru cerințele interne ale acestora, cât și în relațiile cu investitorii prezenți și potențiali, creditorii financiari și comerciali, clienții, instituțiile publice și alți utilizatori⁷³.”

Autorul Lande, E. (2002) tratează într-un mod mai deosebit rolul contabilității, considerând contabilitatea „o tehnică care permite interpretarea sau măsurarea evenimentelor economice furnizând o informație financiară”, menționându-i obiectivul, acela „de a măsura și a traduce activitățile unei entități⁷⁴.”

Epuran, M., et al (2004) tratează informația contabilă ca „informație economică specifică, produsă din prelucrarea prin metode, procedee și instrumente proprii a datelor din contabilitate⁷⁵, care urmează a fi transmisă utilizatorilor de informație contabilă pentru a cunoaște activitatea entității economice, și a-i ajuta în luarea celor mai bune decizii⁷⁶.”

Din definițiile de mai sus putem deduce faptul că, contabilitatea înregistrează, măsoară și evaluează tranzacțiile, evenimentele, aflate în strânsă legătură cu elementele de activ, datorii, capital propriu, venituri și chltuieli, astfel încât acestea să fie sintetizate în rapoartele financiare, cu scopul de a satisface anumite cerințe ale utilizatorilor și a-i sprijini în luarea celor mai bune decizii economice.

⁷¹ Друри К. „Управленческий и производственный „учет. Учебник // Пер. с англ. - Москва: ЮНИТИ-ДАНА, 2003.

⁷² Legea contabilității nr. 82/1991, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 292 din 15 aprilie 2008, art.2.

⁷³ Idem 39.

⁷⁴ Lande E., Blin P., Denos P. și al.(2002), „Contabilitatea financiară aprofundată”. Ediția a 2-a, rev. - București: Editura Economică, p. 125.

⁷⁵ Epuran M., Băbăiță V., Imbrescu C., (2004) „Teoria contabilității”. - București: Editura Economică.

⁷⁶ Idem 43.

2.1.1. Noțiunea de informație contabilă

Informația, ca termen, are la bază latinescul „informare” care înseamnă a da o formă. După Oxford English Dictionary, informația se referă la „acțiunea de a informa, de a comunica cunoștințe sau noutăți despre un fapt sau o apariție, acțiunea de a spune sau de a i se spune ceva”⁷⁷ sau „cunoștință comunicată ce privește un anumit fapt, subiect sau eveniment, despre care se înștiințează, se ia cunoștință: știre, noutate”⁷⁸.

Din literatura de specialitate putem desprinde numeroși autori care au definit în mod diferit informația contabilă.

Alți autori definesc informația contabilă ca „o activitate de procesare a unor evenimente petrecute în trecut, de cunoștințele pe care o persoană le deține, de mediul în care se acționează și de anticipările cu privire la evenimentele viitoare”⁷⁹.

Așadar, rolul informațiilor furnizate de contabilitatea financiară este de a asigura o cuprindere durabilă, precum și realizarea activităților ce caracterizează scopul tranzacțiilor cu cât mai puține tulburări. „Deși informațiile utilizate pentru luarea deciziilor de către manageri sunt furnizate în cea mai mare parte de contabilitatea de gestiune, contabilitatea financiară produce și ea informații pentru gestiunea curentă a clienților sau furnizorilor și pentru fundamentarea deciziei de investiții și finanțare”⁸⁰.

Crearea, conceperea, realizarea informațiilor contabile la nivelul unei entități economice este asigurată de către profesioniștii contabili, într-un cadru organizat, respectiv în cadrul sistemului informațional contabil.

Voicu, D., (2012) afirmă că informațiile contabile se află într-o permanentă mișcare și se adresează unui număr mare de utilizatori cu interese diversificate. O decizie corectă care să fie în concordanță cu realitatea

⁷⁷„Oxford English Dictionary”,(1989) second edition, edited by John Simpson and Edmund Weiner, Clarendon Press.

⁷⁸Preluare din Lindsay, J., “Information Systems – fundamentals and issues”, <http://infosys.kingston.ac.uk/ISSchool/Staff/Papers/Lindsay/Book/>.

⁷⁹ Sinteza, L., (2014), „Rolul Informatiei Contabile In Definierea Unor Masuri Organizatorice In Perioada De Recesiune Economica”, Business Economy / Management, Methodology and research technology, Accounting - Business Administration, VOL XVI, nr. 2(31), p.320.”

⁸⁰ Feleagă, N., Ionașcu, I., (1998), „Tratat de contabilitate financiară”, Editura Economică, București, , p.44.

mediului de faceri se ia în urma analizei situațiilor contabile pentru a reflecta în cel mai ridicat grad certitudinea zvonurilor economice⁸¹.

Putem deci, concluziona că informația contabilă constituie baza structurii de control a unei entități economice, conturând decizii în profunzime și critice, pe baza cărora organele de control emit măsuri și recomandări.

2.1.2. Clasificarea informațiilor contabile

Informația contabilă poate fi :

- informația contabilă financiară are o formă standardizată, de regulă se exprimă în unități monetare, și se adresează atât utilizatorilor externi de informație contabilă cât și celor interni. Informațiile contabile stau la baza determinării raporturilor eficiente ale tuturor operațiunilor sau tranzacțiilor economico-financiare și oferă, de asemenea, certitudinea pentru elaborarea unor prognoze viabile⁸². Datorită caracterului standardizat, prezintă informații limitate cu privire la activitatea entității economice, acoperind nevoile utilizatorilor externi, mai puțin nevoile managementului;
- informația contabilă de gestiune este destinată analizei activității din interiorul entității economice. Aceasta este utilă utilizatorilor interni⁸³, cu precădere managerilor și are un caracter confidențial. Principalele informații contabile de gestiune „depind în mare măsură de mărimea entității respective, de familiarizarea conceptul de informație contabilă de gestiune de către manageri, de sectorul de activitate în care activează entitatea economică. În unele sectoare, cum ar fi construcții, producția de bunuri de consum, gospodăresc, industria prelucrătoare, ponderea informației contabile de gestiune este mare, datorită calității informației de care managerul are nevoie, pentru luarea deciziilor strategice⁸⁴.” Informațiile ajută la aprecierea corectă a costurilor de

⁸¹ Voicu, D., (2012), ”Sustainability reporting a case for accountability”, Editura ASE , București, P. 97.

⁸² Vultur, P., Financial Accounting Information- Utility In Decision Fundamentation, 2018, Ecoforum Journal, Vol 7, No 3 (2018) , <http://www.ecoforumjournal.ro/index.php/eco/article/view/856>, (accesat 04.08.2020).

⁸³ Legea contabilității nr. 82/1991, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 292 din 15 aprilie 2008, art.2.

⁸⁴ Vultur, P., (2018), „Study Based On The Importance Of The Information Provided By Management Accounting On The Managerial Process In The Joint Stock Companies In The

producție referitoare la lucrări, produse, servicii sau alte activități, identifică zonele ineficiente și pașii care trebuie urmați pentru a evita pierderile. Informațiile contabile de gestiune sunt culese din diferite surse, cum ar fi: contabilitatea financiară, contabilitatea managerială, statistică și alte înregistrări de bază;

- informație contabilă fiscală generată de sistemul contabil, reprezentată de conturile de impozite, taxe, contribuții la bugetul de stat⁸⁵.

Informația contabilă poate avea:

- caracter cantitativ când face referire la mărimea și diversitatea informațiilor oferite.

Conform autorului Saada, T., (2000)⁸⁶ informația contabilă este un concept în mod esențial cantitativ. Un alt studiu care pune în valoare importanța cantității informațiilor contabile este cel al autorilor Lee, L., C., Bedfors, N., M., (1969)⁸⁷, care au demonstrat că din punct de vedere matematic cantitatea de informații contabile determină estimarea probabilistică a importanței acesteia pentru utilizatori.

O categorie aparte interesată de aspectul cantitativ al informației contabile o reprezintă analiștii financiari. Analizele efectuate de aceștia pot schimba cursul deciziilor diferitor utilizatori de informație contabilă, cum ar fi previziunile pentru manageri și acționari sau decizia de cumpărare/vânzare/păstrare a investitorilor.

- caracterul calitativ⁸⁸ reprezintă gradul de încredere în informația contabilă. Calitatea informației contabile este dată de relevanța, reprezentarea exactă și persistența realității economice, precum și a informațiilor nefinanciare, precum: structura acționariatului, reputația auditorului, opinia de audit. Relevanța constituie, alături de reprezentarea exactă, caracteristica fundamentală pe care trebuie să o dețină informația contabilă publicată de entitățile

North-East Area Of Moldova”, The USV Annals of Economics and Public Administration, Vol 18, No 1(27) (2018), p. 134-142.

⁸⁵ Dinga, E. (2009). Studii de economie. Contribuții de analiză logică, epistemologică și metodologică. București: Editura Economică.p.468.

⁸⁶ Saada, T., (2000), „Théorie de l’information et comptabilité”, Encyclopédie de Comptabilité, Contrôle de Gestion et Audit, Economica, Paris.

⁸⁷ Lee, L. C., N. M. Bedford, „An Information Theory Analysis of the Accounting Process”, The Accounting Review, vol. 44, nr. 2., aprilie 1969

⁸⁸ Sinteia, L., (2014), “Rolul Informatiei Contabile In Definirea Unor Masuri Organizatorice In Perioada De Recesiune Economica”, Business Economy / Management, Methodology and research technology, Accounting - Business Administration, VOL XVI, nr. 2(31), p.102.

economice, atât în viziunea normelor internaționale (International Financial Reporting Standards - IFRS), cât și în a celor naționale, prin OMFP 1802/2014 pentru aprobarea Reglementărilor contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate.

Toma, C., (2012) consideră că relevanța se manifestă prin capacitatea predictivă și cea confirmatorie pe care trebuie să le dețină informațiile contabile, sprijin pentru deciziile adoptate de către utilizatori.⁸⁹

Privită prin nevoia beneficiarilor informației contabile, aceasta se clasifică în:

- informație contabilă internă, care face referire la informații contabile furnizate, în special managerilor și persoanelor cu funcție de execuție ale entității, cu un grad de cunoștințe de specialitate ridicat, în mare parte nivelul ierarhic superior;
- informație contabilă externă, destinată principalilor utilizatori de informație contabilă, din exteriorul entității, care au nevoi informaționale selective⁹⁰.

Considerăm că informația contabilă oferă informații investitorilor și creditorilor în legătură cu:

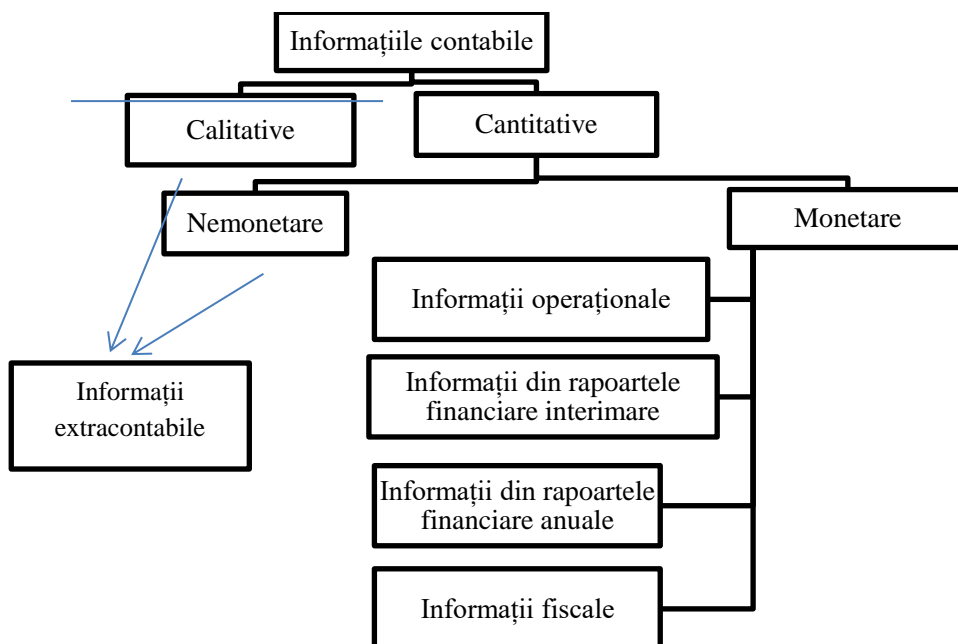
- operațiile de investiții, modul de alocare și de utilizare a surselor de finanțare;
- operațiile de finanțare, vizând constituirea resurselor stabile, în special, în active imobilizate;
- operațiile de exploatare în care sunt transpuse mișcările materiilor prime, materialelor, perioada de rotație, volumul vânzărilor, perioada de timp privind încasările și plățile.⁹¹

O reprezentare grafică a informațiilor prezentate mai sus este redată în figura 2.1:

⁸⁹ Toma, C., (2012), „Rolul auditului financiar în creșterea calității informațiilor financiare”, "Audit Financiar" Journal, Vol. 10, No. 11 (95), pp. 5-13.”

⁹⁰ Diaconu, E., (2015), „Rolul informației financiare contabile în dezvoltarea durabilă a firmei”, <http://conferinta.academiacomerciala.ro/CD2015/ARTICOLE/1/ROLUL%20INFORMATI EI%20FINANCIILA%20A%20FIRMEI%20Diaconu.pdf>, (accesat 30.07.2020).

⁹¹ Fusalba, T., -(2012) traducere Dan Vasile, „Managementul crizei, Cum să planificăm și să punem în practică o strategie de iesire din Criză”, Editura C.H. Beck , București, p. 68.”

Figură 2.1 Tipologia informațiilor contabile raportate de entitățile economice

2.1.3. Comunicarea informației contabile prin situațiile financiare

Informația contabilă prezintă o importanță majoră atâta timp cât satisface nevoile utilizatorilor. Comunicarea informației contabile este modalitatea prin care informațiile contabile ajung la aceștia. Cea mai frecventată formă de comunicare a informațiilor contabile este raportarea financiară, prin intermediul căreia utilizatorii sunt informați despre situația activelor și datoriilor, a capitalurilor proprii, a creanțelor, a veniturilor și cheltuielilor.

Comunicarea provine de la cuvântul latin “communis” = „a pune de acord”. În activitatea economico–socială termenul s-a extins cu semnificația „a transmite și celorlalți”. „A comunica” înseamnă „a transmite un mesaj” emis de „emițător”, către un „receptor”. Comunicarea a primit mai multe definiții, printre care și „un proces interpersonal de transmitere și receptare de simboluri care au atașate înțelesuri.”⁹²

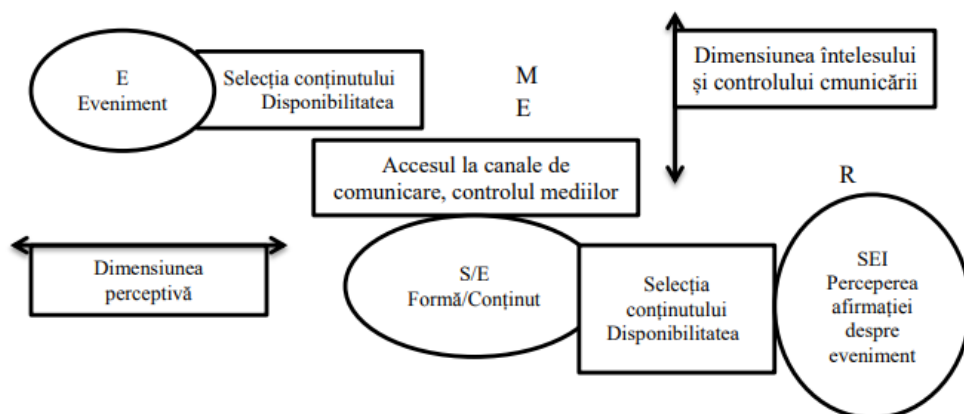
Numeroși cercetători au abordat în lucrările lor noțiunea de comunicare, definind-o: „comunicarea este un proces prin care oamenii își

⁹² Avram, A., Avram, C.D., Avram M. (2017), „Comunicare financiară. Forme, Principii, Tehnici.” Editura Universitaria, Craiova, ISBN: 978-606-14-1193-1., p. 56.

împărtășesc informații, idei și sentimente⁹³” sau „comunicarea își focalizează interesul central pe acele situații comportamentale în care o sursă transmite un mesaj unui receptor, cu intenția manifestată de a influența comportamentele ulterioare⁹⁴.” sau comunicarea este un schimb reciproc de idei bidirecțional pentru realizarea sarcinilor de lucru⁹⁵.

Dificultatea definirii comunicării este dată și de diversitatea unghiurilor de vedere sub care aceasta poate fi privită, spre exemplu „percepția, atribuirea, motivația, precum și personalitatea și dezvoltarea fiecăruia dintre comunicatori influențează modul în care o persoană receptează informația transmisă de către alta”⁹⁶.

Pentru a înțelege mai bine modul în care circulă informația între cei interesați, prezentăm în figura 2.2, un model de comunicare comprehensiv, dinamic, în care obiectivul principal îl constituie accesul la informație și controlul acesteia.

Figură 2.2. Procesul comunicării

Acest model poate fi adaptat și în cazul comunicării informației contabile, deoarece în urma evenimentelor și tranzacțiilor ce au loc în entitatea economică, utilizatorii de informație contabilă accesează informațiile de care

⁹³ Hybels, S., Weaver, R., *Communicating Effectively*, New York, Random House, 1986.

⁹⁴ Miller, G., R., *Communication Theories: Perspectives, Processes, and Contexts*, 2nd edition, New York, McGraw-Hill, 2005.

⁹⁵ Brink, K. E., & Costigan, R. D. (2015). Oral communication skills: Are the priorities of the workplace and AACSB-accredited business programs aligned? *Academy of Management Learning & Education*, 14, 205-221. doi:10.5465/amle.2013.0044

⁹⁶ Pânișoară, I., O., *Comunicarea eficientă*, Editura Polirom, București, 2015.

au nevoie, prin anumite canale de comunicare și o utilizează pentru a-și fundamenta deciziile.

Elaborarea rapoartelor financiare presupune comunicarea informațiilor contabile care contribuie la înțelegerea activității și strategiei pe termen scurt, mediu sau lung a entității. Prezentarea unui raport financiar care conține informații relevante și fiabile, ajută utilizatorii economice să analizeze activitatea financiară și să programeze obiective bazate pe principiul continuității activității într-un viitor cert și asigurarea scopului final al oricărei afaceri: maximizarea profitului.

Pregătirea și elaborarea situațiilor financiare într-o entitate economică se face de obicei de compartimentul financiar-contabil și ulterior sunt aprobate de managementul entității economice. Utilizatorii iau anumite decizii pe baza informațiilor din situațiile financiare. Elaborarea situațiilor financiare de către entități are la bază aplicarea unor principii contabile general acceptate (GAAP), prin Legea contabilității nr. 82/1991 și reglementări privind situațiile financiare, prin intermediul unor standarde recunoscute la nivel internațional IFRS/IAS⁹⁷.

Comunicarea informației contabile financiare înseamnă transmiterea informațiilor contabile, financiare, spre diferite categorii de utilizatori, fiecare cu interesele sale, uneori contradictorii. Referindu-se la sursa de informare, Bran, P., Costică, I., (2003), au afirmat că „aceasta este reprezentată de informațiile contabile și de indicatorii economico-financiar⁹⁸.” Analizând scopul informațiilor furnizate prin comunicarea financiară, Avram, C., (2015) constată că acest lucru se îndreaptă spre exteriorul entității economice, dar și spre instituțiile bancare, la care entitatea economică apelează pentru asigurarea capitalului necesar.

Comunicarea informației contabile are rolul de a crește reputația entității economice și credibilitatea pentru viitori investitori. Comunicarea informației contabile înseamnă claritate și credibilitate.

Credibilitatea reprezintă o caracteristică importantă a informațiilor transmise utilizatorilor. Informația contabilă trebuie să reprezinte exact realitatea economică, să fie relevantă și coerentă pentru părțile interesate. Avram, C.D., (2017) susține că orice decizie luată de manager, are la bază și

⁹⁷ „Xhani, N., Avram, M., & Iliescu, M. A. R. (2018). „Situațiile financiare anuale și rolul lor în comunicarea financiară.” Studia Universitatis Petru Maior, Series Oeconomica.

⁹⁸ Bran, P., & Costică, I. (2003), „Comunicarea financiară.” București, Editura ASE, , ISBN: 973-594- 347-6.

riscuri, care au legătură cu trăsătura umană și competența profesională, a tuturor părților implicate în comunicarea informației contabile⁹⁹. Creșterea activității economice se referă la o entitate economică care își extinde afacerea utilizând surse de autofinanțare sau împrumutate.

Comunicarea informației contabile presupune, în opinia autorilor Hlaciuc, E., et al (2015), stabilirea unei interacțiuni între entitatea economică, în calitate de emițător a informației contabile și utilizatorii de informație contabilă, în calitate de receptori¹⁰⁰. Aceasta îmbracă două forme: informarea obligatorie și cea voluntară.

Informațiile contabile sunt transmise de către o entitate economică ca urmare a respectării obligațiilor legislației în vigoare sau o pot face în mod voluntar. Ce este diferit între comunicarea obligatorie și comunicarea voluntară constă în cantitatea de informații transmise și în calitatea informațiilor. Entitățile economice listate pe o piață reglementată trebuie să comunice informații contabile cu privire la evoluția activității economice, în funcție de care iau propriile decizii. Entitățile economice pot prezenta un set informațional voluntar care să constituie așa numita comunicare din proprie inițiativă. Comunicarea voluntară este practică de către entitățile care au o situație financiară bună, și oferă informații suplimentare cu privire la profitabilitate, rentabilitate, lichiditate¹⁰¹.

Informarea voluntară face referire la informațiile contabile pe care managementul alege să le publice, pentru a oferi utilizatorilor de informație contabilă informații mai detaliate, în așa fel încât să reducă nesiguranța și riscurile, cum ar fi: capitalul intelectual, prestigiul firmei sau încrederea clienților. Un alt motiv pentru care entitățile economice publică informații contabile voluntare îl reprezintă asimetriile informaționale dintre diferite categorii de utilizatori.

În vederea transmiterii informațiilor voluntare într-o formă detaliată, managerii aleg să folosească tehnologia. Extinderea numărului de potențiali

⁹⁹ Avram C.D. (2017), "Some Considerations on The Role of Financial Communication Within Corporate Governance". *Analele Universității Ovidius, Seria Științe Economice*, Vol. 17, p: 398-402, Issue 1, 2017, ISSN: 1582-9383.

¹⁰⁰ Hlaciuc, E., Măciucă, G., Sandu, A., (2015), „Rolul prudenței în raportarea financiară: IFRS versus Directiva 34”, *Procedia Economie și Finanțe* 32 (2015) 738 – 744.”

¹⁰¹ „Marius, Sorin, C., „Teză de doctorat, Rolul informației contabile în optimizarea comunicării economico-financiare a entităților economice”, 2015, p. 40.

utilizatori de informații contabile înseamnă o bază de date formată din potențiali investitori, care la orice moment ar investi în entitatea economică.

În acest scop, autorii Sivan, F., Guttman, I., Kremer, I. (2020) au analizat un model prin care informarea voluntară poate fi realizată și de către analiștii financiari. Cu cât activitatea analiștilor este mai amplă, cu atât va fi îmbunătățită calitatea informațiilor contabile¹⁰².

Pe de altă parte Rukanova, B. Et al (2020), arată că se fac eforturi mari pentru o colaborare între entitățile economice și Guvern, astfel încât să facă schimb de informații voluntare¹⁰³.

Ball, Jayaraman și Shivakumar (2009), realizează o relație între modul în care investitorii reacționează la informarea voluntară a managementului, pe baza verificărilor efectuate de firmele de audit și utilitatea informației contabile¹⁰⁴.

Informarea obligatorie reprezintă rezultatul unor mecanisme de control care urmăresc o standardizare a informației contabile, astfel încât să le ușureze munca dar să corespundă legislației, normelor etice. În cazul entităților economice listate, acestea sunt obligate să își auditeze situațiile financiare. Auditarea situațiilor financiare oferă siguranța faptului că acestea sunt întocmite corect, cu respectarea principiilor contabile.

În activitatea practică a entităților economice, pe lângă prezentarea informațiilor contabile organismelor de control, informarea obligatorie presupune și prezentarea datelor interne, de gestiune, diferite de la un sector de activitate la altul. Trebuie să ținem cont că toate categoriile de utilizatori au acces la informarea obligatorie, pe care entitatea economică este obligată să o facă publică atât la sediul entității, cât și on-line, la costuri minime.

Informarea obligatorie este subiectul cercetărilor în domeniul informației contabile. Există studii cu privire la efectul adoptării obligatorii a IFRS asupra calității informației contabile din Franța, Suedia și Germania. Folosind datele pentru anii 2003-2011 au relevat faptul că adoptarea

¹⁰² Sivan, F., Guttman, I., Kremer, I. (2020), „The effect of exogenous information on voluntary disclosure and market quality”, *Journal of Financial Economics* Available online 5 May 2020, <https://doi.org/10.1016/j.jfineco.2020.04.018>, (accesat 30.07.2020).

¹⁰³ Rukanova, B., Tan, Y., U., Huiden, R., Ravulakollu, A., Grainger, A., Heijmann, F., (2020), “A framework for voluntary business-government information sharing”, *Government Information Quarterly*, Volume 37, Issue 4, October 2020, 101501.”

¹⁰⁴ Ball, Ray & Jayaraman, Sudarshan & Shivakumar, Lakshmanan. (2009), „The Complementary Roles of Audited Financial Reporting and Voluntary Disclosure: A Test of the Confirmation Hypothesis.” *SSRN Electronic Journal*. 10.2139/ssrn.1489975.

obligatorie a IFRS în statele cu protecție scăzută a investitorilor duce la îmbunătățirea calității informațiilor contabile¹⁰⁵.

La aceeași concluzie au ajuns și alți autori, cum ar fi Landsman, W., R., et al, (2011), care, pe baza a unui eșantion de 27 de state, din care 16 state au impus adoptarea IFRS, iar drept consecință, conținutul de informații a crescut, în raport cu celelalte 11 care, au menținut standardele contabile interne, deși efectul adoptării obligatorii a IFRS depinde de cadrul legal din țara în curs de adoptare¹⁰⁶.

Un alt studiu care confirmă ideea că adoptarea obligatorie a IFRS îmbunătățește informarea obligatorie a informațiilor publice, este cel realizat de Freitas de Moura, et al (2018), în care s-a încercat demonstrarea faptului că statele din America Latină care au adoptat în mod obligatoriu IFRS au avut ca efect creșterea preciziei informațiilor contabile¹⁰⁷.

Conform autoarei Mihalciuc, C., (2006), există și o serie de limite ale informațiilor contabile, cum ar fi:

- utilizarea costului istoric și inflația;
- utilizarea diferitelor metode de evaluare a stocurilor care creează dificultăți în efectuarea de comparații între entitățile economice;
- tratamentul evenimentelor extraordinare, prin armonizarea contabilității cu directivele europene. Numeroase elemente extraordinare sunt atribuite activității de exploatare¹⁰⁸.”

În raport cu cele prezentate, putem spune că informația contabilă, văzută prin perspectiva informării obligatorii și voluntare este celula de bază a economiei unei țări, și suport al deciziilor manageriale.

¹⁰⁵Houqe, M., H., Easton, S., Zijl, T., 2014, „Does mandatory IFRS adoption improve information quality in low investor protection countries?”, *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation* Volume 23, Issue 2, 2014, Pages 87-97, <https://doi.org/10.1016/j.intaccudtax.2014.06.002>, (accesat 30.07.2020).

¹⁰⁶ Landsman, W., R., Maydew, E., L., Thornock, J., R., (2011,), „The information content of annual earnings announcements and mandatory adoption of IFRS”, *Journal of Accounting and Economics*, Volume 53, Issues 1–2, February–April 2012, Pages 34-5. (accesat 30.07.2020).

¹⁰⁷ Freitas de Moura, A., A., Gupta, J., (2019), „Mandatory adoption of IFRS in Latin America: A boon or a bias”, *Journal of International Financial Markets, Institutions and Money* Volume 60, May 2019, p. 111-133.

¹⁰⁸ Mihalciuc, C., (2006), ”Accounting Information – Support For Determination Of Entity’s Rentability”, *Annales Universitatis Apulensis Series Oeconomica*, ISSN: 1454-9409 (Print) / 2344-4975 (Online) / ISSN-L 1454-9409, <http://oeconomica.uab.ro/upload/abst/820061/18.pdf>, (accesat 03.08.2020).”

2.2. Caracteristicile calitative ale informației contabile în actualul context global

Relevanța economică a industriei turismului poate fi considerată în prezent o oportunitate pentru dezvoltarea alternativă a teritoriilor locale, fără a ignora însă implicațiile sale de mediu și sociale, care îl transformă în unul dintre domeniile electivă pentru experimentarea și verificarea diferitelor moduri de dezvoltare sustenabilă. Din acest motiv, „ideea turismului sustenabil ca alternativă la alte activități, cu un impact mai mare asupra mediului a fost (și este) adesea luată în considerare în modelele de dezvoltare a zonelor marginale, sau a zonelor implicate în procesele de recalificare funcțională¹⁰⁹.” Tocmai datorită caracterului său specific, de localizare, legat, pe de o parte, de atractivitatea potențială a contextelor locale iar, pe de altă parte, de dezvoltarea acestora, într-un mod cât mai armonioasă posibil, conceptul de turism sustenabil se pretează în special cerințelor din Agendei X a UE, deoarece reușește să îmbine o serie de practici și experimente, precis localizate, deși toate sunt conectate la un orizont global mai larg care traversează atât fluxurile în creștere ale turismului internațional, cât și problemele generale de mediu (cum ar fi creșterea gazelor cu efect de seră în atmosferă). În acest context, tocmai intersecția problemelor de mediu cu cele de natură economică, culturală și socială, leagă indisolubil adjectivul responsabil de sustenabil.

Prin urmare, termenul de turism sustenabil descrie politici, practici și programe care iau în considerare nu numai așteptările turiștilor în ceea ce privește gestionarea resurselor naturale, ci și nevoile comunităților care susțin sau sunt afectate de proiecte de turism și mediu.

Așadar, o primă dovadă este că un turism mai sustenabil din punct de vedere ecologic, social și cultural nu ar trebui să intre în conflict cu interesul economic, ci să devină mai degrabă o zonă de dezvoltare strategică susținută mai ales de cerere.

Din acest punct de vedere, dezvoltarea sustenabilă a turismului îndeplinește, așadar, aceleași critici care stau la baza întregii paradigme a dezvoltării durabile în general, adică dacă este sau nu cu adevărat posibilă reconcilierea dezvoltării economice cu integritatea mediului și societate.

¹⁰⁹ Savoia L., 2007, Turismo sostenible e stakeholder model, “POLITEIA”, XXIII, 85/86, pp. 344-356;

În acest context, este important de avut în vedere că în vederea unei valorificări optime a informațiilor din situațiile financiare ale operatorilor din industria hotelieră, trebuie acordată o atenție maximă atributelor calitative a acestor informații financiar-contabile, atribute care să satisfacă cerințele informaționale ale multi-utilizatorilor.

Indiferent de beneficiarii și de scopul informației contabile, ea deține anumite calități. Informațiile contabile trebuie să fie exacte, omogene și verificabile, utile și oportune. De asemenea, ele trebuie să fie prezentate în concordanță cu baza lor juridică și economică, aplicarea normelor contabile să fie realizată cu sinceritate, iar informațiile să fie furnizate regulat, astfel încât să poată fi utilizate în procesul decizional.

Necesitatea calității informațiilor financiare a apărut în SUA, după recesiunea economică din 1929, când investitorii au dispus de prea puține informații pentru a avea o imagine asupra efectelor post-criză. O primă etapă în această direcție a fost emiterea de convenții financiare recomandate entităților economice care emiteau titluri de valoare.

FASB a emis reglementarea contabilă SFAC 2 „Caracteristici calitative ale informațiilor contabile”, în accepțiunea căreia, claritatea și utilitatea sunt principalele caracteristici ale informațiilor financiare, utilitatea fiind definită de relevanța și fiabilitatea informațiilor.

Conform OMFP 1802/2014, principiul prudenței aduce în discuție faptul că „la întocmirea situațiilor financiare anuale, evaluarea trebuie făcută pe o bază prudentă, ținându-se cont de faptul că în situația cheltuielilor și veniturilor poate fi trecut numai profitul realizat la data Situației activelor, datoriilor, capitalurilor proprii. Trebuie să se țină cont de toate deprecierile, indiferent dacă rezultatul contabil este profit sau pierdere și prin urmare activele și veniturile nu trebuiesc supraevaluate și cheltuielile și datoriile subevaluate, dar nici constituirea de provizioane excesive, deoarece situațiile financiare nu ar mai fi neutre și nu ar mai avea calitatea de a fi credibile¹¹⁰.” Pe baza principiului prudenței au fost gândite și acele caracteristici calitative, care să satisfacă nevoile decizionale ale utilizatorilor și care să ofere garanția că situațiile financiare oferă informații corecte, utile, fiabile care reprezintă corect realitatea economică.

Caracteristicile calitative specifice raportărilor financiare conform OMFP 1802/2014, sunt împărțite în două categorii: caracteristici calitative

¹¹⁰ OMFP 1802/2014, Secțiunea 2.4, art.51.

fundamentale și amplificatoare. Tot conform aceluiași ordin, pentru ca informațiile financiare să fie utile, ele trebuie să fie relevante și să reprezinte exact ceea ce își propun să reprezinte. Utilitatea informațiilor financiare este amplificată dacă acestea sunt comparabile, verificabile, oportune și inteligibile¹¹¹.

Există numeroase studii de specialitate ce tratează problema caracteristicilor de calitate a informației contabile, respectiv transparența informației în eficiența pieței.

Folosind în studiul lor 34 de state, Biddle G., et al (2006) au urmărit efectele calității informației contabile asupra eficienței investirii de capital și au ajuns la concluzia că o calitate înaltă a informației contabile reduce informațiile asimetrice între furnizorii externi de capital și manageri și prin urmare crește eficiența investițiilor de capital la ambele niveluri¹¹².

Pe baza unei liste de entități economice care au fost examinate de U.S. Securities and Exchange Commission, sau date în judecată de acționari din cauza informațiilor contabile distorsionate, McNichols M., F., et al (2008), au investigat rolul informației contabile în cadrul luării deciziilor interne. Rezultatele lor au sugerat faptul că entitățile economice angajate în investiții în situații de ilegalitate au afișat o eficiență investițională mare au fost supuse investigațiilor. Prin urmare, se poate trage concluzia că, calitatea informației contabile afectează deciziile interne ale entității¹¹³.

Beaver W., H., (1989) susține că obiectivul major al informației contabile a fost de a ajuta utilizatorii acesteia de a lua decizii în cunoștință de cauză. Calitatea informației contabile poate fi apreciată pe două direcții. Prima se referă la evaluarea utilității, ceea ce înseamnă că informația este utilă pentru investitori pentru fundamentarea deciziilor, ca efect asupra funcției de stabilire a prețului și informației contabile. A doua o constituie valabilitatea contractului, ceea ce înseamnă că beneficiile contractuale ale informației contabile au legătură, în special cele între investitori și administratori. Informația contabilă are două funcții: de stabilire a prețului și de guvernare¹¹⁴.

¹¹¹ „OMFP 1802/2014, pentru aprobarea Reglementărilor contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate”, Secțiunea 2.3.

¹¹² Biddle, G., Hilary, G., (2006) „Accounting quality and firm-level capital investment.” Account. Rev. 81 (5), 963–982.”

¹¹³ „McNichols, M.F., Stubben, S.R., (2008), „Does earnings management affect firm’s investment decisions? „Rev. 83 (6) 1571-1603.

¹¹⁴ Beaver, W., H., (1968), „The information content of annual earnings announcements”, J. Account, Res., 6,67-92.

Biddle et al, (2013), afirmă că o calitate înaltă a informației contabile inhibă managementul pentru a „crea un imperiu”, descurajează investițiile imprudente și îmbunătățește abilitatea investitorilor de a monitoriza deciziile investiționale ale managerilor¹¹⁵.

Diaconu, E., (2015), a evidențiat importanța caracteristicilor informației contabile în stabilirea unui diagnostic corect al entității, în găsirea unor noi căi de indentificare a anomaliilor și în sprijinirea managerilor în luarea celor mai optime decizii¹¹⁶.

Un studiu mai recent realizat de Carp, M., (2016)¹¹⁷, a identificat importanța caracteristicilor de calitate a informației contabile în evaluarea investițiilor. Studiul a fost realizat pe un eșantion de 62 de entități listate și a evidențiat că reprezentarea exactă și relevanța influențează valoarea de piață.

Vulpoi, M., și Nichita, M.E., (2016) au pus în discuție caracteristicile calitative ale informațiilor contabile în raport cu riscurile la care sunt expuse entitățile economice. Astfel, pe baza unui eșantion de 25 entități economice analizate au ajuns la concluzia că entitățile trebuie să raporteze și să își asume controlarea riscurilor în strategia entității.¹¹⁸

Caracteristicile fundamentale ale informațiilor financiar-contabile

Redăm în figura 2.3. caracteristicile fundamentale ale informațiilor contabile:

¹¹⁵ Biddle, G., Ma, M. and Song, F. (2013), Accounting conservatism and bankruptcy risk, SSRN Electronic Journal, June 2012, [pdf] Available at: https://www.researchgate.net/publication/228127067_Accounting_Conservatism_and_Bankruptcy_Risk, [Accessed on January 2, 2017], DOI: 10.2139/ssrn.1621272.

¹¹⁶ Diaconu, E., (2015), „Rolul informației financiar contabile în dezvoltarea durabilă a firmei”,

<http://conferinta.academiacomerciala.ro/CD2015/ARTICOLE/1/ROLUL%20INFORMATI EI%20FINANCILA%20A%20FIRMEI%20Diaconu.pdf>, (accesat 31.07.2020).

¹¹⁷ Anghelache, C., Carp, A., (2016), “The Voluntary Contributions Model–Study Regarding The Completion Of The Length Of Service”, Romanian Statistical Review Supplement 64 (12), 194-201.

¹¹⁸ „Nichita, M.E. and Vulpoi, M. (2016), „Relationship between risk and transparency in the financial statements of professional services entities”, Audit Financiar, vol. XIV, no. 5(137)/2016, pp. 540-550, DOI: 10.20869/auditf/2016/137/540.”

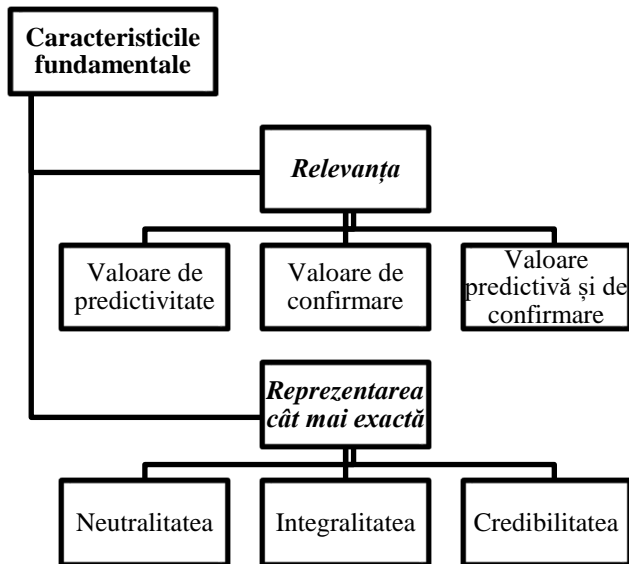

Figura 2.3. Caracteristicile fundamentale conform cadrului conceptual

Reprezentarea exactă este o altă caracteristică fundamentală a informației contabile și presupune că în rapoartele financiare, informațiile sunt „o reprezentare cât mai exactă, o descriere cât mai completă, neutră și fără erori.”

O descriere completă presupune culegerea tuturor informațiilor necesare unui utilizator pentru ca el să înțeleagă evenimentul înregistrat, dar și explicațiile acesteia.

O prezentare neutră este cea care nu este influențată de selecția și prezentarea informațiilor financiare. O prezentare neutră nu este denaturată, echilibrată, accentuată, neaccentuată sau manipulată în așa fel concepută pentru a crește probabilitatea de a fi completă, neutră și fără erori.

Reprezentarea fără erori înseamnă că nu există greșeli intenționate sau neintenționate sau omisiuni în descrierea activității economice.

Relevanța informațiilor contabile se referă la capacitatea acestora de a fundamenta deciziile utilizatorilor, ușurând analiza evenimentelor și tranzacțiilor din trecut, prezent și din viitor, ale entităților față de care manifestă interes. Putem sublinia faptul că o informație contabilă este relevantă și poate influența decizia unui utilizator doar dacă are valoare de confirmare și este predictivă. Modul în care sunt redactate rapoartele financiare, indiferent că vorbim de contabilitatea financiară sau de gestiune, trebuie dezvăluite într-o formă adecvată, bazată pe caracteristica relevanță.

Relevanța, totodată face referire la informații contabile care includ informații temporizate, anticipare adecvată și evaluare adecvată¹¹⁹. Relevanța, ca principală caracteristică fundamentală, oferă utilitate informației contabile conform Mateș, et al (2019)¹²⁰. Utilizarea informațiilor contabile din situațiile financiare afectează tendința de judecată, în luarea deciziilor utilizatorilor, în consecință, afectează relevanța informațiilor contabile.

Caracteristicile amplificatoare ale informațiilor financiar-contabile

Atributele care amplifică caracteristicile fundamentale sunt prezentate în figura 2.4:

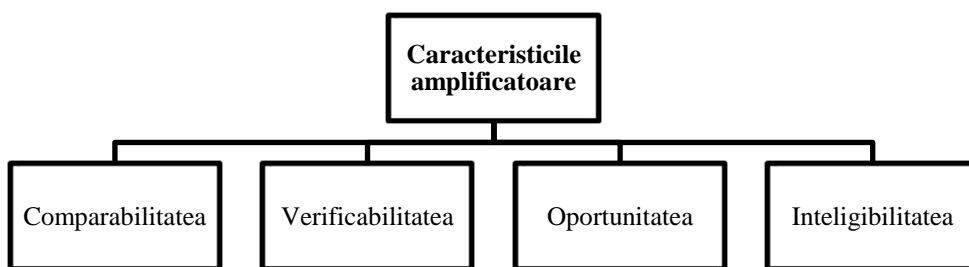

Figura 2.4. Caracteristicile amplificatoare

Comparabilitatea prevede ca informațiile contabile ale entităților economice cotate la BVB să fie cu atât mai utile dacă pot fi comparate cu informații similare entităților din același domeniu de activitate sau de aceeași dimensiune și cu informații similare ale aceleași entități, din perioade de timp precedente. Comparabilitatea oferă posibilitatea utilizatorilor să înțeleagă asemănările și diferențele elementelor patrimoniale.

Verificabilitatea sprijină utilizatorii în a vedea dacă informația contabilă oferită reprezintă exact fenomenul economic la care se referă. Verificabilitatea poate fi directă sau indirectă. Verificabilitatea directă se realizează observare directă.

¹¹⁹ZareI, I., „Nekounam J., Pirzad A., Sedaghatjoo, F., Mosavimotahar, S. ”Role of accounting information systems on relevance of accounting information”. Life Sci J2013; 10 (3s) : 589-592] (ISSN:1097-8135). <http://www.lifesciencesite.com.94> (accesat 31.07.2020).

¹²⁰ Mateș , D., Vultur, P., (2019), Relevance Of Accounting Information In The Basis Of User Decisions - Socio-Empirical Research, Annales Universitatis Apulensis Series Oeconomica, 21(2), 2019, 90-101, <http://www.oeconomica.uab.ro/upload/abst/2120192/10.pdf>, (accesat 04.08.2020).

Oportunitatea este o caracteristică a informației contabile care se referă la disponibilitatea informației contabile. Cu cât informațiile contabile sunt mai vechi, cu atât sunt mai puțin utile. Sunt situații în care pentru anumite categorii de utilizatori, informațiile contabile sunt oportune și după un timp mai lung. Ne referim la analiștii financiari care se ocupă cu analiza situațiilor financiare pentru perioade mai mari de timp, care apelează la informații publicate, arhivate de diferite instituții ale statului, pentru efectuarea prognozelor, tendințelor economice.

Inteligibilitatea se referă la capacitatea situațiilor financiare de a fi pe înțelesul tuturor categoriilor de utilizatori, adecvate nevoilor informaționale, în sensul de a reprezenta fidel elementele de activ, datorii, poziția financiară și profitul sau pierderea entității economice.

O reprezentare grafică ce cuprinde etapele parcurse de informația contabilă de la momentul generării evenimentului sau tranzacției până la utilizatorii finali ai acesteia, care iau decizii economice, se prezintă în figura 2.5.:

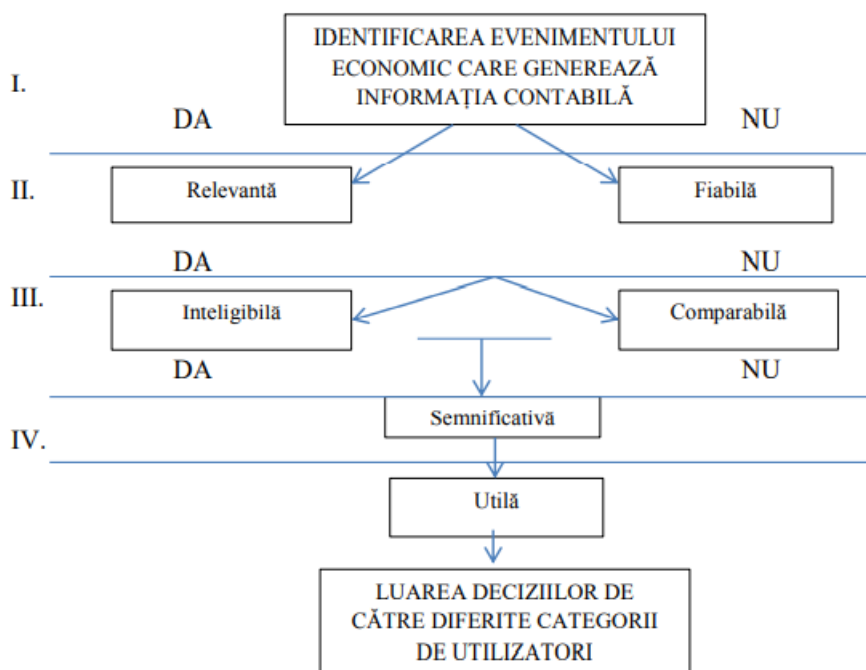

Figura 2.5. Procedul aplicării caracteristicilor calitative ale informațiilor contabile conform IFRS¹²¹

¹²¹ Țurcanu, V., Golocialova, I., (2015), „Raportarea financiară conform standardelor internaționale”. Combinatul poligrafic, Chișinău, p. 15.

Putem spune că utilitatea informației contabile este dată de caracteristicile de calitate ale acesteia, caracteristici care sunt într-o continuă armonizare cu cele ale celorlalte sisteme, anglo-saxon, francez, american, pentru a reuși performanța ca la un moment dat, să se realizeze comparații și la nivel internațional între situațiile financiare ale entităților românești și a celor din Uniunea Europeană sau din exteriorul Europei. În opinia noastră, acesta constituie scopul pentru care se încearcă alinierea legislației naționale la cea internațională, la Standardele Internaționale de Contabilitate și de raportare financiară, pentru ca utilizatorii să poată obține ușor informația de care au nevoie, să o înțeleagă, să o poată compara în timp și spațiu.

2.3. Utilizatorii informației contabile și necesitățile acestora

Stabilirea unor limite de creștere prin intermediul proceselor de negociere și participare care implică un număr mare de interese adeseori divergente, poate fi definită, în cadrul paradigmei turismului sustenabil și responsabil, ca tradiții comunitare (Community-Based Tourism), în care comunitatea gazdă și beneficiile care pot veni din turism reprezintă axa centrală a acestui proces.

Aceste procese pot contribui la nivel local, în special la nevoile persoanelor marginalizate și ale minorităților excluse din procesele turistice, dar permit, de asemenea, să dea glas acelor cazuri care, prin natura lor, lipsesc, precum mediul, peisajul și speciile de animale, chiar dacă procesul nu se limitează la reprezentanții comunității gazdă, ci implică toate părțile interesate, inclusiv, operatorii din industria turismului.

Din acest punct de vedere, este important de remarcat faptul că comunitățile nu sunt monolitice, ci au în ele grupuri diferite cu preferințe diferite și puncte de vedere diferite în ceea ce privește turismul și limitele creșterii. Mai mult decât atât, aceste grupuri diferite nu sunt neapărat reprezentate sau implicate în mod egal în procesul participativ sau, în orice caz, nu se ia de la sine înțeles că au, sau sunt puse în situația de a avea aceeași forță în susținerea diferitelor motive. De exemplu, într-un context care este deja cumva marcat deja de forme de turism preexistente, s-ar putea ca majoritatea reprezentanților comunității să-și datoreze propriile venituri din activități legate de turism și interesul lor principal ar putea fi să remunereze

cât mai mult posibil investițiile lor, cu un interes redus, așadar, în problemele de mediu sau în sustenabilitatea atractivității pe termen lung.

Volatilitatea aspectelor calitative, înțelese ca tensiune etică și percepție de urgență față de problemele de sustenabilitate, fac din aceasta din urmă un câmp de acțiune cu contururi destul de „relative” și nuanțate. Prin urmare, tradiția participativă are în primul rând scopul de a dezvolta în puternicirea comunităților gazdă către tema dezvoltării și a practicilor sale concrete, chiar dacă perspectiva constructivistă indică faptul că limitele turismului sunt astfel asociate ontologic cu relațiile de putere. În anumite contexte, ca să nu mai vorbim de faptul că accentul puternic pus pe păstrarea tradițiilor contextelor locale poate ascunde simpla legitimare și păstrare a structurilor de putere stabilite (politice, economice, de cultură) care, de fapt, pot împiedica accesul unor grupuri la resurse economice ale turismului, dar și pentru a păstra mai departe formele originale de schimbare în societate, inclusiv în ceea ce privește managementul mediului¹²². Această abordare evidențiază practic, modul în care discursul despre sustenabilitate privește nu numai proprietățile materiale, ci și relațiile de putere constituite de diferiți actori și discursuri diferite despre capacitatea de suport, care împreună definesc nivelul adecvat de utilizare a resurselor. Cu toate acestea, trebuie făcută o observație finală, dacă nu dorim să cădem în capcana relativizării excesive a temei sustenabilității, care, plasată într-o perspectivă a definiției, deși colectivă, ar putea fi redusă la sustenabilitate sau la dezvoltarea intrinsecă a sistemului turistic, punând între paranteze aspectele cantitative.

Prin urmare, așa cum sugerează Luca Savoja¹²³, este necesar să se treacă de la modelul de management a părților interesate la cel al democrației părților interesate, sau să se gândească la un model de guvernanță în care aceleași părți interesate care, de la parteneri, împărtășesc și își asumă interesele actorului implicat, adică cel puțin în cazul ecoturismului, al resurselor naturale care reprezintă atracția turistică în sine.

De fapt, „actorul implicat”, are în joc cel puțin două tipuri de interese: pe de o parte „să rămână intact”, pentru a continua să fie o atracție turistică și

¹²² Camuffo M., Malatesta S., 2009, La ‘bolla verde’: ecoturismo e sostenibilità, in Borghi R. e Celata F. (a cura di), 2009, Turismo critico. Immaginari geografici, performance e paradossi, sulle rotte del turismo alternativo, Unicopli, Milano;

¹²³ Savoia L., 2007, Turismo sostenibile e stakeholder model, “POLITEIA”, XXIII, 85/86, pp. 344-356;

pe de altă parte „să se deschidă spre realizare”, pentru a permite valorificarea acestuia ca resursă turistică. (Savoja, 2007)

Așadar, este simplu de observat că interesele actorilor implicați în industria turistică sunt specifice și uneori total divergente față de cele manifestate în alte ramuri ale economiei naționale.

Necesitatea de a reduce diferențele cauzate de diversitatea definițiilor pentru elementele din situațiile financiare, de diferențe de factori sociali, juridici, economici și diferențe cauzate de necesitățile diferite ale utilizatorilor externi de informație contabilă, s-a propus armonizarea reglementărilor, standardelor și procedurilor contabile, astfel încât situațiile financiare să ofere informații utile pentru luarea celor mai bune decizii economice¹²⁴.

Utilizatorii de informație contabilă, indiferent de tipul lor, au la un moment dat nevoi comune referitoare la o entitate economică. Informațiile contabile care sunt utile pentru majoritatea utilizatorilor pot fi de natura evaluării modului de gestionare a resurselor de către conducere, evaluarea capacității entității de a-și remunera angajații, de a-și plăti la scadență creditele care i-au fost acordate, de a calcula și distribui dividendele, de a elabora date statistice privind venitul național.

Pentru înțelegerea nevoilor diferiților utilizatori de informație contabilă, prezentăm principalele categorii de utilizatori cu care entitatea economică intră în relații de colaborare fie din interiorul, fie din exteriorul mediului din care provine.

Conform concepției dualiste privind modul în care circulă informația contabilă din interiorul entității spre mediul extern, putem împărți utilizatorii informației contabile în două categorii:

- utilizatori interni reprezentați de directori, acționari, CA, cărora li se adresează informații confidențiale prin rapoarte care nu sunt făcute publice. Dacă specificul entității este mai complex și entitatea are mai multe obiecte de activitate, cu atât managerii au nevoie de informații suplimentare. Fiind cei care conduc și răspund în aceeași măsură de activitatea entității, au un statut special pe piața informației contabile, pe de o parte, ca producători de informație contabilă, iar, pe de altă parte, ca utilizatori de informație contabilă;

¹²⁴ Cadrul general conceptual de raportare financiară emis de IASB în septembrie 2010, https://mf.gov.md/sites/default/files/documente%20relevante/cadrul_general_conceptual_de_raportare_financiara.pdf, (accesat 03.08.2020).

- utilizatori externi, includ celelalte categorii de utilizatori, cărora le sunt adresate informațiile publicate în mod obligatoriu și sunt prezentate în situațiile financiare. Conform cadrului referențial american, utilizatorii externi sunt clasificați în:
 - utilizatori cu interes financiar direct: investitorii, creditorii actuali și potențiali, care urmăresc evoluția indicatorilor de lichiditate și profitabilitate;
 - utilizatori cu interes financiar indirect: instituțiile statului la nivel central și local, structurile de control, alte agenții guvernamentale și organizațiile nonprofit. Fiecare dintre aceștia pot personaliza informațiile contabile de care au nevoie.

Conform organismelor de normalizare a IFRS, utilizatorii situațiilor financiare includ: “investitorii actuali și potențiali, personalul angajat, creditorii bancari, furnizorii și alți creditori comerciali, clienții, statul și instituțiile acestuia, publicul”. În România, structura utilizatorilor de informație contabilă este similară cu structura stabilită la nivel internațional.

Investitorii existenți și potențiali reprezintă principala categorie de utilizatori de informație contabilă. Aceștia vizează informații precum intrările nete de numerar, estimarea valorii entității economice, informații contabile privind performanța financiară a unei entități într-o perioadă de timp, maniera în care entitatea economică gestionează activele circulante cu lichiditate ridicată, situația datoriilor pe termen scurt și lung, distribuirea dividendelor, acele informații care au legătură cu indicatorii de lichiditate și solvabilitate.

Aparținând de mediul de afaceri al unei entități economice, întâlnim și *creditorii*, o categorie importantă a utilizatorilor de informație contabilă cu scop general, care sunt interesați de capacitatea de decontare a împrumuturilor acordate entității, plata la scadență a creditelor, dobânzilor, informații privind intrările nete de numerar, ca o marjă de siguranță a nevoilor informaționale, îndeplinirea de către conducere a responsabilităților cu privire la activitatea și raportarea informațiilor contabile în mod transparent, estimarea valorii entității pe baza informațiilor contabile, performanța financiară.

Clienții și furnizorii reprezintă o altă categorie de parteneri de afaceri, care au nevoie de informații contabile legate de continuitatea activității entității, capacitatea de achitare a datoriilor și de încasare a creanțelor, calculul indicatorilor de lichiditate, de solvabilitate, de profitabilitate.

Angajații reprezintă o categorie de utilizatori interesați de stabilitatea și profitabilitatea angajatorilor, oportunitățile profesionale pe care le poate oferi un loc de muncă, programul de producție, implicit programul de muncă al acestora, evoluția generală a comenzilor specifice obiectului de activitate, numărul de locuri de muncă disponibile, măsurile prevăzute pentru prevenirea accidentelor de muncă, reînnoirea echipamentului de lucru și nu în ultimul rând capacitatea de plată a salariilor dar și plata contribuțiilor angajatului și angajatorilor la bugetul de stat.

Managementul entității economice are ca principale nevoi informaționale și rapoartele interne, nepublicate. Aceste rapoarte sunt întocmite în funcție de nevoile acestora, atât din contabilitatea de gestiune din contabilitatea financiară. Acestea cuprind informații privind protejarea bunurilor aparținând entității economice, împotriva fenomenelor de furt, de fraudă, funcția de planificare a obținerii resurselor necesare continuării activității, funcția de control a activității entității economice, controlul îndeplinirii/neîndeplinirii obiectivelor, stabilirea motivelor care au condus la neîndeplinirea activităților propuse, funcția decizională prin care se răspund la întrebări: cum este mai eficient pentru activitatea entității economice, să cumpere sau să producă un anumit bun? Care sunt costurile cu producția unui anumit bun?

Guvernul/Statul/Administrația publică reprezintă o altă categorie de utilizatori a informației contabile prin faptul că este interesat de reglementarea activității entității, politica fiscală, obligațiile privind protecția mediului și responsabilitatea socială, acordarea de subvenții, politicile de alocare centralizată a resurselor bugetare, elaborarea informațiilor la nivel macroeconomic. Informația contabilă din situațiile financiare reprezintă baza de calcul pentru toate contribuțiile pe care entitatea le datorează bugetului de stat, pentru calculul venitului național și al altor indicatori statistici similari.

Publicul și analiștii financiari. Entitatea economică reprezintă, pentru zona în care își desfășoară activitatea un motor puternic prin locurile de muncă pe care le crează și contractele încheiate cu furnizorii și clienții locali. Munca analiștilor financiari atrage atenția publicului. De exemplu, rapoartele firmelor listate la bursă sunt adesea comparate cu rapoartele prognozate publicate de analiști înainte cu zile sau săptămâni de anunțul oficial al entităților. Mai mult decât atât, recomandările analiștilor, care fac referire la stocuri, analize de

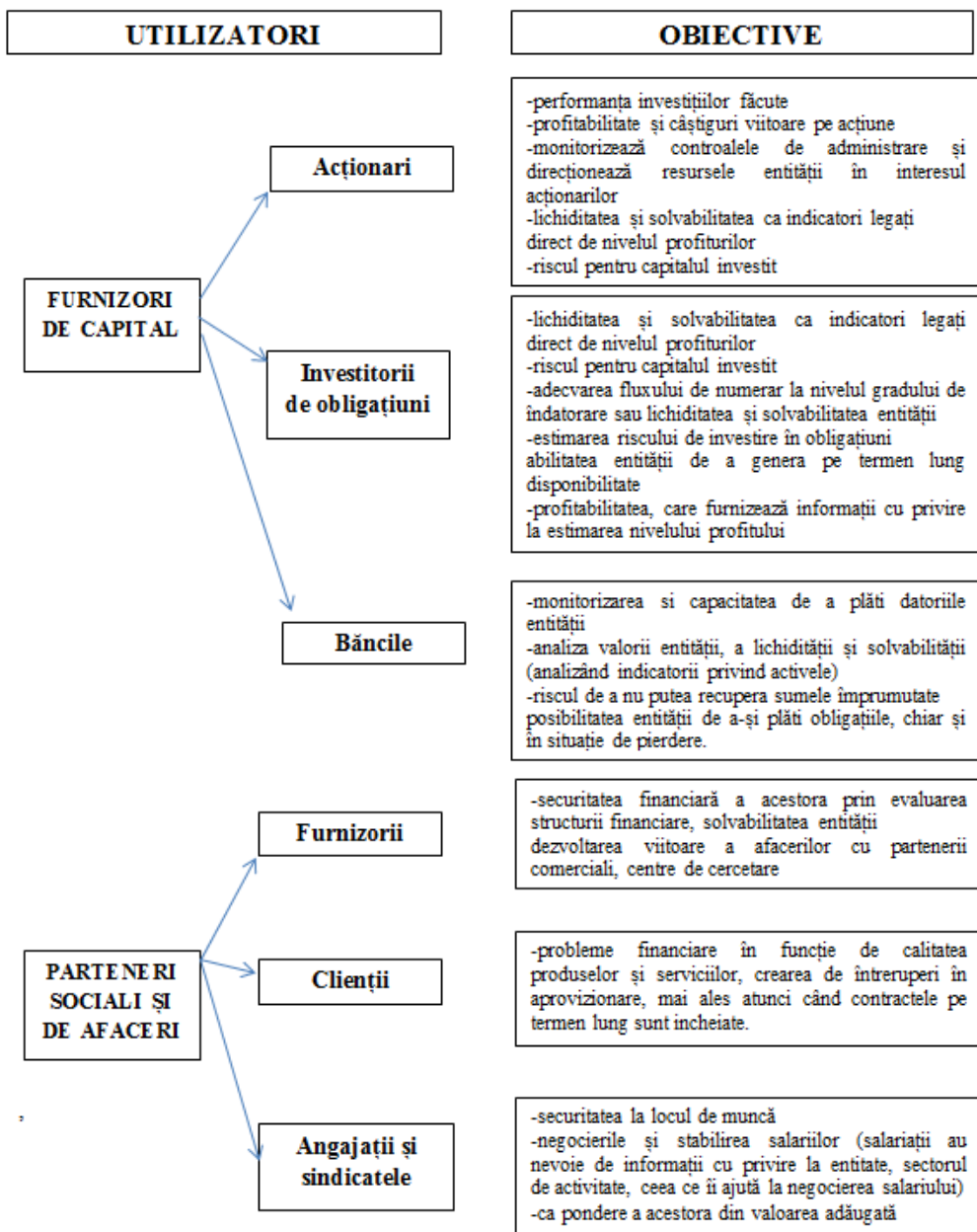
piață, sunt prezentate regulat în ziare de profil, emisiuni TV, sau site-uri dedicate piețelor de capital.

Analizii financiare sunt cei mai importanți consilieri ai investitorilor din prisma serviciilor pe care le oferă: fondurile de pensii, entitățile de asigurări, sau de investiții. Folosirea informației contabile de către aceștia se realizează în patru direcții:

1. proiecția tendințelor viitoare ale economiei se bazează pe rezultatele economice din trecut și previziunile cu privire la viitor;
2. factorii semnificativi ai pieței financiare;
3. parametri de investiții;+
- 4.
5. strategii de investiții.

O altă abordare, conform autorilor Sîrbulescu, C., Pîrvulescu, L., Iancu, T., (2015) ¹²⁵este de a clasifica utilizatorii de informație contabilă în funcție de obiectivele deciziilor de bază pe care urmează să le ia. În practica financiar-contabilă, tendința de a satisface cerințele investitorilor este mai mare decât de a satisface dorințele creditorilor. Prezentăm mai jos, schematic, utilizatorii în funcție de obiectivele fiecărei categorii.

¹²⁵„Pîrvulescu, L., Iancu, T., (2015), Aspecte Privind Analiza Performanțelor Unei Societăți, Scientific Papers Animal science and biotechnology, vol.50, nr. 1, 2017, <http://www.spasb.ro/index.php/spasb/article/view/2284>, (accesat 4.08.2020).”

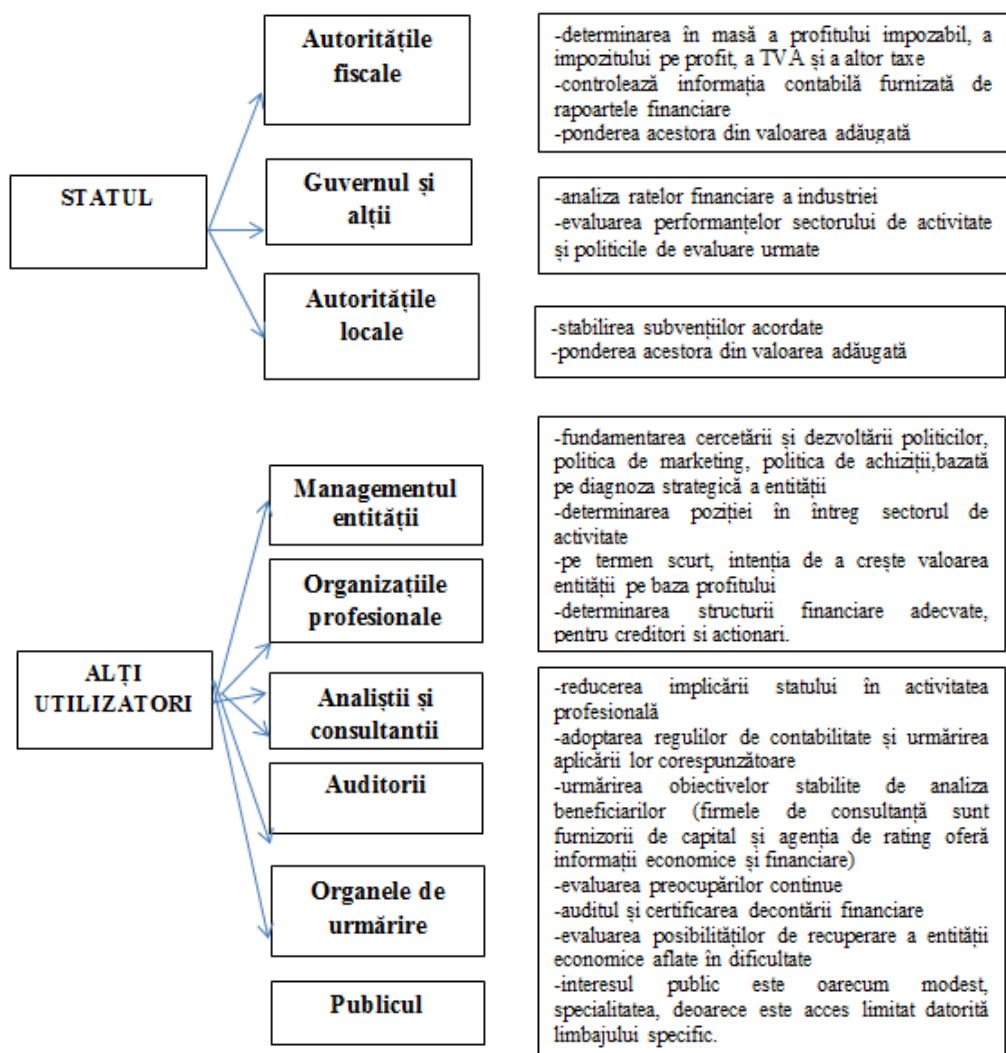

Figura 2.6. Utilizatorii de informație contabilă și obiectivele lor¹²⁶

2.3.1. Impactul economic al părților interesate asupra turismului și industriei ospitalității

Indiferent de forma de turism pe care o practică o țară, aceasta va fi asociată mereu cu comunitatea locală, chiar dacă aceasta participă în mod activ sau pasiv la dezvoltarea turismului.

¹²⁶ Sîrbulescu, C., Tonea, E, (2015), „The Conflict between Producers and Users Accounting Information”, Scientific Papers: Animal Science and Biotechnologies, 48 (1).

În unele țări, comunitățile locale în sine servesc ca una dintre atracții, adică vizitatorii călătoresc de obicei experimentând modul lor tradițional de viață și cultură. Gradul acestei experiențe este dependent de nivelul de participare al vizitatorilor în comunitate. Participarea pasivă a vizitatorilor este de obicei limitată la utilizarea serviciilor și facilităților oferite, bucurându-se de atracțiile locale, cumpărând produse locale și de artizanat sau observarea spectacolelor locale. Participarea activă a vizitatorilor se poate extinde în comunitățile locale în activități de trai zilnice și ritualuri, învățarea și gătitul alimentelor locale, învățarea înțelepciunii locale sau asistarea la nivel socio-economic local la proiecte de dezvoltare¹²⁷. Interesele în experimentarea tradiționalului ca mod de viață și cultură împreună cu interesele pentru îmbunătățirea statutului socio-economic al comunității locale, au condus la dezvoltarea și promovarea comunității locale ca formă de turism.

Astfel putem evidenția principalele părți interesate din turism și industria ospitalității, pornind de la nivelul comunității locale, până la nivel central.

În activitatea turistică, comunitatea locală are un rol esențial deoarece este obligată să păstreze modul de viață tradițional, cultura, de care sunt interesați turiștii care poposesc în acele locuri. Comunitatea locală este implicată activ în planificarea, dezvoltarea și gestionarea produselor și activităților turistice. Acest fapt conduce la unificare, oferă putere de decizie și insuflă mândrie comunității gazdă. Aceștia au oportunități de a încasa venituri, ca o sursă alternativă de reducere a săraciei. În schimb, toată lumea este conștientă de impactul turismului asupra mediului natural, și se iau măsuri de conservare a resurselor naturale¹²⁸.

Turiștii reprezintă o altă categorie de parte interesată a turismului. Nevoile oamenilor moderni, care aparțin generației societății postindustriale, sunt legate de procesul puternic de schimbare a nevoilor și obiceiurilor legate de cazare, alimentație, consum, divertisment, joc, transport etc. Turiștii moderni își poartă obiceiurile și au nevoie de ele în călătoriile lor¹²⁹.

¹²⁷ Boonratana, R. 2009. An Assessment and Evaluation of Community-Based Tourism's Contribution to Sustainable Lifestyles and Local Socio-economic Development. Nakhon Pathom: Mahidol, University International College.

¹²⁸ Boonratana, R., Community-Based Tourism in Thailand: The Need and Justification for an Operational Definition, Kasetsart J. (Soc. Sci) 31 : 280 - 289 (2010)

¹²⁹ Cerovic, Z., „Animacija u turizmu”, Fakultet za turistički i hotelski menadžment Optija, Optija, 2008., p.30

Buna colaborare între aceștia și comunitatea locală promovează toleranța, înțelegerea, învățarea interculturală. Turiștii petrec timp de calitate, asimilând obiceiurile și modul de viață local. Turiștii aduc în aceste locuri lichidități, deschid porțile spre potențiali investitori. Totodată este datoria turiștilor de a proteja mediul înconjurător¹³⁰.

Factorii de decizie locali pot fi considerați părți interesate în activitatea de turism. Aceștia au obligația de a încuraja prin măsuri de susținere active, investitorii locali. Cu măsurile preventive de protecție a mediului și utilizarea optimă a resurselor în proiectele de construcții și gestionarea activității turistice, precum și gestionarea deșeurilor, devin mai conștienți de responsabilitatea pentru generațiile viitoare și de necesitatea dezvoltării durabile.

Deschiderea spre comunicare și stabilirea de relații de parteneriat cu comunitatea socială și toate părțile interesate, în legătură cu protecția mediului și siguranța turiștilor și a vizitatorilor, trebuie să fie principalii factori în dezvoltarea unui viitor durabil. Adoptarea unui sistem de management de mediu ca unul dintre acele linii strategice de bază ale dezvoltării durabile, va oferi un avantaj comparativ asupra pieței turismului, va corespunde cu cerințele turiștilor, ale comunității locale și ale publicului, toate cu scopul de a avea un mediu mai protejat.

Un lucru important, fără de care o destinație turistică nu ar fi cunoscută o reprezintă marketingul destinației turistice. Marketingul implică multe părți interesate și oferă un produs complex. Complexitatea și interdependența dintre părțile interesate au dus la crearea multor alianțe locale de marketing pentru turism. Alianțele locale de turism au ca principal scop atingerea obiectivelor părților interesate într-un mod cât mai eficient, prin activități de marketing strategic.

Investitorii actuali și potențiali sunt interesați de atracțiile culturale, istorice, arheologice, unice ale zonelor care sunt considerate adevărați magneti pentru turiști și care transformă acele destinații în destinații turistice majore. Aceste oportunități presupun un proces lung, scump și complicat de investiții. Succesul acestui proces se bazează în mare măsură pe disponibilitatea de capital, atât intern, cât și străin. Întrucât capitalul intern este limitat în multe

¹³⁰ Nizic, M., Ivanovic, S, Drpic, D., „Challenges to Sustainable Development in Island Tourism”, South East European Journal of Economics and Business | Volume 5: Issue 2, 2011, <https://doi.org/10.2478/v10033-010-0014-3> | Published online: 03 Jun 2011

dintre regiuni, este probabil ca capitalul străin să joace un rol semnificativ. Avantajele locației, care sunt externe firmei, depind de caracteristicile economice ale țării gazdă. Ele pot fi analizate în trei categorii, și anume economice, sociale, culturale și politice. Factorii economici includ cantitatea și calitatea factorilor de producție, mărimea și domeniul de aplicare al pieței, precum și cheltuielile cu transportul și telecomunicațiile. Factorii sociali și culturali constă în distanța psihică între țara de origine și țara gazdă. Distanța psihică, adică distanța dintre țara de origine și țara gazdă implică aspectul geografic, cultural, politic și lingvistic¹³¹.

În mod obligatoriu investitorii sunt atrași de zone în care factorii de decizie politici locali îi stimulează să investească. Impozite mai mici, rate scăzute ale dobânzii, opțiuni de a cumpăra proprietăți, opțiuni de închiriere a terenurilor, fac mai atractivă zona pentru investitorii potențiali și actuali. Forța de muncă instruită este de asemenea importantă în luarea deciziei de investiție.

O altă categorie de părți interesate în activitatea de turism și industria ospitalității este reprezentată de clusterelor turistice, care îmbracă forma unor concentrări geografice de entități economice sau instituții direct legate de activitatea de turism. Putem include furnizorii, guvernul, concurența, sau mediul de afaceri, universitățile¹³². Beni, M., (2003) definește clusterul turistic ca „un set de atracții turistice, puțin diferențiate, concentrate într-o zonă geografică ce oferă facilități și servicii de calitate, coeziune politică și socială, prin coordonarea colectivă eficientă a lanțului de producție și adoptarea unui management excelent al rețelei de companii care generează avantajele comparative și competitive”¹³³. Noțiunea de cluster nu este întâlnită doar în țările dezvoltate, ci și în țări cu un puternic potențial turistic, axat pe una sau mai multe resurse turistice¹³⁴. Din acest punct de vedere, turistul este principalul beneficiar al clusterului turistic. Astfel va avea parte de servicii turistice de calitate, diversificate, va avea informațiile de care are nevoie în

¹³¹ Kantarci, K., Perceptions of foreign investors on the tourism market in central Asia including Kyrgyzstan, Kazakhstan, Uzbekistan, Turkmenistan, *Tourism Management* 28 (2007) 820–829.

¹³² Capon, F., „Regional Competitiveness in Tourism Local Systems”, 44 European Congress of the European Regional Science Association, Regions and Fiscal Federalism, 2004, Universidad the Porto

¹³³ Beni, M., (2003). *Globalização do Turismo: Sector Megatendências do it Realidade Brasileira*, Editora Aleph, São Paulo

¹³⁴ Iordache, C, Ciochină, I., Asandei, M, Clusterelor – suport al creșterii competitivității activității turistice, *Economie teoretică și aplicată*, Volumul XVII (2010), No. 5(546), pp. 73-87.

timp util. La nivel local se constituie avantaje economice, cum ar fi cifra de afaceri mare, rata forței de muncă ocupată, apariția unui număr mare de entități economice în zonă, dezvoltarea infrastructurii, dezvoltarea relațiilor între firme.

O serie de studii au arătat că operatorii de turism global pot influența activitatea și rezultatele entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare care operează cu ei. Operatorii turistici pot asigura gradul de ocupare minim pentru entitățile economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, pe lângă faptul că le pot permite accesul la noi piețe, favorizarea supraviețuirii și creșterea lor economică¹³⁵. Alți autori sugerează că tour operatorii pot chiar stimula anumite procese de modernizare în entitățile economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare prin încurajarea investițiilor în capacitățile lor tehnologice și tehnologiile informației și comunicațiilor¹³⁶. În contrast, diferite studii au observat efecte negative ale tour operatorilor cu privire la profitabilitatea și inovarea entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare¹³⁷. Importanța entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare depinde de operatorii de turism internaționali pentru garantarea gradului minim de ocupare, în special în anotimpurile reci, sau perioadele de extrasezon. Tour operatorii au posibilitatea de a face presiuni asupra entităților economice pentru a-și reduce marjele de profit. Această presiune ar putea determina entitățile economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare să reducă calitatea anumitor servicii pentru a reduce costurile¹³⁸. Operatorii de turism joacă un rol de lider în industria turismului, deoarece aceștia canalizează fluxurile de turism de masă¹³⁹. Caracteristicile intereselor, motivațiile și nevoile turiștilor diferă în aceste două tipuri de destinații și, prin urmare, în

¹³⁵ Picazo, P., Moreno-Gil, S., 2018. Tour operators' marketing strategies and their impact on prices of sun and beach package holidays. *J. Hosp. Tour. Manag.* 35, 17–28

¹³⁶ Orfila-Sintes, F., Crespí-Cladera, R., Martínez-Ros, E., 2005. Innovation activity in the hotel industry: evidence from Balearic Islands. *Tour. Manag.* 26, 851–865

¹³⁷ Bastakis, C., Buhalis, D., Butler, R., 2004. The perception of small and medium sized tourism accommodation providers on the impacts of th

¹³⁸ Buhalis, D., 2000. Relationships in the distribution channel of tourism: conflicts between hoteliers and tour operators in the Mediterranean region. *International Hospitality, Leisure and Tourism Administration Journal.* 1 (1), 113–13

¹³⁹ Song, H., Liu, J., Chen, G., 2013. Tourism value chain governance: review and prospects. *J. Travel. Res.* 52 (1), 15–28

tipare de sezonalitate, caracteristicile serviciilor hoteliere și relația dintre hoteluri și intermediarii turistici poate diferi, de asemenea¹⁴⁰.

2.4. Particularități ale organizării informației contabile în Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare

Problematica informației contabile specifice Sectorului Hoteluri și alte facilități de cazare a fost abordată în ultimii ani de mulți autori în diverse studii de specialitate, interesați de specificul acestui sector, dar și de a crea propria perspectivă și punct de vedere. Importanța informației contabile din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare pentru managementul activităților turistice este abordată de Băcanu, B., (2009)¹⁴¹ în lucrarea sa despre managementul în turism, cu studii de caz și concepte teoretice, precum și de Căprărescu, G., (2009)¹⁴² în lucrări cu specific de management al entităților de turism și importanța informației contabile în luarea deciziilor.

O altă abordare este cea a lui Ivanof, C., F., (2007)¹⁴³ care, în lucrările sale aduce în discuție modul în care sunt valorificate informațiile contabile astfel încât să ajute managerii în luarea celor mai optime decizii.

Un alt autor care s-a axat pe problema informației contabile specifice Sectorului Hoteluri și alte facilități de cazare, Calotă T.O, (2013)¹⁴⁴, tratează aspecte importante legate de conturarea și raportarea stării unei entități turistice și rolul contabilității în obținerea informațiilor necesare pentru gestionarea activităților economico-financiare. Același autor vorbește în detaliu în teza sa de doctorat (2010) despre tratamente și informații contabile aferente performanței în turism.

Horvath & Partners, (2007)¹⁴⁵ analizează transformarea sistemului de contabilitate în gestiune contabilă și realizează un sistem informațional

¹⁴⁰ Prebensen, N., Skallerud, K., Chen, J.S., 2010. Tourist Motivation with Sun and Sand Destinations: Satisfaction and the Wom-Effect. J. Travel Tour. Mark. 27, 858–873.

¹⁴¹ „Băcanu, B., (2009), „Management strategic în turism – concepte și studii de caz”, Editura Polirom, București

¹⁴² G Căprărescu, (2009), “Managementul strategic în ceea ce privește comerțul și turismul”, Editura Wolters Kluwer, București, p.78

¹⁴³ Ivanof, C., F., (2007), „Valorificarea informațiilor contabilitatii în activitatea managerială a unităților de turism”, ed. Tehnopress, Iași, p. 96.

¹⁴⁴ Calotă, T.O., (2013), Contabilitate. De la teorie la practică. Metodă și modelare”, Editura Universitară, București;

¹⁴⁵ Horvath & Partners, (2007), „Controlling. Efficient systems to increase firm performance”, Editura C.H.Beck, Bucharest.”

cuprinzător pentru a sprijini planificarea și raportarea în cadrul entităților din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare.

Informația contabilă specifică Sectorului Hoteluri și alte facilități de cazare ia naștere încă de la intrarea turistului în entitate, prin aceea că se face distincția, din motive de eficacitate a activității și a controlului intern, evidenței separate a turiștilor care au părăsit entitatea fără ca serviciile prestate să fie plătite, de evidența contabilă a turiștilor prezenți încă în hotel. Compartimentul financiar-contabil se ocupă de clienții pentru care încasarea serviciilor se face ulterior.

O altă caracteristică a informației contabile specifică entităților din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare este cea a controlului mișcării banilor deoarece majoritatea serviciilor sunt încasate în numerar, element cu cea mai mare pondere în totalul activelor circulante. Prezența clienților-debitori impune aplicarea de controale riguroase, termenele de recuperare trebuind să fie, cuprinse între 30-60 zile. Excepție fac organizările de grupuri de turiști și manifestări de tipul conferinței.

Prin prelucrarea datelor cu privire la evenimentele și tranzacțiile desfășurate, în scopul obținerii informațiilor contabile, relația cu turiștii și alte categorii de clienți și furnizori trebuie să se deruleze în mod armonios, întrucât orice disfuncționalitate sau eroare poate afecta grav imaginea entității economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, cu consecințe imediate asupra performanței. Performanța, în acest caz este evaluată prin prisma numărului de turiști și a cifrei de afaceri. Subliniem astfel importanța relațiilor entității din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare cu mediul de afaceri.

Un alt aspect particular cu referire la informația contabilă din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare este adus în discuție de Calotă, T., (2010)¹⁴⁶ care susține că “în Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, privitor la imobilizările corporale se înregistrează următoarele particularități:

- prezența într-o pondere mare a terenurilor, clădirilor, a mobilierului și a materialelor de natura obiectelor de inventar;
- materialele de natura obiectele de inventar (lenjeria de pat, perdele, covoare, tacâmuri, veselă etc.), deși au o valoare sub nivelul de 2500

¹⁴⁶ Calotă, T.O., (2010), Teza de doctorat intitulată „Informația contabilă în managementul activității de turism”, București, conducător științific: prof.univ.dr. Possler Ladislau; p. 98.

lei, se încadrează, din rațiuni ce țin de performanță, în categoria imobilizărilor corporale (durata lor de utilizare depășește un an);

- pentru a asigura petrecerea timpului liber în mod plăcut și destinderea turistului, în categoria activelor corporale am întâlnit cu preponderență piscinele.”

O altă particularitate a entităților din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare o constituie reducerile acordate, în scopul atragerii turiștilor cu pachete atractive, atât din punctul de vedere al calității serviciilor prezentate, dar nu în ultimul rând al prețurilor practicate. Reducerile se acordă agențiilor de turism cu care entitatea colaborează de mult timp, clienților fideli sau în perioadele de extrasezon, în scopul reducerii sezonality.

O altă abordare a informației contabile vine să completeze tabloul specific entităților din Sectorului Hoteluri și alte facilități de cazare, prin analiza performanței pe baza a cinci elemente legate de contribuția lui Michael Porter la cunoașterea a cinci forțe de concurență și la configurația, pe baza lor, a tipologiei strategiilor economice.¹⁴⁷ Cele cinci elemente, care sunt în legătură permanentă cu entitatea economică și informațiile contabile pe care activitatea acesteia o generează sunt: furnizorii, clienții, concurența, noii competitori din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare și tendința de extindere a altor forme de produse și servicii turistice.

Prin urmare, pornind de la caracteristicile legate de diversitatea activităților turistice, cu impact major asupra laturii emoționale a turiștilor, dependența puternică de condițiile de mediu, evoluția rapidă a efectelor datorate utilizării de noi tehnologii în domeniile de comunicare, divertisment, transport, performanța depinde mult mai mult de adecvarea elaborării și aplicarea strategiilor eficiente de colectare a datelor, configurarea și apoi exploatarea informațiilor legate de entitățile economice din același sector de activitate, în cazul nostru, Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare

În ceea ce privesc furnizorii, informația contabilă presupune o abordare specifică, în sensul că este necesară o clasificare analitică a acestora, furnizori de produse alimentare, utilități și servicii, furnizori permanenți, care participă zi de zi în activitatea entității și fără de care aceasta nu ar mai avea un caracter permanent. Vorbim aici despre livrarea de cantități strict necesare și, de asemenea, despre calitate. În acest context, furnizorii de care depinde activitatea entității pot crea dependență și uneori are efecte negative în

¹⁴⁷ Porter, M. – On competition, Harvard Business School Publishing, Boston, 2008;

condițiile modificării prețurilor. Furnizorii de alte produse / servicii trebuie de asemenea să fie cunoscuți, astfel încât să fie prevenite riscurile potențiale legate de imposibilitatea livrărilor programate (termeni, cantități, calitate, prețuri etc.).

Așadar, Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare este unul foarte dinamic. Mediul economic este în continuă schimbare, unele entități intră în insolvență din lipsă de resurse financiare. Persoane fizice, dar și entități economice cu putere financiară investesc în stațiuni turistice și de agrement, în hoteluri etc. Acest fapt determină entitățile economice existente să aibă nevoie tot timpul de acces la informații contabile, pentru a preveni riscuri și implicit pentru a identifica și implementa măsuri care vizează menținerea pe piață și realizarea obiectivului fundamental al oricărei entități economice, maximizarea profitului.

În acest context, au de câștigat doar cei care, având informații contabile complete, relevante și utile, reușesc să obțină performanța prin mijloace adecvate (reducerea costurilor, creșterea calității produselor/serviciilor lor, inițierea de noi oferte care sunt mai atractive).

Informația contabilă oferită clienților se referă la agențiile de turism, care atunci când cumpără cantități mari de produse / servicii pot negocia prețurile, respectiv, se pot asigura de loialitatea furnizorilor.

Reținem în figura 2.7. modul de obținere a informației contabile în interiorul unei entități din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, astfel încât să realizeze performanță în turism.

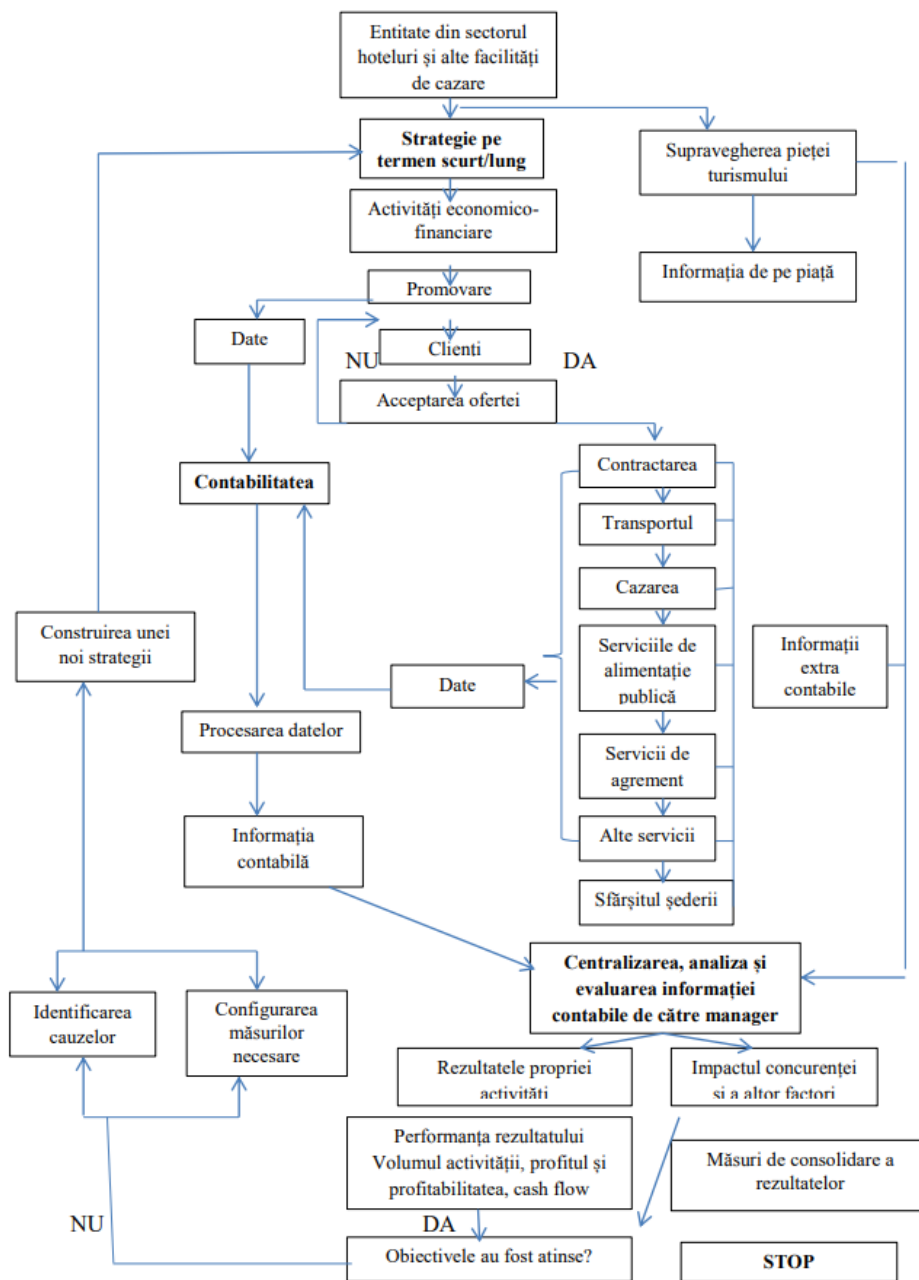

Figura 2.7. Schema logică de obținere și organizare a informațiilor contabile în procesul de realizare a performanței în turism¹⁴⁸

¹⁴⁸ Calotă, T., O., "Considerations About Certain Specific Items Of Accounting Information's Modeling In Tourism", National Strategies Observer, 2015, <http://nos.iem.ro/123456789/200>

Din figura de mai sus, putem observa că informația contabilă este în centrul strategiei adoptate de managerii de entități din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare. Circuitul informațional pornește de la sosirea turistului la recepție, cazarea și prețrecerea timpului liber până la terminarea șederii în entitate. În acest timp, în compartimentele specializate, datele sunt prelucrate și astfel ia naștere informația contabilă. Managerul folosește informația contabilă pentru a lua cele mai bune decizii, în scopul îndeplinirii obiectivelor entității cu privire la volumul activității, maximizarea profitului și încasarea contravalorii serviciilor prestate. Dacă nu s-au atins obiectivele de performanță, atunci sunt identificate cauzele și sunt luate măsurile necesare, respectiv, o nouă strategie va fi configurată, în funcție de noile elemente. În orice caz, chiar dacă obiectivele au fost atinse, se impune adoptarea măsurilor necesare pentru a asigura stabilizarea situației la nivelul atins și crearea condițiilor necesare pentru creșterea activității economice pe viitor.

În cadrul Capitolului 2 „Valorificarea informațiilor financiar - contabile de către entitățile raportoare din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare” am abordat din punct de vedere teoretic noțiunea de informație contabilă, analizată de literatura de specialitate. Am prezentat clasificarea informațiilor contabile, din diferite puncte de vedere. Am prezentat noțiunile de informare obligatorie și voluntară prin prisma comunicării informației contabile către principalele categorii de utilizatori.

Au fost prezentate caracteristicile calitative ale informației contabile, în cele două forme, caracteristici calitative fundamentale și amplificatoare astfel încât să îndeplinească toate condițiile pentru a fi utilă, relevantă și să reprezinte exact realitatea, fără erori, completă și neutră.

În ceea ce privește problema utilizatorilor de informație contabilă, am prezentat utilizatorii interni și externi, utilizatori furnizori de capital, parteneri sociali și de afaceri.

La finalul capitolului am prezentat particularitățile informației contabile în Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, insistând pe ponderea mare a imobilizărilor corporale în cadrul activității de exploatare și posibilitatea de negociere specifică agențiilor de turism, precum și modul în care circulă informația contabilă între partenerii de afaceri sau mediul extern.

CAPITOLUL 3

APORTUL INFORMAȚIONAL AL SITUAȚIILOR FINANCIARE ÎN ÎMBUNĂȚĂȚIREA COMUNICĂRII DIN SECTORUL HOTELURI ȘI ALTE FACILITĂȚI DE CAZARE

Ne-am axat pe prezentarea standardelor IAS/IFRS, deoarece în cadrul capitolului, am discutat despre entitățile economice cotate la bursă, care au obligația de a întocmi situațiile financiare conform IAS/IFRS. După o scurtă introducere asupra standardelor IAS/IFRS, am realizat o centralizare a standardelor internaționale de contabilitate în funcție de anul adoptării de către IASB, urmată de prezentarea principalelor modificări realizate de către OMFP 1802/2014 prin încercarea de transpunere a Directivei 2013/34/UE.

3.1. Standardele Internaționale de Raportare Financiară (IAS/IFRS) limbajul contabil comun de prezentare a informației contabile

Standardele internaționale de raportare financiară au ca scop întocmirea situațiilor financiare și evaluarea fiecărui element patrimonial. “IFRS-urile sunt standarde de raportare financiară ușor de perceput și de pus în practică la nivel global, bazate pe principii prezentate clar.”¹⁴⁹ „Scopul acestora este de a impune prezentarea unor informații transparente, comparabile, și de înaltă calitate, pentru a ajuta utilizatorii acestora să ia decizii economice optime”.

Aceste reglementări sunt folosite de către entități economice generatoare de profit, din toate domeniile de activitate ale economiei, indiferent de forma de organizare.

Obiectivul principal al standardelor este de a oferi tuturor grupurilor de entități economice care utilizează informații despre situația activelor, datoriilor și capitalurilor proprii, a veniturilor și cheltuielilor, precum și a fluxurilor de trezorerie ale entităților asupra cărora trebuie să se ia decizii.

Paragraful 7 din IAS 1 „Prezentarea situațiilor financiare” definește IFRS-urile cuprinzând:

¹⁴⁹ Măciucă, G., Sandu, A., Moroșan, G., Apetri, A., N., (2015), „IFRS in USA”, Journal of Economics and engineering, vol. 5, no.1, p. 38-41.

- standarde internaționale de raportare financiară;
- standarde internaționale de contabilitate;
- interpretări IFRIC;
- interpretări SIC¹⁵⁰.

Standardele Internaționale de Contabilitate au cunoscut o evoluție în 3 etape:

- O primă etapă, în perioada 1973-1988, când s-au publicat majoritatea standardelor de consolidare și definire a organismelor implicate în armonizarea contabilă;
- O a doua etapă, între anii 1988-1993, printr-o reducere a alternativelor oferite de IAS și o preocupare a piețelor de capital de acceptare a standardelor;
- O a treia etapă, din 1993-prezent, perioadă în care s-au publicat un număr mare de standarde și au suferit modificări cele deja existente. În această perioadă suferă modificări și Cadrul Conceptual de Raportare Financiară¹⁵¹.

Am prezentat în tabelul 3.1. principalele evoluții ale Standardelor Internaționale de Contabilitate, de la înființare, în ordine cronologică, în funcție de nevoile apărute odată cu adoptarea pentru prima dată a standardelor internaționale de contabilitate.

Tabel nr. 3.1. Calendarul emiterii standardelor internaționale de contabilitate

Denumire standard	Anul emiterii	Anul abrogării/substituirii parțiale sau totale
IAS 3 „Situatii financiare consolidate”	1976	1989-înlocuire cu IAS 27 „Situatii financiare consolidate și individuale” și IAS 28 „Investiții în entitățile asociate”
IAS 4 „Contabilitatea pentru amortizare” a fost retrasă în 1999	1976	1999-retrasă
IAS 5 „Informațiile care trebuie prezentate în situațiile financiare”	1976	1998-înlocuire cu IAS 1 „Prezentarea situațiilor financiare”
IAS 6 „Răspunsuri contabile la modificarea prețurilor” înlocuite de IAS 15, care a fost retrasă în decembrie 2003	1977	2003-retras

¹⁵⁰ <https://www.iasplus.com/en/resources/ifrsf/ue-process/background-to-ifrs.>”

¹⁵¹ <https://www.iasplus.com/en/resources/ifrs-topics/use-of-ifrs>

Denumire standard	Anul emiterii	Anul abrogării/substituirii parțiale sau totale
IAS 9 „Contabilitatea activităților de cercetare și dezvoltare”	1978	1999 înlocuire cu IAS 38 „Imobilizări necorporale”
IAS 13 „Prezentarea activelor curente și a datoriilor curente”	1979	1998- înlocuire cu IAS 1 „Prezentarea situațiilor financiare”
IAS 20 „Contabilitatea subvențiilor guvernamentale și prezentarea informațiilor legate de asistența guvernamentală”	1983	-
IAS 26 „Contabilizarea și raportarea planurilor de pensii”	1987	-
IAS 25 „Contabilitatea investițiilor”	1987	2001-înlocuire cu IAS 39 „Instrumente financiare: recunoaștere și evaluare” și IAS 40 „Investiții imobiliare”
IAS 29 „Raportare financiară în economiile hiperinflaționiste”	1989	-
IAS 30 „Cerințe de prezentare a informațiilor pentru bănci și instituții financiare similare”	1990	2007-înlocuire cu IFRS 7 „Instrumente financiare: informații de furnizat”
IAS 7 „Situația fluxurilor de trezorerie”	1992	-
IAS 11 „Contracte de construcții”	1993	2017-înlocuire cu IFRS 15 „Venituri din contracte cu clienții”
IAS 18 „Veniturile”	1993	2017- înlocuire cu IFRS 15 „Venituri din contracte cu clienții”
IAS 12 „Impozitul pe profit “	1996	-
IAS 14 „Raportarea pe segmente”	1997	2009- înlocuire cu IFRS 8 „Segmente operaționale”
IAS 19 „Beneficiile angajaților”	1998	2013- modificări
IAS 22 „Combinări de afaceri “	1998	2004-înlocuire cu IFRS 3 „Combinări de întreprinderi”
IAS 34 „Raportarea financiară interimară”	1998	-
IAS 35 „Înteruperea operațiunilor”	1998	2005-înlocuire cu IFRS 5 „Active imobilizate deținute în vederea vânzării și activități întrerupte”
IAS 37 „Provizioane, pasive contingente și active contingente”	1998	-
IAS 41 „Agricultură”	2001	-

Denumire standard	Anul emiterii	Anul abrogării/substituirii parțiale sau totale
IAS 8 „Politici contabile, modificări ale estimărilor și erorilor contabile”	2003	-
IAS 10 „Evenimente după perioada de raportare”	2003	-
IAS 15 „Informații care reflectă efectele schimbării prețurilor”	2003	2003-retras
IAS 16 „Imobilizări corporale “	2003	-
IAS 17 „Contracte de leasing”	2003	-
IAS 21 „Efectele variației cursurilor de schimb valutar”	2003	-
IAS 27 „Situatii financiare consolidate și individuale”	2003	2013-înlocuire cu IFRS 10 „Situatii financiare consolidate”, IFRS 12 „Prezentarea intereselor existente in alte entitati”, IAS 27 „Situatii financiare consolidate și individuale”
IAS 28 „Investiții în entitățile asociate”	2003	2013-înlocuire cu IFRS 12 „Prezentarea intereselor existente in alte entitati”
IAS 31 „Interese în asocierile în participație”	2003	2013-înlocuire cu IFRS 11 „Asocieri în participație” și IFRS 12 „Prezentarea intereselor existente în alte entități ”
IAS 32 „Instrumente financiare: prezentare”	2003	-
IAS 33 „Rezultatul pe acțiune”	2003	-
IAS 39 “Instrumente financiare: recunoaștere și evaluare”	2003	2007-înlocuire cu IFRS 7 „Instrumente financiare: informații de furnizat”
IAS 40 „Investiții imobiliare”	2003	-
IAS 36 „Deprecierea activelor”	2004	-
IAS 38 „Imobilizări necorporale “	2004	-
IAS 2 “Stocuri”	2005	-
IAS 1 „Prezentarea situațiilor financiare”	2007	-
IAS 23 „Costurile îndatorării”	2007	-
IAS 24 „Prezentarea informațiilor privind părțile afiliate”	2009	-
IAS 19 „Beneficiile angajaților”	2011	-

Denumire standard	Anul emiterii	Anul abrogării/substituirii parțiale sau totale
IAS 27 „Situatii financiare consolidate și individuale”	2011	-
IAS 28 „Investiții în entitățile asociate”	2011	-

Din prelucrarea datelor de mai sus, se observă o tendință de înlocuire a Standardelor Internaționale de Contabilitate cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară, o dată cu evoluția la nivel internațional a tendințelor în materie de standardizare a contabilității. Majoritatea standardelor Internaționale de Contabilitate au fost înlocuite sau modificate prin intermediul IASB, ce decurg din procesul de îmbunătățire de la un an la altul, dar și din cauza altor factori.

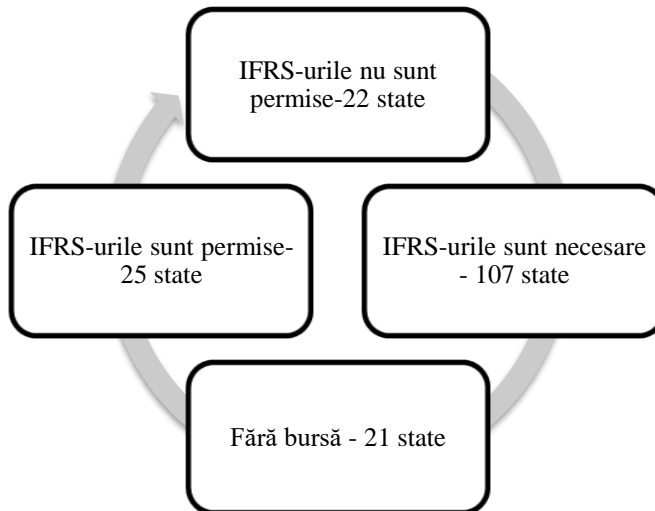
3.1.1. Utilizarea standardelor IFRS la nivel global de către entitățile economice cotate

Analiza utilizării Standardelor IFRS face referire la modul în care sunt folosite acestea în întreaga lume. Această analiză se realizează pentru 175 de state, din totalul de 195 de țări ale lumii, ale căror entități economice sunt cotate și raportează situațiile financiare conform IFRS.

Analiza noastră își propune să scoată în evidență faptul că cele 175 de state acoperă 98% din PIB-ul mondial și pot oferi o reprezentare exactă a modului în care s-au adoptat standardele IFRS la nivel global.

Prezentăm în continuare, în figura 3.1. la nivelul anului 2018, situația statelor în care IFRS-urile au diferite statuturi.

Din totalul de 175 state, 31 sunt state ale UE și 5 state au adoptat standarde echivalente cu cele ale IFRS.

Figură 3.1. Situația țărilor care interacționează cu IFRS

Din figura de mai sus, putem observa că există state ale căror entități economice interacționează cu standardele IFRS, fie că sunt cotate, sau nu. Nu putem să oțitem faptul că există țări care nu au o piață reglementată pentru ca entitățile să își tranzacționeze titlurile, dar se încearcă aplicarea standardelor IFRS. Ne extindem analiza asupra țărilor pentru care standardele IFRS sunt recomandate a fi aplicate la întocmirea raportărilor financiare. Dintre cele 132 de state care permit sau necesită aplicarea standardelor IFRS pentru entitățile economice cotate la bursă, redăm în figura 3.2. motivele pentru care situațiile financiare se întocmesc în conformitate cu IFRS.

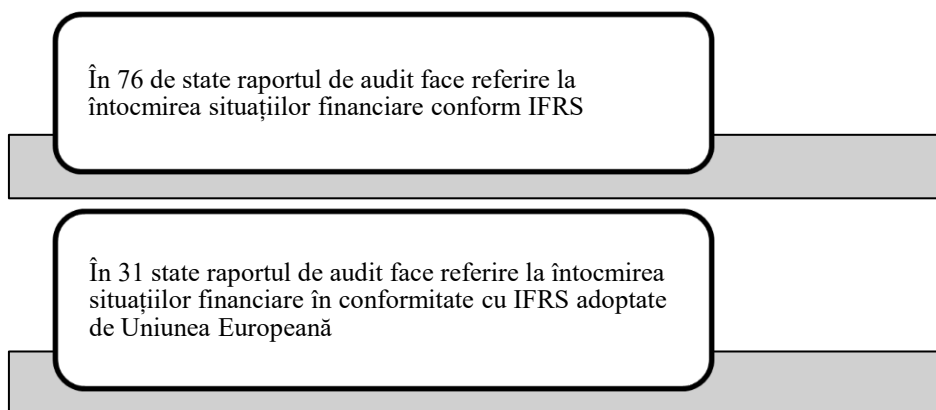

Figura 3.2. Circumstanțele în care țările adoptă IFRS și informațiile ce trebuie prezentate în raportul de audit

La nivelul țării noastre, două mari evenimente au marcat evoluția sistemului contabil, anume adoptarea obligatorie a IAS/IFRS de către entitățile din sistemul bancar și de către entitățile cotate la Bursa de Valori București și transpunerea Directivei 2013/34/UE.

Ca obiectiv principal al Directivei 2013/34/UE îl constituie „facilitarea investițiilor transfrontaliere, îmbunătățirea comparabilității situațiilor financiare și a rapoartelor la nivelul întregii Uniuni Europene și consolidarea încrederii publicului în aceste documente prin includerea de informații specifice de mai bună calitate și cu un conținut coerent¹⁵².”

OMFP 1802/2014 „pentru aprobarea Reglementărilor contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate”, a transpus cerințele Directivei 2013/34/UE, susținând particularitățile mediului de afaceri românesc.

Conform OMFP 3055/2009, pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu directivele europene, s-a implementat o parte din reglementările impuse de Comunitatea Economică Europeană entităților economice care îndeplinesc condițiile de întocmire a situațiilor financiare conform Directivei 2013/34/UE.

În acest sens, realizăm o analiză comparativă a modificărilor aduse de OMFP 1802/2014 și a OMFP 3055/2009, cu ajutorul figurii 3.3, care fac referire la:

¹⁵² DIRECTIVA 2013/34/UE din 26 iunie 2013 privind situațiile financiare anuale, situațiile financiare consolidate și rapoartele conexe ale anumitor tipuri de întreprinderi, de modificare a Directivei 2006/43/CE a Parlamentului European și a Consiliului și de abrogare a Directivelor 78/660/CEE și 83/349/CEE ale Consiliului, art 55.

Principalele modificări aduse de OMFP 1802/2014 în transpunerea Directivei 2013/34/UE	noi criterii de mărime pentru entitățile economice și clasificarea în trei categorii de mărime, în funcție de care se vor întocmi situațiile financiare;
	prevederi referitoare la modificarea politicilor contabile și aplicarea retroactivă dacă efectele modificării pot fi cuantificate;
	prevederi referitoare la estimările contabile precum și tratamentul modificărilor acestor estimări;
	reducerile comerciale primite ulterior facturării vor fi înregistrate în contabilitate diferit pentru bunuri sau pentru servicii;
	introducerea de conturi și reguli noi pentru reflectarea în contabilitate a reevaluărilor imobilizărilor corporale;
	prevederi referitoare la înregistrarea și reluarea provizioanelor pentru dezafectarea imobilizărilor corporale;
	prevederi referitoare la investiția netă într-o entitate străină;
	introducerea a trei categorii distinctiv: investițiile imobiliare și activele, activele de exploatare și evaluare a resurselor minerale;
	modul de repartizare asupra contului de profit și pierdere a stimulentele acordate la încheierea sau negocierea unor contracte, în special în cazul contractelor de închiriere sau leasing operațional;
	prevederi referitoare la acordarea de beneficii salariaților sub forma instrumentelor de capitaluri proprii;
introducerea a noi categorii de provizioane;	
reguli de evaluare folosind fluxurile de numerar actualizate.	

Figura 3.3. Transpunerea Directivei 2013/34/UE în OMFP 1802/2014

Menționăm că OMFP 1802/2014 nu mai prevede modele de note la situațiile financiare, ci doar recomandă ca un minim de informații să fie prezentate, lăsând la latitudinea entităților economice să aleagă informațiile pe care le vor publica, în acord cu scopul acestuia, de a simplifica raportarea financiară.

Prezentăm cerințele minime pe care entitatea economică trebuie să le menționeze în notele explicative la situațiile financiare, în figura 3.4., atunci când întocmește situațiile financiare.

Motivele și natura modificării politicilor contabile;
Perioada de amortizare a fondului comercial;
Ajustările de valoare;
Valoarea justă a valorilor mobiliare pe termen lung (cotate);
Metoda de evaluarea aleasă în cazul reevaluării imobilizărilor corporale;
Metoda de contabilizare a stocurilor;
Metoda utilizată pentru evaluarea stocurilor la ieșirea din gestiune;
Datoria contingentă va fi prezentată ca element din afara bilanțului;
Subvențiile primite;
Corectarea erorilor exercițiilor financiare precedente;
Costurile îndatorării;
Operațiunile care au afectat instrumentele de capitaluri proprii.

Figura 3.4. Cerințele minime pe care entitatea economică trebuie să le menționeze în notele explicative la situațiile financiare¹⁵³

3.2.Prezentarea situațiilor financiare a entităților cotate din perspectiva Standardelor Internaționale de Raportare Financiară.

Alegerea entităților de a prezenta situațiile financiare din perspectiva Standardelor Internaționale de Raportare Financiară, are ca principal argument faptul că acestea au fost adoptate în marea majoritate a statelor, din întreaga lume. Tendința de întindere a aplicării este evidentă. Fie prin adoptarea propriu-zisă, fie prin adaptarea legislației naționale la aceste reglementări.

În vederea întocmirii situațiilor financiare, entitățile aplică IAS 1 – „Prezentarea situațiilor financiare”. Conform acestuia, “Situațiile financiare

¹⁵³Ghid Privind Aplicarea Reglementărilor Contabile Privind Situațiile Financiare Anuale Individuale Și Situațiile Financiare Anuale Consolidate, Aprobate Prin Ordinul Ministrului Finanțelor Publice Nr. 1.802/2014, Cu Modificările Și Completările Ulterioare, <http://discutii.mfinante.ro/static/10/Mfp/reglementaricontabile/GHIDVAR11aprilie.pdf>, (accesat 04.08.2020).

cu scop general sunt acelea menite să satisfacă nevoile utilizatorilor care nu se află în poziția de a impune entității să întocmească rapoarte adaptate nevoilor lor specifice de informații¹⁵⁴.” Obiectivul standardului IAS 1 – „Prezentarea situațiilor financiare” este de a asigura o bază pentru prezentarea situațiilor financiare cu scop general, astfel încât să se asigure comparabilitatea cu situațiile financiare ale entității pentru perioadele precedente, cât și cu ale altor entități economice¹⁵⁵.

IAS 1 „Prezentarea situațiilor financiare” recomandă următoarea structură a unui set complet de situații financiare: „situația activelor, datoriilor și capitalurilor proprii, situația veniturilor și cheltuielilor, situația modificării capitalurilor proprii, situația fluxurilor de trezorerie și note ce cuprind un rezumat al politicilor contabile semnificative și alte note explicative”.

Conform aceluiași standard, elementele minime care trebuie prezentate în situația activelor, datoriilor și capitalurilor proprii sunt: „imobilizări corporale, investiții imobiliare, imobilizări necorporale, active financiare, investiții financiare contabilizate prin metoda punerii în echivalență, active biologice, stocuri, creanțe comerciale și similar, numerar și echivalente de numerar, datorii comerciale și similar, provizioane, datorii financiare, datorii și creanțe specifice impozitului curent, după cum sunt definite în IAS 12 „Impozitul pe profit”, datorii privind impozitele amânate și creanțe privind impozitele amânate și rezerve atribuibile acționarilor societății-mamă.”

În cazul situației veniturilor și cheltuielilor, conform IAS 1– „Prezentarea situațiilor financiare” sunt incluse efectele modificărilor estimărilor contabile. Elementele rânduri cu privire la elementele de venituri și cheltuieli sunt: „veniturile, costurile de finanțare, cota-parte din profitul sau pierderea aferent(ă) entităților asociate și asocierilor în participație, contabilizată prin metoda punerii în echivalență, cheltuiala cu impozitul, o sumă unică cuprinzând totalul profitului sau pierderii post-impozitare din activitățile întrerupte și câștigului sau pierderii recunoscute la evaluarea la valoarea justă minus costurile generate de vânzare sau de cedarea activelor sau a grupului (grupurilor) destinate cedării care constituie activități întrerupte și profitul sau pierderea.”

¹⁵⁴ IFRS, partea A, Ed. CECCAR, 2013, p. a548.”

¹⁵⁵ Idem 99.”

Situația fluxurilor de trezorerie trebuie prezentată în așa manieră încât să ofere consumatorilor de informație contabilă o bază pentru evaluarea capacității entității de a genera numerar și echivalente de numerar, conform IAS 7 „Situația fluxurilor de trezorerie” situația fluxurilor de trezorerie trebuie să reflecte fluxurile de trezorerie pentru activitatea de exploatare, investire și finanțare¹⁵⁶.

Activitatea de exploatare face referire la intrările sau ieșirile de numerar aferente operațiunilor care intră în determinarea rezultatului perioadei. Activitățile de investiție implică achiziționarea și vânzarea de active pe termen lung, utilizate în afaceri, și depozitarea și transportul activelor de investiții. Activitățile de finanțare implică intrări și ieșiri de numerar din tranzacții cu creditorii și proprietarii¹⁵⁷.

La nivelul țării noastre, organul de autoritate care are ca principale atribuții respectarea prevederilor privind întocmirea situațiilor financiare conform standardelor IAS/IFRS este Corpul Experților Contabili și Contabililor Autorizați din România (CECCAR). Ministerul Economiei și Finanțelor are responsabilitatea legală de a emite standarde de contabilitate românești. MEF a instituit un Consiliu de contabilitate și raportare financiară pentru a oferi consiliere și îndrumare cu privire la elaborarea standardelor de contabilitate din România. CECCAR este membru al Consiliului. Alți membri ai Consiliului includ reprezentanți ai agențiilor guvernamentale și ai ministerelor, ai altor organisme profesionale și ai cadrelor didactice. CECCAR este responsabilă și pentru traducerea Standardelor IFRS și a IFRS pentru Standardele IMM în limba română.

În România următoarele sunt considerate piețe reglementate, ce sunt prezentate în tabelul nr. 3.2:

Tabel nr. 3.2. Piețele reglementate din România, organismele de gestionare și autoritatea competentă

Denumirea pieței reglementate	Organismul de gestionare	Autoritatea competentă pentru desemnarea și supravegherea pieței
„Piața reglementată (Spot Regulated Market — BVB)”	„S.C. Bursa de Valori București S.A. (Bucharest Stock Exchange S.A.)”	„Comisia Națională a Valorilor Mobiliare

¹⁵⁶ IAS 7par. 10, IFRS, partea A, ed. CECCAR, București, 2013, p.A600.

¹⁵⁷ Spiceland, J., D., Sepe, J., Nelson, M., W., (2013), „Intermediate Accounting”, McGraw-Hill Irwin, New York, p.78.

Denumirea pieței reglementate	Organismul de gestionare	Autoritatea competentă pentru desemnarea și supravegherea pieței
„Piața reglementată la termen (Derivatives Regulated Market — BVB)”		(Romanian National Securities Commission”
„Piața reglementată — (Derivatives Regulated Market — BMFMS)”	„S.C. Bursa Monetar Financiară și de Mărfuri S.A. Sibiu (Monetary-Financial and Commodities Exchange S.A. Sibiu)”	
„Piața reglementată la vedere (Spot Regulated Market — BMFMS)”		

Standardele IAS/IFRS au fost adoptate pentru situațiile financiare consolidate ale entităților economice cotate pe o piață de valori mobiliare reglementată. Standardele IAS/IFRS oferă posibilitatea statelor membre UE opțiunea de a solicita și autoriza situații financiare ale entităților economice ale căror titluri nu sunt tranzacționate pe o piață reglementată¹⁵⁸.

3.3. Standardele Internaționale de Raportare Financiară cu impact asupra informațiilor contabile prezentate în situațiile financiare ale entităților cotate din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare

Prin activitățile desfășurate, entitatea modernă este preocupată să gestioneze resursele disponibile cu maximă eficiență, economicitate și eficacitate, bazându-se pe principiul dezvoltării durabile. Persoanele cu responsabilități în privința formării, utilizării, dezvoltării resurselor, manifestă necesitatea de a dispune de informații cât mai complete referitoare la modul în care acestea au fost administrate, așa încât să poată fi identificate soluții viabile pentru diminuarea caracterului limitat al resurselor. Identificăm în cele ce urmează Standarde Internaționale de Raportare Financiară care au impact asupra situațiilor financiare ale entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare.

¹⁵⁸<https://www.ifrs.org/use-around-the-world/use-of-ifrs-standards-by-jurisdiction/#development>.”

3.3.1. Influența pe care o are IAS 8 „Politici contabile, modificări ale estimărilor contabile și erori” asupra informațiilor contabile din situațiile financiare

Standardul Internațional de Contabilitate 8 „Politici contabile, modificări ale estimărilor contabile și erori” are ca principal obiectiv de a indica tratamentul adecvat al schimbărilor intervenite în politicile contabile, schimbărilor de estimări și a corectării erorilor și transmiterea informațiilor necesare în vederea asigurării comparabilității situațiilor financiare¹⁵⁹.

Ca urmare a incertitudinii actuale a activității economice a unei entități, dar și pe ansamblu, este util de a recurge la estimări în vederea evaluării elementelor din situațiile financiare anuale, care implică judecăți de valoare întemeiate pe baza celor mai noi informații pe care entitatea le are la dispoziție la un moment dat.

Având la bază respectarea principiului permanenței metodelor, odată cu stabilirea politicilor contabile la începutului anului, este foarte importantă menținerea acestora pe întreg exercițiul financiar, de la un exercițiu financiar la altul.

Conform IAS 8– „Politici contabile, modificări ale estimărilor contabile și erori” prin politici contabile se înțeleg principiile, bazele, convențiile, regulile și practicile specifice adoptate de o entitate la întocmirea și prezentarea situațiilor financiare. Astfel, politicile contabile reprezintă o informație prețioasă în luarea deciziilor pentru utilizatorii interni sau externi de informație contabilă, cât și pentru obținerea de informații contabile credibile și de calitate, conform Cernușcă, L., (2012)¹⁶⁰.

Într-o altă viziune, politicile contabile înseamnă opțiuni care decurg din diverse obligații, sub rezerva anumitor principii, reguli și convenții privind înregistrarea elementelor de recunoaștere și evaluare descrise de contabilitate, pregătirea și prezentarea situațiilor financiare conform autorului Ristea, M., (2000)¹⁶¹.

¹⁵⁹ IAS 8, paragraf 1.”

¹⁶⁰ Cernușcă, L., (2012) „Opțiuni și practici contabile, București: Editura Tribuna Economică, p 15.

¹⁶¹ Ristea, M., (2000) „Metode și politici contabile de întreprindere”, București: Editura Tribuna Economică, p. 125.

Faptul că o entitate economică nu are politici contabile, sau le are dar nu le folosește, poate conduce entitatea spre o lipsă de încredere, lipsă de utilitate, fiabilitate a modului de întocmire a situațiilor financiare.

Numeroși cercetători străini au efectuat studii pentru a vedea importanța politicilor contabile, cum ar fi Ayovi, J., (2018), în cercetarea cu numele „Proiectarea politicilor de contabilitate conform IAS 8, în cadrul entității Producoop, El Salinerito”, ce concluzionează că în lipsa politicilor contabile care să ajute la gestionarea corectă a tranzacțiilor și evenimentelor, situațiile financiare nu sunt prezentate în cel mai adecvat mod, deoarece nu sunt nici fiabile, nici eficiente¹⁶².

Un alt cercetător, Colan, A., (2018), în lucrarea sa „Aplicarea politicilor contabile IAS 8, modificări în estimările și erorile contabile și implicarea lor în situațiile financiare ale entității KW Química Germana SAC 2015”, Universitatea Autonomă din Peru-Lima, conchide și anume că lipsa politicilor contabile din entitatea economică provoacă omisiuni și erori la determinarea deprecierei, a conturilor de primit, a inventarului, cu un impact negativ asupra prezentării rapoartelor financiare managementului.¹⁶³

De asemenea un alt autor, Silva, G., (2011), în lucrarea cu numele ”Restructurarea sistemului de contabilitate aplicând IAS 8 al entității Estacion de Servicios Gal SRL,, Trujillo, Universitatea Privată Antenor Orrego, susține că entitatea are politici contabile, însă nu sunt aplicate în întregime, motiv pentru care apare nevoia de a stabili noi proceduri care să ajute la aplicarea lor completă. Lipsa aplicării politicilor duce la obținerea de informații eronate la sfârșitul fiecărei perioade și generează pierderi necuantificate¹⁶⁴.

Modificarea politicilor contabile este efectuată doar în două situații, prezentate în figura 3.5.:

¹⁶² Ayovi, J. (2018). „Proiectarea politicilor contabile conform IAS 8 din PRODUCCOOP” „EL SALINERITO”. Guayaquil: Editorial Vistazo

¹⁶³ Colán, A. (2018). „Aplicarea IAS 8 Politici contabile, modificări în estimările și erorile contabile și implicarea acestora în situațiile financiare ale companiei KW Química Germana” SAC 2015. Lima: Rz Editores.”

¹⁶⁴ „Silva, G. (2011). „Restructuring of the accounting system that applied IAS 8: Accounting policies, changes in accounting estimates and errors in the company Estación de Servicios Gai SRL de la Esperanza, . Trujillo.”

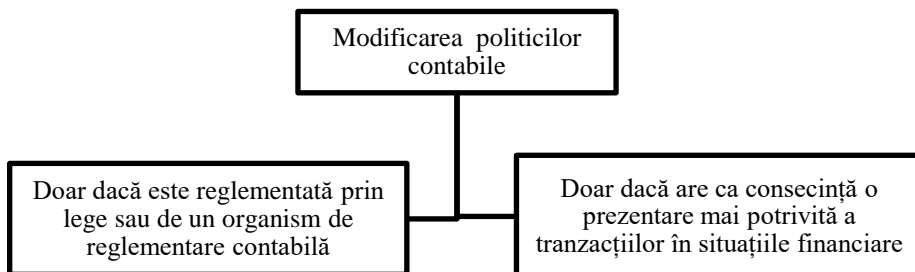

Figura 3.5. Situații în care se modifică politicile contabile

Modificările de politici contabile trebuie aduse la cunoștință tuturor utilizatorilor, astfel încât să fie comparabile în timp, să identifice poziția financiară a entității, a performanțelor financiare, a fluxurilor de trezorerie.

Conform aceluiași standard, prin modificări ale estimărilor contabile se înțeleg acele modificări de valoare contabilă a unui element de activ sau de datorii, sau a evaluării subaprecierii unui activ, ce rezultă din estimarea activelor și/sau a pasivelor. Schimbările estimărilor contabile se efectuează pentru exercițiile financiare anterioare.

Conform paragrafului 14 ale Standardului IAS 18, efectele unei schimbări de estimări sunt recunoscute „ca o serie de elemente din situațiile financiare pentru care nu se pot realiza cu precizie evaluări.” În contabilitate, estimările sunt reprezentate de evaluări în condiții de nesiguranță ale elementelor prezentate în figura 3.6.:

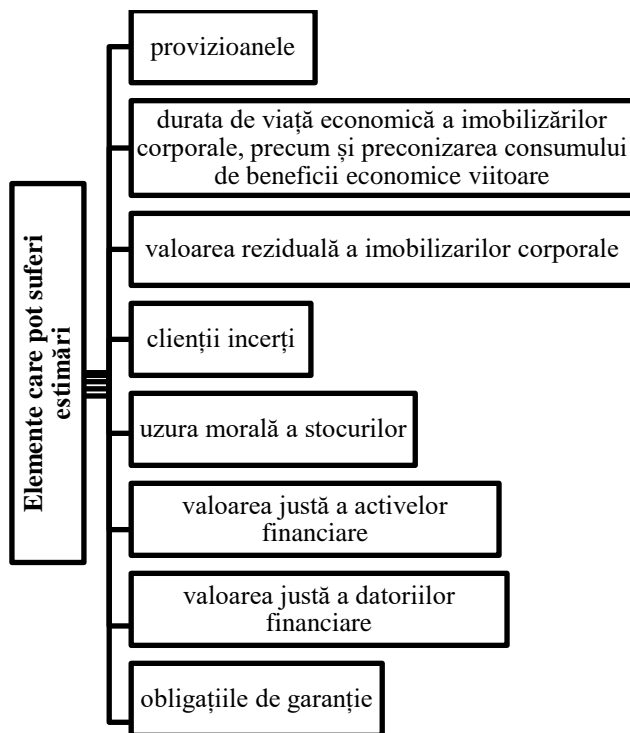

Figura 3.6. Elemente care suferă modificări ale estimărilor contabile

Conform paragrafului 23, al standardului IAS 8, „atunci când are loc o schimbare în politica contabilă, și se aplică retrospectiv, entitatea va corecta soldul inițial al fiecărui element din structura capitalului propriu pentru cea mai depărtată perioadă posibilă, dar și pentru alte valori asemănătoare, prezentate pentru fiecare perioadă anterioară, ca și cum noua politică contabilă ar fi fost aplicată în mod continuu¹⁶⁵.” Se pot întâlni situații în care sunt greu de stabilit efectele particulare perioadei cu privire la modificările întâlnite în politicile contabile, la informații comparabile pentru una sau mai multe perioade anterioare. Entitatea va pune în practică noua politică asupra valorii contabile a datoriilor și activelor de la începutul celei mai îndepărtate perioade posibile pentru aplicarea retroactivă.

Așadar, IAS 8 propune utilizarea aplicării retroactive pentru asigurarea comparabilității și fiabilității, utilității informațiilor contabile.

Putem concluziona că în Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, aplicarea IAS 8 conduce la realizarea de estimări contabile și judecăți semnificative, cu atât mai mult asupra elementelor care au suferit în contextul

¹⁶⁵ IAS 18- „Aplicare retroactivă”, paragraf 22.

pandemiei COVID 19. Principalele situații cu care o entitate economică din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare se confruntă sunt:

- modificări ale desfășurării activității ;
- asigurarea unui flux de lichidități suficient pentru achitarea obligațiilor scadente;
- veniturile din activitatea turistică;
- cheltuielile cu serviciile prestare de terți;
- cheltuielile cu personalul;
- alte cheltuieli, cum sunt cheltuielile cu impozitele, taxele, care pe perioada stării de urgență au fost diminuate, iar în unele localități, anulate, cheltuielile cu onorariile, comisioanele, cu serviciile bancare, cheltuielile privind amenzile, penalitățile;
- profitul/pierderea atribuibile acționarilor;
- activele financiare;
- creanțele comerciale, care au suferit scăderi, parte din acestea fiind clienții.

3.3.2. Utilizarea informațiilor prezentate de IAS 10 „Evenimente ulterioare perioadei de raportare” între obligativitate și necesitate

IAS 10 „Evenimente ulterioare” definește un eveniment ulterior datei bilanțului „care conduce la ajustarea situațiilor financiare anuale drept acel eveniment care face dovada condițiilor existente la data raportării. Un eveniment ulterior datei bilanțului care nu conduce la ajustarea situațiilor financiare anuale este acel eveniment care oferă indicații despre condiții apărute ulterior datei raportării¹⁶⁶.”

Evenimentele ulterioare datei bilanțului sunt „acele evenimente, favorabile sau nefavorabile, care au loc între data bilanțului și data la care situațiile financiare anuale sunt autorizate pentru emitere”. Există două tipuri de evenimente ulterioare datei bilanțului, prezentate în figura 3.7.:

¹⁶⁶ CECCAR, Ghid privind raportarea financiară în cazul entităților care aplică IFRS, în contextul crizei generate de coronavirus, 2020, editura CECCAR, p.4

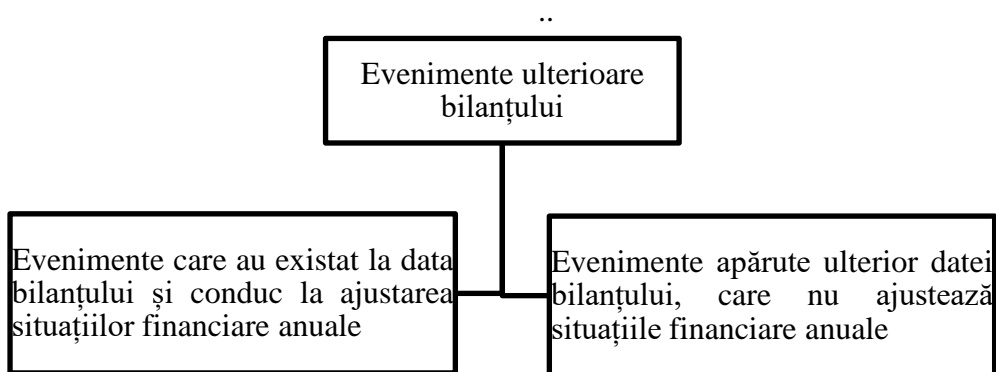

Figura 3.7. Clasificarea evenimentelor în funcție de rectificările bilanțiere

Rapoartele financiare nu ar trebui să fie realizate pe baza principiului continuității activității atunci când situațiile de după data raportării indică faptul că această presupunere nu mai este adecvată. Această îndrumare se aplică chiar dacă aceste evenimente nu modifică situațiile financiare.

Literatura de specialitate ne oferă multe exemple despre problema evenimentelor ulterioare datei bilanțului. Așadar, Botez, D., (2014), concluzionează că sarcina de a ajusta situațiile financiare prin sublinierea importanței evenimentelor ulterioare apărute îi revine în primul rând managementului entității. Autorul afirmă că entitatea nu trebuie să-și întocmească situațiile financiare pe baza principiului continuității dacă această ipoteză nu este adevărată¹⁶⁷.

Cernușca, L., (2016), afirmă că „evenimentele ulterioare închiderii exercițiului financiar cuprind acele evenimente ce au loc până la data la care situațiile financiare anuale sunt autorizate pentru emitere, adică aprobate de un consiliu director, administrator, sau alte organe de conducere, în vederea înaintării lor spre aprobare, conform legislației în vigoare¹⁶⁸.”

¹⁶⁷Botez, D. (2014). „Subsequent Events and their Importance in Drawing up Annual Financial Statements. Descărcat la adresa <http://sceco.ub.ro/index.php/SCECO/article/view/241> (accesat 20.07.2020).

¹⁶⁸ Cernușca, L. (2016), „Evenimente ulterioare închiderii exercițiului financiar”, Ceccar business magazine nr. 27, 4-10 octombrie, Descărcat la adresa <http://www.ceccarbusinessmagazine.ro/evenimente-ulterioare-inchideriiexercitiului-financiar-a1029/> (accesat 20.07.2020).

În opinia autorilor Lazăr, A., et al (2011), evenimentele ulterioare apar și atunci când entitatea funcționează pe principiul continuității activității. Principiul precizează că o entitate își desfășoară activitatea în mod normal, fără prezumția că ar intra în lichidare sau și-ar reduce semnificativ activitatea.¹⁶⁹

Hațegan, D., C., (2018) a concluzionat, în urma unui studiu realizat pe entitățile listate la BVB, asupra tipurilor de evenimente ulterioare pe care entitățile le înregistrează, că industria prelucrătoare este cea mai predispusă la recunoașterea evenimentelor ulterioare, iar cele mai frecvente evenimente ulterioare țin de reorganizarea activității entității, prelungirea contractelor cu partenerii de afaceri și activitățile ce țin de tranzacționarea acțiunilor la bursă¹⁷⁰.

Mai jos prezentăm evenimente ulterioare bilanțului care conduc la ajustarea situațiilor financiare:

¹⁶⁹Lazăr, A., Avram M., Duinea E. M. (2011), „Evenimente ulterioare datei bilanțului în contextual Reglementărilor contabile conforme cu directivele europene, aplicabile operatorilor economici”, Audit financiar, nr. 2, pp. 47-52.

¹⁷⁰Hațegan, C., D., 2018, „Raportarea evenimentelor ulterioare în situațiile financiare-între obligativitate și necesitate”, Revista ”Audit financiar”, nr. 4/2018, descărcat la adresa <https://auditfinanciar.cafr.ro/wp-content/uploads/2018/11/AF-4-2018-Site.pdf#page=51> (accesat 20.07.2020).”

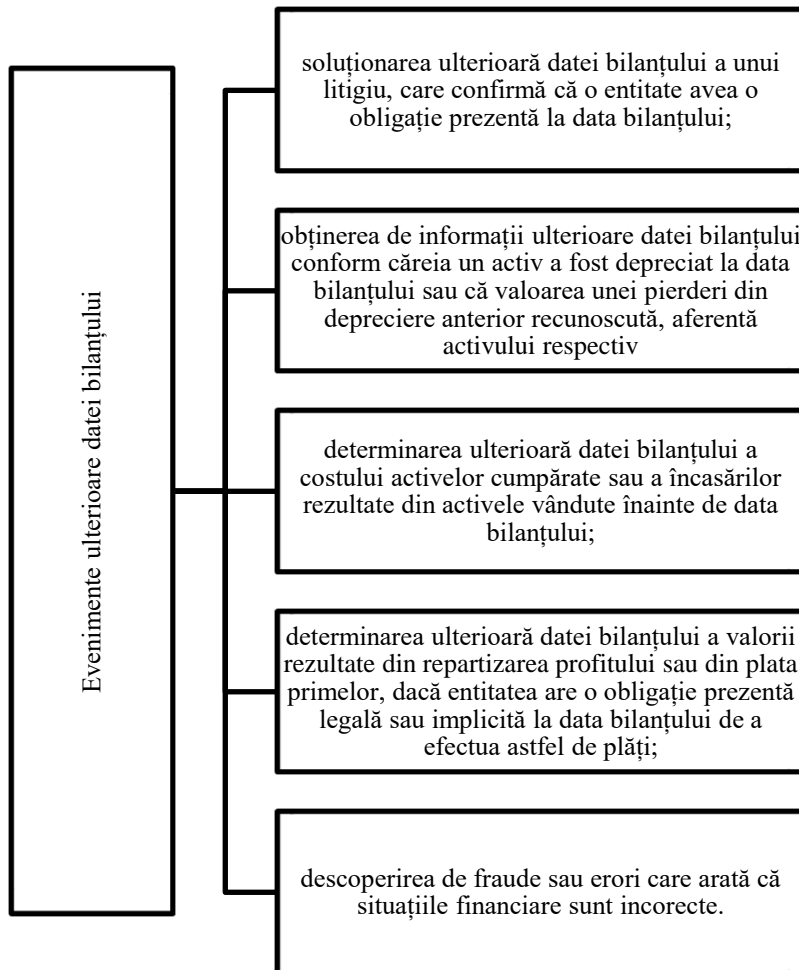

Figura 3.8. Exemple de evenimente ulterioare care conduc la ajustarea situațiilor financiare

IAS 10 mai prevede încă o serie de evenimente ulterioare datei bilanțului care nu conduc la modificarea situațiilor financiare, fie pentru că evenimentul nu are legătură cu situația apărută la data bilanțului, ci arată împrejurări care apar ulterior.

Cu privire la continuitatea activității, dacă entitatea intenționează să lichideze sau să suspende activitatea entității, nu trebuie să își întocmească rapoartele financiare pe baza principiului continuității. În situația în care entitatea are toate motive să își înceteze activitatea, standardul recomandă o

modificare fundamentală a bazei de contabilizare și nu o modificare a valorilor recunoscute conform bazei de contabilizare¹⁷¹.

Specific entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, aplicarea IAS 10, în contextul actual, presupune ajustări ale situațiilor financiare din perspectiva următoarelor elemente:

- ajustarea cheltuielilor cu salariile, prin faptul că în vreme de pandemie, entitatea economică solicită sprijinul statului, prin decontarea unei părți din cheltuielile cu salariile;
- ajustarea cheltuielilor cu serviciile de cazare și alimentație, ca urmare a evoluției negative a pandemiei COVID 19, ce a presupus suspendarea activității cu publicul;
- ajustarea veniturilor din exploatare;
- ajustarea gradului de ocupare a entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare;
- ajustarea veniturilor din chirii, ca urmare a stării de urgență.

3.3.3. IAS 37 „Provizioane, datorii contingente și active contingente”

Dicționarul explicativ al limbii române definește prudența drept însușirea unei persoane de a fi prevăzător, circumspect sau precaut¹⁷². Când prudența este folosită în sens informal, ea este asociată autoprotejării, relația dintre cele două fiind aproape repetitivă. Această asociere se menține, la nivel conceptual, și în contabilitate, însă pierde teren în fața consecințelor aparent negative pe care le are recunoașterea pierderilor potențiale, sub forma provizioanelor. În același sens, entitățile devin mai puțin transparente în relație cu utilizatorii interesați.

Din punct de vedere contabil, prudența este definită de reglementările contabile drept „imposibilitatea recunoașterii creșterilor activelor sau reducerii datoriilor¹⁷³” (OMFP nr. 1802/2014), în timp ce Baker, R., (2015)

¹⁷¹ IAS 10, “Evenimente ulterioare datei bilanțului”, paragraf 15.

¹⁷² <https://dexonline.ro/definitie/prudenta>.

¹⁷³ OMFP 1802/2014” pentru aprobarea Reglementărilor contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate”, art. 51.

¹⁷⁴ și Tracey, E., (2015)¹⁷⁵ o definesc drept „diferența dintre valoarea economică și valoarea netă contabilă”. Din acest punct de vedere, faptul că IASB a eliminat prudența în favoarea neutralității, contabilitatea continuă să rămână „prudentă” chiar și fără să declare acest aspect, prin modalitățile de definire a activelor, datoriilor și a modalităților lor de recunoaștere și evaluare.

Rolul situațiilor financiare anuale nu este însă de a prezenta creșterea economică a unei entități, ci sunt simple informații contabile care reflectă capacitatea conducerii de a menține capitalul și de a remunera investitorii, prin acordarea de dividende.

În situațiile financiare anuale, provizioanele sunt evaluate drept datorii cu valoare incertă¹⁷⁶ și iau naștere pe seama cheltuielilor, pentru acoperirea unor pierderi viitoare care, la data închiderii exercițiului financiar, sunt probabile. Prin urmare, ele afectează atât poziția financiară, cât și performanța entității. Recunoașterea unui provizion are loc în momentul în care „o entitate are o datorie curentă generată de un eveniment petrecut în trecut și este probabil ca o ieșire de resurse să fie necesară pentru a onora obligația respectivă și poate fi realizată o estimare credibilă a valorii obligației¹⁷⁷.” Recunoașterea provizioanelor în situațiile financiare anuale este un rezultat al aplicării principiului prudenței conform autorilor Feleagă, N., et al ((2010)).¹⁷⁸ Însă ele creează o asimetrie în contabilitate: pe de o parte, o entitate economică nu poate înregistra creșterea de valoare asociată activelor sau descreșterea datoriilor, chiar dacă acestea sunt evidente, însă este obligată la înregistrarea tuturor tendințelor negative ale elementelor din contabilitate, chiar dacă sunt estimate. Prin ignorarea potențialelor câștiguri, și prin recunoașterea provizioanelor, are posibilitatea conform autorilor Dicu, R., et al (2015)¹⁷⁹

¹⁷⁴ Baker, R., „Conservatism, prudence and the IASB's conceptual framework”, *Accounting and Business Research*, Vol. 45, No. 4, 2015, pp. 514-538.

¹⁷⁵ Tracey, E., Discussion of „Conservatism, prudence and the IASB's conceptual framework”, *Accounting and Business Research*, Vol. 45, No. 4, 2015, pp. 539-542.

¹⁷⁶ IAS 37, paragraf 10.

¹⁷⁷ IAS 37, paragraf 1.

¹⁷⁸ Feleagă L., Dragomir V., Feleagă N., Ț „National accounting culture and the recognition of provisions: an application of the prudence principle”, *Conférence Crises et nouvelles problématiques de la Valeur*, Mai 2010, Nice, France, pp. CD-ROM, 2010, disponibil online la adresa <https://hal.archives-ouvertes.fr/hal-00481581/>.

¹⁷⁹ Dicu, R., Mardiros, D., „Provisions and contingencies: considerations regarding recognition and measurement”, *Ovidius University Annals. Economic Sciences Series, Partea I/2015*, pp. 733-737.”

prezentării în situațiile financiare anuale, a unor datorii existente la data bilanțului, cu exigibilitate și valoare incerte.

Contabilitatea provizioanelor oferă entității posibilitatea prezentării informațiilor privind riscurile și pierderile potențiale, cu toate implicațiile negative asociate acestora. De asemenea, trebuie avut în vedere faptul că înregistrarea de provizioane are influență asupra determinării corecte a profitului net și a dividendului pe acțiune.

Conform IAS 37, estimarea credibilă a obligației nu reduce credibilitatea provizioanelor, care prin natura lor au un grad de incertitudine mai mare decât majoritatea elementelor din situația activelor, datoriilor și capitalurilor proprii.

Conform paragrafului 59, din IAS 37, „provizioanele trebuie revizuite la fiecare dată a bilanțului și ajustate pentru a reflecta cea mai bună estimare curentă.” În cazul în care nu mai este probabil că, pentru decontarea obligației, să fie necesară o ieșire de resurse încorporând beneficii economice, provizionul trebuie înregistrat la venituri.

În cazul pierderilor viitoare din exploatare, nu trebuie constituite provizioane, dar în cazul contractelor oneroase, dacă entitatea economică are un astfel de contract obligație ce decurge, trebuie recunoscută și evaluată drept provizion. IAS 37 definește contractul oneros ca „fiind un contract în care costurile inevitabile aferente îndeplinirii obligațiilor contractuale depășesc beneficiile economice preconizate a fi obținute din contractul în cauză.”

O altă situație în care entitatea economică constituie provizion, conform IAS 37, sunt evenimentele ce decurg din costurile de restructurare. Restructurarea este definită ca fiind „vânzarea sau încetarea activității unei părți a afacerii, închiderea sediilor dintr-o țară sau regiune sau mutarea activităților dintr-o țară sau regiune în alta, modificări ale structurii de conducere, de exemplu, eliminarea unui nivel de conducere și reorganizări fundamentale care au un efect semnificativ asupra naturii și obiectului principal al activităților entității.”

Aspecte ce privesc nevoia unei entități economice pentru restructurare sunt redată în figura 3.9.:

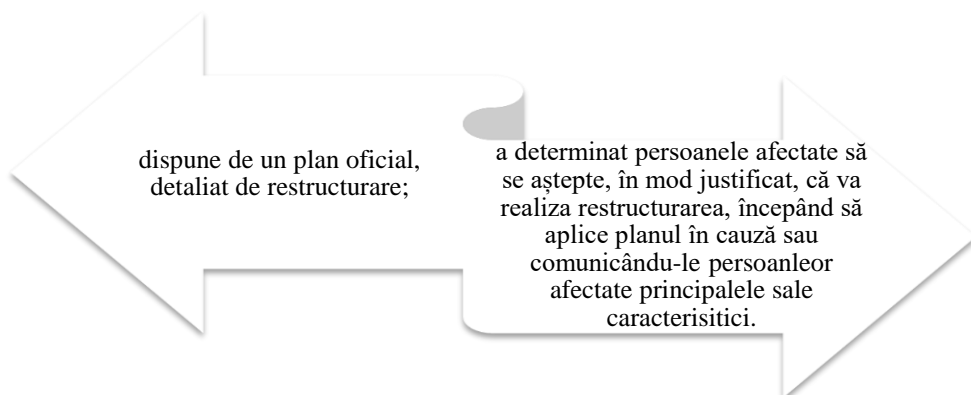

Figura 3.9. Criteriile pe baza cărora apare o obligație de restructurare

În cele din urmă, informațiile contabile care au legătură cu provizioanele trebuie prezentate în notele explicative la situațiile financiare, și acestea trebuie să cuprindă elementele din figura 3.10.:

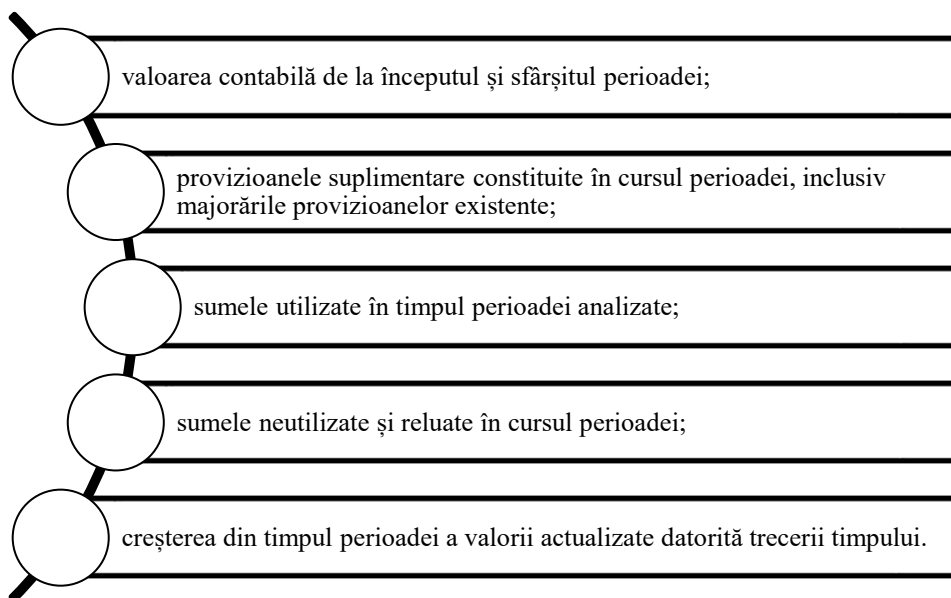

Figura 3.10. Informații prezentate în notele explicative la situațiile financiare cu privire la provizioane

3.4. Poziția financiară privită prin intermediul informațiilor prezentate în bilanțul contabil și importanța acesteia pentru manageri

Studierea obiectivelor situațiilor financiare, în conformitate cu OMFP 1802/2014 sunt reprezentate de „furnizarea de informații despre poziția financiară, performanța financiară și fluxurile de trezorerie ale unei entități, utile unei categorii largi de utilizatori în luarea deciziilor economice¹⁸⁰.”

În acest subcapitol sunt prezentate noțiuni teoretice privind poziția financiară și performanța financiară. Mai mult, sunt scoși în evidență principalii indicatori prin intermediul cărora se calculează poziția și performanța financiară, indicatori de activitate, de risc, de rentabilitate, de profitabilitate, de solvabilitate, cu însemnătatea lor și cu formulele de calcul.

În literatura de specialitate națională și internațională, termenul de poziție financiară a fost abordat de către mai mulți specialiști. Dintre aceștia am realizat o trecere în revistă a celor mai reprezentanți:

Achim, M., V., și Bolea, S., N., (2011)¹⁸¹, afirmă că înainte de a începe o analiză a poziției financiare a entității, trebuie să începem cu o examinare de ansamblu pentru a scoate în evidență evoluția și modul în care s-au schimbat elementele de activ, datorii și capitaluri proprii.

Engle, C., R., (2012), susține că prin intermediul bilanțului sau a situației activelor, datoriilor și capitalurilor proprii se poate lua o decizie pe termen lung numai dacă aceasta are capacitatea de a-și achita datoriile. Această situație financiară este utilizată pentru identificarea punctelor tari, slabe ale afacerii, pe baza cărora se pot calcula o serie de indicatori și raporturi. Bilanțul poate oferi, de asemenea, o privire rapidă asupra lichidității afacerii. Lichiditatea măsoară capacitatea a unei afaceri care să-și îndeplinească obligațiile de flux de numerar, care este important pentru tranzacțiile financiare ce au la bază încasări sau plăți¹⁸².

¹⁸⁰OMFP 1802/2014, pentru aprobarea Reglementărilor contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate”, Secțiunea 2.1, art.17.

¹⁸¹ „Achim, M.V., Bolea, S.N. „Analiza financiară a entității economice”, Risoprint, Cluj Napoca, 2012.

¹⁸² Engle, C., R., „Assessing the Financial Position of an Aquaculture Business: Using Balance Sheets”, Southern Regional Aquaculture Center, SRAC Publication No. 4401 March 2012, <https://agrifedcdn.tamu.edu/fisheries/files/2013/09/SRAC-Publication-No.-4401-Assessing-the-Financial-Position-of-an-Aquaculture-Business-Using-Balance-Sheets.pdf>.

Siminica, M., Ștefan, I., (2012) consideră că presiunea pusă pe umerii acționarilor, cât și resursele lor limitate fac ca entitățile economice să găsească și alte mijloace de creștere a eficienței activelor, pentru a-și menține competitivitatea, iar poziția financiară a unei entități depinde direct de finanțarea acesteia, adică de indicatorii de lichiditate și solvabilitate¹⁸³.

Bilanțul contabil este documentul care pune în echivalență elementele de activ și cele de pasiv. Bilanțul prezintă situația patrimonială sau poziția financiară a unei entități la un moment dat. Dacă în activ se trec elementele de creanță ale entității în ordinea inversă a lichidității, adică a capacității elementelor de a se transforma în bani, în pasiv apar elemente ce țin de obligații, angajamentele asumate, așezate în ordinea crescătoare a exigibilității. Egalitatea bilanțieră este necesară, deoarece activul și pasivul sunt două reprezentări a acelorași mărimi economice. Pasivul reflectă sursele din care își constituie fondurile entitatea, iar activul este cel care le utilizează, deci nici o sursă nu poate rămâne fără alocare, după cum nici o nevoie de finanțare nu poate exista fără surse de fonduri¹⁸⁴.

O entitate economică are o poziție financiară pozitivă în cazul în care valoarea capitalului propriu este mai mare sau cel puțin egală cu datoriile. Această condiție indică faptul că entitatea are posibilitatea să plătească datoriile, atât pe parcursul desfășurării activității sale cât și la lichidarea sa¹⁸⁵. Elementele direct legate de evaluarea performanței financiare sunt veniturile și cheltuielile.

Conform Ospishchev, V., I., Nagornaja, I., V., (2009), poziția¹⁸⁶ financiară a unei entități se măsoară prin 3 aspecte: fiabilitate, solvabilitate, stabilitate financiară.

Conform IAS 1 „Prezentarea situațiilor financiare”, paragraf 7, precizează că situațiile financiare nu au fost elaborate pentru a răspunde nevoilor utilizatorilor, specifice fiecărei categorii, ci prin elaborarea lor, cei în

¹⁸³ Siminica, I., Ștefan, I., O., (2012) „The impact of the financial crisis on the financial position of companies listed on bucharest stock exchange”, article provided by University of Craiova, Faculty of Economic, Business Administration on its Journal Annals of Computational Economics, Volume 3, Issue 40, p.17-30.

¹⁸⁴ Isfănescu, A., Robu, V., Hristea, A., M., Vasilescu, C., „Analiză economico-financiară”, 2012, ed. ASE, p. 112.”

¹⁸⁵ „Ristea, M., Dumitru, G., C., „Contabilitate aprofundată”, ed. Economică, 2011, p. 38.

¹⁸⁶ Ospishchev, v., i., Nagornaja, I., V., (2009) „Theoretical substantiation of main constituents of Financial position of an enterprise: reliability, solvency and financial stability”, ISSN: 1582-8859, Issue 1(22)/2009, EUROECONOMICA, <http://journals.univ-danubius.ro/index.php/euroeconomica/article/view/278/261>.

cauză trebuie să ia în considerare cerințele acestora și să elaboreze diferite tipuri de bilanț: bilanț funcțional, economic, financiar. Prin urmare, putem concluziona că pentru o analiză mai profundă nu se pot lua în considerare doar informațiile brute prezentate în bilanț.

Pornind de la categoriile de utilizatori pe care i-am tratat de-a lungul lucrării, există nevoi informaționale diferite la nivelul poziției financiare.

Krylov (2012)¹⁸⁷ precizează că managerii, în elaborarea strategiilor viitoare au în vedere fluxurile de numerar ale entităților pe care le conduc, parte a setului de situații financiare. Conform acestuia, în urma analizei situației financiare se pot obține informații prețioase care îl ajută pe manager în luarea deciziilor sau în caz de faliment, la creșterea atractivității investițiilor în entitatea în cauză. Această afirmație scoate în evidență potențialul informativ ridicat pe care îl are bilanțul contabil la aprecierea poziției financiare a entității. Pe baza surselor analizate putem spune că poziția financiară poate fi analizată din prisma a trei concepte ale domeniului economico-financiar: *lichiditate, solvabilitate și risc*.

Lianu, I., (2007)¹⁸⁸ subliniază faptul că bilanțul poate oferi o imagine asupra poziției financiare a entității, la un moment dat, perioade prevăzute de lege sau la sfârșitul unui exercițiu financiar, dar și pe baza indicatorilor calculați cu ajutorul informațiilor din bilanț.

Astfel de indicatori au fost scoși la „lumină” de către Siminica, I., Ștefan, I.O., (2012)¹⁸⁹ cu scopul de a oferi utilizatorilor de informație contabilă informații, după nevoile acestora:

- rata lichidității curente;
- rata lichidității imediate;
- Rata solvabilității generale;
- capital de lucru (fond de rulment net);
- necesar de fond de rulment ;
- trezorerie netă;

¹⁸⁷ Krylov, S., (2012), „Methodological Approach to Company Cash Flow Target-Oriented Forecast Financial-Position Analysis”, article provided by Access Econ in its journal Economics Bulletin, SSRN Electronic Journal 32(1):830-836.

¹⁸⁸ Jianu, I., (2007) „Evaluarea, prezentarea și analiza performanței întreprinderii”, CECCAR Publishing House, București, p.98.”

¹⁸⁹ Siminica, I., Ștefan, I.O., (2012) „The Impact Of The Financial Crisis on the Financial Position Of Companies Listed On Bucharest Stock Exchange”, article provided by University of Craiova, Faculty of Economic, Business Administration on its Journal Annals of Computational Economics, Volume 3, Issue 40, p.17-30.

- termen mediu de plată a furnizorului;
- termen mediu de colectare a creanțelor;
- numărul mediu de rotație a activelor curente.

Pentru calculul poziției și performanței financiare a unei entități economice, se iau în calcul diferiți indicatori, așa cum reiese și din studiul prezentat de Belețu, E., C., (2013) și care demonstrează că rata rentabilității economice, ca indicator ce măsoară poziția financiară este influențată de indicatori precum rata activelor imobilizate, rata autonomiei financiare, levierul financiar, rata lichidității generale. Acesta a efectuat acest studiu pentru domeniul forestier.

Un rol important asupra poziției și performanței financiare a unei entități, după autorul Manea, C.,L., (2006) îl au și politicile și tratamentele contabile, care deși se găsesc explicate în partea de la sfârșitul notelor explicative, efectul aplicării acestora îl regăsim în cadrul bilanțului contabil și al contului de profit și pierdere și ca o consecință asupra indicatorilor care se calculează pe baza acestor situații financiare. Alegerea politicilor contabile trebuie să țină seama de:

- nevoile entității de creditare viitoare și șansele entității economice de a primi finanțare în viitor;
- capacitatea entității de a-și onora angajamentele financiare la termenul stabilit;
- eficiența cu care entitatea va utiliza resursele financiare noi.

Entitățile economice își susțin alegerile tratamentelor permise, astfel încât să prezinte în mod fidel poziția și performanța financiară. Factorii care influențează modul de alegere a tratamentelor și politicilor contabile sunt:

- reevaluarea activelor, cu influență asupra poziției și performanței financiare;
- capitalizarea cheltuielilor cu dobânda, cu influență directă asupra celor două situații;
- recunoașterea subvenției la venituri în avans, cu influență asupra poziției financiare;
- capitalizarea cheltuielilor de dezvoltare cu influență asupra ambelor situații financiare;

- metodele de evaluare a stocurilor, cu influență asupra poziției și performanței financiare a entității¹⁹⁰.

Conform OMFP 1802/2014 există situații în care entitatea justifică nevoia de a-și modifica politicile contabile¹⁹¹:

- admiterea la tranzacționare pe o piață reglementată a valorilor mobiliare pe termen scurt ale entității sau retragerea lor de la tranzacționare;
- schimbarea acționariatului, datorată intrării într-un grup, dacă noile metode asigură furnizarea unor informații mai fidele;
- fuziuni și divizări efectuate la valori contabile, caz în care se impune armonizarea politicilor contabile ale societății absorbite cu cele ale societății absorbante etc.

Conform articolului elaborat de Calotă, T., O., (2015) o entitate are obligația respectării și aplicării politicilor contabile, dar au libertatea de a-și alege procedeele și metodele de contabilizare după specificul activității lor, în urma unei analize a profesioniștilor contabili, a managementului, a strategiei adoptate de entitate și ce este cu atât mai important, cu respectarea legalității.

În activitatea hotelieră, entitatea trebuie să adopte politici contabile ținând cont de anumite elemente specifice, cum ar fi:

- situațiile în care turiștii renunță la serviciul turistic înainte de a se bucura de el;
- rezolvarea problemelor ce țin de vânzarea prin intermediari a serviciilor de cazare;
- regimul taxei pe valoarea adăugată;
- determinarea bazei de impozitare pentru veniturile obținute din prestarea serviciilor;
- modalitatea de recunoaștere a provizioanelor, deoarece în turism apar mai multe situații incerte decât în alte sectoare economice;
- cazurile în care sunt încheiate contracte pe perioade lungi de timp, când veniturile trebuie recunoscute fie pe măsura prestării serviciilor, fie în mod liniar, pe parcursul întregii perioade;
- adoptarea metodelor și duratelor de amortizare, întrucât în Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare uzura fizică și mai ales morală a

¹⁹⁰Manea, C.L.,(2006), "Politicile contabile și influența asupra poziției și performanței companiei", Analele Universității 1 Decembrie, Alba Iulia, nr. 8/2006.

¹⁹¹<http://www.ceccarbusinessmagazine.ro/efectele-schimbarilor-de-estimari-si-politici-contabile-in-situatiile-financiare-anuale-a3450/>.

activelor are un impact mult mai important asupra clienților (turiștilor), ceea ce impune un mod specific de abordare a deciziilor ce trebuie luate¹⁹².

Ca urmare, managerilor din entitățile economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare le revin responsabilități în configurarea modului de contabilizare a tranzacțiilor și evenimentelor, fiind nevoiți să țină cont de o multitudine de cerințe stabilite prin politicile contabile aprobate¹⁹³.

3.5. Performanța financiară reflectată prin intermediul informațiilor prezentate de contul de profit și pierdere - sursă de informații pentru manageri

În dicționarul explicativ al limbii române, termenul de performanță este definit ca „o mare realizare într-un domeniu de activitate¹⁹⁴.”

În activitatea economică a unei entități economice, „înregistrarea cronologică și sistematică, prelucrarea, publicarea și păstrarea informațiilor cu privire la poziția financiară, performanța financiară și alte informații referitoare la activitatea desfășurată, se realizează atât pentru cerințele interne ale acestora, cât și în relațiile cu investitorii prezenți și potențiali, creditorii financiari și comerciali, clienții, instituțiile publice și alți utilizatori¹⁹⁵.” Dar, pentru a realiza performanța financiară într-o entitate economică este necesară performanța la fiecare nivel al structurii organizatorice, astfel încât entitatea economică să aibă capacitatea de a rezista concurenței, cu alte cuvinte, să fie competitivă¹⁹⁶.

¹⁹² Calotă, T.O., (2015) „Considerații Privind Unele Elemente Specifice Ale Modelării Informației Contabile În Turism (Considerations About Certain Specific Items of Accounting Information's Modeling in Tourism)” (October 7, 2015). „Impactul transformărilor socio-economice și tehnologice la nivel national, european si mondial”; Nr.6/2015, Vol.6. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2670470>.”

¹⁹³ Calotă, T.O., (2010), Teza de doctorat intitulată „Informația contabilă în managementul activității de turism”, București, conducător științific: prof.univ.dr. Possler Ladislau;

¹⁹⁴ <https://dexonline.ro/definitie/performanta>.

¹⁹⁵ Art. 2 alin. (1) din Legea 82/1991, republicată.

¹⁹⁶ Calotă, T.O., (2014) „Opinions On The Impact Of Management Decision On Performance In Tourism”, Romanian Economic and Business Review – Vol. 9, No. 3, p.33, accesat <http://www.rebe.rau.ro/REBE-FA14.pdf>.

Zuca, M., et al, (2011)¹⁹⁷, prezintă contul de profit și pierdere ca modalitatea de reflectare a rezultatelor entității pe tipuri de activități, iar acesta reprezintă un element de luare a deciziilor la nivelul managementului în vederea coordonării întregii activități a entității.

Contul de profit și pierdere grupează veniturile și cheltuielile pe tipuri de activități. Rezultatele sunt calculate atât pe tipuri de activități cât și pe baza rezultatului global.

Realizarea eficientă a performanței este cel mai important lucru într-o entitate economică. Astfel, urmărirea obiectivului principal al afacerii (maximizarea profitului) cu succes în lupta cu concurența, sunt direct dependente de creșterea volumului de muncă, rentabilitatea, calitatea serviciilor și / sau a produselor oferite, calitatea personalului.

Termenul de performanță a fost abordat în literatura de specialitate de către mai mulți autori, astfel: după autorii Feleagă, N., și alții, (2002), performanța este „acțiune, reprezintă un proces și nu un rezultat care apare la un moment dat”¹⁹⁸, Niculescu, M., (2005), definește performanța ca fiind „o stare de competitivitate a întreprinderii, atinsă printr-un nivel de eficacitate și productivitate care-i asigură o prezență durabilă pe piață”¹⁹⁹.

Indiferent de domeniul de activitate, pentru analiza performanței unei entități economice, se solicită informații de la situațiile financiare publicate, care oferă indicii cu privire la performanțele anterioare ale entității, ce pot fi relevante pentru analizele viitoare. Pe lângă obiectivul principal al entității, de maximizare a profitului, utilizatorii direcți de informație contabilă, proprietarii, creditorii și managementul acordă atenție și riscului de faliment, costului capitalului folosit.

De-a lungul timpului numeroși cercetători au realizat studii de specialitate care fac referire la performanța entităților economice.

¹⁹⁷ Zuca, M., Andrei-Coman, N., Munteanu, V., (2011) „Posibilități de analiză a performanțelor întreprinderii pe baza Contului de profit și pierdere”, Audit financiar, București, Vol.9, Iss.5, p.15, accesat <https://search.proquest.com/openview/3daac59d8bce34bfa3bad54a43e25bac/1?pq-origsite=gscholar&cbl=51385>.

¹⁹⁸ Feleagă, N., Feleagă L., Bunea, Șt., (2002) „Bazele contabilității”, Ed Economică, București, 2002.”

¹⁹⁹ Niculescu, M., (2005) „Analiză economico-financiară în comerț, și turism”, Ed. Economică, București, p. 59.

Astfel, studiul realizat de Dragotă, V., et al (2008)²⁰⁰, prezintă relația dintre performanța financiară și structura capitalului (raportul dintre datoriile pe termen scurt și total active, raportul dintre datoriile pe termen lung și total active), pentru entitățile listate la Bursa de Valori București pentru perioada 1997-2005. Concluziile studiului au evidențiat relația negativă dintre datoriile și rentabilitate, entitățile economice profitabile nu se îndatorează, deoarece au suficiente resurse interne pentru finanțarea activității.

Relația dintre profitabilitate și structura capitalului a fost analizată de Oladeji, T., et al, (2015)²⁰¹, printr-un studiu care a inclus 6 entități economice petroliere din Nigeria, în perioada 2003-2012 și au avut drept rezultat faptul că structura capitalului are un efect negativ asupra performanței financiare.

Stefan, I., O., B., (2015)²⁰² a realizat un studiu care prezintă analize comparative la nivelul sectoarelor de activitate, privind evoluția rentabilității a 35 de entități românești listate la Bursa de Valori București, în perioada 2009-2013, într-o perioadă de criză economică, din opt sectoare de activitate. Drept concluzie, s-au constatat valori semnificative ale sectoarelor transport și depozitare, în ceea ce privește rentabilitatea entităților din aceste sectoare.

3.6. Analiza principalilor indicatori calculați pe baza situației activelor, datoriilor și capitalurilor proprii și a contului de profit și pierdere

Entitățile economice își desfășoară activitatea în condițiile pieței în care activează. Măsurarea prin intermediul indicatorilor financiari a poziției și performanței financiare este importantă pentru a vedea poziția pe care o are entitatea economică pe piață. Conform Anghel, M., G., (2019) afirmă că există elemente care sunt hotărâtoare în stabilirea performanței entității economice.

²⁰⁰ Dragotă, I.M., Dragotă, V., Obreja-Brașoveanu, L., Semenescu, A. (2008), „Capital structure determinants: a sectorial analysis for the Romanian listed companies”, *Economic Computation and Economic Cybernetics Studies and Research*, Vol. 42, No. 1-2, pp. 155-172.”

²⁰¹ Oladeji, T., Ikpefan, A.O., Olokoyo, F.O. (2015), „An Empirical Analysis of Capital Structure on Performance of Firms in the Petroleum Industry in Nigeria”, *Journal of Accounting and Auditing: Research & Practice*.

²⁰² Stefan, I., Belcic, O. (2015), „Study on the profitability of Romanian companies listed on Bucharest stock exchange”, 3rd Economics & Finance Conference, Rome, Italy, April 14-17, 2015 and 4th Economics & Finance Conference, London, UK, August 25-28.”

Sunt utilizați indicatori de analiză pe baza bilanțului, cum sunt indicatorii de lichiditate, solvabilitate sau activitate²⁰³.

În demersul nostru teoretic, am analizat indicatorii de lichiditate, solvabilitate, activitate, de risc, profitabilitate, din prisma definițiilor din literatura de specialitate și a formulelor de calcul. Dintre acești indicatori, am extras pe cei care exprimă cel mai bine performanța financiară a entităților economice, pentru a realiza studiul empiric, cu care am completat efortul nostru științific.

De-a lungul timpului s-au evidențiat autori care au tratat problema indicatorilor financiari prin diferite metode, de exemplu Anghel, M.,G., și Calotă, T., (2016) au utilizat modelarea statistică pentru analiza performanțelor entităților economice²⁰⁴.

Anghelache et al, (2017) au tratat din punct de vedere teoretic modele econometrice care prezintă anumite avantaje, cum ar fi economia de timp, prelucrarea unei cantități mari de informații, indicatori care sprijină managementul în luarea unor decizii cum ar fi dezvoltarea unor noi produse, abordarea de campanii de marketing²⁰⁵.

Panait et al, (2017) abordează din punct de vedere teoretic indicatori, instrumente și modele care pot fi folosiți în modelarea econometrică²⁰⁶.

În demersul nostru am considerat relevanți un set de indicatori economico-financiari, pe care i-am prezentat în cele ce urmează:

3.6.1. Analiza indicatorilor de solvabilitate

Solvabilitatea reprezintă capacitatea unei entități de a-și plăti la timp împrumuturile pe termen mediu sau lung, în funcție de mărimea datoriilor sau costul îndatorării. Se calculează ca raport procentual între total active și total datorii. Atâta timp cât entitatea este solvabilă, atunci ea are capacitatea de a-și

²⁰³ Anghel, M.,G., Dumbravă, S, G., Dumitru, D., Stoica, R., (2019),” Metode și modele utilizate în măsurarea performanțelor fi nanciare ale societății comerciale”, Romanian Statistical Review - Supplement nr. 9 / 2019, p. 51

²⁰⁴ Anghel, M.G., Calotă, L.M. (2016). „Statistical-econometric model used in performance analysis of the company”. Romanian Statistical Review, Supplement, 10, 33-40.

²⁰⁵ Anghelache, C., Anghel, M.G., Bodo, G. (2017). „Theoretical aspects of the role of information in the process of decisions/risks modeling”. Romanian Statistical Review, Supplement, 6, 102-111.

²⁰⁶ Anghelache, C., Panait, M., Marinescu, I.A. and Niță, G. (2017). „Models and indicators used in macroeconomic forecast”.Romanian Statistical Review Supplement, 3, 40-48.”

achita obligațiile. Pe baza acestui indicator se poate calcula și evalua riscul privind incapacitatea de plată pe termen lung.

Conform autorului Petrescu, S., (2008)²⁰⁷, solvabilitatea „constituie un obiectiv principal al managerului, care dorește să-și păstreze siguranța financiară și flexibilitatea activității rezultând atât din echilibrul între fluxurile de încasări și fluxurile de plăți, cât și dintr-un fond de rulment pozitiv, care presupune un bun echilibru între necesarul de finanțare cu caracter permanent, respectiv capitalurile proprii și îndatorarea la termen.”

Analizăm din punct de vedere teoretic, calculul principalilor indicatori de solvabilitate:

Tabel nr 3.3. Principalii indicatori de solvabilitate

Denumire indicator	Formulă de calcul	Nivel optim/interpretare
Situația netă/patrimoniu net	$Total\ active - Total\ datorii$	Arată averea netă a acționarilor sau activul negrevat de datorii. Dacă valoarea acestuia este pozitivă există un activ net contabil pozitiv ce evidențiază faptul că există resurse necesare acoperiri datoriilor din activele nete, iar dacă valoarea acestuia este negativă există un activ net contabil negativ.
Solvabilitatea patrimonială (Sp)	$\frac{Capitaluri\ proprii}{Capitaluri\ proprii + Datorii\ pe\ termen\ lung}$	Indică o stabilitate financiară bună pe termen lung. Solvabilitatea este apreciată ca fiind un rezultat bun dacă valorile se află în intervalul 0,3-0,5.
Solvabilitatea generală (Sg)	$\frac{Total\ active}{Total\ datorii}$	Arată în ce măsură datoriile pot fi acoperite de active. Nivelul minim acceptabil pentru această rată este cuprinsă între 1,66-3.

²⁰⁷Petrescu., S., (2008), „Analiza și diagnostic financiar-contabil”, editia a II a, ed CECCAR București, p. 48.

Pentru aprecierea unei entități economice asupra capacității de a-și achita datoriile pe termen scurt, sunt utilizați indicatori de lichiditate, care evaluează disponibilitățile de numerar de care aceasta dispune. Aceasta se calculează prin compararea valorilor exigibilității entității economice cu activele cele mai lichide, stocurile, reprezentând o metodă mai rapidă de apreciere a nivelului în care aceasta își poate achita datoriile pe termen scurt.

Diferiți autori tratează problema lichidității, dintre aceștia amintim pe Szucs, B., A., Varadi, K., (2014)²⁰⁸, care analizează modul în care entitățile din Ungaria se folosesc de instrumentul lichidității, utilizând de regulă de instrumente simple și nu de instrumente sofisticate, utilizarea acestora fiind limitată.

Ametefe, F., Devaney, S., Marcato, G., (2016) analizează modul în care au fost măsurate diferite dimensiuni ale lichidității pe piețele financiare și pentru diverse forme de investiții imobiliare²⁰⁹.

Santor, E., Correia, A., Veloso, C., Goretti, S., (2019)²¹⁰ analizează datele financiare ale firmelor de turism care operează în natură/aventură, activități culturale sau nautice în nordul Portugaliei. Instrumentele tradiționale de măsurare a durabilității includ indicatori/indici integrați și regionali. Acest articol atrage analiza conceptuală asupra măsurării durabilității economice. În special, durabilitatea economică cuprinde în principal costurile și beneficiile financiare și, prin urmare, se realizează o analiză financiară.

Un alt articol, publicat de Costa, V., Costa, C., (2019), scoate în evidență că metodologia utilizată s-a bazat pe colectarea de date referitoare la o selecție a entităților economice cu clasificarea portugheză a activităților economice (CEA) 55 - Cazare, în 2017, un număr de 6.792 entități economice.

²⁰⁸Szucs, B., A., Varadi, K., (2014, p.543), „Măsurarea Și Gestionarea Riscului De Lichiditate În Practica Ungară”, Society and Economy, 36 se găsește la https://www.jstor.org/stable/43773823?read-now=1&seq=1#page_scan_tab_contents, (accesat la 23.07.2020).

²⁰⁹ Ametefe, F., Devaney, S., Marcato, G., (2016), „Lichiditatea: o revizuire a dimensiunilor, cauzelor, măsurilor și aplicațiilor empirice pe piețele imobiliare,” Revista de literatură imobiliară ,Voi. 24, nr. 1 (2016), p. 3-30, <https://www.jstor.org/stable/24884312>, (accesat 23.07.2020).

²¹⁰Correia, A., Veloso, C., Goretti, S., (2019), „O Analiză Economică Și Financiară A Firmelor De Turism Funcționante În Turismul Exterior, Dezvoltare economică și socială: Cartea procedurilor” ; Varazdin : 268-281. Varazdin: Agenția de Dezvoltare și Antreprenariat Varazdin (VADEA). (15 iulie / 16 iulie 2019), <https://search.proquest.com/docview/2269008079/613C9EEC34604D9APQ/1?accountid=201395>, (accesat 23.07.2020).”

Informațiile economice și financiare au fost colectate din bilanțurile și rapoartele financiare din 2007 până în 2016.

Atât în literatura internațională cât și în cea națională, precum și în activitatea profesioniștilor contabili se folosesc următorii indicatori de lichiditate:

Tabel nr.3.4. Prezentarea principalilor indicatori de lichiditate

Denumire indicator	Formulă de calcul	Nivel optim/interpretare
<i>Lichiditatea curentă (Liq)</i>	$\frac{\text{Active curente}}{\text{Datorii curente}}$	Reprezintă nivelul plăților datoriilor curente achitate din activele curente, iar valoarea indicatorului este optimă în jurul valorii 2. Cu cât valoarea indicatorului este mai mare, cu atât și siguranța entității economice este mai ridicată.
<i>Lichiditatea imediată (Li)</i>	$\frac{\text{Active circulante} - \text{Stocuri}}{\text{Datorii curente}}$	Reprezintă capacitatea entității de a-și onora datoriile curente, prin punerea în valoare atât a creanțelor, cât și a investițiilor financiare pe termen scurt și a contului de disponibilități bănești. Intervalul în care indicatorul este considerat optim este 0,8-1.

Pentru a sublinia importanța indicatorilor de lichiditate, se cuvine a analiza indicatorii de lichiditate, rentabilitate, solvabilitate și performanțe, de activitate la raporturile financiare ale entităților economice. Astfel părțile interesate pot observa cu ușurință, dacă are suficiente lichidități, dacă are capacitatea de a-și achita datoriile pe termen scurt și lung, fără a-i fi afectată activitatea, afișând cel mai bun raport dintre fiecare grup de factori și detectând diferențele de performanță între entități economice.

3.6.2. Analiza indicatorilor de risc

Riscul reprezintă „un participant indivizibil care intervine în desfășurarea activității economice, la toate stadiile și care are la bază un complex de factori. Datorită impactului uneori semnificativ al acestor factori de risc asupra rezultatelor entității economice și imposibilitatea controlării lor depline de către entitatea economică, analiza riscului reprezintă o dimensiune importantă a managementului entității, care presupune parcurgerea următorilor pași:

- identificarea riscului;
- analiza și evaluarea riscului;
- determinarea intervențiilor prioritare pentru limitarea riscului și
- tratamentul riscului” (Mironiuc, 2006)²¹¹.

În literatura de specialitate, numeroși autori, printre care și Anghelache, C., (2010) a analizat modele de analiză a performanțelor și riscurilor bancare²¹².

Principalele riscuri la care o entitate economică este expusă sunt:

- riscul de piață (riscul de rată a dobânzii, riscul valutar și riscul de preț);
- riscul de credit;
- riscul de lichiditate;
- riscul aferent impozitării sau fiscal;
- riscul aferent mediului economic sau financiar;
- riscul operațional sau de exploatare.

Riscul de piață este definit ca riscul de a genera o pierdere sau de a nu înregistra profitul așteptat, ca rezultat al modificării prețurilor, ratelor de dobândă și a cursurilor de schimb ale valutelor.

Riscul de credit sau financiar reprezintă riscul înregistrării de pierderi sau al nerealizării profiturilor estimate, ca urmare a neîndeplinirii de către entitatea economică a obligațiilor financiare. Entitatea este expusă riscului de credit ca urmare a lichidității din conturile curente și depozite bancare și a altor creanțe. Vintilă G., (2006)²¹³ cuantifică riscul financiar prin indicatorul efectul de levier financiar și abaterea medie pătratică a rentabilității financiare (σR_{fin}) conform autorului Stancu , I., (2007) ²¹⁴:

Tabel nr.3.5. Analiza principalilor indicatori de risc

Denumire indicator	Formulă de calcul	Nivel optim/interpretare
Efectul de levier financiar (Lf)	$\frac{\Delta\% EBT}{\Delta\% EBIT}$	Faptul că în calculul acestor

²¹¹ Mironiuc, M., (2006),“Metodologia de analiză a riscului economic pentru întreprinderea multiprodus”, Analele Științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, Tomul LII/LIII, 2005/2006.

²¹² Anghelache, C. (2010). „Metode și modele de măsurare a riscurilor și performanțelor fi nanciar-bancare” – Ediția a II-a, Editura Artifex București, p. 68.

²¹³ Vintilă, G. (2006). „Gestiunea financiară a întreprinderii,” Editura Didacticăși Pedagogică, București, p. 125.

²¹⁴ Stancu, I. (2007). „Finanțe”, Editura Economică, București , p.54.”

Denumire indicator	Formulă de calcul	Nivel optim/interpreta-re
		indicatori s-au introdus cheltuielile cu dobânda, oferă indicatorilor caracterul financiar al entității, generatoare de risc financiar.
Profit brut (EBT)	$EBIT - \text{Chelt cu dobânda}$	Indică rezultatul exercițiului înainte de aplicarea cotei de impozit pe profit.
Abaterea medie pătratică a rentabilității financiare (R_{fin})	$Rec + (Rec - Rdob) \times L$	Rec=rata rentabilității economice Rdob = Rata dobânzii
Levierul (l)	$\frac{\text{Datorii financiare}}{\text{Capitaluri proprii}}$	Analiza profitabilității în funcție de modul de finanțare
Riscul financiar (σR_{fin})	$\sigma Rec \times (1 + L)$	Gradul de incertitudine în ceea ce privește realizarea veniturilor viitoare așteptate ale entității economice, rezultat din îndatorarea financiară a acesteia.
Riscul aferent impozitării sau fiscal (L_{fiscal})	$\frac{\Delta \% RN}{\Delta \% EBT}$	Anumite tranzacții sunt interpretate altfel de către autoritățile fiscale comparativ cu modul în care le tratează entitatea economică. Guvernul României deține un număr de

Denumire indicator	Formulă de calcul	Nivel optim/interpreta-re
		agenții autorizate să efectueze auditul (controlul) entităților economice de pe teritoriul României
<i>Rezultat net (RN)</i>	$EBT \times (1 - \text{Cota efectivă de impozit pe profit})$	Principala diferență dintre profitul brut și cel net este reprezentată de impozitul pe profit
<i>Cota de impozit pe profit</i>	$\frac{\text{Impozit pe profit}}{EBT}$	Exprimă cota de impozit plătită la profitul entității economice și concentrează efectele simultane ale facilităților fiscale acordate de autoritățile fiscale.
<i>EBIT (Earnings before interest and taxes)</i>	$CA - CV - CF_{expl}$	Rezultatul din exploatare a fost calculat prin intermediul EBIT (Earnings before interest and taxes), a rezultatului înainte de deducerea cheltuielilor cu dobânda și a impozitului pe profit. Atunci când costurile variabile sau fixe cresc, riscul economic se întâmplă să crească.
Efectul de levier al exploatării (Le)	$\frac{\Delta\%EBIT}{\Delta\%CA}$	Măsoară riscul de exploatare
<i>Riscul global (Lg)</i>	$\frac{\Delta\%EBIT}{\Delta\%CA} \times \frac{\Delta\%RN}{\Delta\%EBT} \times \frac{\Delta\%EBT}{\Delta\%EBIT}$	Se poate calcula pornind de la cele trei feluri de risc,

Denumire indicator	Formulă de calcul	Nivel optim/interpreta re
		și anume riscul economic, riscul fiscal și riscul financiar
Gradul de îndatorare general (Gi)	$\frac{\text{Datorii totale}}{\text{Capitaluri proprii}}$	Pentru ca entitatea să aibă capacitatea de a-și achita datoriile este necesar ca nivelul indicatorului să depășească nivelul de 2
Rata gradului de îndatorare (Ri)	$\frac{\text{Datorii totale}}{\text{Active totale}} \times 100$	Nivelul optim recomandat pentru țările dezvoltate este de peste 68%. Un nivel mai ridicat al acestui indicator indică faptul că entitatea economică nu mai face față plăților din fondurile proprii.

Conform autorilor Md Noor et al., (2010)²¹⁵ cota efectivă de impozit pe profit reprezintă un procedeu al presiunii fiscale asupra entității economice, deoarece ea exprimă cota de impozit plătită la profitul entității economice și concentrează efectele simultane ale facilităților fiscale acordate de autoritățile fiscale.

Riscul economic reprezintă oscilația rezultatului din exploatare în raport cu alternanța cifrei de afaceri a entității economice. Managementul unei entități economice nu poate previziona toate efectele potențialelor crize financiare sau economice care vor avea impact asupra sectorului de activitate și nici potențialul impact al acestora asupra situațiilor financiare.

Rezultatul din exploatare a fost calculat prin intermediul EBIT (Earnings before interest and taxes), a rezultatului înainte de deducerea cheltuielilor cu dobânda și a impozitului pe profit.

²¹⁵Md Noor, R., Fadzillah, N.S.M., Mastuki, N., (2010) "Corporate Tax Planning: A Study On Corporate Effective Tax Rates of Malaysian Listed Companies", International Journal of Trade, Economics and Finance, Vol. 1, No. 2, August."

Astfel, măsurarea riscului de exploatare se realizează prin folosirea indicatorului efectul de levier al exploatarei, care se calculează ca raport al abaterii EBIT la variația cifrei de afaceri.

În ideea de a cuprinde toate informațiile cu privire la indicatorii de risc, menționăm și indicatorul gradul de îndatorare general, calculat ca raport între datoriile totale ale entității și valoarea capitalului propriu. Pentru ca entitatea să aibă capacitatea de a-și achita datoriile este necesar ca nivelul indicatorului să depășească nivelul de 2.

În notele explicative la situațiile financiare întâlnim indicatorul rata gradului de îndatorare, care exprimă modul în care entitatea economică face față la plățile către diferiți creditori și se calculează ca raport între datoriile totale și activul total.

3.6.3. Analiza indicatorilor de profitabilitate

Conform autorilor Carp, A., Mirea, M.,(2017)²¹⁶ profitabilitatea poate fi definită ca „rezultatul pozitiv obținut de o entitate, care funcționează în scopul obținerii de profit, prin utilizarea eficientă a resurselor materiale, financiare și umane, într-o manieră care să-i permită desfășurarea activității în condiții optime pentru finanțatori, salariați și parteneri de afaceri dar, mai ales să-i asigure performanțe viitoare.”

Un alt autor care a analizat indicatori statistici aplicați în studiul performanței financiare, printre care și indicatori de profitabilitate este Anghelache, C., et al, (2016)²¹⁷, Anghelache, C., Anghelache G., V., (2009) care au analizat unele aspecte referitoare la profitabilitate și riscul asociat acesteia²¹⁸.

Indicatorii de profitabilitate arată managerului calea de urmat spre direcțiile viitoare. Pe baza acestora, managerul va putea să întreprindă decizii privind capacitatea entității de a genera profit, profit care va putea fi distribuit pe destinații.

²¹⁶ Carp, A., Mirea, M.,(2017), „Profitabilitatea ca formă de comunicare a valorii unei entități care funcționează în scopul obținerii de profit”, Romanian Statistical Review Supplement, nr.6/2017, p. 184-192

²¹⁷ Anghelache, C., Anghel, M.G. (2016). „Bazele statisticii economice. Concepte teoretice și studii de caz”, Editura Economică, p. 94.

²¹⁸ Anghelache, C., Anghelache, G.V. (2009). „Utilization of the econometric models in the analysis of the assets rates”. Metalurgia Internațional, XIV (9), Special Issue, 86-87.”

Tabel nr. 3.6. Analiza principalilor indicatori de profitabilitate

Denumire indicator	Formulă de calcul	Nivel optim/interpretare
<i>Rentabilitatea capitalului angajat (ROCE)</i>	$\frac{EBIT}{Datorii\ pe\ termen\ lung + Capitaluri\ proprii}$	Reprezintă profitul pe care îl obține entitatea economică din banii investiți atât de către acționari, prin forțele proprii cât și sub formă de datorii pe termen lung în scopul maximizării profitului
<i>Marja profitului brut (GPM)</i>	$\frac{Profit\ brut}{Cifra\ de\ afaceri}$	Acest indicator arată starea de sănătate a activității entității, astfel încât atunci când se prestează un serviciu sau se comercializează un bun, marja trebuie să fie suficient de mare încât să rămână și o parte de profit.
<i>Profit operațional</i>	$Cifra\ de\ afaceri - Total\ costuri\ operaționale$	Este un important indicator economic de gestiune care masoară nivelul profitului unei companii ce rezultă din activitatea sa de bază
<i>Marja profitului operațional</i>	$\frac{Profit\ operațional}{Cifra\ de\ afaceri}$	Reprezintă profitabilitatea rămasă după ce eliminăm din cifra de afaceri toate costurile operaționale, reprezentate de costul bunurilor vândute sau a

Denumire indicator	Formulă de calcul	Nivel optim/interpretare
		serviciilor prestate și alte costuri
<i>Marja brută din cifra de afaceri/comercială (turnover gross margin)</i>	$\frac{\text{Cifra de afaceri} - \text{Costul bunurilor vândute}}{\text{Cifra de afaceri}}$ <p style="text-align: center;">Ace</p>	<p>Reprezintă partea de profit rămasă după ce s-au scăzut din cifra de afaceri toate costurile, care constă în costul bunurilor sau serviciilor vândute.</p> <p>Acest indicator își menține valoarea pozitivă. Valoarea marjei brute trebuie să fie suficient de mare încât să acopere costurile generate de vânzare și costurile indirecte.</p>
<i>Rata de impozitare efectivă (Re)</i>	$\frac{\text{Impozit pe profit}}{\text{Cifra de afaceri}}$ <p style="text-align: center;">Sau</p> $\frac{\text{Impozit pe profit}}{\text{Cash – flow operațional}}$ <p style="text-align: center;">Sau</p> $\frac{\text{Impozit pe profit}}{\text{EBIT}}$	<p>Arată ratele de impozitare care rezultă din încasarea efectivă a veniturilor fiscale la bugetul de stat²¹⁹. Se obține combinând cota de impunere și baza de impozitare.</p> <p>Aceștia afirmă că în urma unui studiu realizat pe un eșantion de firme din SUA, cota are o influență semnificativă asupra cash-flow-urilor și profiturilor</p>

²¹⁹ Dinga, E., (2006), "About some Methodological Aspects of Budgetary Sustainability", Theoretical and Applied Economics (TAE), NO.3, p.498.

Denumire indicator	Formulă de calcul	Nivel optim/interpretare
		raportate ²²⁰ .
Rentabilitatea activelor (ROA)	$\frac{\textit{Profit net}}{\textit{Activ total}}$	Acesta indică câți bani aduce în formă de profit un leu investit în activele entității economice. Nivelul optim recomandat pentru o entitate economică este cuprins între 3%-9%.
Rentabilitatea capitalului angajat (ROE)	$\frac{\textit{Profit net}}{\textit{Capital propriu}}$	Este considerat unul dintre cei mai importanți indicatori ce măsoară performanța entității economice, al cărui obiectiv este de a calcula dacă investițiile efectuate de acționari se regăsesc în profit net al entității ²²¹ .
Rentabilitatea comercială (ROS)	$\frac{\textit{Profit net}}{\textit{Cifra de afaceri}}$	Este un indicator care măsoară rentabilitatea activității entităților economice

Mai mulți autori, printre care și Benner, M., și Veloso, F., (2008), au analizat performanța entităților economice în studii empirice prin prisma

²²⁰Devereux, M.P., Lockwood, B., Redoano, M. (2008), „Do countries compete over corporate tax rates?”, Journal of Public Economics 92(5-6), pp.1210-1235.”

²²¹ Carp, A., Mirea, M., (2017), „Profitabilitatea ca formă de comunicare a valorii unei entități care funcționează în scopul obținerii de profit”, Romanian Statistical Review Supplement, nr.6/2017, p. 184-192.

indicatorilor de rentabilitate, printre care și rentabilitatea comercială²²².

Un alt studiu empiric realizat de Costăngioară, A., (2013)²²³ a avut drept scop estimarea utilității indicatorilor financiari și nefinanciari folosiți pentru măsurarea performanțelor entităților economice din diferite domenii de activitate. S-a demonstrat că rentabilitatea vânzărilor este unul dintre cei patru indicatori utili pentru măsurarea performanței financiare.

Indicatorul rentabilitatea vânzărilor a fost folosit și de către autorul Ștefănescu, S., C., (2019), în lucrarea sa, care a avut drept scop crearea unui model multidimensional de măsurare a gradului de motivare și a relației acestuia cu performanța financiară a entităților economice din județul Dolj²²⁴.

3.6.4. Analiza indicatorilor de activitate

Indicatorii de activitate sau de gestiune oferă informații despre viteza de intrare sau ieșire a fluxurilor de trezorerie într-o entitate economică, modul în care aceasta își gestionează resursele cu privire la activele circulante, ca activitate de bază a entității, dar sprijină managementul cu privire la activitatea entității prin aceea că oferă informații cu privire la capacitatea de a-și continua sau nu activitatea, pe baza informațiilor actuale, pe baza cifrelor din prezent, comparate cu cele din exercițiile financiare precedente.

Tabel nr 3.7. Analiza principalilor indicatori de activitate

Denumire indicator	Formulă de calcul	Nivel optim/interpretare
Viteza de rotație a stocurilor	$\frac{\text{Costul bunurilor vândute}}{\text{Stocul mediu}} \times \text{nr de zile ale perioadei}$	O politică eficientă de păstrare a stocurilor se concetizează în accelerarea rotației stocurilor, sprijinând prin

²²² Benner, M. and Veloso, F., 2008. ISO 9000 practices and financial performance: a technology coherence perspective. *Journal of Operations Management*, 26, pp.611-629.

²²³ Costăngioară, A., (2013), "Măsurarea performanțelor în managementul lanțurilor de aprovizionare-livrare. Evidențe empirice din România", https://www.amfiteatruconomic.ro/RevistaDetalii_RO.aspx?Cod=48, (accesat 21.08.2020).

²²⁴ Ștefănescu, S., C., (2019), "Multi-dimensional model for measurement of the motivation level and its relationship with organizational performance", Munich Personal RePEc Archive, <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/102400/>, (accesat 21.08.2020)."

Denumire indicator	Formulă de calcul	Nivel optim/interpretare
		aceasta la îmbunătățirea reușitei entității economice, la scăderea cheltuielilor și creșterea veniturilor acesteia
Nr de zile de stocare	$\frac{\text{Stoc mediu}}{\text{Costul bunurilor vândute}}$	În cazul în care indicatorul este mic, capacitatea stocului de a fi transformat în lichidități este mai mică. Având în vedere că vânzările apar de-a lungul întregului an, și stocul este definit pentru o anumită dată, se calculează stocul mediu.
Viteza de rotație a debitelor clienți	$\frac{\text{Sold mediu clienți}}{\text{Cifra de afaceri}} \times 365$	Indicatorul trebuie să varieze între 30-60 zile
Viteza de rotație a creditelor furnizori	$\frac{\text{Sold mediu furnizori}}{\text{Cifra de afaceri}} \times 365$	Reprezintă ritmul în care se achită datoriile comerciale ale entității economice, având în vedere că entitatea încheie contracte ²²⁵ cu aceștia pe o perioadă medie de 30 zile.
Viteza de rotație a	$\frac{\text{Cifra de afaceri}}{\text{Active imobilizate}}$	Măsoară eficiența utilizării activelor,

²²⁵ „Năstase, I., G., Ciupitu, S., A., Vișan, F., G., (2016), "Analiza Și Evaluarea Capacității Economico-Financiară A Întreprinderii Studiu De Caz: Analiza Economico-Financiară În Cadrul Sc Sarcomex SA". Revista Univers Strategic 26:58-80. <https://www.cceol.com/search/article-detail?id=702761>, p. 75.

Denumire indicator	Formulă de calcul	Nivel optim/interpretările
activelor imobilizate		demonstrând de câte ori sunt convertite imobilizările în bani, de-a lungul unui exercițiu financiar sau cifra de afaceri la 1 leu active imobilizate.
<i>Viteza de rotație a activelor totale</i>	$\frac{\text{Cifra de afaceri}}{\text{Active totale}}$	Reprezintă un instrument prin intermediul căruia se măsoară eficiența utilizării tuturor activelor entității la 1 lei cifra de afaceri. Creșterea vitezei de rotație a activului total reprezintă creșterea gradului de lichiditate a acestuia, optimizarea structurii activelor totale în legătură cu obiectul de activitate al entității economice.

În procesul de achiziție și distribuire a finanțării, investitorii trebuie să își coordoneze comportamentul prin strategii concepute pentru a genera randamente mai mari. Aceste obiective pot fi atinse numai prin metode analitice complexe și aprofundate utilizate în situațiile economice și financiare²²⁶.

²²⁶ Carp, M., & Mironiuc, M. (2014). Fundamentarea deciziilor investitoriale prin studii de asociere între indicatorii financiari tradiționali și indicatorii bursieri/Substantiation of investment decisions by studies of association between traditional financial indicators and stock exchange ratios. *Audit Financiar*, 12(5), 37-47. Retrieved from <https://search.proquest.com/docview/1525458456?accountid=87693>

3.7.Importanța informațiilor prezentate în notele explicative la situațiile financiare specifice entităților din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare

Notele explicative la situațiile financiare prezintă și alte informații pe lângă cele cerute în mod obligatoriu de legislația națională. Aceste informații suplimentare pot fi utile și pot adăuga substanță informațiilor contabile prezentate în situațiile financiare. Notele explicative trebuie să conțină informații despre fiecare din elementele situațiilor financiare. IAS 1 „Prezentarea situațiilor financiare”, recomandă ca notele explicative să conțină „descrieri narative sau detalieri ale elementelor prezentate în aceste situații și informații privind elementele care nu îndeplinesc condițiile pentru a fi recunoscute în acele situații²²⁷.”

Conform OMFP 1802/2014, notele explicative trebuie să conțină obligatoriu următoarele informații, prezentate în figura 3.11:

politicile contabile adoptate;

informații despre reevaluarea immobilizărilor corporale;

evaluarea instrumentelor financiare la valoarea justă;

valoarea totală a oricăror angajamente financiare, garanții sau active și datorii contingente neincluse în bilanț;

suma avansurilor și creditelor acordate membrilor organelor de administrație;

cuantumul și natura elementelor individuale de venituri sau cheltuieli care au o mărime sau o incidență extraordinară;

sumele datorate de entitate care devin exigibile după o perioadă mai mare de cinci ani;

numărul mediu de angajați în cursul exercițiului financiar.

Figura 3.11. Informații obligatorii in notele explicative la situațiile financiare²²⁸

Formatul notelor explicative conform actelor normative elaborate în

²²⁷IAS 1 „Prezentarea situațiilor financiare, Standarde Internaționale de Raportare Financiară”, IFRS 2013, Fundația IFRS, Partea A, p.763.

²²⁸OMFP 1802/2014, “pentru aprobarea Reglementărilor contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate”, Secțiunea 6.2.

țara noastră după OMFP 1802/2014, „cu respectarea Reglementărilor contabile conforme cu Directiva 2013/34/UE”, solicită informații referitoare la: activele imobilizate, provizioane, repartizarea profitului, analiza rezultatului din exploatare, situația creanțelor și datoriilor, principii, politici și metode contabile, acțiuni și obligațiuni, informații privind salariații, administratorii și directorii, exemple de calcul și analiză a principalilor indicatori economico-financiari, alte informații (organizarea societății; impozitul pe profit; cifra de afaceri; onorarii de audit; dobânzile și comisioanele aferente contractelor de împrumut; certificate de emisii de gaze cu efect de seră și altele).

Referitor la entitățile cotate din Sectorul turism și alte facilități de cazare, care își întocmesc situațiile financiare conform cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară, trebuie să raporteze următoarele elemente: „informații generale, bazele întocmirii situațiilor financiare, politici contabile semnificative, situația veniturilor și cheltuielilor, imobilizări corporale, imobilizări necorporale, fond comercial și investiții financiare, impozit pe profit, stocuri, active deținute în vederea vânzării, contracte de construcții, creanțe comerciale și alte creanțe, numerar și echivalente de numerar, capital și rezerve, câștig pe acțiune, împrumuturi, beneficiile angajaților, provizioane, datorii comerciale și alte datorii, entități ale grupului și cele afiliate, segmente de activitate, evenimente ulterioare, managementul riscului, estimări și raționamente contabile critice.”

Conform Ghidului pentru listarea pe piața AeRo, există o serie de diferențe între entitățile economice care tranzacționează acțiunile pe piața AeRo și cele care își tranzacționează acțiunile pe piața reglementată. Condițiile de admitere sunt:

Tabel nr.3.8. Diferențe între entitățile economice care tranzacționează acțiunile pe piața AeRo și cele care își tranzacționează acțiunile pe piața reglementată

AeRo	Piața reglementată
Capitalizare anticipată de minim 50.000 euro	Capitalizare anticipată minimum 1 milion euro
Nu este necesară cerința de perioadă minimă de raportări financiare	Sunt necesari minimum 3 ani de raportări financiare
Minimum 10% acțiuni distribuite public (free-float) sau minimum 30 de acționari	Minimum 25% acțiuni distribuite public (free-float)
Nu este necesară întocmirea și publicarea unui Prospect ci doar a unui document de prezentare - Memorandum	Este obligatorie întocmirea și publicarea unui Prospect de admitere

AeRo	Piața reglementată
Este necesară asistența acordată de un Consultant Autorizat atât la admitere cât și 12 luni după listare	Este necesară asistența acordată de un intermediar la admitere
Tariful de admitere este redus	Tariful de admitere este standard

Obligațiile pe care le au entitățile economice care sunt reglementate să își tranzacționeze titlurile pe piața AeRo sunt diferite de cele de pe piața reglementată. Elementele comune sunt: obligația de a elabora rapoarte anuale auditate, rapoarte semestriale, informații cu privire la orice schimbare în activitatea entității. La fel ca toate situațiile financiare, se pune accent pe comunicarea informațiilor în mod transparent, astfel încât investitorii să își fundamenteze decizia de a investi în acțiunile entității economice.

Cele 24 entități economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, listate pe Bursa de Valori București, care fac obiectul cercetării noastre, se împart în entități care raportează situații financiare conforme OMFP 2844/2016, “pentru aprobarea reglementărilor contabile conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară”, cele de pe piața Standard și entități economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare care își tranzacționează titlurile pe piața AeRo și raportează situațiile financiare conform actelor normative elaborate în țara noastră, conform Legii contabilității nr. 82/1991 și cu OMFP 1802/2014, „cu respectarea Reglementărilor contabile conforme cu Directiva 2013/34/UE”. Prezentăm mai jos entitățile economice care întocmesc situațiile financiare conform cu „Standardele Internaționale de Raportare Financiară” și cele care întocmesc situații financiare conform reglementărilor naționale:

Tabel nr.3.9. Entitățile economice care întocmesc situațiile financiare conform cu Standardelor Internaționale de Raportare Financiară și cere cale întocmesc situații financiare conform reglementărilor naționale:

Situații Financiare Conform IAS/IFRS	Situații Financiare Conform OMFP 1802/2014, Cu Respectarea Reglementărilor Contabile Conforme Cu Directiva 2013/34/
SC Casa De Bucovina – Club De Munte S.A.	SC Nord SA București
SC SIF-Hoteluri S.A.	SC Aro-Palace SA Brașov
SC Turism, Hoteluri, Restaurante Marea Neagră S.A	SC Athenee Palace SA București
S.C. Turism Felix S.A	SC Tratament Balnear Buziaș SA
	SC Balea Estival 2002 SA

Situații Financiare Conform IAS/IFRS	Situații Financiare Conform OMFP 1802/2014, Cu Respectarea Reglementărilor Contabile Conforme Cu Directiva 2013/34/
	SC Banat Estival 2002 SA
	SC Hotel Club Estival 2002 SA
	SC Lido SA
	SC Neptun Olimp SA
	SC Parc SA
	SC Prahova Estival 2002
	SC Compania Hotelieră Intercontinental România SA
	SC Tera Estival 2002 SA
	SC Turism Covasna SA
	SC Clăbucet Estival 2002 SA
	SC Romanta Estival 2002 SA
	SC Regal SA
	SC Tușnad SA
	SC Dorna Turism SA

Ne propunem să punem în paralel, printr-o analiză proprie informațiile prezentate în notele explicative la situațiile financiare aferente anului 2019, pentru entitățile care întocmesc situațiile financiare conform Ordinului Ministerului de Finanțe 2.844/12.12.2016, pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară, din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare.

Toate entitățile economice și-au întocmit situațiile financiare respectând principiul continuității activității, deoarece nu au existat evenimente deosebite care să le pună la îndoială capacitatea de continuare a activității, în ciuda pandemiei Covid 19, care le-a afectat activitatea prin decretarea stării de urgență, la nivel național, pentru perioada 15 martie-15 iunie 2020.

Tabel nr. 3.10 Informațiile prezentate în notele explicative la situațiile financiare aferente anului 2019, pentru entitățile din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, cotate

	SC CASA DE BUCOVINA – CLUB DE MUNTE S.A.	SC SIF-HOTELURI S.A.	SC TURISM, HOTELURI, RESTAURANT E MAREA NEAGRĂ S.A	S.C. TURISM FELIX S.A
Informații generale	Prezentarea entității	Nota 1. Entitatea care raportează	Nota 1 – entitatea care raportează	A. Prezentare generală

	SC CASA DE BUCOVINA – CLUB DE MUNTE S.A.	SC SIF-HOTELURI S.A.	SC TURISM, HOTELURI, RESTAURANTE MAREA NEAGRĂ S.A	S.C. TURISM FELIX S.A
Bazele întocmirii situațiilor financiare	<p>Declarația de conformitate Prezentarea situațiilor financiare Moneda funcțională și de prezentare Bazele evaluării Utilizarea estimărilor și judecăților Continuitatea activității</p>	<p>Nota 2. Bazele întocmiri Declarația de conformitate Prezentarea situațiilor financiare Moneda funcțională și de prezentare Bazele evaluării Utilizarea estimărilor și judecăților Nota 3. Evaluarea la valoarea justa</p>	<p>Bazele întocmirii Prezentarea situațiilor financiare Bazele evaluării 2.2 Aspecte generale privind politicile contabile aplicate 2.3 Politici contabile specifice unor standarde și interpretări cuprinse în IFRS</p>	<p>1.Declarația de conformitate 2.Prezentarea situațiilor financiare 3.Moneda funcțională 4.Bazele evaluării 5.Utilizarea estimărilor și judecăților</p>
Politici contabile semnificative,	<p>Tranzacții în monedă străină Contabilizarea efectului hiperinflației Numerar și echivalente de numerar Active și datorii financiare Alte active și datorii financiare Imobilizări corporale Imobilizări necorporale Stocuri Deprecierea activelor altele decât cele financiare Dividende de distribuit Rezerve din reevaluare Rezerve legale</p>	<p>Nota 4. Politici contabile noi și modificări în politicile contabile. FRS 16- Contracte de leasing. Nota 5. Politici contabile semnificative Tranzacții în monedă străină Contabilizare a efectului hiperinflației</p>	<p>Nota 2 Politici contabile semnificative</p>	<p>B. Principii și politici contabile 6. Politici contabile semnificative Adoptarea standardelor internaționale de raportare financiară noi și revizuite</p>

	SC CASA DE BUCOVINA – CLUB DE MUNTE S.A.	SC SIF-HOTELURI S.A.	SC TURISM, HOTELURI, RESTAURANTE MAREA NEAGRĂ S.A	S.C. TURISM FELIX S.A
	<p>Provizioane pentru riscuri și cheltuieli</p> <p>Părți afiliate</p> <p>Venituri</p> <p>Venituri și cheltuieli financiare</p> <p>Evenimente ulterioare</p> <p>Segmente de activitate</p> <p>Contracte de leasing</p> <p>Standarde și interpretări noi care nu sunt încă în vigoare</p>			
Situația veniturilor și cheltuielilor,	<p>Venituri din servicii turistice</p> <p>Cheltuieli cu serviciile prestate de terți</p> <p>Cheltuieli cu personalul</p> <p>Cheltuieli cu amortizarea și deprecierea immobilizărilor</p> <p>Alte cheltuieli</p> <p>Venituri financiare</p> <p>(Pierdere netă) / Câștig net din reevaluarea activelor financiare la valoarea justă prin profit sau pierdere)</p> <p>Cheltuieli cu impozitul</p> <p>Rezultatul pe acțiune</p>	<p>Nota 7</p> <p>Venituri aferente cifrei de afaceri (lei)</p> <p>Nota 8</p> <p>Venituri din reevaluare</p> <p>imobilizari corporale si investitii imobiliare</p> <p>Nota 9 Alte venituri din exploatare (1</p> <p>Nota 10</p> <p>Cheltuieli cu materiile prime, materialele consumabile si mărfuri</p> <p>Nota 11 Alte cheltuieli cu prestațiile externe</p> <p>Nota 12</p>	<p>Nota 3 Venituri din activitatea de exploatare</p> <p>Nota 4 Venituri din immobilizări cedate și active deținute pentru vânzare</p> <p>Nota 5 Cheltuieli cu beneficiile salariaților.</p> <p>Informații privind salariații și membrii organelor de administrație și conducere</p> <p>Nota 6 Cheltuieli de exploatare (mai puțin beneficiile angajaților)</p> <p>Nota 7 Impozitul specific, impozitul pe profit curent și impozitul amânat.</p>	<p>C 18 Venituri exploatare</p> <p>C 19</p> <p>Cheltuieli</p> <p>C 20 Venituri și cheltuieli financiare</p>

	SC CASA DE BUCOVINA – CLUB DE MUNTE S.A.	SC SIF-HOTELURI S.A.	SC TURISM, HOTELURI, RESTAURANTE MAREA NEAGRĂ S.A	S.C. TURISM FELIX S.A
		Cheltuieli cu personalul Nota 13 Cheltuieli cu impozite și taxe locale Nota 14 Alte cheltuieli din exploatare Nota 15 Ajustari - Actualizare de valoare activele circulante Nota 17 venituri si cheltuieli financiare Nota 17. Cheltuiala cu impozitul specific, impozitul pe profitul curent si amânat, impozitul specific unor activități	Rezultatul pe acțiune	
Imobilizări corporale,	Nota 18 Imobilizări corporale și necorporale	Nota 18 Imobilizări necorporale Nota 19 Imobilizări corporale Nota 21 Active aferente dreptului de utilizare a activelor luate în concesiune (leasing) la	Nota 8 - imobilizări corporale Nota 9 - imobilizări necorporale	C. Note de prezentare 1. Imobilizări corporale

	SC CASA DE BUCOVINA – CLUB DE MUNTE S.A.	SC SIF-HOTELURI S.A.	SC TURISM, HOTELURI, RESTAURANTE MAREA NEAGRĂ S.A	S.C. TURISM FELIX S.A
		nivelul datoriei din aplicarea ifrs 16 Nota 23 Alte active imobilizate		
Imobilizări necorporale,				C2. Imobilizări necorporale
Investitii imobiliare		Nota 20 Investiții imobiliare	Nota 10 Investiții imobiliare	C3. Investiții imobiliare
Fond comercial și investiții financiare,	21			
Impozit pe profit,	3. Impozitul curent și amânat			C21. Impozitul pe profit
Stocuri, active deținute în vederea vânzării,	-	Nota 24 Elemente de stocuri	Nota 12 Stocuri Nota 16 Active clasificate ca deținute pentru vânzare	C5. Stocuri
Contracte de construcții,	-	-	-	-
Creanțe comerciale și alte creanțe,	Alte active Cheltuieli în avans Alte creanțe	Nota 25 Creanțe comerciale Nota 26 Alte creanțe	Nota 13 Creanțe Nota 14 Cheltuieli înregistrate în avans	C 6. Creanțe comerciale C 7. Alte creanțe
Numerar și echivalente de numerar,.	Numerar și conturi curente Depozite plasate la bănci	Nota 27 Numerar și echivalente de numerar	Nota 15 Numerar și echivalente de numerar	C 8. Numerar și echivalente în numerar
Active financiare	Active financiare	Nota 22 Active financiare evaluate la valoare justa	Nota 11 Active financiare	C4. Active financiare
Capital și rezerve,	21. Capital și rezerve	Nota 31 Capital social-	Nota 17 Capitalul social. Structura acționariatului și	C 9. Capital social, actionari

	SC CASA DE BUCOVINA – CLUB DE MUNTE S.A.	SC SIF-HOTELURI S.A.	SC TURISM, HOTELURI, RESTAURANTE MAREA NEAGRĂ S.A	S.C. TURISM FELIX S.A
		structura actionariatului societatii Nota 32 Alte elemente de capital Nota 33 Modificari rezerva din reevaluare Nota 34 Rezerve (lei)	modificări ale capitalului social Nota 18 Rezerve de capital. Diferențe din reevaluare Nota 20 Alte elemente de capitaluri proprii	C 11. Alte rezerve C 12. Rezultatul curent 27. Adecvarea capitalului-societatea nu face obiectul unor cerințe legale de adecvare a capitalurilor.
Câștig pe acțiune,	3. Rezultatul pe acțiune	Nota 36 Rezultatul pe acțiune (C22. Rezultatul pe acțiune
Împrumuturi,	-	Nota 30 Credite bancare		C 14. Alte datorii pe termen mediu și lung furniz de imobilizări
Beneficiile angajaților,	2. Beneficiile angajaților			C 23. Informații privind salariații
Provizioane,	20.alte datorii	Nota 29 Provizioane Nota 39 Angajamente și datorii contingente	Nota 22 Provizioane Nota 24 Active și datorii contingente	C 13. Provizioane pentru riscuri și cheltuiel
Datorii comerciale și alte datorii,	19.Datorii comerciale 20.Alte datorii	Nota 28 Datori	Nota 21 Datorii, mai puțin venituri înregistrate în avans și provizioane	C15. Datorii comerciale C16. Taxe curente C 17. Alte datorii
Entități ale grupului și cele afiliate,	22.Părți afiliate	Nota 37 Parti afiliate persoanele din consiliul de administratie	Nota 23 Tranzacții cu părți afiliate	C25. Tranzacții cu părți afiliate
Segmente de		Nota 6		

	SC CASA DE BUCOVINA – CLUB DE MUNTE S.A.	SC SIF-HOTELURI S.A.	SC TURISM, HOTELURI, RESTAURANTE MAREA NEAGRĂ S.A	S.C. TURISM FELIX S.A
activitate,		Raportare pe segmente-5 Hoteluri		
Evenimente ulterioare,	24.Eventimente ulterioare perioadei de raportare	Nota 42. Evenimente ulterioare datei bilanțului	Nota 27 - evenimente ulterioare bilanțului	28. Evenimente ulterioare bilanțului
Managementul riscului,	23.Managementul riscului financiar	Nota 40 Gestionarea riscului financiar De credit De lichiditate De piață Risc aferent impozitării Adecvarea capitalului	Nota 26 Politica privind administrarea riscurilor semnificative Risc operațional Risc de lichiditate	C26. Administrare a riscurilor semnificative Risc valutar Risc de rată a dobânzii Risc de credit Risc de lichiditate Risc de piață Risc valutar Risc operațional
Estimări și raționamente contabile critice	Estimări contabile și judecăți semnificative		Nota 25 Importante estimări contabile și raționamente în aplicarea politicilor contabile	
Indicatori financiari				C24. Principalii indicatori economico-financiari
Litigii		Nota 38 Acțiuni în instanță		
Repartizarea profitului		Nota 35 Rezultat reportat	Nota 19 Rezultatul reportat Nota 28 Propunerea directoratului de repartizare a profitului net	C 10. Rezultatul reportat din aplicare IAS-IFRS 29 C 29. Propunerea consiliului de

	SC CASA DE BUCOVINA – CLUB DE MUNTE S.A.	SC SIF-HOTELURI S.A.	SC TURISM, HOTELURI, RESTAURANTE MAREA NEAGRĂ S.A	S.C. TURISM FELIX S.A
				administrație de repartizarea profitului net
Nota 41 Elemente în afara bilanțului				

În demersul nostru, au fost prezentate notele explicative ale entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, cotate la Bursa de Valori București, din perspectiva OMFP 2.844/12.12.2016. Ordinul lasă la latitudinea entității economice elaborarea notelor explicative, cu obligativitatea faptului că trebuie prezentate minimul de informații prevăzute de lege. Putem spune că toate entitățile economice au în conținutul notelor explicative informații cu privire la datele generale despre entitatea economică, cu o scurtă descriere a localizării, obiectul de activitate, bazele întocmirii situațiilor financiare, care cuprind: declarația de conformitate, prezentarea situațiilor financiare, bazele de evaluare, utilizarea estimărilor și judecăților, politicile contabile semnificative: tranzacțiile în monedă străină, părțile afiliate, modul în care se distribuie dividendele, contractele de leasing. În situația veniturilor și cheltuielilor sunt evidențiate toate categoriile de venituri și cheltuieli, detaliate pentru fiecare activitate, precum și rezultatul pe acțiune. Secțiunea dedicată imobilizărilor corporale cuprinde: imobilizările corporale, necorporale, activele aferente dreptului de utilizare a activelor luate în concesiune. În secțiunea beneficiile angajaților, sunt detaliate informații cu privire la situația salariaților, precum și beneficiile acestora. În cadrul provizioanelor, sunt evidențiate elementele de provizioane, motivul pentru care au fost constituite, valoarea acestora și datoriile contingente. În cadrul secțiunii managementul riscului, au fost relatate categoriile de riscuri la care entitatea economică din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare este expusă, iar la repartizarea profitului sunt prezentate informații despre rezultatul reportat și modul în care acesta este propus spre repartizare.

În cadrul acestui capitol au fost prezentate informații privind standardele IAS/IFRS, în contextul în care pentru studiul empiric, în realizarea cercetării calitative, sondajul, au fost elaborate o serie de întrebări care au scos în evidență efectele pandemiei COVID 19 asupra entităților din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, dar și măsurile pe care managerii le-au întreprins, din punct de vedere economico-financiar, cu trimitere la punerea în aplicare a standardelor internaționale de contabilitate. Standardele internaționale de raportare financiară sunt orientate pe structura situațiilor financiare și pe modul în care este tratat din punct de vedere contabil fiecare element patrimonial. IFRS-urile sunt standarde de raportare financiară ușor de perceput și de pus în practică la nivel global, bazate pe principii prezentate clar. Scopul acestora este de a impune prezentarea unor informații transparente, comparabile, și de înaltă calitate, pentru a ajuta utilizatorii acestora să ia decizii economice optime. Aceste standarde sunt folosite de către entități economice generatoare de profit, din toate domeniile de activitate ale economiei, indiferent de forma de organizare.

Au fost prezentate standardele internaționale IAS 8 „Politici contabile, modificări ale estimărilor contabile și erori” din perspectiva identificării în situațiile financiare a necesității schimbării politicilor contabile, în circumstanțele create de COVID 19. IAS 10 „Evenimente ulterioare” face referire la acele evenimente ulterioare datei bilanțului, ulterior datei raportării. Entitățile economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, în contextul COVID 19, au fost nevoite să procedeze la identificarea evenimentelor ulterioare, dat fiind caracterul imprevizibil al pandemiei COVID 19. IAS 37 „Provizioane, datorii contingente și active contingente” aduce în discuție prudența de care entitățile economice trebuie să dea dovadă pentru a identifica evenimentele, a evalua din punct de vedere economic impactul asupra situațiilor financiare, și măsura în care le-a fost afectată activitatea economică.

Au fost tratate din punct de vedere teoretic poziția financiară văzută prin intermediul informațiilor prezentate în bilanțul contabil și importanța acestora pentru manageri și performanța financiară reflectată prin intermediul informațiilor prezentate de contul de profit și pierdere, drept sursă de informații pentru principalele părți interesate. Au fost analizați principalii indicatori calculați pe baza informațiilor furnizate de situația activelor, datoriilor și capitalurilor proprii și a contului de profit și pierdere. De

asemenea am evidențiat importanța informațiilor prezentate în notele explicative la situațiile financiare specifice entităților din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare.

CAPITOLUL 4

CERCETARE CANTITATIV-CALITATIVĂ PRIVIND EVALUAREA PERFORMANȚEI FINANCIARE A ENTITĂȚILOR ECONOMICE DIN SECTORUL HOTELURI ȘI ALTE FACILITĂȚI DE CAZARE

5.1. Model econometric de evaluare a performanței financiare a entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare

În cadrul acestui capitol am elaborat un studiu empiric, de tip cantitativ, asupra entităților din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, listate la BVB București în vederea evaluării performanței financiare, cu ajutorul indicatorilor calculați pe baza informațiilor contabile din situațiile financiare.

Performanța financiară poate fi măsurată prin intermediul a mai mulți indicatori, cifra de afaceri, gradul de satisfacție a turiștilor, gradul de ocupare al camerelor. Nu putem contesta importanța unui management de calitate, care prin gestionarea resurselor și utilizarea informațiilor din situațiile financiare, poate îmbunătăți performanța financiară a entităților economice.

Prin studiul literaturii de specialitate, am identificat articole care studiază atât din punct de vedere teoretic, dar și empiric performanța financiară a entităților din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, atât la nivelul țării noastre, dar și la nivel internațional.

5.1.1. Lichiditatea

Lichiditatea este un indicator care măsoară relația dintre activele curente și datoriile curente. În cazul nostru lichiditatea va fi măsurată cu ajutorul indicatorului lichiditate curentă. Indicatorul este de o importanță deosebită, deoarece atunci când își fundamentează deciziile, managerii folosesc acest indicator, care semnalează capacitatea entității economice de a-

și achita datoriile pe termen scurt și evaluează disponibilitățile de numerar de care aceasta dispune.

În literatura de specialitate, diferiți autori au studiat legătura dintre lichiditate și performanța financiară. Astfel:

Studiul realizat de Hiadlovsky, V., et al (2016)²²⁹, a avut ca obiectiv principal analiza lichidității entităților economice din Sectorul turistic din Slovacia, ca instrument esențial al procesului de gestionare financiară. Rezultatul studiului a relevat că există o relație moderată între indicatorii de lichiditate și rentabilitate selectați. Lichiditatea este un indicator care reflectă o parte din performanțele unei entități. Rezultatele au indicat că există o relație directă între lichiditate și indicatorii de profitabilitate, respectiv o relație puternică între lichiditate și rentabilitatea comercială (ROS).

Kim, D., J., (2006) a investigat situațiile financiare ale hotelurilor și restaurantelor pentru a observa dacă sunt diferențe între indicatorii de lichiditate, solvabilitate și volumul de activitate. Rezultatele au constatat că indicatorii de lichiditate sunt mai mari în cazul Hotelurilor, comparativ cu restaurantele, ceea ce indică faptul că hotelurile au o capacitate mai mare de achitare a datoriilor pe termen scurt²³⁰.

Oțetaru, A., (2017) în studiul său, a analizat corelația dintre performanța financiară și indicatorii de îndatorare, lichiditate și fiscalitate, pe un eșantion de 58 de entități economice listate la BVB. Rezultatele au arătat că există o relație negativă între ROA ca variabilă dependentă și lichiditate, relația de inversă proporționalitate care se manifestă atunci când rentabilitatea activelor (ROA) scade, lichiditatea crește. Un alt rezultat al studiului său este că lichiditatea este în legătură inversă cu levierul financiar²³¹.

5.1.2. Solvabilitatea

²²⁹ Hiadlovský, V. & Rybovičová, Ivana & Vinczeova, Miroslava. „Importance of liquidity analysis in the process of financial management of companies operating in the tourism sector in slovakia: An empirical study.” International Journal for Quality Research., 2016, doi 10.799-812. 10.18421/IJQR10.04-10.

²³⁰ Kim, D., J., (2006), „A Comparative Study of Financial Ratios between Hotels and Restaurants”, International Journal of Tourism Sciences, Volume 6, Number 1, pp. 95-106, 2006

²³¹ Oțetaru, A., (2017), „Studiu privind performanța financiară a întreprinderilor”, Sesiunea științifică a studenților Facultății de Finanțe ... – ASE, www.fin.ase.ro > ABC > fisiere > ABC5_2017”

Solvabilitatea arată legătura dintre activele totale și datoriile totale. Atâta timp cât entitatea este solvabilă, are capacitatea de a-și achita obligațiile. Pe baza acestui indicator se poate calcula și evalua riscul privind incapacitatea de plată pe termen lung.

În literatura de specialitate, solvabilitatea a fost tratată în legătură cu performanța financiară. Astfel, autorii Danilă, A. (2017) au analizat o serie de indicatori financiari, pentru ca apoi să realizeze trei agregate financiare pentru analiza performanței financiare a entităților din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare²³². Rezultatele au arătat că există o relație pozitivă între solvabilitate și rata datoriilor totale, acestea din urmă formând o componentă de activitate cu ajutorul căruia se poate evalua performanța financiară.

Duțescu, A., et al (2014) au oferit și ei soluții pentru îmbunătățirea relevanței și utilizării indicatorilor cheie de performanță în Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare. Rezultatele au arătat că majoritatea entităților din acest sector își fundamentează deciziile pe baza indicatorilor de performanță clasici, dintre care amintim, solvabilitatea, lichiditatea, gradul de ocupare, gradul de satisfacție al clienților²³³.

Kim, W., G., Ayoun, B., (2005) în studiul lor au avut ca obiectiv principal a oferi informații unei varietăți de utilizatori care ar putea fi interesați să compare caracteristicile financiare majore ale entităților economice cu cele ale altor entități din segmente diferite. Rezultatele au indicat faptul că indicatorii de solvabilitate sunt foarte importanți pentru instituțiile bancare, furnizorii de disponibilități bănești²³⁴.

Kim, D., J., (2006), se folosește în articol de indicatori precum solvabilitatea, lichiditatea, activitatea, cu scopul de a identifica diferențe din acest punct de vedere, între cele două ramuri ale turismului, hotelurile și

²³² Danila, A., Danila, M., G., Horga, M., Coman, M., Stănescu, G., (2017). „Empirical Model Of Assessing Firm Financial Performance - An Econometric Perspective”. *Journal of science and arts*. 41. 761-770.”

²³³ Duțescu, A., Popa, A., Ponorică A., G., (2014), „Sustenabilitatea În Industria Turismului, Bazată Pe Indicatorii Cheie De Performanță”, <https://www.amfiteatrueconomic.ro/ArticolRO.aspx?CodArticol=1339>, (accesat 21.08.2020).

²³⁴ Kim, W., G., Ayoun, B., (2005), „Ratio Analysis for the Hospitality Industry: A cross Sector Comparison of Financial Trends in the Lodging, Restaurant, Airline and Amusement Sectors”, *Journal of Hospitality Financial Management* > Vol. 13.

restaurantele. Rezultatul a indicat că există o relație între rata datoriei totale și solvabilitate, care influențează negativ performanța financiară²³⁵.

Pentru a sublinia importanța indicatorilor de solvabilitate, Turegun, N (2019), analizează și el indicatorii de lichiditate, rentabilitate, solvabilitate, performanță, de activitate, raportându-i la rezultatele financiare ale entităților economice din industria hotelieră listate la bursa din Istanbul, afișând cel mai bun raport dintre fiecare grup de factori și detectând diferențele de performanță între restaurante și hoteluri. Rezultatele au arătat că există o legătura directă între solvabilitate și indicatorii de rentabilitate, cu cât rentabilitatea fiind mai mare, cu atât și entitatea economică având o capacitate de a-și achita obligațiile pe termen lung²³⁶.

5.1.3. Rentabilitatea activelor (ROA)

Rentabilitatea activelor (ROA) este un indicator care calculează eficiența folosirii activelor raportat la profitul obținut după eliminarea impozitelor, taxelor datorate bugetului de stat. Acesta indică câți bani aduce sub formă de profit un leu investit în activele entității economice. Rentabilitatea activelor reprezintă unul din indicatorii care măsoară performanța financiară a entităților economice.

Pentru a evidenția formula de calcul a rentabilității activelor, înțelegând prin prisma ratelor de rentabilitate financiară, am ales abordarea din articolul autorului Căruntu, C., et al, (2009) care precizează că formula de calcul a rentabilității activelor este raportul dintre rezultatul net și valoarea activelor totale. Analiza acestui indicator mai poate fi realizată și ca produs dintre raportul cifrei de afaceri și activele totale și raportul dintre rezultatul net și cifra de afaceri, astfel, realizându-se o analiză mai profundă a indicatorului²³⁷.

Danilă, et al, (2017) confirmă și ei că există o legătură pozitivă între rentabilitatea activelor (ROA) și rentabilitatea capitalului propriu (ROE), aceștia formând o componentă de rentabilitate, care ajută managementul în

²³⁵ Kim, D., J., (2006), „A Comparative Study of Financial Ratios between Hotels and Restaurants”, International Journal of Tourism Sciences, Volume 6, Number 1, pp. 95-106.

²³⁶ Turegun, N., (2019), „Performance analysis of the restaurant and hotel industry: evidence from Borsa Istanbul.” Pressacademia. 6. 115-123. 10.17261/Pressacademia.2019.1110.”

²³⁷ Căruntu, C.; Lăpăduși, M. L. (2009), „Rata rentabilității financiare. Impactul ratei rentabilității financiare asupra dezvoltării întreprinderii.” Annals of" Constantin Brâncuși" University of Târgu-Jiu, Economics Series, 2: 2009-02.

luarea deciziilor cu privire la performanța financiară a entităților din sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare²³⁸.

5.1.4. Rentabilitatea capitalurilor proprii (ROE)

Profitabilitatea sau rentabilitatea capitalurilor proprii (ROE), exprimă unul dintre cei mai importanți indicatori ce măsoară performanța entității economice, al cărui scop este de a calcula dacă investițiile efectuate de acționari se regăsesc în profitul net al entității.

Stancu, I., (2013) folosește indicatorii financiari pentru evaluarea performanței financiare: valoarea economică adăugată, valoarea de piață adăugată, rentabilitatea activelor investite, rentabilitatea capitalurilor proprii, rentabilitatea totală obținută de acționari, valoarea actualizată netă, câștigul pe acțiune. Articolul confirmă că rentabilitatea capitalurilor proprii exprimă randamentul capitalului propriu sau valoarea repartizării financiare făcută de acționar prin investiția lui în capital. Rentabilitatea capitalului (ROE) exprimă puterea entității economice de a distribui dividende și de creștere a rezervelor, care în fapt constituie averea acționarilor.

Rentabilitatea capitalului se calculează ca raport între profitul net și valoarea capitalurilor proprii la sfârșitul unei perioade de timp analizate²³⁹.

În vederea stabilirii ipotezelor de cercetare cu privire la relația dintre rentabilitatea capitalurilor proprii și performanța financiară, se cuvine să analizăm cele mai importante studii din literatura de specialitate.

În articolul său, Turegun, N., a analizat sectorul hotelier și a descoperit o legătură puternică pozitivă între rentabilitatea capitalurilor proprii și rentabilitatea vânzărilor, și o altă legătură pozitivă între rentabilitatea capitalurilor proprii și rata datoriilor totale²⁴⁰.

Conform Oțetaru, A., (2017) care a analizat legătura dintre performanța financiară și diferiți indicatori de îndatorare, lichiditate, dimensiunea entității, a ajuns la concluzia că există o relație pozitivă dintre

²³⁸ Danila, A., Danila, M., G., Horga, M., Coman, M., Stancu, G., (2017). „Empirical Model Of Assessing Firm Financial Performance - An Econometric Perspective.” *Journal of science and arts*. 41. 761-770.”

²³⁹ Stancu, I.; Stancu, D.; Oproiu, A., (2013), „Studiu empiric privind factorii determinanți ai performanței financiare a întreprinderii - Sistemul DuPont”, *Audit Financiar*; Bucharest Vol. 11, Iss. 7, , p.: 24-35.

²⁴⁰ Turegun, N., (2019), „Performance analysis of the restaurant and hotel industry: evidence from Borsa Istanbul.” *Pressacademia*. 6. 115-123. 10.17261/Pressacademia.2019.1110.

rentabilitatea capitalurilor proprii și levierul financiar. Acest lucru se explică prin faptul că în situația în care profitul realizat de entitate este mare, atunci va crește și capacitatea entității de a acorda dividende acționarilor săi.

Salameh, H., M., (2012) a susținut ideea unei legături negative între structura capitalului, levierul financiar și performanța economică cuantificată în rentabilitatea capitalurilor proprii (ROE), pe piețele dezvoltate sau emergente. Un motiv îl constituie particularitatea entităților din studiul acestuia, entitățile din Arabia Saudită, a căror lege interzice datoria și dobânda²⁴¹.

Pornind de la cele prezentate mai sus, am selectat acei indicatori care influențează în mod pozitiv sau negativ performanța financiară: rentabilitatea capitalului și rentabilitatea vânzărilor, rata datoriilor totale.

5.1.5. Marja brută a cifrei de afaceri (turnover gross margin)

Cu ajutorul indicatorului marja brută a cifrei de afaceri/comercială se estimează partea de profit rămasă după ce s-au scăzut din cifra de afaceri toate costurile aferente bunurilor sau serviciilor vândute.

Activitatea comercială este caracterizată de totalitatea evenimentelor și tranzacțiilor care au legătură cu ramura de exploatare a unei entități economice. Mirea, M., (2019) analizează în articolul său marja brută a cifrei de afaceri precizând că aceasta măsoară nivelul de performanță financiară înregistrată de entitate din activitatea comercială. Din activitatea pe ansamblu a entităților economice, am observat că activitatea comercială este principalul generator de încasări, având ponderea cea mai mare în totalul activității²⁴².

La aceeași concluzie au ajuns și cercetătorii Kim, W., G., et al, (2005) care au analizat de asemenea entități din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare în comparație cu entități din Sectorul restaurantelor și a liniilor aeriene. Concluzia a fost că entitățile din domeniul hotelurilor indică o relație puternică pozitivă între marja comercială și rentabilitatea activelor, în comparație cu

²⁴¹ Salameh, H.M, AL-Zubi, K.A., Al-Zubi, B. (2012), „Capital structure determinants and financial performance analytical study in Saudi Arabia Market 2004-2009”, International Journal of Economic Perspectives, Volume 6, Issue 4, 18-33.”

²⁴² Mirea, D. M. (2019). „Analiza economică a veniturilor și cheltuielilor.” Revista Română de Statistică-Supliment nr, 3, p. 183.

sectorul agrement și distracții, a căror legături sunt negative, ne semnificative²⁴³.

Specific Sectorului Hoteluri și alte facilități de cazare, Chouliaras, V. (2012) a analizat marja comercială a sectorului ca fiind peste media marjei brute la nivel național. Sunt semnalate situații în care marja comercială este negativă, și este greu de tras concluzii fiabile din situațiile financiare ale entităților²⁴⁴.

5.1.6. Efectul de levier financiar

Levierul financiar este utilizat de managerii entităților economice în a determina fundamentele solide, dacă entitatea economică are o rată de îndatorare ridicată, cu scopul de a-și finanța proiectele de investiții, dacă are capacitatea de a-și rambursa datoriile și plăți dobânzile.

Conform Stancu, D., et al, (2006) se consideră că riscul financiar trebuie să ia în considerare dobânzile și comisioanele aferente capitalurilor împrumutate. De asemenea autorii subliniază ideea că efectul de levier financiar este direct proporțional cu mărimea dobânzii și comisioanelor, de aici și concluzia că o entitate economică îndatorată va avea un efect de levier financiar mai mare decât al unei entități economice care nu are datorii. Concluzia studiului ne arată că există o legătură pozitivă între levierul financiar și rata datoriilor totale²⁴⁵.

Calotă, G., (2009) folosește levierul financiar cu scopul de a crește rentabilitatea entităților economice, principala condiție de realizare a acestui obiectiv fiind ca rata rentabilității economice să fie mai mare decât rata dobânzii. Studiul a fost realizat pe un eșantion de 19 entități economice, reprezentative pentru fiecare sector de activitate. Rentabilitatea financiară este

²⁴³ Kim, W., G., Ayoun, B., (2005), „Ratio Analysis for the Hospitality Industry: A cross Sector Comparison of Financial Trends in the Lodging, Restaurant, Airline and Amusement Sectors”, *Journal of Hospitality Financial Management* > Vol. 13 (2005).

²⁴⁴ Chouliaras, V., (2012) “Analyzing Income Statement Of 3 Star Hotels In Thessaloniki”, *Tourism and Hospitality Management*, Vol. 18, No. 1, pp. 83-93.

²⁴⁵ Stancu, I., Stancu, D., (2006) „Asimetria informațională, creșterea sustenabilă, riscurile de exploatare și de îndatorare”, *Revista Economie teoretică și aplicată* nr. 10 (505), http://www.ectap.ro/informational-asymmetry-sustainable-growth-exploitation-and-obligation-risks-dumitra-stancu_ion-stancu/a163/, (accesat 24.08.2020).

reprezentată de rentabilitatea activelor. Rezultatul studiului a fost că există o legătură pozitivă între efectul de levier financiar și rentabilitatea activelor²⁴⁶.

Morariu, A., et al (2009) subliniază importanța efectului de levier financiar în determinarea performanței financiare a entităților economice, atât din punct de vedere teoretic, prin recenzia literaturii de specialitate, cât și empiric prin studiul de caz. Scopul cercetării a fost de a oferi managerilor financiarilor informații relevante, în scopul „luării unor decizii fundamentate științific, pe baza rigorii oferite de matematică financiară²⁴⁷.” Unul dintre argumentele studiului a fost că o entitate care se îndatorează poate prezenta riscuri și beneficii. Beneficiile pot fi reprezentate de deținerea unui activ foarte important în raport cu valoarea capitalurilor proprii, performant, care să crească puterea economică a entității. Rezultatele studiului au arătat că există o relație între efectul de levier financiar și randamentul activelor care influențează pozitiv performanța entității economice. O altă concluzie este că cea mai sigură modalitate de finanțare este reprezentată de capitalurile investite de către acționari, resurse care nu impun constrângeri asemănătoare împrumuturilor externe.

Lichiditatea curentă are o relație pozitivă asupra levierului financiar, întărind opinia că lichiditatea este o axă importantă a tehnicilor de management. Literatura de specialitate a evidențiat că aplicarea unor strategii stricte de lichiditate constrânge numeroase dificultăți pentru activitatea curentă a unei entități economice, luând în considerare costurile de oportunitate ridicate (Faulkender, 2005)²⁴⁸. Testele empirice subliniază faptul că o entitate economică lichidă este mai deschisă la îndatorare, confirmând faptul că o lichiditate ridicată creează condiții pentru a atrage resurse financiare externe.

Un alt studiu, realizat de Brezeanu, P., (2012) a avut drept scop contribuția politicilor de governanță corporativă asupra managementului riscului la nivel de entitate economică, pe baza informațiilor cantitative, din situațiile financiare și a informațiilor calitative, pe baza relației dintre

²⁴⁶ Calotă, G., Ganea, M., (2009), „Analiza efectului de levier financiar - tehnica specifica de audit al performantei unei entitati”, *Audit Financiar*; Bucharest Vol. 7, Iss. 12, (2009): 12-18., <https://search.proquest.com/openview/90db74cbe803d872d03098ecea92194d/1?pq-origsite=gscholar&cbl=51385>, (accesat 24.08.2020).

²⁴⁷ Morariu, A.; Crecana, C., D. (2009), „Impactul performanței economice asupra poziției financiare”, *Audit Financiar*; Bucharest Vol. 7, Iss. 5, (2009): 39-42.

²⁴⁸ Faulkender, M., (2005) “Hedging or Market Timing? Selecting the Interest Rate Exposure of Corporate Debt”, *Journal of Finance*, 60, pp. 931-962.

manageri și acționari. Rezultatele studiului au relevat faptul că pentru cele 100 entități economice americane cu un grad de îndatorare ridicat, în consecință, cu un efect de levier financiar ridicat, listate la NASDAQ, în perioada 1997-2007.

5.1.7. Rata datoriei totale

Rata datoriilor totale este un indicator de îndatorare, ce reflectă ponderea datoriilor totale în pasivul entității economice. Literatura de specialitate situează procentul de 67% ca fiind unul optim, entitatea economică având capacitatea de a susține datoriile pe termen scurt sau lung fără costuri suplimentare. De asemenea putem desprinde și ideea că ratele de îndatorare prezintă importanță pentru alte categorii de utilizatori, cum ar fi instituțiile bancare, creditorii, astfel încât să analizeze capacitatea de rambursare a datoriilor și costurile aferente.

În anul 2015, Vintilă, G., (2014) în articolul său își propune să investigheze indicatorii care influențează performanța financiară a 40 entități economice listate la BVB, prin utilizarea analizei de regresie a panelului, având ca variabilă dependentă randamentul activelor. Din articol reiese faptul că există o relație negativă între rata datoriei totale și performanța financiară. Deducem că o entitate cu o pondere mare a datoriilor totale, care își achită datoriile pe termen scurt și lung cu un efort financiar mare, nu este o entitate performantă. Utilizarea activelor nu va genera încasări foarte mari astfel încât împrumuturile și costul acestora să fie suportat în condiții normale²⁴⁹.

O analiză asemănătoare a fost realizată de Kim, W., G., (2005) asupra unui număr de 212 entități economice din Sectorul turismului, în perioada 1997-2001, care a evidențiat faptul că entitățile din Sectorul Hoteluri și restaurante care își gestionează activele mai eficient, sunt atente cu rambursarea la timp a datoriilor pe termen scurt și lung. De aici rezultă că lichiditatea este în relație negativă cu rata datoriilor totale²⁵⁰.

²⁴⁹ Vintilă, G., Nenu, E., & Gherghina, Ș. (2014). „Empirical Research Towards the Factors Influencing Corporate Financial Performance on the Bucharest Stock Exchange”, *Annals of the Alexandru Ioan Cuza University - Economics*, 61(2), 219-233. doi: <https://doi.org/10.2478/aicue-2014-0009>.

²⁵⁰ Kim, W., G., Ayoun, B., (2005), „Ratio Analysis for the Hospitality Industry: A cross Sector Comparison of Financial Trends in the Lodging, Restaurant, Airline and Amusement Sectors”, *Journal of Hospitality Financial Management* > Vol. 13.”

5.1.8. *Rentabilitatea vânzărilor*

Indicatorul rentabilitatea vânzărilor (ROS) mai este denumit și rentabilitatea comercială. Prezintă importanță deoarece, alături de rentabilitatea activelor și rentabilitatea capitalurilor măsoară performanța financiară a unei entități economice. Se exprimă ca raport între profitul după plata tuturor taxelor și vânzări sau cifra de afaceri, realizate într-o anumită perioadă de timp. Factorii de influență asupra rentabilității vânzărilor pot fi atașați vânzărilor, în turism, în special, vânzările aferente serviciilor prestate, de cazare sau alimentație publică, costul unitar al serviciilor, formate din indicatori specifici activității de cazare și activității pe partea de restaurant și prețul de vânzare al serviciilor prestate sau bunurilor vândute.

În anul 2019, a fost efectuată o analiză asupra entităților economice din Istanbul cu obiect de activitate hoteluri și alte facilități de cazare și restaurant. Printre indicatorii luați drept variabile, s-a evidențiat rentabilitatea vânzărilor ca variabilă de performanță și ca bază de comparație în analiza performanței financiare ale entităților din Sectorul Hotelurilor și Sectorul restaurantelor. Concluzia rezultată a fost o legătură puternic pozitivă între rentabilitatea vânzărilor și rentabilitatea capitalurilor și o legătură pozitivă între rentabilitatea vânzărilor și solvabilitate, de unde și ideea că, atât timp cât entitatea are o rentabilitate a vânzărilor mare și solvabilitatea entității economice va fi direct proporțională cu rentabilitatea comercială²⁵¹.

Am studiat articolul realizat de Danilă, A., et al, (2017), care analizează principalii indicatori economico-financiar cu ajutorul cărora se evaluează performanța financiară a entităților din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare. Printre indicatorii luați în calcul, se observă că marja comercială este în relație pozitivă cu rentabilitatea activelor (ROA), cu lichiditatea, cu rentabilitatea vânzărilor (ROS). Concluzia a fost că există o legătură între marja comercială care influențează pozitiv performanța financiară, măsurată prin indicatorii de rentabilitate²⁵².

²⁵¹ Turegun, N., (2019), „Performance analysis of the restaurant and hotel industry: evidence from Borsa Istanbul.” Pressacademia. 6. 115-123. 10.17261/Pressacademia.2019.1110.

²⁵² Danila, A., Danila, M., G., Horga, M., Coman, M., Stanescu, G., (2017). „Empirical Model Of Assessing Firm Financial Performance - An Econometric Perspective.” Journal of science and arts. 41. 761-770.”

Eșantionul selectat în vederea realizării prezentei cercetări este format din 24 entități economice, listate la BVB, din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, înscrise atât pe piața reglementată, cât și piața AeRo care își întocmesc situațiile financiare conforme OMFP 2844/2016, pentru aprobarea reglementărilor contabile conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară, și entități economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare care își tranzacționează titlurile pe piața AeRo și raportează situațiile financiare conform actelor normative elaborate din țara noastră, conform Legii contabilității nr. 82/1991 și cu OMFP 1802/2014, cu respectarea Reglementărilor contabile conforme cu Directiva 2013/34/UE. S-a optat pentru entitățile economice care își tranzacționează titlurile la BVB, deoarece reprezintă pionii principali ai pieței naționale și au drept obiectiv întocmirea situațiilor financiare conform celor mai bune practici internaționale. Analiza indicatorilor financiari s-a realizat pentru perioada 2013-2020. Alegerea prezentului eșantion are ca principale motive:

- entitățile economice au titluri care sunt tranzacționate pe o piață reglementată, în cazul nostru BVB, asigurând accesibilitatea și credibilitatea informațiilor disponibile pe site-ul BVB;
- criteriile minime de informare cu privire la includerea/divulgarea în situațiile financiare anuale a unor elemente semnificative legate de informațiile contabile cu ajutorul cărora am evaluat performanța financiară a entităților;
- populația statistică reprezentată de entitățile din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, din cadrul acestor entități, sunt prezente în zona noastră, zonă cu potențial turistic dezvoltat, datorită monumentelor istorice și religioase, dar și amplasării geografice în zona de munte.

Entitățile economice care fac parte din eșantionul propus fac parte din categoria Standard și AeRO Standard conform tabelului nr 4.1:

Tabel nr 4.1. Gruparea entităților listate la BVB după categorie

Categorie	Număr companii	Pondere în total entități
Standard	4	16,66%
AeRo standard	20	83,34%
TOTAL	24	100%

Din tabelul de mai sus putem concluziona că entitățile economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare cuprinse în categoria AeRo dețin

ponderea cea mai mare. În anexe prezentăm detaliat eșantionul luat drept obiect în cercetarea noastră.

5.2. Studiul performanței financiare prin intermediul metodei analizei componentelor principale

Cercetarea empirică de tip cantitativ va fi realizată prin intermediul metodelor statistice, în scopul evaluării performanței financiare a entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare. Dintre metodele statistice multivariate, ne-am concentrat asupra analizei factoriale și anume analizei în componente principale.

Analiza factorială este folosită pentru a rezolva diferite tipuri de probleme:

- reducerea complexității datelor și a numărului de variabile pentru a crește viteza de procesare a datelor;
- evidențierea și fixarea corelațiilor care se află în spatele variabilelor;
- identificarea șabloanelor ascunse în relațiile existente între date.

Analiza factorială se referă la o gamă largă de tehnici statistice folosite pentru a reprezenta un set de variabile în concordanță cu un număr redus de variabile ipotetice, numite factori. Acest tip de analiză este folosită intens în diferite domenii, precum: psihologie, științe sociale, managementul producției, cercetare operațională, domeniul dezvoltării, etc. Câteva din pachetele software dedicate acestui tip de analiză, sunt: Statistics, SAS, SPSS²⁵³.

Analiza componentelor principale (ACP), cunoscută și sub denumirea de transformarea Hotelling sau transformarea Karhunen-Loeve, este o tehnică de analiză factorială, în care, scopul este acela de a reduce numărul de variabile folosite inițial, luând în considerare un număr redus de variabile reprezentative²⁵⁴. ACP implică o procedură matematică ce reduce dimensionalitatea datelor inițiale prin transformarea unui număr de variabile, posibil corelate într-un număr mai mic de variabile necorelate numite componente principale. Aceste componente sunt variabile sintetice de varianță

²⁵³Cărbureanu, M., (2010), O Metodă De Analiză Factorială Aplicată În Domeniul Dezvoltării, Analele Universității “Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu, Seria Economie, Nr. 1/2010.

²⁵⁴ Gorunescu, F., 2006, ”Data mining. Concepts, Models and Techniques” , (Cluj-Napoca, Romania)

maximă, calculate ca o combinație liniară a variabilelor originale. Prima componentă principală asigură cea mai mare parte din variabilitatea datelor, iar fiecare din celelalte componente principale asigură restul variabilității.

Analiza componentelor principale este cea mai simplă analiză dintre cele bazate pe vectori proprii. Deoarece în baze de date de mari dimensiuni, șabloanele sunt foarte greu de identificat, metoda ACP este foarte utilă deoarece prin reducerea numărului de dimensiuni, șabloanele pot fi identificate fără o pierdere importantă de informație (Smith, 2002)²⁵⁵.

Pentru realizarea obiectivului propus, acela de a selecta cei mai relevanți indicatori care reflectă performanța financiară a entităților din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, am folosit o bază de date formată din opt indicatori financiari, denumiți în continuare variabile:

- indicatori de lichiditate, reprezentați de lichiditatea curentă;
- indicatori de profitabilitate, calculați prin rentabilitatea capitalurilor proprii;
- indicatori de rentabilitate, reprezentați de rentabilitatea activelor;
- indicatori de solvabilitate, reprezentați de solvabilitatea generală;
- rentabilitatea vânzărilor;
- marja brută a cifrei de afaceri;
- efectul de levier financiar;
- rata datoriilor totale raportat la total pasiv.

Din pachetele de programe statistice dedicate acestui tip de analiză, am folosit software-ul SPSS 21 (Statistical Package for the Social Sciences), fiind unul dintre cele mai accesibile programe statistice, utilizate de instituții guvernamentale și academice pentru a trata teme legate de activitatea practică a entităților economice, cât și teme de cercetare, cum este cea de față.

Informațiile necesare prelucrării indicatorilor au fost colectate din situațiile financiare ale entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, listate la BVB.

Datele financiare culese de la cele 24 de entități economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, pe o perioadă de analiză de 8 ani, 2013-2020, cu 8 indicatori economico-financiar luați ca variabile, cu ajutorul cărora am analizat performanța financiară, și o dimensiune a eșantionului de 1536 de observații, au fost prelucrate cu ajutorul programului statistic SPSS. Au fost generate rezultate, pe care le-am interpretat prin intermediul:

²⁵⁵ Smith, L., 2002, "A tutorial on Principal Components Analysis", p. 12-13."

- statisticii descriptive;
- matricii de corelație;
- testul KMO și Bertlett;
- matricii anti imagine;
- varianței totale explicată;
- matricii componențelor rotită.

Cercetarea noastră se bazează pe articolul elaborat de Danila, A. (2017)²⁵⁶.

Analiza componentelor primare se bazează pe următoarele ipoteze:

- variabilele sunt distribuite în mod normal;
- corelațiile dintre variabile sunt mai mari de 0,3;
- factorabilitatea-exemplul hom este omogen.

Aceste ipoteze au fost testate pentru a asigura validitatea eșantionului. Testele de normalitate au fost efectuate, separat pentru fiecare indicator/variabilă, pentru a testa dacă distribuțiile sunt similare cu cele normale. În acest scop, metoda statistică folosită a inclus atât reprezentarea numerică cât și cea grafică.

Pentru a caracteriza seriile de date, am analizat:

- statistici descriptive: medie, modul, abatere standard, netezime, Kurtosis, serii de date minime și maxime;
- histograme.

5.2.1. Statistica descriptivă

Tabelul care face referire la statistica descriptivă furnizează informații despre media pentru fiecare dimensiune, deviația standard la nivelul de înprăștiere a datelor și numărul cazurilor analizate, pentru fiecare variabilă, așa cum se poate observa în tabelul de mai jos:

Tabel nr.4.2. Statistici descriptive privind variabilele

	ROS	LIQ	SOLV	ROA	TG M	LEV	ROE	DEB T
Media	11,5555	13,183	66,0361	,0399	,8624	,7137	,0057	,1715
Mediana	,0000	5 1,5500	8,0000	,0015	,9120	1,000 0	-,0072	,1082

²⁵⁶ Danila, A., Danila, M., G., Horga, M., Coman, M., Stanescu, G., (2017). „Empirical Model Of Assessing Firm Financial Performance - An Econometric Perspective”. Journal of science and arts. 41.p. 761-770.

Modul	,00	,01 ^a	4,00	-,03 ^a	1,00	1,00	,02	,00 ^a
Deviația standard	165,113	41,402	192,983	,2343	,2435	2,814	,8669	,1783
Asimetria	61	13	72	4	0	59	0	3
	11,977	7,079	4,966	8,388	-	-	-8,427	1,733
					2,918	13,25		
						7		
Boltirea	154,832	61,907	27,830	91,96	7,642	180,5	110,7	3,255
				7		62	19	
Minimum	-305,00	,00	-1,00	-,24	,00	-37,50	-10,38	,00
Maximum	2167,00	434,00	1522,00	2,73	1,00	2,75	3,75	,90
Percentile								
2	-,3394	,3025	4,0000	-	,8640	,9637	-,0580	,0487
5				,0467				
5	,0000	1,5500	8,0000	,0015	,9120	1,000	-,0072	,1082
0						0		
7	,0856	4,8675	24,1725	,0490	1,000	1,000	,0369	,2254
5					0	0		
a. Distribuție multimodală. Este indicată valoarea minimă.								

Am analizat în cele ce urmează fiecare variabilă, atât pe baza tabelului statisticii descriptive cât și pe baza reprezentărilor grafice, prin histogramă.

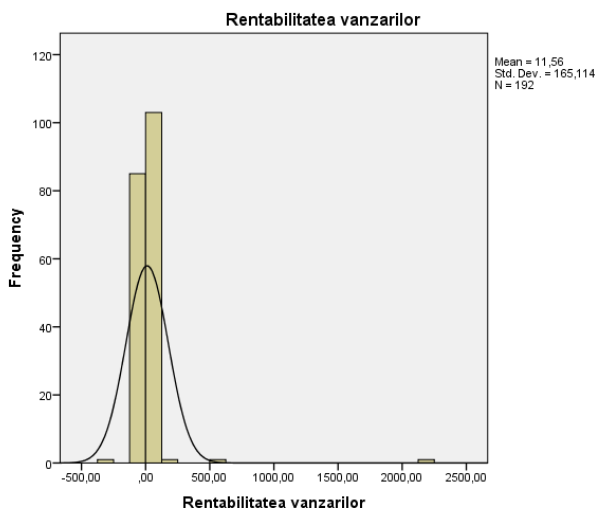

Figura 4.1. – Distribuția variabilei rentabilitatea vânzărilor

Conform tabelului de mai sus, media pentru rentabilitatea vânzărilor (ROS) pentru perioada 2013-2020, a celor 24 entități economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare a prezentat o valoare medie a indicatorului de 11.55. Totuși variabilitatea datelor față de această tendință centrală este foarte mare, în medie fiecare înregistrare se abate de la tendința centrală cu \pm

165,11. Cele mai multe dintre înregistrările realizate la nivelul celor 24 entități din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, adică 50%, pentru perioada 2013-2020, indică o valoare a indicatorului rentabilitatea vânzărilor egală cu 0. Un procent de 25% dintre înregistrările aferente acestei variabile indică o valoare mai mică de -0,3394, iar, iar 75% dintre înregistrările variabilei rentabilitatea vânzărilor înregistrează valori până în nivelul de 0,0856.

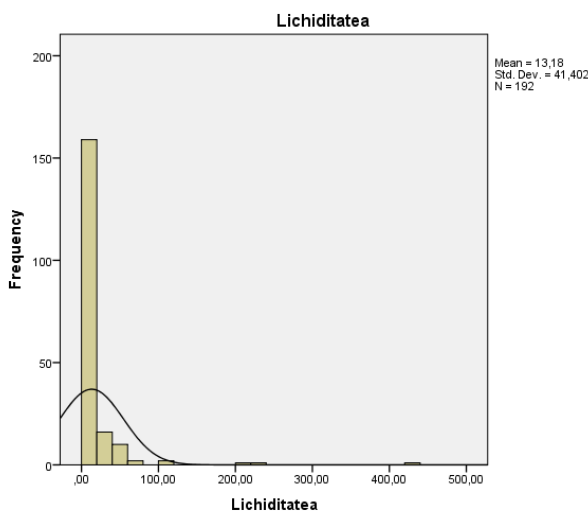

Figura. 4.2 – Distribuția variabilei lichiditatea curentă

Din analiza histogramei și a statisticilor descriptive privind indicatorul lichiditate, pentru perioada 2013-2020, cele 24 entități au înregistrat o medie de 13,18. Variabilitatea față de tendința centrală ne arată că fiecare înregistrare se abate de la tendința centrală cu $\pm 41,40$. Un procent de 25% aferente acestei variabile, lichiditatea, prezintă valori mai mici de 0,30. 50% dintre cele 24 entități economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare înregistrează valori mai mici de 1,55. Acest raport este considerat mediu pentru variabila lichiditate, ceea ce ne conduce la faptul că o companie cu o lichiditate ridicată are capacitatea de a-și încasa creanțele, prelua stocurile, și de a le transforma în numerar. În Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare este vorba despre vânzarea serviciilor de cazare, a locurilor în camere. 75% dintre entități înregistrează valori mai mici de 0,856, sub media de 2.5 considerată a fi optimă pentru o lichiditate ridicată.

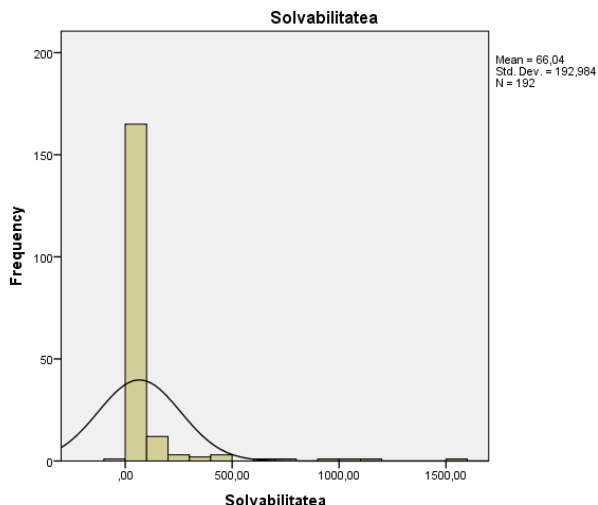

Figura 4.3 – Distribuția variabilei solvabilitatea generală

În ceea ce privește indicatorul solvabilitate, acesta a înregistrat o medie de 66,03 pentru cele 24 de entități economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, în perioada 2013-2020. Variabilitatea datelor față de tendința centrală este foarte mare, în medie fiecare înregistrare se abate de la tendința centrală cu $\pm 192,98$. Cele mai multe înregistrări realizate la eșantionul format din cele 24 entități au arătat o solvabilitate a vânzărilor în jurul valorii de 4,86. 50% dintre înregistrările cu privire la variabila solvabilitate pentru cele 24 entități a arătat o valoare de 8, valoare bună a indicatorului solvabilitate, având în vedere că nivelul optim este între 1,66-3 și este de dorit ca valoarea să fie cât mai mare. Specific Sectorului Hoteluri și alte facilități de cazare este faptul că are capacitatea de a achita datoriile atât pe cele pe termen scurt, cât și cele pe termen lung, datorită valorii mari a activului total, cu precădere a imobilizărilor corporale. Putem concluziona că valorile înregistrate de cele 24 entități arată o solvabilitate ridicată a datoriilor totale. 25% dintre cele 24 entități au o valoare a solvabilității generale până la nivelul 4.

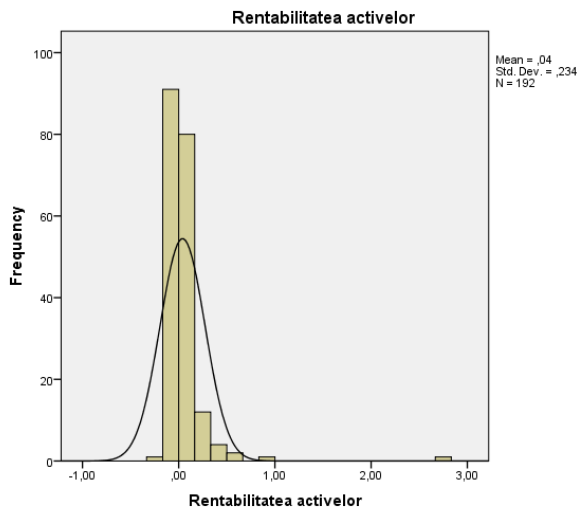

Figura 4.4 – Distribuția variabilei rentabilitatea activelor (ROA)

În cadrul perioadei de analiză, 2013-2020, pentru cele 24 entități economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, indicatorul rentabilitatea activelor a înregistrat o medie de 0,039. Deviația standard de la tendința centrală este mică, în medie fiecare înregistrare se abate de la tendința centrală cu $\pm 0,23$. Cele mai multe înregistrări ale indicatorului rentabilitatea activelor, pentru cele 24 entități din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, 75% indică o valoare de 0,049, ceea ce înseamnă că pentru majoritatea entităților economice rentabilitatea se situează în intervalul optim de 3-9%, specific țărilor dezvoltate. Pentru 50% dintre cele 24 entități, valoarea indicatorului rentabilitatea activelor (ROA) se situează în jurul valorii 0,0015, și pentru 25% dintre entități se înregistrează valori mai mici de -0,046 în cazul variabilei rentabilitatea activelor.

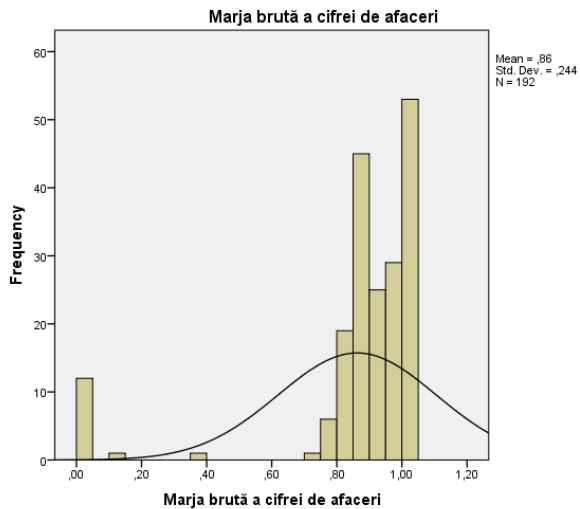

Figura 4.5 – Distribuția variabilei marja brută a cifrei de afaceri

Pentru variabila marja brută a cifrei de afaceri s-a înregistrat o medie de 0,86, pentru cei 8 ani de analiză a celor 24 de entități economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare. Variabilitatea datelor față de tendința centrală nu este mare, în medie fiecare înregistrare se abate de la tendința centrală cu $\pm 0,243$. 75% dintre înregistrările realizate la nivelul celor 24 entități arată o marjă brută a cifrei de afaceri egală cu 1, valoarea profitului brut fiind aproximativ egală cu valoarea cifrei de afaceri, ceea ce indică o legătură pozitivă, însemnând câștiguri ale entității. Pentru 50% dintre cele 25 entități din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, s-a înregistrat o marjă brută a cifrei de afaceri mai mică de 0,912, iar pentru 25% dintre entități, valoarea marjei brute a cifrei de afaceri indică o valoare mai mică de 0,864. Cu cât marja brută a cifrei de afaceri este mai mare, cu atât entitățile își pot acoperi costurile directe, provocate de vânzarea bunurilor și serviciilor, și costurile indirecte.

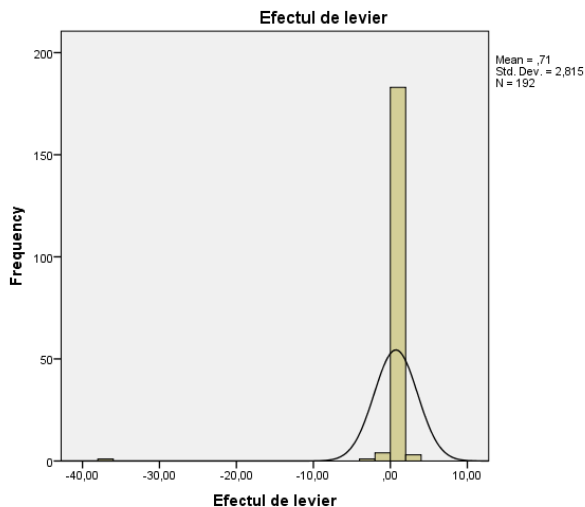

Figura 4.6 – Distribuția variabilei efectul de levier financiar

Analizând histograma de mai sus precum și tabelul statisticilor descriptive, în perioada 2013-2020, pentru cele 24 entități economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare s-a înregistrat o medie de 0,71 pentru variabila efectul de levier financiar. Deviația standard a datelor față de tendința centrală este mică, în jurul valorii de $\pm 2,81$ față de tendința centrală. 75% dintre entitățile din eșantion au indicat valori ale efectului de levier financiar egale cu 1, iar pentru 25% dintre cele 24 entități valoarea efectului de levier financiar prezintă valori mai mici de 0,96. Efectul de levier este pozitiv pentru toate entitățile din eșantion și este în legătură directă cu rentabilitatea economică.

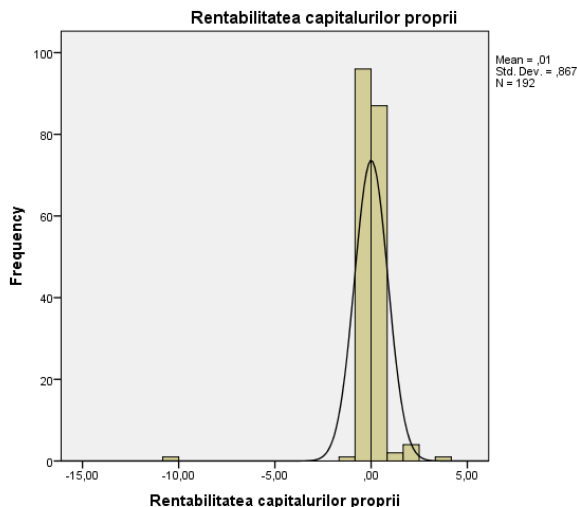

Figura 4.7 – Distribuția variabilei rentabilitatea capitalurilor proprii

Media înregistrată de indicatorul rentabilitatea capitalurilor proprii, pentru perioada 2013-2020, în cazul celor 24 entități economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare este de 0,005. Totuși, variabilitatea datelor față de tendința centrală este mică, de 0,86, ceea ce înseamnă că în medie fiecare înregistrare se abate de la tendința centrală cu $\pm 0,86$. 75% dintre înregistrări realizate la nivelul celor 24 entități din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, în perioada 2013-2020, pentru variabila rentabilitatea capitalurilor proprii (ROE), este egală cu 0,03. 50% dintre entități indică o valoarea a rentabilității capitalurilor proprii mai mică de -0,07, și 25% indică o valoarea mai mică a rentabilității capitalurilor proprii de -0,58. Se recomandă o valoare cât mai mare a rentabilității capitalurilor proprii, pentru că, cu cât investiția făcută de acționari este mai mică, cu atât profitul va fi mai mare. În cazul entităților din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare nu înregistrează o valoare mare a acestui indicator, datorită rezultatului net, care de cele mai multe ori a fost pierdere.

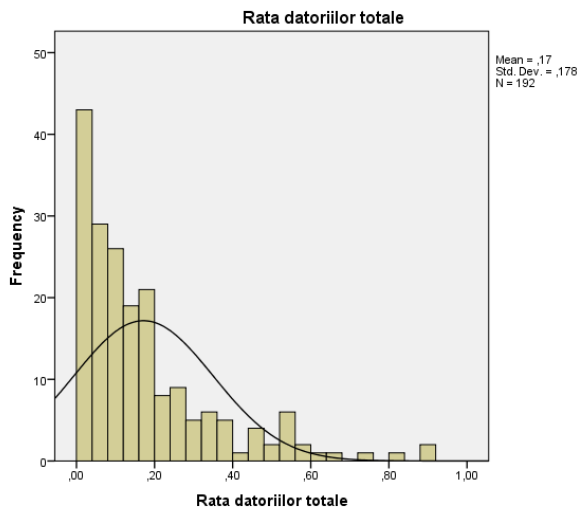

Figura 4.8 – Distribuția variabilei rata datoriilor totale

În cazul variabilei rata datoriilor totale, media înregistrată de cele 24 entități din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, pentru perioada 2013-2020, s-a înregistrat o medie de 0,17. Deviația standard față de această tendință centrală este de $\pm 0,17$, considerată a fi o deviație mică față de tendința centrală. Cele mai multe înregistrări realizate la nivelul celor 24 entități, de 75% au înregistrat o valoare a ratei datoriilor totale de 0,22. 50% dintre entități au înregistrat o valoare a ratei datoriilor totale de 0,10 iar 25% au înregistrat o valoare a ratei datoriilor totale, pentru cele 24 entități economice mai mică de 0,04. Nivelul optim este în jurul valorii de 67%. În cazul entităților din eșantion, rata datoriilor totale indică o valoare mică a surselor de finanțare pe termen scurt și lung, adică entitățile au capacitatea de a se autofinanța, fără a apela la împrumuturi și costuri suplimentare.

5.2.2. Analiza matricei de corelație a variabilelor

Matricea de corelație descrie legătura sau corelația dintre variabilele analizate. Așa cum am observat, există corelații semnificative, nesemnificative, directe sau indirecte. Corelațiile pozitive indică legătura directă, pozitivă dintre variabile, iar legătura negativă indică corelația negativă, indirectă dintre variabile. N reprezintă numărul de perechi analizate, și în cazul nostru se calculează prin înmulțirea celor 24 de entități economice

din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare cu numărul de ani luați în analiza noastră ,8. În total, am obținut un număr de 192 de perechi.

Coeficientul de corelație sau coeficientul Pearson

Coeficientul Pearson este un indicator independent de unitățile de măsură ale celor două variabile.

$$r = \frac{COV(X, Y)}{Sx * Sy}$$

unde SX și SY reprezintă abaterile standard pentru seriile X și respectiv Y.

Dintre proprietățile coeficientului de corelație menționăm:

- coeficientul de corelație este un număr cuprins între -1 și 1;
- cu cât coeficientul de corelație se apropie de valoarea 1 în valoare absolută cu atât mai mult „intensitatea” relației liniare între cele două variabile va fi mai mare;
- când r este pozitiv relația între variabilele X și Y este „pozitivă”, adică o creștere a lui X determină în general o creștere a lui Y;
- când $r < 0$ relația între cele două variabile este „negativă” adică o creștere a lui X are în general ca și consecință o diminuare a lui Y.

Diferiți autori de specialitate sugerează următoarele reguli empirice privind interpretarea coeficientului de corelație:

1. un coeficient de corelație de la -0,25 la 0,25 înseamnă o corelație slabă sau nulă;
2. un coeficient de corelație de la 0,25 la 0,50 (sau de la -0,25 la -0,50) înseamnă un grad de asociere acceptabil;
3. un coeficient de corelație de la 0,5 la 0,75 (sau de la -0,5 la -0,75) înseamnă o corelație moderată spre bună;
4. un coeficient de corelație mai mare decât 0,75 (sau mai mic decât -0,75) înseamnă o foarte bună asociere sau corelație.

Tabelul nr. 4.3. Matricea corelațiilor

		RO S	LIQ	SOL V	RO A	TG M	LE V	RO E	DEB T
Coeficient de corelație	Rentabilitat ea vanzarilor	1,00 0							
	Lichiditatea	,054	1,00 0						
	Solvabilitat ea	- ,012	,582	1,000					
	Rentabilitat ea activelor	,303	- ,053	-,066	1,00 0				
	Marja brută a cifrei de afaceri	,026	- ,390	-,129	,021	1,00 0			
	Efectul de levier	,007	,031	,031	,020	,004	1,00 0		
	Rentabilitat ea capitalurilor proprii	,089	,002	,000	,200	-,033	- ,002	1,00 0	
	Rata datoriilor totale	- ,106	- ,275	-,293	- ,141	,159	- ,018	- ,051	1,000
Nivel de semnificație	Rentabilitat ea vanzarilor								
	Lichiditatea	,227							
	Solvabilitat ea	,434	,000						
	Rentabilitat ea activelor	,000	,231	,181					
	Marja brută a cifrei de afaceri	,359	,000	,038	,386				
	Efectul de levier	,461	,333	,334	,391	,478			
	Rentabilitat ea capitalurilor proprii	,110	,487	,498	,003	,324	,489		
	Rata datoriilor totale	,072	,000	,000	,025	,014	,400	,243	

Pentru a investiga existența corelațiilor între variabile, am analizat matricea de corelație a coeficienților Pearson.

Prin analiza matricii coeficienților de corelație se pot observa corelații slabe și moderate între variabile. Corelațiile slabe sunt cele indicate de coeficienții de corelație Pearson în intervalul [0; 0,3], iar corelațiile moderate sunt cele reflectate de coeficienții de corelație Pearson în intervalul [0,3; 0,5]. Corelațiile semnificative din punct de vedere statistic sunt cele ale căror nivel de semnificație $p < 0,05$. În consecință, toate variabilele considerate sunt potrivite pentru analiza componentelor principale.

5.2.2.1. Analiza corelațiilor dintre lichiditate și indicatorii de performanță

Activitatea de cercetare a presupus calculul indicatorilor lichiditate, reprezentat prin lichiditatea curentă și indicatorii de performanță. Pentru a verifica dacă există o legătură între cei doi indicatori, am aplicat analiza de corelație Pearson. Rezultatele au indicat că există o legătură ne semnificativă între lichiditate și indicatorii de performanță, prin rentabilitatea activelor.

Tabel nr. 4.4. Analiza de corelație Pearson pentru verificarea corelației dintre lichiditate și rentabilitatea activelor

		Rentabilitatea activelor (ROA)
LICHIDITATE	Coeficienți de corelație Pearson	-0,053
	Nivel de semnificație	0,231
	n	192

Rezultatele au indicat că nu am regăsit o corelație semnificativă din punct de vedere statistic între lichiditate și și rentabilitatea activelor (ROA), ($r = -0,053$, $N = 192$, $p = 0,231$). Pe informațiile oferite de eșantionul format din cele 24 entități din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, nu s-a putut identifica o corelație de intensitate semnificativă între lichiditate și rentabilitatea activelor.

5.2.2.2. Analiza corelației dintre lichiditate și rentabilitatea comercială

Pentru realizarea naturii corelației dintre cele două variabile este necesară sintetizarea informațiilor din tabelul matricii corelațiilor. Coeficientul Pearson va arăta ce fel de relație se regăsește între lichiditate și

rentabilitatea comercială (ROS) pentru entitățile din eșantion, din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare.

Tabel nr. 4.5. Analiza de corelație dintre lichiditate și rentabilitatea comercială

		Rentabilitatea vânzărilor/comercială (ROS)
LICHIDITATE	Coeficienți de corelație Pearson	0,054
	Nivel de semnificație	0,227
	n	192

Din analiza tabelului matricei corelațiilor Pearson, reiese faptul că relația dintre cei doi indicatori lichiditate și rentabilitatea vânzărilor indică o corelație nesemnificativă din punct de vedere statistic, situându-se în intervalul 0-0,3 ($r=0,054$, $N=192$, $p=0,227$).

5.2.2.3. *Analiza corelației dintre lichiditate și performanța financiară*

Relația va fi infirmată sau confirmată cu ajutorul datelor din tabelul matricei corelațiilor. Coeficientul Pearson ne va sugera care este natura corelației pentru entitățile din eșantion, din cei 8 ani de analiză.

Tabel nr. 4.6. Analiza de corelație Pearson dintre lichiditate și performanța financiară

		Rentabilitatea capitalurilor proprii (ROE)
LICHIDITATE	Coeficienți de corelație Pearson	0 ,002
	Nivel de semnificație	0,487
	n	192

În tabelul de mai sus am extras principalele informații ce au legătură cu indicatorii lichiditate și rentabilitatea capitalurilor proprii. Se indică o legătură nesemnificativă între acești indicatori ($r=0,002$, $N=192$, $p=0,487$).

5.2.2.4. *Analiza corelațiilor dintre lichiditate și levierul financiar*

În vederea analizei legăturii existente între lichiditate și efectul de levier financiar, am extras informații din tabelul matricei corelațiilor cu privire la cei doi indicatori, în scopul de a analiza măsura în care lichiditatea influențează performanța financiară.

Tabel nr.4.7. Analiza de corelație Pearson dintre lichiditate și levierul financiar

		Efectul de levier financiar (LEV)
LICHIDITATE	Coeficienți de corelație Pearson	0,031
	Nivel de semnificație	0,333
	n	192

Pentru a verifica dacă există o corelație semnificativă între cele două variabile și modul în care influențează performanța financiară a entităților din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, am extras coeficientul Pearson. Acesta indică, prin valoarea lui cuprinsă între 0-0,3, că există o corelație nesemnificativă a celor două variabile ($r=0,031$, $N=192$, $p=0,333$).

5.2.2.5. Analiza corelațiilor dintre solvabilitate și rata datoriei totale.

În vederea analizei relației dintre cele două variabile, în sensul descoperirii relațiilor semnificative, nesemnificative, negative sau pozitive, am extras principalele informații din tabelul matricei de corelație.

Tabel nr. 4.8. Analiza de corelație Pearson dintre solvabilitate și rata datoriei totale

		Rata datoriei totale
SOLVABILITATE	Coeficienți de corelație Pearson	-0,293
	Nivel de semnificație	0
	N	192

Din informațiile de mai sus, putem extrage coeficientul Pearson, a cărui valoare se încadrează în intervalul -0,25--5, a cărei intensitate este moderată. Entitățile din eșanionul format din cele 24 entități din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, pentru perioada 2013-2020 au relația dintre solvabilitate și rata datoriei totale de o intensitate moderată, indirectă ($r=-0,293$, $N=192$, $p=0$).

5.2.2.6. *Analiza corelațiilor dintre solvabilitate și indicatorii de rentabilitate*

În vederea analizei legăturii dintre indicatorul solvabilitate generală și indicatorii de rentabilitate, reprezentați de rentabilitatea activelor și rentabilitatea capitalurilor proprii, am desprins informațiile necesare pentru analiza modului în care influențează performanța financiară a celor 24 entități din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, pentru perioada 2013-2020.

Tabel nr. 4.9. Analiza de corelație Pearson dintre solvabilitate și indicatorii de rentabilitate

		Rentabilitatea activelor (ROA)	Rentabilitatea capitalurilor proprii (ROE)
SOLVABILITATE	Coefficienți de corelație Pearson	-0,066	0
	Nivel de semnificație	0,181	0,498
	n	192	192

Analizând informațiile de mai sus, putem analiza corelațiile între variabile, pe baza coeficienților Pearson. Se pot observa corelații ne semnificative din punct de vedere statistic între variabilele solvabilitate și rentabilitatea activelor și a capitalurilor proprii, cuprinse în intervalul 0-0,3 ($r=-0,066, r=0, N=192, p=0,181, p=0,498$).

5.2.2.7. *Analiza corelațiilor dintre solvabilitate și lichiditate*

Pentru a analiza legătura dintre acești indicatori și performanța financiară, am extras din tabelul matricei corelațiilor, informațiile cu privire la coeficientul Pearson. Acest coeficient indică corelațiile pozitive, negative dintre variabile.

Tabel nr. 4.10. Analiza de corelație Pearson dintre solvabilitate și lichiditate

		Lichiditate
SOLVABILITATE	Coefficienți de corelație Pearson	0,582
	Nivel de semnificație	0,000
	n	192

Constatăm relația dintre cele două variabile, lichiditatea și solvabilitatea ca fiind una situată în intervalul 0,5-0,7, ceea ce determină o corelație semnificativă, pozitivă. Putem deduce faptul că lichiditatea este într-o relație direct proporțională cu solvabilitatea, capacitatea de plată a datoriilor entităților din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare derivând din lichiditățile acesteia. ($r=0,582$, $N=192$, $p=0$).

5.2.2.8. Analiza corelațiilor dintre rentabilitatea activelor și rentabilitatea capitalurilor proprii

În vederea analizei corelației celor două variabile, este necesar a extrage principalele informații din tabelul matricei corelațiilor. Coeficientul Pearson va fi cel care va hotărî natura corelației dintre rentabilitatea activelor și a capitalurilor proprii.

Tabel nr. 4.11. Analiza de corelație Pearson dintre rentabilitatea activelor și rentabilitatea capitalurilor proprii

		Rentabilitatea capitalului propriu (ROE)
Rentabilitatea activelor (ROA)	Coeficienți de corelație Pearson	0,200
	Nivel de semnificație	0,003
	N	192

Pentru cele 24 entități economice din eșantionul studiat, în cei 8 ani de analiza, ipoteza de cercetare se confirmă parțial, coeficientul de corelație Pearson se apropie de intervalul 0-0,25, ceea ce denotă o corelație slabă, nesemnificativă, între rentabilitatea activelor (ROA) și rentabilitatea capitalului propriu (ROE), a entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, dar pozitivă, apropiată de intervalul de intensitate moderată, semnificativă. ($r=0,200$, $N=192$, $p=0,003$).

5.2.2.9. Analiza corelațiilor dintre rentabilitatea activelor și rentabilitatea vânzărilor

Cu scopul de a analiza specificul corelației dintre rentabilitatea activelor și cea a vânzărilor, am apelat la coeficientul Pearson. Acesta va demonstra dacă rentabilitatea activelor influențează sau nu performanța

financiară, împreună cu rentabilitatea vânzărilor, pentru entitățile economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare.

Tabel nr.4.12. Analiza de corelație Pearson dintre rentabilitatea activelor și rentabilitatea vânzărilor

		Rentabilitatea vânzărilor (ROS)
Rentabilitatea activelor (ROA)	Coeficienți de corelație Pearson	0,303
	Nivel de semnificație	0
	n	192

Din informațiile prezentate în tabel, putem sublinia că coeficientul de corelație Pearson are valoarea cuprinsă între 0,3-0,5, ceea ce indică o intensitate moderată dar semnificativă. Corelația dintre rentabilitatea activelor și rentabilitatea vânzărilor este semnificativă, directă, pentru cele 24 entități din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, ceea ce confirmă ipoteza de cercetare desprinsă din literatura de specialitate ($r=0,303, N=192, p=0$).

5.2.2.10. Analiza corelațiilor dintre rentabilitatea capitalurilor proprii și rentabilitatea vânzărilor

Pentru realizarea naturii corelației dintre cele două variabile este necesară sintetizarea informațiilor din tabelul matricei corelațiilor. Coeficientul Pearson va arăta ce fel de relație se regăsește între rentabilitatea capitalurilor proprii și rentabilitatea vânzărilor pentru entitățile din eșantion, din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare.

Tabel nr. 4.13. Analiza de corelație Pearson dintre rentabilitatea capitalurilor proprii și rentabilitatea vânzărilor

		Rentabilitatea vânzărilor (ROS)
Rentabilitatea capitalurilor proprii (ROE)	Coeficienți de corelație Pearson	0,089
	Nivel de semnificație	0,110
	n	192

Analiza de corelație Pearson indică faptul că acesta se situează în intervalul 0-0,3, interval în care nu s-a regăsit o corelație semnificativă din punct de vedere statistic, între rentabilitatea capitalurilor proprii (ROE) și rentabilitatea vânzărilor (ROS) a entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare ($r=0,089$, $N=192$, $p=0,110$).

5.2.2.11. Analiza corelațiilor dintre rentabilitatea capitalurilor proprii și rata datoriei totale

Este necesară analiza variabilelor de cercetare care fac obiectul ipotezei de cercetare de mai sus. Astfel ne-am întors la tabelul matricii corelațiilor, am identificat coeficientul Pearson, nivelul de semnificație. De acolo am tras concluziile cu privire la ipoteza, relațiile direct proporționale sau invers proporționale dintre variabile.

Tabel nr. 4.14. Analiza de corelație Pearson dintre rentabilitatea capitalurilor proprii și rata datoriei totale

		Rata datoriei totale
Rentabilitatea capitalurilor proprii (ROE)	Coeficienți de corelație Pearson	-0,051
	Nivel de semnificație	0,243
	N	192

Pentru cele 24 entități economice din eșantionul studiat, în cei 8 ani de analiză, ipoteza de cercetare nu se confirmă, deoarece coeficientul de corelație Pearson se află în intervalul 0-0,3, ceea ce denotă o corelație slabă, ne semnificativă, din punct de vedere statistic. ($r=-0,051$, $N=192$, $p=0,243$). Prin urmare, ipoteza de cercetare desprinsă din literatura de specialitate nu reflectă realitatea eșantionului analizat ($r=-0,051$, $N=24$, $p=0,243$).

5.2.2.12. Analiza corelațiilor dintre marja comercială și rentabilitatea activelor

Am formulat această ipoteza pe baza studiilor din literatura de specialitate. Am analizat și entitățile din Sectorul Hoteluri și alte facilități de

cazare, prin intermediul coeficientului Pearson, care a arătat natura corelației, semnificativă sau nu.

Tabel nr.4.15. Analiza de corelație Pearson dintre marja comercială și rentabilitatea activelor

		Rentabilitatea activelor (ROA)
Marja comercială	Coeficienți de corelație Pearson	0,021
	Nivel de semnificație	0,386
	n	192

Pentru cele 24 entități economice din eșantionul studiat, în perioada de analiză, ipoteza de cercetare nu se confirmă, deoarece coeficientul de corelație Pearson se află în intervalul 0-0,3, ceea ce denotă o corelație slabă, nesemnificativă, din punct de vedere statistic a entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare ($r=0,200$, $N=192$, $p=0,003$).

5.2.2.13. Analiza corelațiilor dintre marja comercială și lichiditate

Pentru a analiza legătura dintre acești indicatori și performanța financiară, am extras din tabelul matricei corelațiilor, informațiile cu privire la coeficientul Pearson pentru cele 24 entități economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, pentru cei 8 ani de analiză. Acest coeficient indică corelațiile pozitive, negative dintre variabile.

Tabel nr.4.16. Analiza de corelație Pearson dintre marja comercială și lichiditate

		Lichiditate
Marja comercială	Coeficienți de corelație Pearson	-0,390
	Nivel de semnificație	0
	n	192

Tabelul de mai sus putem observa coeficientul Pearson. Valoarea acestuia se situează în intervalul -0,3- -0,5, interval în care se regăsesc corelații de intensitate moderată și semnificative. Valoarea lui negativă confirmă că există o corelație semnificativă, indirectă, din punct de vedere statistic între marja comercială și lichiditate a entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare ($r=-0,390$, $N=192$, $p=0$).

5.2.2.14. *Analiza corelației dintre levierul financiar și rata datoriilor totale*

Relația va fi infirmată sau confirmată cu ajutorul datelor din tabelul matricei corelațiilor. Coeficientul Pearson ne va sugera care este natura corelației pentru entitățile din eșantion, din cei 8 ani de analiză.

Tabel nr. 4.17. Analiza de corelație Pearson pentru verificarea corelației dintre levierul financiar și rata datoriilor

		Rata datoriilor totale
Leverul financiar	Coeficienți de corelație Pearson	-0,018
	Nivel de semnificație	0,400
	N	192

Analizând informațiile de mai sus, putem analiza corelațiile între variabile, pe baza coeficienților Pearson. Se pot observa corelații ne semnificative din punct de vedere statistic între variabile, cuprinse în intervalul 0-0,3, ceea ce ne conduce la o corelație slabă, ne semnificativă între levierul financiar și rata datoriilor totale a entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare ($r=-,018$, $N=192$, $p=0,400$).

5.2.2.15. *Analiza corelației dintre efectul de levier și rentabilitatea activelor*

Pentru a analiza legătura dintre acești indicatori și performanța financiară, am extras din tabelul matricei corelațiilor, informațiile cu privire la coeficientul Pearson. Acest coeficient indică corelațiile pozitive, negative dintre variabile.

Tabel nr.4.18. Analiza de corelație Pearson dintre efectul de levier și rentabilitatea activelor

		Rentabilitatea activelor (ROA)
Leverul financiar	Coeficienți de corelație Pearson	0,020
	Nivel de semnificație	0,391
	N	192

Din informațiile de mai sus, putem extrage coeficientul Pearson, a cărui valoare se încadrează în intervalul 0-0,3, a cărei corelație este de intensitate slabă, nesemnificativă ($r=0,020, N=192, p=0,391$).

5.2.2.16. *Analiza corelației dintre rata datoriei totale și rentabilitatea activelor.*

Va fi utilă analiza variabilelor de cercetare care fac obiectul ipotezei de cercetare de mai sus. Astfel ne-am întors la tabelul matricei corelațiilor, am identificat coeficientul Pearson, nivelul de semnificație. De acolo am tras concluziile cu privire la ipoteza de mai sus, relațiile direct proporționale sau invers proporționale dintre variabile.

Tabel nr. 4.19. Analiza de corelație Pearson dintre rata datoriei totale și rentabilitatea activelor

		Rentabilitatea activelor (ROA)
Rata datoriei totale	Coeficienți de corelație Pearson	-0,141
	Nivel de semnificație	0,025
	N	192

Din analiza pe baza informațiilor din tabel, observăm coeficientul Pearson, cu valoarea negativă, situat în intervalul -0,3-0. Din acest motiv am concluzionat prin aceea că pentru entitățile din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, corelația dintre rata datoriei totale și rentabilitatea activelor, este nesemnificativă ($r=-0,141, N=192, p=0,025$).

5.2.2.17. *Analiza corelației dintre rata datoriilor totale și lichiditate*

Cu scopul de a analiza natura corelației dintre rata datoriilor totale și lichiditate, am recurs la coeficientul Pearson. Acesta a demonstrat dacă rentabilitatea activelor influențează sau nu performanța financiară, împreună cu rentabilitatea vânzărilor, pentru entitățile economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare.

Tabel nr. 4.20. Analiza de corelație Pearson dintre rata datoriilor totale și lichiditate

		Lichiditate
Rata datorii totale	Coeficienți de corelație Pearson	-0,275
	Nivel de semnificație	0
	N	192

După observarea informațiilor din tabelul de mai sus, analizăm coeficientul Pearson, cu valoarea negativă, situat în intervalul -0,25-0. Am afirmat că pentru entitățile din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, corelația dintre rata datoriei totale și rentabilitatea activelor, este negativă, cu precizarea că s-au înregistrat corelații semnificative, de intensitate moderată ($r=-0,275$, $N=192$, $p=0$).

5.2.2.18. Analiza relației dintre rentabilitatea vânzărilor și solvabilitate

Pentru a analiza legătura dintre variabilele rentabilitatea vânzărilor, solvabilitate și performanța financiară, am extras din tabelul matricei corelațiilor, informațiile cu privire la coeficientul Pearson. Acest coeficient indică corelațiile pozitive, negative dintre variabile.

Tabel nr. 4.21. Analiza de corelație Pearson dintre rentabilitatea vânzărilor și solvabilitate

		Solvabilitate
Rentabilitatea vânzărilor (ROS)	Coeficienți de corelație Pearson	-0,012
	Nivel de semnificație	0,434
	N	192

Realizând o analiză a informațiilor de mai sus, putem analiza corelațiile între variabile, pe baza coeficienților Pearson. Se pot observa corelații nesemnificative între variabile, cuprinse în intervalul -0,3-0, între rentabilitatea vânzărilor (ROS) și solvabilitate a entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare ($r=-0,012$, $N=192$, $p=0,434$).

5.2.3. Testul KMO și Bertlett

Tabel nr 4.23. valorile KMO and Bartlett's Test		
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,562
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	169,157
	df	28
	Sig.	,000

Indicele Kaiser-Meyer-Olkin este folosit pentru a confrunta valorile coeficienților de corelație observați cu dimensiunile coeficienților de corelație parțială. Valoarea testului Bartlett's Test of Sphericity (169,157, sig=0, KMO=0,562) indică faptul că modelele de corelații sunt relativ compacte și analiza factorială poate fi utilizată pe acest eșantion. Aceste valori indică prezența unuia sau a mai multor factori comuni și este relevantă analiza principală a componențelor. Testul de semnificație care indică o valoare mai mică de 0,001, ne permite să concluzionăm că matricea de corelație nu este o matrice identitate și ca urmare analiza factorială poate fi aplicată.

Toate testele efectuate pe eșantionul format din entități economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare arată că rezultatele unei astfel de analize sunt semnificative statistic și pot fi extrase mai multe concluzii cu privire la performanța financiară a celor 24 de entități economice.

5.2.3.1. Matricea anti imagine

În legătură directă cu testul KMO, a cărei valoare a fost de 0,562, se va construi matricea anti-imagine de mai jos.

Tabel nr. 4.24. Covarianța anti-imagine și corelațiile matricelor

		Anti-image Matrices							
		RO S	LI Q	SO LV	RO A	TG M	LE V	RO E	DE BT
Anti- image Covaria nce	Rentabilit atea vanzarilor (ROS)	,89 4	- ,06 7	,046	- ,24 7	- ,05 7	,00 2	- ,02 9	,054

Anti-image Matrices									
	Lichiditate a (LIQ)	- ,067	,650	- ,323	,037	,258	- ,015	,009	,062
	Solvabilitatea (SOLV)	,046	- ,323	,623	,040	- ,106	- ,011	- ,009	,141
	Rentabilitatea activelor (ROA)	- ,247	,037	,040	,854	- ,006	- ,020	- ,162	,122
	Marja brută a cifrei de afaceri (TGM)	- ,057	,258	- ,106	- ,006	,823	- ,014	,033	- ,075
	Efectul de levier (LEV)	,002	- ,015	- ,011	- ,020	- ,014	,998	,006	,005
	Rentabilitatea capitalurilor proprii (ROE)	- ,029	,009	- ,009	- ,162	,033	,006	,957	,013
	Rata datoriilor totale (DEBT)	,054	,062	,141	,122	- ,075	,005	,013	,861
Anti-image Correlat ion	Rentabilitatea vanzarilor	,531 ^a	- ,096	,061	- ,282	- ,066	,002	- ,031	,061
	Lichiditate a	- ,096	,549 ^a	- ,551	,055	,383	- ,021	,013	,090
	Solvabilitatea	,061	- ,551	,547 ^a	,055	- ,148	- ,014	- ,011	,192
	Rentabilitatea activelor	- ,282	,055	,055	,536 ^a	- ,007	- ,022	- ,179	,142
	Marja brută a	- ,066	,383	- ,148	- ,007	,518 ^a	- ,016	,037	- ,089

Anti-image Matrices									
	cifrei de afaceri								
	Efectul de levier	,002	-,021	-,014	-,022	-,016	,665 ^a	,006	,005
	Rentabilitatea capitalurilor proprii	-,031	,013	-,011	-,179	,037	,006	,597 ^a	,014
	Rata datoriilor totale	,061	,090	,192	,142	-,089	,005	,014	,741 ^a

Matricea de corelație, arată pe diagonală corelațiile variabile cu coeficienții parțiali. Aceste valori trebuie să fie mai mari de 0,500, pentru fiecare variabilă, pentru că sunt relativ compacte și analiza factorială poate fi utilizată pe acest eșantion. În cazul nostru, valoarea variabilelor este mai mare de 0,562 și variabilele din eșantionul format din 24 de entități economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, pentru perioada 2013-2020, nu sunt eliminate din cercetarea noastră. Valorile înregistrate pe diagonala matricei de covarianță anti-imagini, sunt comparate cu pragul de 0,600. Concluzia este că s-a depășit pragul prezentat anterior și se permite analiza componentelor principale.

5.2.3.2. *Varianța totală explicată*

Cu privire la determinarea numărului de componente principale pe care le-am extras din analiza factorială, criteriul Kaiser (regula Kaiser) conform căruia extragerea componentelor principale păstrează doar acele componente care înregistrează valori inițiale proprii mai mari de 1.

Tabel nr 4.25. Varianța totală explicată prin valorile proprii inițiale și sume de rotație a încărcărilor pătrate

Total Variance Explained						
Component	Initial Eigenvalues			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	1,964	24,551	24,551	1,961	24,509	24,509

Total Variance Explained						
2	1,456	18,206	42,757	1,460	18,247	42,757
3	1,005	12,562	55,319			
4	,945	11,808	67,126			
5	,868	10,855	77,981			
6	,776	9,696	87,677			
7	,638	7,980	95,658			
8	,347	4,342	100,000			
Extraction Method: Principal Component Analysis.						

După cum arată tabelul de mai sus, prima componentă are o valoare inițială de 1.961 și a doua componentă are o valoare inițială de 1.460. Începând cu a treia componentă, valorile proprii inițiale sunt semnificativ mai mici decât pragul de 1. Prin urmare, am ajuns la concluzia că extragerea a mai mult de 2 componente nu este recomandată, având în vedere criteriile Kaiser. Astfel, doar primele două componente îndeplinesc această regulă și, în consecință, numărul de componente relevante care urmează a fi extras este limitat la indicatorul 2.

5.2.3.3. Matricea componentelor rotită

Pentru o analiză relevantă și o interpretare corectă, am procedat prin investigarea matricei componentelor obținute prin rotirea axei. Am utilizat rotația Varimax cu normalizarea Kaiser, care nu permite intercorelarea componentelor extrase.

Tabel nr. 4.26. Extragerea componentelor folosind rotația Varimax

Rotated Component Matrix ^a		
	Componente	
	1	2
Lichiditatea (LIQ)	0,860	-0,053
Solvabilitatea (SOLV)	0,773	-0,086
Rata datoriilor totale (DEBT)	-0,561	-0,304
Marja brută a cifrei de afaceri (TGM)	-0,548	0,052
Efectul de levier (LEV)	0,059	0,041
Rentabilitatea activelor (ROA)	-0,044	0,792
Rentabilitatea vânzărilor (ROS)	0,045	0,686
Rentabilitatea capitalurilor proprii (ROE)	0,024	0,505
Extraction Method: Principal Component Analysis.		
Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.		
a. Rotation converged in 3 iterations.		

Procesul de rotație are efectul de a optimiza structura variabilelor. Matricea componentelor regasită prin metoda Varimax indică două componente, în jurul cărora se grupează valorile indicatorilor financiari analizați.

Rezultatele indicate de tabelul nr. 4.26 indică existența unor coeficienți de corelație strânși între fiecare componentă și unele variabile, dar și coeficienți de corelație mai mici pentru variabilele rămase, în condițiile în care aceste componente nu sunt intercorelate. Având în vedere aceste noi descoperiri, am interpretat componentele în termeni de indicatori financiari.

Prima componentă prezintă valori de corelație mari, pozitive între variabilele lichiditate, respectiv 0,860 și solvabilitate, respectiv 0,773 ceea ce ne permite să interpretăm această componentă prin prisma *situației financiare* a entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare (SF).

A doua componentă este interpretată în termeni de *rentabilitate* a vânzărilor și a activelor, întrucât este puternic corelată pozitiv cu acești doi indicatori, respectiv, coeficienții de corelație 0,792 și 0,686. Am interpretat această componentă prin prisma rentabilității financiare a entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare (RF).

După cum se observă, cele două componente extrase au fost denumite în funcție de semnificația lor în întreaga interpretare de mai sus:

- *Componenta 1 – indicator agregat al situației financiare a entității economice (SF),*
- *Componenta 2 – indicator sintetic al rentabilității entităților economice (RF).*

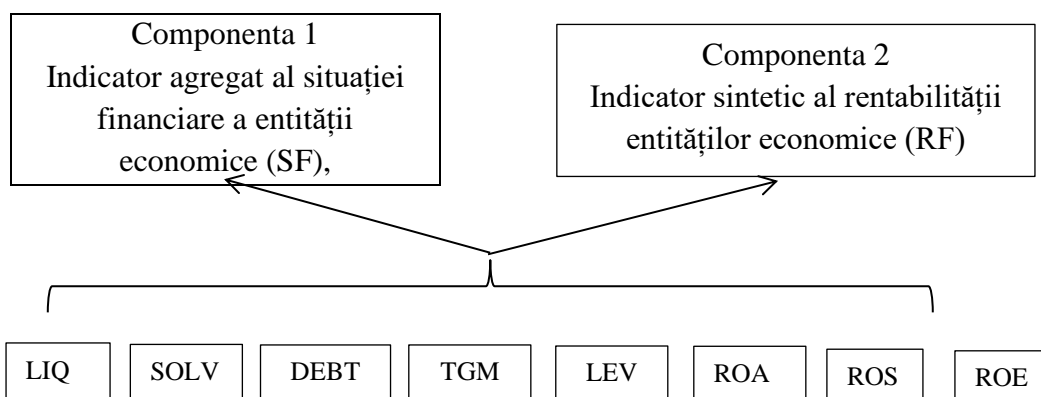

Figura 4.9. Componentele extrase pe baza variabilelor

Pentru a determina punctajul mediu al fiecărei variabile/indicator financiar, inclus în cele două componente extrase, am folosit acreditarea de scoring model, similar cu cele utilizate de către instituțiile financiare în evaluarea financiară a entităților economice. Astfel, a fost imposibilă conversia valorilor indicatorilor financiari în raport cu 1 la 5 (unde 1 a reprezentat cel mai mic scor și 5 a reprezentat cel mai mare scor) pe baza modelului descris în tabelul de mai jos. Astfel că pentru fiecare entitate economică și pentru fiecare an, dacă indicatorii utilizați pentru analiza noastră, iau valori cuprinse între cele din tabelul de mai jos, respectiv, marja brută a cifrei de afaceri are valoarea mai mică decât 0, atunci valoarea indicatorului va fi 1, dacă marja brută a cifrei de afaceri ia valori cuprinse între 0 și 10, valoarea acestui indicator va fi 2, ș.a.m.d.. Dat fiind matricea componentelor extrase, fiecare dintre cele două componente sunt exprimate ca o combinație liniară de indicatori financiari, după cum urmează:

$$SF = 0,045*ROS + 0,860*LIQ + 0,773*SOLV - 0,044*ROA - 0,548*TGM + 0,059*LEV + 0,024*ROE - 0,561*DEBT$$

$$RF = 0,686*ROS - 0,053*LIQ - 0,086*SOLV + 0,792*ROA + 0,052*TGM + 0,041*LEV + 0,505*ROE - 0,304*DEBT$$

Tabel nr.4.27. Model de notare de scoring utilizat

Indicator Points	1	2	3	4	5
TGM	TGM < 0	10 ≥ TGM > 0	20 ≥ TGM > 10	30 ≥ TGM > 20	30 ≥ TGM
SOLV (S)	S < 100	105 > S ≥ 100	120 > S ≥ 105	150 > S ≥ 120	S ≥ 150
LIQ	LIQ < 60	80 > LIQ ≥ 60	90 > LIQ ≥ 80	110 > LIQ ≥ 90	LIQ ≥ 110
DEBT	D > 350	350 > D ≥ 300	300 > D ≥ 250	250 > D ≥ 200	200 > D
ROA	ROA < 0	5 > ROA ≥ 0	8 > ROA ≥ 5	10 > ROA ≥ 8	ROA > 10

ROE	ROE < 0	5 > ROE ≥ 0	8 > ROE ≥ 5	10 > ROE ≥ 8	ROE > 10
LEV	LEV < 0	1,5 ≥ LEV > 0	2 ≥ LEV > 1,5	3 ≥ LEV > 2	LEV > 3
ROS	ROS < 0	10 ≥ ROS > 0	20 ≥ ROS > 10	30 ≥ ROS > 20	ROS > 30

Modelul de scoring s-a aplicat conform cercetării realizate de Danila, A.,(2017), folosind combinațiile liniare de mai sus și scorurile obținute pentru fiecare variabilă, am putut calcula scoruri medii pentru fiecare dintre cei doi indicatori sintetici extrași²⁵⁷.

Tabel nr.4.28. Media scorurilor componentelor extrase

Indicator	Media scorului
Indicator agregat al situației financiare a entității economice (SF),	3,995
Indicator sintetic al rentabilității entităților economice (RF)	4,592
Performanța financiară	4,293

Folosind combinațiile liniare pentru fiecare indicator în parte, se pot calcula scoruri medii, aferente celor 2 componente agregate obținute mai sus. Putem observa că cel mai mare punctaj este alocat indicatorului sintetic al rentabilității economice, format din variabilele rentabilitatea activelor și rentabilitatea vânzărilor - 4,592 puncte, urmat de cel de-al doilea indicator, indicatorul agregat al situației financiare, cu un punctaj de 3,995. Acest rezultat arată că pentru creșterea performanței entităților economice este necesară folosirea în mod cât mai eficient a activelor, exploatarea lor cu costuri minime, folosirea eficientă a spațiilor de cazare, dotarea lor în funcție de structura de clasificare, creșterea gradului de ocupare a entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare. Performanța financiară specifică eșantionului format din cele 24 entități economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare este grăitor mai mare decât jumătatea din punctajele posibile, respectiv 4,293, din 5 modele de scoring utilizate.

²⁵⁷ Danila, A., Danila, M., G., Horga, M., Coman, M., Stanescu, G., (2017). „Empirical Model Of Assessing Firm Financial Performance - An Econometric Perspective”. Journal of science and arts. 41. 761-770.

Studiul empiric privind elaborarea unui model econometric de evaluare a performanței financiare a entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare prin analiza factorială, a fost împărțit în mai multe secțiuni.

În prima parte am identificat, pe baza literaturii de specialitate variabilele utilizate în studiul nostru. Am ținut cont de faptul că Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare este un sector dinamic, sensibil la orice schimbare a mediului de afaceri. Următorul demers în cercetarea noastră a fost acela de a descrie eșantionul supus analizei, și anume cele 24 de entități economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare. Perioada de analiză a fost de 8 ani, 2013-2020, iar titlurile acestora sunt listate la BVB. Următoarea secțiune s-a conturat prin aplicarea metodei componentelor principale, am testat prin intermediul coeficientului Pearson dacă ipotezele de cercetare au fost confirmate sau nu.

Pe baza analizei efectuate în acest capitol, cu ajutorul metodei analiza componentelor principale, am ajuns la concluzia că indicatorii reținuți în vederea analizei performanțelor financiare ale entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare au impact pozitiv asupra acesteia. Rezultatele arată faptul că cele 24 entități economice sunt departe de a avea o performanță financiară excelentă, fiind necesară luarea unui număr mare de măsuri pentru a crește punctajul mediu.

Metoda aleasă în studiul empiric asupra celor 24 de entități economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, pentru perioada 2013-2020, a fost analiza componentelor principale. Această metodă a permis reducerea numărului de indicatori financiari, ce reflectă performanța financiară.

Prin urmare analiza componentelor principale, a furnizat cadrul necesar pentru a evalua performanța financiară reală a entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare din România. În acest sens, rezultatele au arătat că performanța financiară a entităților din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare românești este medie și ar trebui luate în considerare mai multe măsuri de optimizare.

Drept urmare, pentru a îmbunătăți indicatorul rentabilității financiare a entităților din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, ar trebui luată în considerare îmbunătățirea utilizării activelor și creșterea vânzărilor. Întrucât activele și încasările, concretizate de cifra de afaceri, sunt elemente principale care asigură dezvoltarea entităților economice, creșterea eficienței acestora ducând în final la îmbunătățiri semnificative ale ROA și ROS, principalii

factori de măsurare a rentabilității financiare a entității economice. În acest scop, entitățile economice românești din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare ar trebui să ia în considerare analiza satisfacției clienților, deoarece părerilor clienților ar putea oferi informații utile cu privire la perspectivele viitoare ale serviciilor oferite. Creșterea de tip intensiv, în primul rând în sfera prestării serviciilor, diversificarea ofertei prin mai buna valorificare a resurselor turistice și crearea unor resurse competitive, atenuarea sezonality activității turistice, prin diferite pachete turistice gândite în extrasezon, utilizarea mai bună a bazei materiale prin dezvoltare și modernizare, în concordanță cu cerințele unui turism modern, competitiv, creșterea ponderii serviciilor suplimentare și, pe această bază, a încasării medii pe turist-zi, asigurarea unui nivel constant superior al veniturilor, utilizarea în mod eficient a instrumentelor economico-financiare actuale, reducerea cheltuielilor de întreținere și exploatare, extinderea și diversificarea acțiunilor publicitare. O astfel de evoluție a cifrei de afaceri a firmelor va avea un impact pozitiv asupra ROS.

În cazul celei de-a doua componentă, situația financiară, pentru a îmbunătăți poziția financiară a entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, ar trebui îmbunătățită analiza detaliată a posibilităților entității de a susține costurile împrumuturilor contractate. Specificul entităților din acest sector este de a-și extinde activitatea anual, astfel încât costurile resurselor împrumutate cresc proporțional. Multe din aceste investiții sunt efectuate în perioada de extrasezon, când au acumulat multe lichidități, și au creat depozite. Însă pentru investiții mari, care vizează extinderea sau modernizarea, entitățile economice apelează la împrumuturi. Entitățile ar trebui să evalueze riscurile în contractarea unui capital suplimentar (datorie), deoarece ar putea duce la dificultăți de solvabilitate și deteriorarea lichidității, principalii doi factori ai structurii financiare ferme.

Activitatea curentă a unei entități economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare presupune prestarea de servicii de cazare și alte servicii suplimentare, agrement, alimentație publică, sau transporturi. Concluzionăm că între cele două componente create prin metoda componentelor principale există o legătură puternică, care conduce la final, spre evaluarea performanțelor financiare.

Considerăm că acest model poate oferi răspunsuri la multe întrebări ce au legătură cu ce indicatori pot evalua cel mai bine performanța financiară a entităților din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare.

5.3. Studiu privind efectele COVID 19 asupra performanței financiare a entităților din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare

Contextul subcapitolului este determinat și de starea actuală, la nivelul anului 2020, de incertitudine în care se află entitățile economice din toate sectoarele de activitate, declanșată de pandemia COVID 19. Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare este unul dintre cele mai afectate sectoare, având în vedere restricționările privind circulația persoanelor, călătoriile și transportul.

5.3.1. Introducere în metodologia de elaborare a studiului

Izbucnirea COVID-19 ne amintește că pandemiile, ca și alte catastrofe, au avut loc în trecut și vor continua să se întâmple în viitor. Chiar dacă nu putem preveni apariția virusurilor periculoase, ar trebui să ne pregătim să le diminuăm efectele asupra societății. Focarul actual a avut un efect sever, cu consecințe economice pe tot globul. Acest lucru nu are doar consecințe pentru economie; toată societatea este afectată, ceea ce a dus la schimbări dramatice în modul în care acționează entitățile economice și comportamentul consumatorilor.

De-a lungul timpului a existat o teamă continuă de focare de pandemie. Discuția nu s-a concentrat asupra faptului dacă va exista un focar, ci când vor avea loc noi focare²⁵⁸. Evenimentele care duc la pandemii de gripă sunt fenomene biologice recurente și nu pot fi prevenite în mod realist. Pandemiile par să apară la intervale de 10-50 ani, ca urmare a apariției unor noi subtipuri de virus din reasortimentarea virusului gripal²⁵⁹. Pe măsură ce populația globală crește și trebuie să trăim mai aproape de animale, este probabil ca transferul de noi viruși pentru populația umană să apară și mai frecvent.

²⁵⁸ Stöhr, K., & Esveld, M. (2004). Will vaccines be available for the next influenza pandemic? *Science*, 306, 2195–2196.

²⁵⁹ Potter, C. W. (2001). A history of influenza. *Journal of Applied Microbiology*, 91(4), 572–579.

Factorii de decizie în domeniu trebuie să ia măsuri preventive, astfel încât să poată acționa repede odată ce se suspectează un focar.

Pandemia de coronavirus este de necontestat unică și relevantă pentru cercetare²⁶⁰.

Motivația alegerii temei constă în a observa măsura în care au fost afectate entitățile din Sectorul hoteluri și alte facilități de cazare, indiferent că vorbim de turismul de litoral, balneoclimateric, montan, de contaminarea populației cu COVID 19. Contaminarea unui număr mare al populației din România dar și din întreaga lume a condus la restricții de circulație, la anulări de zboruri, anulări de concedii, încetarea pe plan global a economiei, paralizarea a foarte multe sectoare de activitate, cu atât mai mult sectorul hotelier.

Cercetarea COVID-19 (declarată ca fiind apandemică de către OMS, 12 martie 2020) are un impact semnificativ asupra sistemelor economice, politice, socio-culturale globale. Strategiile și măsurile de comunicare în domeniul sănătății (de exemplu, distanțarea socială, interdicții de călătorie și mobilitate, blocaje ale comunității, campanii de ședere, carantină de sine sau obligatorie, borduri de aglomerare) au deturnat călătoriile globale, turismul și agrementul. Turismul este o industrie extrem de vulnerabilă la numeroase riscuri de mediu, politice, socio-economice²⁶¹ din cauza diverselor crize și izbucniri (de exemplu, terorism, cutremure, Ebola, SARS, Zika). Cu toate acestea, natura, circumstanțele și impacturile fără precedent ale COVID-19, demonstrează semne că această criză nu este doar diferită, dar poate avea implicații structurale și transformative profunde și pe termen lung în turism, ca activitate socio-economică și industrie.

Impactul multidimensional și interconectat asupra turismului al pandemiei COVID-19 este inegal în spațiu și timp și, în afară de instrumentul uman, estimările arată un impact economic enorm și internațional: sosirile de turiști internaționali sunt estimate până la 78% provocând pierderi de 1,2 miliarde USD, reduceri directe ale locurilor de muncă în turism, reprezentând

²⁶⁰ Zenker, S, Kock, F., „The coronavirus pandemic – A critical discussion of a tourism research agenda”, *Tourism management*, 81, (2020), 104164

²⁶¹ Novelli, M., Gussing Burgess, L., Jones, A., & Ritchie, B. W. (2018). ‘No Ebola... still doomed’ – The Ebola-induced tourism crisis. *Annals of Tourism Research*, 70, 76–87. <https://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S0160738318300306>. Nowlin, C. (2017). Under standing and undermining the growth paradigm. *Dialogue*, 56, 559–593.

cel mai mare declin din istorie²⁶². Fiind unul dintre cei mai importanți angajatori globali (1 din 10 locuri de muncă sunt direct legate de turism, conform UNWTO, 2020) și principalul contribuitor la PIB, turismul și COVID-19 sunt centrul tuturor discuțiilor și economiilor internaționale.

În cadrul discuțiilor și cercetărilor din industrie despre turism și COVID-19, există o chemare unanimă pentru a vedea și utiliza pandemia ca o oportunitate transformatoare²⁶³.

Conform autorului Sigala, M., (2020), există trei mari părți interesate în turism (și anume cererea de turism, organizațiile de gestionare a ofertei și destinației și factorii de decizie politică) a căror impacturi majore, comportamente și experiențe sunt verificate în timpul celor trei etape COVID-19 (răspuns, recuperare și resetare). Această analiză este utilă, deoarece oferă o imagine de ansamblu și o înțelegere a tipurilor de impact a turismului COVID-19, în timp ce demonstrațiile capitale demonstrează că modul în care părțile interesate și cercetătorii înțeleg, reacționează și se află în fiecare etapă, poate deveni apoi noul normal în era post COVID-19.

Mergem mai departe cu această abordare și tratăm cererea de turism, reprezentată de turiștii propriu-ziși, și prin experiențele pe care le-au trăit fie aceștia, familia, sau cunoscuții. Experiențele turștilor sau expunerea la experiențele altora pot avea un impact semnificativ asupra atitudinilor lor de călătorie, intențiilor și comportamentelor viitoare. Cercetări psihiatrice care investighează impactul experiențelor traumatice pot oferi un obiectiv teoretic util pentru înțelegerea comportamentului și atitudinilor de călătorie ale turiștilor care au fost expuși traumelor de călătorie COVID-19 proprii sau ale altora²⁶⁴. Căutarea turistică este concentrată în principal asupra studierii modului în care turiștii dezvoltă riscul perceput și impactul acestora din urmă asupra proceselor decizionale ale turiștilor, intențiilor viitoare și profilurilor de segmentare²⁶⁵. Cercetările au arătat că percepțiile asupra riscurilor pot

²⁶² <https://www.unwto.org/news/un-policy-brief-on-tourism-and-covid-19>

²⁶³ Mair, S. (2020, March 30). What will the world be like after coronavirus? Four possible futures. The Conversation. https://theconversation.com/what-will-the-world-be-like-after...d=IwAR2wr9pzssSdBsXjaHaWba9-iHSF3fLYgZ9BVI1jAx_Y4YIXVAImcJcNdjM.

²⁶⁴ Baxter, E.A., & Diehl, S. (1998). Emotional stages: Consumers and family members recovering from the trauma of mental illness. *Psychiatric Rehabilitation Journal*, 21(4), 349

²⁶⁵ Dolnicar, S. (2005). Understanding barriers to leisure travel, tourists' fears as marketing basis. *Journal of Vacation Marketing*, 11, 197–208.

diferi între turiștii cu diferite țări de origine, destinație finală, vârstă, sex și tipologia călătoriei²⁶⁶.

O altă parte interesată în turism o reprezintă oferta turistică. Entitățile economice de turism au depus eforturi pentru a acoperi siguranța angajaților, a clienților, a imaginii de marcă și a lichidității în numerar. Pentru a relua, companiile de turism re-proiectează experiențe (de exemplu, experiențe de vinărie, vizite la muzee, tururi, evenimente sportive, mese în cameră și divertisment în loc de facilități hoteliere) pentru a prezenta grupuri mai mici de turiști, activități în aer liber și / sau experiențe private care se conformează distanțării sociale și adunării restricțiilor și așteptărilor călătorilor. Companiile de turism și-au actualizat deja procedurile de curățare adoptând noi standarde și restricționând personalul. Multe dintre companii își promovează certificatele de igienă acreditate de asociații de experți în sănătate. Profesioniștii din turism sunt pregătiți să devină „contacttracers” obținând certificări relevante care să le confirme abilitățile de a identifica cazurile, de a construi rapoarte despre comunitate cu cazuri, de a identifica contactul și de a opri transmiterea în interiorul comunității²⁶⁷.

Aplicații mobile (pentru check-in, check-out, chei de cameră, plăți mobile, rezervări-achiziții), chioșcuri de autoservire, tehnologii în cameră pentru divertisment și destinație pentru cumpărături (de exemplu, realitate virtuală pentru vizitele virtuale de destinație la muzee, atracții și destinații, filme), roboți (pentru servicii de recepție și concierge, ghiduri de muzeu pentru livrarea alimentelor), site-uri web inteligente artificial și casete pentru comunicarea și serviciile clienților, plăți digitale (de exemplu, portofele digitale, paypal, carduri de credit). În plus, noul mediu de funcționare impus de măsurile COVID-19 impune firmelor să adopte noi tehnologii și aplicații pentru a asigura gestionarea mulțimii și a numărului de persoane adunate în spațiile publice (de exemplu, aeroporturi, centre comerciale, muzee, restaurante, hoteluri), infecțiile umane și echipamente de dezinfectare a mâinilor, aplicații care identifică și gestionează identitatea și profilurile de sănătate ale oamenilor.

²⁶⁶ Rittichainuwat,B.N.,&Chakraborty,G.(2009).Perceived travel risks regarding terrorism and disease:The case of Thailand.Tourism Management, 30(3),410–418.<https://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S0261517708001222>.

²⁶⁷ Sigala, M., Tourism and COVID- 19:Impacts and implications for advancing and resetting industry and research, Journal of Business Research 117 (2020) 312-321,

Organizațiile de gestionare a destinațiilor și factorii de decizie politici reprezintă o a treia categorie de părți interesate de turism. Guvernele și destinațiile la nivel internațional, au oferit pachete și intervenții de stimulare (de exemplu, scutiri de impozite, subvenții, amânări de plăți) pentru a asigura viabilitatea și continuitatea firmelor de turism și a locurilor de muncă. Din această cauză, COVID-19 a avut ca rezultat o intervenție mai mare a guvernelor în funcționarea și operațiunile industriei turismului. Guvernul are un rol mai mare în economia turismului (de exemplu, renaționalizarea companiilor aeriene și a firmelor de turism și a infrastructurii turistice precum aeroporturile). Acest lucru este foarte unic pentru COVID-19, deoarece crizele anterioare au generat cercetare și interes instituțional, dar nu au avut impact politic, în special în turism²⁶⁸. COVID-19 a ridicat probleme politice, geopolitice și de guvernare care încadrează lucrări și concepte din disciplinele didactice care ar fi necesare pentru a fi utilizate în lumina acestor cercetări.

Aspectele surprinse mai sus reprezintă punctul de pornire în cercetarea noastră, cercetarea realizată la nivelul țării noastre, care va atinge aspecte ce privesc opinia turiștilor cu privire la situația creată de COVID 19, va aborda problema entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, dar și măsurile pe care le-a luat Guvernul României pentru a veni în sprijinul entităților economice din acest sector grav afectat.

La nivel internațional, deoarece suntem în mijlocul unui focar de pandemie, este foarte dificil să se estimeze efectele sale pe termen lung. Deși omenirea s-a confruntat cu mai multe pandemii în trecut, este dificil de estimat economia pe termen lung, consecințele comportamentale sau sociale, deoarece aceste aspecte nu au fost studiate în mare măsură în trecut. Studiile limitate care există indică faptul că marile pandemii istorice ale ultimului mileniu de obicei au fost asociate cu randamente scăzute ulterioare ale activelor²⁶⁹. Pentru o perioadă după o pandemie, există tendința de a deveni mai puțin interesat de investiții și mai interesat de acumularea de capital, rezultând o creștere economică redusă. Având în vedere situația actuală, în care economisirea de capital înseamnă randamente negative, nu este deloc sigur că vom fi la fel de conservatori ca și în trecut. Epidemia de COVID-19 a forțat multe entități

²⁶⁸Hall, C. M., Scott, D., & Gössling, S. (2020). Pandemics, transformations and tourism: Be careful what you wish for. *Tourism Geographies*. <https://doi.org/10.1080/14616688.2020.1759131>.

²⁶⁹ Jorda, O., Singh, S. R., & Taylor, A. M. (2020). Longer-run economic consequences of pandemics (Report no. w26934). National Bureau of Economic Research.

economice să întrerupă activitatea în majoritatea sectoarelor industriale. Retailerii se confruntă cu multe provocări pe termen scurt, precum cele legate de sănătate și siguranță, lanțul de aprovizionare, forța de muncă, fluxul de numerar, cererea consumatorilor, vânzările și marketingul. Cu toate acestea, navigarea cu succes a acestor provocări nu va garanta un viitor promițător sau orice viitor. Asta pentru că odată ce ajungem prin această pandemie, vom ieși într-o lume foarte diferită în comparație cu cea dinaintea izbucnirii. Multe piețe, în special în domeniile turismului și ospitalității nu mai există.

Tema este de actualitate, de interes pentru toate entitățile economice din toate sectoarele de activitate, care au fost afectate de criza COVID 19, ca urmare a creșterii interesului diferiților categorii de utilizatori, nu numai a managementului față de informațiile contabile din rapoartele anuale, din opiniile managerilor cu privire la situația actuală. Deoarece cercetările indică faptul că pandemiile sunt evenimente recurente, este foarte probabil că vom vedea un alt focar în viața noastră. Este evident pentru oricine că actuala pandemie a avut enorm – dar sperăm pe termen scurt - efect asupra tuturor vieților noastre. Țările și-au închis frontierele lor, au limitat circulația cetățenilor lor și chiar au fost restrânși cetățenii aflați în carantină în casele lor săptămâni întregi.

Construirea unei cercetări pleacă de la observarea practicilor contabile și se constituie într-un „ansamblu de răspunsuri particulare la un ansamblu de nevoi particulare²⁷⁰.” Acest tip de abordare propune modele alternative la cele deja existente, care să fie preluate din practică. Conform autorilor Robu, V, Sandu, R.,(2012) abordarea inductivă se preocupă îndeaproape de calitatea informației contabile, printr-un proces deductiv, precum și utilitatea acesteia pentru luarea de decizii manageriale, pentru a altor categorii de utilizatori de informație contabilă.

5.3.1.1. *Colectarea și prelucrarea datelor*

În cadrul colectării și prelucrării datelor, am analizat cu ajutorul interviului măsura în care entitățile economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare au fost afectate, la nivelul desfășurării activității, de pandemia COVID 19, cât la sută din activitatea entității a fost diminuată, care

²⁷⁰ Rousse, F., (1989), „Normalisation comptable. Principes et pratiques”, 1989, p. 186.”

au fost măsurile pe care, în calitate de manageri, au fost nevoiți să le ia atât din punct de vedere financiar, contabil, social, la nivel național.

Analiza pe baza indicatorilor de activitate, de risc, de profitabilitate, de solvabilitate, s-a realizat prin colectarea datelor din situațiile financiare ale entităților listate la BVB, a căror rapoarte financiare au fost publicate în mod obligatoriu.

5.3.2. Elaborarea portofoliului de întrebări aferente studiului

Pentru a satisface nevoia informațională a cercetării, am elaborat o serie de 16 întrebări, având legătură directă cu situația actuală, care să cuprindă elementele care ne oferă informații despre modul în care au fost afectate entitățile din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare de pandemia COVID 19. Aceste elemente fac referire la modul în care au fost afectați salariații, activitatea entității, cum se reflectă în contabilitate efectele crizei COVID 19.

În urma revizuirii literaturii de specialitate, s-a constatat că există studii ale literaturii de specialitate care tratează în mod diferit problema crizei COVID 19 din punct de vedere economic, pe secțiuni.

Sectoarele care au înregistrat cele mai mari creșteri ale șomajului sunt cele care au o natură hedonică și necesită prezența fizică a clientului (de exemplu, ospitalitate, turism și divertisment), deoarece cererea pentru aceste servicii a încetat să mai existe²⁷¹. Angajații din aceste sectoare tind să fie mai tineri și cu preponderență femei. Experiența din trecut indică, de asemenea, că odată ce cineva se află în afara pieței muncii, este foarte greu de revenit, deoarece se confruntă cu o concurență mai mare din punctul de vedere al competenței profesionale.

Toate țările încearcă să-și stimuleze economiile, să păstreze cât mai mult posibil infrastructura necesară intactă și să mențină cetățenii productivi sau gata să devină productivi odată ce pandemia a fost depășită. Dacă această infrastructura nu există, oamenii încep să se comporte în ceea ce este considerat comportament antisocial. Țările au adoptat abordări foarte diferite pentru a face față stresului de pe piața muncii și infrastructură. Unele țări au ales să sprijine entitățile economice pentru a le ajuta să păstreze forța de muncă constantă, dar alte țări cu mai puțină putere financiară nu pot face același lucru.

²⁷¹ Donthu, N, Gustaffsson, A., Effects of COVID-19 on business and research, Journal of Business Research 117 (2020) 284–289,

Este posibil ca focarul COVID-19 să provoace falimentul multor firme de marcă, deoarece consumatorii rămân acasă și economiile sunt închise²⁷². În SUA, companii renumite precum Sears, JCPenney, Neiman Marcus, Hertz și J. Crew sunt sub presiune financiară enormă.

Industria turismului la nivelul SUA este profund afectată, 80% din camerele de hotel sunt goale²⁷³, companiile aeriene au tăiat forța de muncă cu 90%, iar destinațiile turistice nu au înregistrat profituri în anul 2020.

La nivel național, specialiștii au analizat piața muncii din România în contextul COVID 19, cum este afectată principala resursă a unei entități economice, angajații, ce măsuri s-au întreprins până în momentul de față pentru protejarea salariaților²⁷⁴.

5.3.3. Elaborarea studiului privind efectele COVID 19 asupra performanței financiare a entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare.

Pentru o analiză corectă a datelor culese, ținem să menționăm că metoda de cercetare aleasă a fost sondajul față în față și telefonic, privit ca o formă de interviu și care are la bază 16 întrebări ca instrumente de cercetare.

Încercăm în cele ce urmează să prezentăm percepția managerilor cu privire la efectele asupra activității economice și a performanței financiare a entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, influențată de criza provocată de COVID 19, precum și măsurile pe care managerii acestor entități le-au întreprins în momentul decretării stării de urgență, pentru a preveni insolvența sau suspendarea activității.

²⁷²Tucker, H. (2020). Coronavirus bankruptcy tracker: These major companies are failing amid the shutdown. Forbes <https://www.forbes.com/sites/hanktucker/2020/05/03/coronavirus-bankruptcy-tracker-these-major-companies-are-failing-amid-theshutdown/#5649f95d3425>.

²⁷³Asmelash, L., & Cooper, A. (2020). Nearly 80% of hotel rooms in the US are empty, according to new data. CNN <https://edition.cnn.com/2020/04/08/us/hotel-rooms-industry-coronavirus-trnd/index.htm>.

²⁷⁴Chivu, L., Georgescu, G., (2020), „Munich Personal RePEc Archive Labor market vulnerabilities under the COVID-19 impact in Romania”, disponibil https://mpa.ub.uni-muenchen.de/101676/MPRA_Paper_No._101676, posted 08 Jul 2020 13:50 UTC, (accesat 22.07.2020).”

5.3.3.1. *Măsura în care managerii au considerat că pandemia de COVID 19 le-a afectat activitatea hotelieră.*

Scopul acestei întrebări a fost de a afla din informațiile oferite de manageri, în ce măsură a fost afectată activitatea entității, în condițiile în care criza provocată de COVID 19 a obligat Guvernul României să declare stare de urgență pe tot teritoriul țării, în perioada 15 martie-15 mai 2020. Managerii entităților economice au răspuns în mod diferit, astfel:

- 40% din entități au fost afectate în proporție de 90-100% , fiind nevoite să își închidă activitatea pe perioada stării de urgență. Entitățile au redus la minim activitatea în perioada 15 martie-15 iunie 2020;
- o altă categorie de entități au încheiat contracte cu primăriile și cu Direcțiile de Sănătate Publică, și au cazat persoane aflate în carantină instituționalizată, având o capacitate de cazare de 100%. În ciuda faptului că au fost nevoiți să ia măsura șomajului tehnic, pentru asigurarea personalului necesar persoanelor aflate în carantină instituționalizată, au funcționat cu 25% din totalul salariaților;
- o altă categorie, au fost entitățile din turismul de litoral, care nu au fost foarte afectate în raport cu activitatea entității, doar pentru perioada 1 mai-15 iunie, unde au fost nevoite să închidă activitatea de cazare și alimentație publică. De la data de 15 iunie, acestea și-au reluat activitatea. La începutul reluării activității au avut un grad de ocupare de maxim 10-20%, grad de ocupare minim, dar care pe măsura trecerii timpului a crescut.

5.3.3.2. *Repercursiunile unui al doilea val de COVID 19.*

Un al doilea val de COVID 19 și implică declararea din nou a stării de urgență, ar afecta într-o formă mai agresivă activitatea entității economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare. Managerii au avut opinii diferite:

- aproximativ 95% din respondenți au subliniat faptul că lipsa lichidităților le va altera relațiile cu furnizorii, instituțiile bancare, salariații, furnizorii de utilități;
- o parte din manageri au declarat că în situația în care ar apărea pandemia COVID 19 a doua oară, ar estima lunile septembrie-octombrie 2020, luni în care gradul de ocupare al hotelurilor începe să

scadă, din cauza frigului, a începerii anului școlar, nefiind o perioadă destinată concediilor. Managerii entităților ar fi nevoiți să reducă din nou la minim cheltuielile cu utilitățile, salariile, materialele, energia. Aceștia sunt convingși că efectele pandemiei COVID 19 sunt pe termen lung și fără sprijin din partea statului și al mediului de afaceri, ar ajunge în situație de faliment, insolvabilitate, iar riscul de diminuare a activității fiind deja mare, ar conduce la creșterea riscului de faliment.

5.3.3.3. Opinia managerilor cu privire la fluxul de lichidități necesar achitării obligațiilor fără a fi afectată continuitatea activității

Analizând răspunsurile managerilor cu privire la întrebarea dacă au un flux suficient de lichidități pentru a-și desfășura activitatea, pentru a-și achita datoriile, astfel încât să nu fie afectată continuitatea activității, aceștia au avut soluții diferite:

- în proporție de 50% dintre manageri au declarat că nu au suficiente lichidități pentru plata datoriilor, achitarea creditelor, plata salariilor, fiind nevoiți să trimită în șomaj tehnic și șomaj normal în medie 75-80% din angajați, să minimizeze consumul cu întreținerea și utilitățile și au fost nevoiți să apeleze la linii de finanțare pentru desfășurarea activității;
- managerii au declarat că în condițiile în care la sfârșitul anului nu înregistrează o revenire a activității, în lipsa lichidităților, sunt nevoiți să își întocmească situațiile financiare fără a respecta principiul continuității activității. În acest sens, entitățile nu mai apelează la ajustări ale elementelor de activ și datorii, ci efectuează modificări fundamentale a bazei de contabilizare, conform IAS 10 „Evenimente ulterioare datei bilanțului”;
- o altă parte din respondenți, 40% au răspuns că dețin flux de lichidități suficient astfel încât să-și desfășoare activitatea, fiind finanțați fie din interiorul grupului, fie prin acoperirea necesităților privind lichiditățile din celelalte obiecte de activitate ale entității. O situație satisfăcătoare ar fi reluarea activității cu un grad de ocupare de 15-20%. Acest lucru i-ar ajuta la plata obligațiilor comerciale și financiare. Managerii au în calcul să efectueze ajustări ale situațiilor financiare, conform IAS 10

„Evenimente ulterioare datei bilanțului”, cu evenimente care au existat la data bilanțului și conduc la ajustarea situațiilor financiare anuale sau cu evenimente care au existat la data bilanțului și nu conduc la ajustarea situațiilor financiare anuale;

- o altă categorie de manageri, au precizat că la sfârștul sezonului de anul trecut și-au constituit depozite bancare, care i-au ajutat să-și desfășoare activitatea, fără a le fi afectată continuitatea activității.

5.3.3.4. *Sensul în care au suferit modificări indicatorii de activitate, risc, lichiditate, profitabilitate, solvabilitate ai entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare*

Situația respondenților grupați după răspunsurile comune ar fi următoarea:

- 85% dintre managerii entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare au răspuns că indicatorii de lichiditate au fost cei mai afectați, în sensul scăderii. Atât activele circulante, cât și a datoriilor pe termen scurt au avut de suferit ca urmare a diminuării activității, însă s-a încercat achitarea datoriilor din lunile anterioare. Depozitele bancare au suferit scăderi, prin faptul că, lichiditățile au fost folosite pentru susținerea activității, plata datoriilor, a salariilor celor rămași în câmpul muncii;
- în cazul celor 15% dintre respondenți, lichiditățile nu au suferit modificări, deoarece au fost finanțate fie din alte obiecte de activitate, fie s-au încasat o parte din banii pe cazarea persoanelor aflate în carantină instituționalizată;
- o altă categorie de manageri au declarat că indicatorii de risc au suferit modificări în cadrul entităților economice din Sectorul Hotelurilor și restaurantelor. În această perioadă s-a încercat achitarea datoriilor mai vechi, eșalonarea plăților și negocierea termenelor de plată a unor furnizori mari de energie și gaz. Entitățile au fost nevoite să apeleze la finanțare externă pentru susținerea activității, deci indicatorii de risc au crescut la 40% dintre entitățile analizate;
- în opinia managerilor, indicatorii de solvabilitate și profitabilitate au rămas constanți pentru 50% dintre aceștia, deoarece în perioada

analizată nu au fost afectate activele entității, iar activele totale au suferit modificări în sensul scăderii activelor circulante. În următoarea perioadă se așteaptă un impact negativ asupra rezultatului brut și a rezultatului net. Acest fapt este influențat de lipsa turiștilor pe partea de cazare și restricțiile de circulație, impuse la declararea stării de urgență, care au dus și închiderea restaurantelor;

- 50% din managerii entităților din eșantion declară că datorită măsurilor de precauție, a politicilor contabile bine aplicate, astfel încât să ofere informații comparabile, fiabile și utile dar și a caracterului sezonier caracteristic turismului de litoral, entitățile nu au fost afectate într-o foarte mare măsură în ceea ce privește indicatorii de solvabilitate și profitabilitate.

5.3.3.5. Opinia managerilor cu privire la modificările în contextul pandemiei COVID 19 a indicatorilor de activitate

Indicatorii de activitate asupra cărora am cerut opinia managerilor sunt: viteza de rotație a stocurilor, numărul de zile de stocare, viteza de rotație a debitelor clienți, viteza de rotație a creditelor-furnizori, viteza de rotație a activelor imobilizate și viteza de rotație a activelor totale. Opiniile managerilor sunt prezentate astfel:

- scăderea indicatorilor trebuie pusă pe seama faptului că managerii nu au luat măsuri din timp, astfel încât să susțină activitatea entității, salariații pe locurile de muncă, plata la timp a datoriilor;
- 75% din manageri au subliniat că indicatorii de activitate au suferit modificări în sensul scăderii, deoarece în lipsa desfășurării activității, au scăzut și indicatorii cifra de afaceri, costul vânzărilor. Stocurile au suferit modificări în sensul scăderii, mare parte din cele deja existente au fost returnate, sau au expirat, fiind scoase din gestiune. În această perioadă stocurile au fost afectate prin reducerea cererii, schimbările comportamentale ale turiștilor, iar practic, cele existente au fost returnate furnizorilor, cele expirate au fost scoase din gestiune iar entitățile nu au mai achiziționat stocuri de materii prime, materiale, băuturi, materiale dezinfectante. Din punct de vedere contabil, efectul acestor măsuri își va avea reflectarea în situațiile financiare. În măsura

în care impactul este semnificativ, trebuie prezentate în notele explicative;

- managerii au întâmpinat dificultăți la plata datoriilor, au renegociat termenele de plată, sau au încercat plata eșalonată. Cifra de afaceri a fost afectată în proporție de 60-100% în perioada stării de urgență, iar dacă entitatea a desfășurat activitate s-a datorat fie celorlalte obiecte de activitate, fie măsura de primire a persoanelor aflate în carantină instituționalizată;
- alți manageri au închiriat clădirile diferitelor persoane fizice sau juridice, sau au încheiat contracte cu firme care aveau detașați angajați în zonă, pentru serviciile de cazare;
- managerii au declarat că în această perioadă, au fost efectuate cheltuieli cu investițiile, în sensul în care cheltuiala odată efectuată, se așteaptă obținerea de beneficii viitoare. Activele totale au suferit modificări minore, în activele circulante, creanțe, pentru perioada martie-iunie, datorită imposibilității onorării rezervărilor efectuate de turiști, iar conturile la bănci au suferit scăderi, entitățile fiind nevoite să achite obligațiile curente.

5.3.3.6. Opinia managerilor entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare cu privire la veniturile și cheltuielile de exploatare

Veniturile din exploatare reprezintă, pentru Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, veniturile cu activitatea de cazare și restaurant, venituri din chirii și alte venituri de exploatare. Prezentăm opinia managerilor cu privire la aceste elemente:

- 20% din managerii intervievați au opinat că veniturile din exploatare au înregistrat, în medie, scăderi pe perioada stării de urgență, din cauza lipsei de activitate la nivelul entităților din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare;
- o altă categorie de manageri au declarat că s-au înregistrat venituri în perioada 15 martie-15 iunie 2020, din contracte încheiate cu primăria și Direcția de Sănătate Publică, pentru cazarea cetățenilor aflați în carantină instituționalizată;

- o altă parte din manageri au luat decizia de a închiria spațiile de cazare persoanelor fizice și juridice;
- pentru restul managerilor, entitățile economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare nu au înregistrat venituri, comparativ cu perioada precedentă a anului trecut, înregistrând o scădere de 60-80%.

Cum este și normal, cheltuielile de exploatare reprezintă ponderea cea mai mare din totalul cheltuielilor unei entități economice. Cheltuielile de exploatare îmbracă forma cheltuielilor cu materiile prime, energia și apa, cu mărfurile, cheltuielile cu personalul, ajustări de valoare privind imobilizările, cheltuieli cu amortizarea, cu impozite și taxele locale:

- în opinia unor manageri, în această perioadă s-a încercat diminuarea cheltuielilor de exploatare, prin mai multe căi: trimiterea salariaților în șomaj tehnic, sau șomaj normal, reducerea cheltuielilor cu energia, apa, utilitățile, cu achiziționarea de materii prime, materiale, cheltuieli care mai târziu, după data de 15 iunie 2020 au crescut în vederea achiziției de materiale, dezinfectanți, echipamente pentru salariați, astfel încât să desfășoare activitatea în condiții normale, de protecție atât a angajaților cât și a turiștilor. Aceste condiții trebuie respectate, pentru buna funcționare a entității, pentru prevenirea și combaterea pandemiei COVID 19. Cheltuielile fixe de exploatare s-au menținut la același nivel, indiferent dacă entitatea a desfășurat activitate sau nu, cheltuielile cu amortizarea, cu paza, cu asigurarea sediilor entității, cheltuieli cu promovarea turistică;
- reducerea masivă a cererii, întreruperea lanțului de aprovizionare, declinul general al economiei reprezintă elemente de care trebuie să se țină cont în estimarea pierderilor asociate contractelor încheiate cu diferiți actori de pe piață.

5.3.3.7. *Opinia managerilor cu privire la modificările în cheltuielile cu investițiile*

Cheltuielile cu investițiile sunt acele cheltuieli efectuate în regie proprie sau de terțe persoane cu scopul obținerii de beneficii viitoare.

- 65% din totalul managerilor au afirmat că starea de urgență i-a surprins în activități de investiții. Investițiile efectuate au fost destul de diverse, respectiv:

- renovarea structurii de cazare, pe o perioadă mai mare de 1 an, cu scopul de a schimba clasificarea hotelului;
 - în contextul reducerii cheltuielilor cu salariații pe timp de noapte a fost achiziționat un automat, unde turistul introduce un cod primit în momentul rezervării, îl introduce în aparat și i se permite accesul în hotel;
 - Achiziționarea de lămpi UV, pentru dezinfectarea spațiilor închise de microbi, viruși, pentru a oferi turiștilor sentimentul de siguranță atunci când le trec pragul;
 - investiții în construcția unui salon de evenimente și a unui spațiu destinat cazării turiștilor, în pandemia COVID 19, pentru a oferi turiștilor cât mai multe spații de cazare și organizarea evenimentelor într-un spațiu modern;
 - investiții în dotarea camerelor de hotel cu mobilier nou, a băilor, a rețelei de curent electric, investiții pe termen lung, care aduc beneficii pe termen lung.
- 35% dintre entitățile analizate nu au realizat investiții, fiind nepregătite pentru această criză mondială, care a afectat atât economia românească, cât și cea la nivel global. Aceste entități au fost puternic afectate, iar lipsa lichidităților au condus spre măsuri de reducere a cheltuielilor. Aceste entități sunt puternic afectate pe termen lung de efectele pandemiei COVID 19, dar se adaptează la noile nevoi ale turiștilor, în primul rând nevoia de a te simți în siguranță, de a avea acces la toate serviciile plătite, nevoia de a petrece timpul liber, de odihnă și recreere.

5.3.3.8. *Situația sumelor trimise de turiști în avans*

În perioada martie-iunie 2020, entitățile economice în Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare s-au confruntat cu o mare problemă, respectiv returnarea banilor către turiști. Industria turismului a fost și este afectată de restricționarea zborurilor, închiderea restaurantelor, a barurilor, iar acestea au un efect negativ asupra activității entității economice. În această perioadă 1 din 5 români este în șomaj, au loc restructurări bugetare, iar planurile de vacanță au fost anulate. În condițiile în care salariații nu mai au un loc de muncă, o vacanță este un efort financiar prea mare în această

perioadă. Prezentăm măsurile managerilor cu privire la situația sumelor primite în avans:

- 40% din managerii entităților au ales să returneze avansurile, chiar în procent de 100% din avans pentru perioada martie-iunie 2020;
- o parte din managerii entităților au returnat doar parțial avansurile, urmând ca reprogramarea vacanței să se facă în perioada următoare, până la sfârșitul anului;
- 60% dintre manageri nu lucrează cu avansuri, fiind considerată o măsură de precauție și colaborând cu turistul pe baza încrederii oferite de acesta. Măsura returnării avansurilor către turiști este un pas către insolvența Hotelurilor, deja sufocate de povara cheltuielilor;
- în cazul voucherelor de vacanță, nu există posibilitatea returnării sumelor, astfel încât turiștii au reprogramat vacanța, deplasarea în perioadele următoare;
- au fost situații în care managerii au luat decizia de a reprograma organizarea de evenimente în anul 2021, după sărbătorile pascale;
- majoritatea respondenților au afirmat că au negociat cu turiștii, în așa fel încât să aibă ambele părți de câștigat.

5.3.3.9. Evenimente ulterioare bilanțului în contextul pandemiei COVID 19 a entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare

În raport cu pandemia COVID 19, evenimentele ulterioare datei bilanțului fac referire la acele evenimente, favorabile sau nefavorabile, care au loc între data bilanțului și data la care situațiile financiare anuale sunt autorizate pentru emitere. Menționăm faptul că pandemia COVID 19 a apărut după încheierea perioadei de raportare, iar entitățile și instituțiile statului au luat măsuri după această perioadă. Așadar opinia managerilor a fost diferită în legătură cu acest aspect, astfel:

- 95% dintre manageri nu au recunoscut evenimente ulterioare datei bilanțului, în contextul în care incertitudinile există, iar managementul entității nu poate cuantifica/estima efectul posibil antrenat de evenimentele și condițiile socio-economice viitoare prezente în mediul dificil în care operează entitatea. Auditorii externi au solicitat ca la întocmirea situațiilor financiare semestriale să se analizeze activitatea

entităților și să se identifice evenimente ulterioare datei bilanțului, astfel încât să ofere informații utilizatorilor comparabile, relevante, prezentate în notele explicative la situațiile financiare;

- au existat și cazuri în care managerii au identificat evenimente ulterioare datei bilanțului, cum ar fi încheierea de contracte cu comunitatea locală și Direcția de Sănătate Publică, punând la dispoziție pentru perioada aprilie-iunie 2020 spațiile de cazare, în care au fost găzduiți în jur de 90 persoane. La sfârșitul perioadei toate persoanele au fost declarate clinic sănătoase, neexistând persoane infectate cu noul virus.

Prin urmare, managerii trebuie să ia în considerare impactul urgenței cauzate de COVID 19, asupra activității economice și să ofere informații adecvate privind activele și pasivele care sunt deosebit de expuse la incertitudinile estimărilor, care includ informații ce au legătură cu viitoarea capacitate de reușire a unui activ sau de valoare de lichidare a unui pasiv, cum ar fi: valoarea realizabilă netă a stocurilor, conform IAS 2 „Stocuri”, capacitatea de a recupera taxele plătite în avans, conform IAS 12 „Impozit pe profit”, valoarea reziduală a mijloacelor fixe, activelor necorporale, conform IAS 16 „Imobilizări corporale”, constituire de provizioane de riscuri, conform IAS 37 „Provizioane, datorii contingente și active contingente.

5.3.3.10. Măsuri luate de management în contextul pandemiei COVID 19, cu scopul de a reduce riscul de diminuare a activității sau de faliment

Atât la nivel internațional, cât și la nivel național, s-au luat măsuri de către guvernele statelor pentru sprijinirea sectoarelor de activitate care au fost cele mai afectate de pandemia COVID 19. Având în vedere faptul că la nivelul fiecărei entități economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare activitatea economică a avut de suferit, în sens negativ, acestea au fost nevoite să ia o serie de măsuri:

- măsura șomajului tehnic. Șomajul tehnic este suportat de către stat, cu respectarea condițiilor prevăzute de OUG 30/2020, nefiind condiționată de mărimea entității sau de numărul de angajați. „Șomajul tehnic se calculează 75% din salariul brut, dar nu mai mult de 75% din câștigul salarial mediu brut realizat. Acesta este solicitat de angajator

și se adresează agențiilor județene pentru ocuparea forței de muncă²⁷⁵.” Entitățile din studiu au aplicat măsura șomajului tehnic în proporție de 55-85% din totalul personalului entităților. Entitățile care au luat măsura șomajului tehnic, asupra a 50-55% din salariați, au avut pe perioada stării de urgență persoane aflate în carantină instituțională;

- reducerea cheltuielilor cu energia și apa;
- scăderea cheltuielilor cu întreținerea activelor, reducerea activității, cu excepția activității de cazare, care nu a mai funcționat de la declararea stării de urgență;
- reducerea cheltuielilor cu chiria, folosindu-se doar spațiile proprii pentru funcționarea activității. Reducerea activității datorită caracterului puternic sezonier;
- măsura amânării angajării personalului sezonier.
- suspendarea furnizării de apă minerală carbogazoasă și dioxid de carbon în cazul turismului balneoclimateric, singurul contract menținut fiind cel cu firma de pază;
- încadrarea personalul cu jumătate de normă;
- reducerea la jumătate a indemnizației directorului și a consiliului de administrație;
- susținerea cu forțe proprii, în perioada aprilie-iunie 2020 a cheltuielilor cu personalul cu norma redusă de muncă și cei aflați în șomaj tehnic;
- scăderea tarifului de cazare odată cu deschiderea unităților hoteliere cu 15-25%, pentru asigurarea unui grad de ocupare minim, de 15-20%, în ciuda dotărilor din camere;
- contractarea unei linii de credit prin programul IMM Invest România, a entităților care au fost afectate de criza COVID 19, pentru asigurarea lichidităților, în scopul desfășurării activității curente sau pentru investiții. Facilitățile constă în neplata dobânzii, a comisionului de garantare, a comisionului de rambursare anticipată, toate acestea fiind suportate de stat. Pentru a beneficia de acest program beneficiarii trebuie să îndeplinească anumite criterii: nu se află în dificultate sau litigii, nu au credite restante, prezintă garanții colaterale împreună cu

²⁷⁵ OUG nr. 30 din 18 martie 2020 pentru modificarea și completarea unor acte normative, precum și pentru stabilirea unor măsuri în domeniul protecției sociale în contextul situației epidemiologice determinate de răspândirea coronavirusului SARS-CoV-2

- garanția de stat și ipoteca legală imobiliară care să acopere 100% din valoarea finanțării, împotriva lui nu s-a deschis procedura insolvenței;
- aplicarea OUG 29/2020 privind unele măsuri economice și fiscal-bugetare în care Guvernul a adoptat o serie de măsuri pentru sprijinirea economiei și entităților economice afectate de răspândirea virusului COVID – 19, măsuri cu impact ridicat pentru asigurarea lichidității IMM-urilor pe perioada în care se manifestă efectele COVID – 19²⁷⁶. Acest program dă posibilitatea amânării pe o perioadă de trei luni plata ratelor și dobânzilor aferente împrumuturilor acordate de Ministerul Finanțelor Publice;
 - amânarea de la termenul de plată pentru impozitul pe clădiri, pe teren, pe mijloacele de transport, cu 3 luni. De asemenea pe durata stării de urgență IMM-urile care și-au întrerupt activitatea total sau parțial și care dețin certificate pentru situații de urgență beneficiază de amânarea la plata serviciilor de utilități/electricitate, gaze naturale, apă, servicii telefonice și internet, și de amânarea la plata chiriei pentru imobilul cu destinație de sediu social și/sau de sediu secundar. Pe durata stării de urgență nu se vor datora penalitățile stipulate în contractele încheiate cu autoritățile publice.
 - prelungirea termenului de depunere a declarațiilor privind beneficiarul real, conform legislației privind prevenirea și combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului și, respectiv, a celei privind asociațiile și fundațiile, cu 3 luni de la încetarea stării de urgență, iar pe durata stării de urgență se suspendă depunerea acestor declarații²⁷⁷.
 - la nivelul consiliului local al anumitor localități s-a luat hotărârea ca entităților din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare să beneficieze de o reducere de 50% din impozitul pe clădire, astfel că entitățile din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, a căror pondere a imobilizărilor corporale în totalul imobilizărilor dețin

²⁷⁶https://www.pwc.ro/ro/tax-legal/alerts/ordonan_a-de-urgen-nr--29-privind-unele-masuri-economice-i-fiscal.html (accesat 21.7.2020).

²⁷⁷ Ordonanța de urgență nr. 70/2020 privind reglementarea unor măsuri, începând cu data de 15 mai 2020, în contextul situației epidemiologice determinate de răspândirea coronavirusului SARS-CoV-2, pentru prelungirea unor termene, pentru modificarea și completarea Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal, a Legii educației naționale nr. 1/2011, precum și a altor acte normative

ponderea cea mai mare, au profitat de această măsură pentru a-și susține activitatea cu lichiditățile rămase;

- livrări la domiciliu pe partea de alimentație publică;
- măsura oferită de stat prin eliberarea certificatelor pentru situații de urgență, prin oprirea parțială sau totală a activității și a căror activitate, venituri sau încasări au fost reduse cu minim 25% în luna martie 2020, față de media lunilor ianuarie și februarie 2020. Conform Ordonanței de urgență nr. 29/2020 privind unele măsuri economice și fiscal-bugetare²⁷⁸ aceste certificate au fost emise în două forme: „tip 1 albastru, pentru întreruperea totală sau parțială a activității, ca urmare a efectelor deciziilor emise de autoritățile publice competente, potrivit legii, în perioada stării de urgență decretate (afecțați de Ordonanțele Militare) și tip2 (galben) – pentru înregistrarea unei diminuări a încasărilor sau veniturilor în luna martie 2020 cu un procent de minim 25% față de media încasărilor sau veniturilor din perioada ianuarie – februarie 2020²⁷⁸. Certificatele se utilizează în relațiile cu instituțiile publice pentru obținerea de facilități/măsuri de sprijin ori în relațiile comerciale, în condițiile legii”;
- o altă măsură venită în sprijinul entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, constă în OUG nr. 92 din 28 mai 2020 „pentru instituirea unor măsuri active de sprijin destinate angajaților și angajatorilor în contextul situației epidemiologice determinate de răspândirea coronavirusului SARS-CoV-2, precum și pentru modificarea unor acte normative”, care stabilește că „persoanele care au avut contractele individuale de muncă suspendate și nu au beneficiat de măsura șomajului tehnic, folosesc pentru o durată de 3 luni de decontare a unei părți din contravaloarea muncii prestate suportată din bugetul asigurărilor pentru șomaj, reprezentând 41.5% din salariul de bază brut corespunzător locului de muncă ocupat, dar nu mai mult de 41.5% din câștigul salarial mediu brut. Angajatorii au obligația de a menține raporturile de muncă până la data de 31 decembrie 2020, excepție fac lucrătorii sezonieri. O altă prevedere din această ordonanță spune că „angajatorii care în perioada 1 iunie-31 decembrie 2020 încadrează în muncă pe perioadă nedeterminată, cu

²⁷⁸ Ordonanței de urgență nr. 29/2020 privind unele măsuri economice și fiscal-bugetare, art.22.

normă întreagă persoane în vârstă de peste 50 ani, a căror activitate a fost suspendată pe perioada stării de urgență sau de alertă și au figurat ca șomeri în evidența agențiilor pentru ocuparea forței de muncă, primesc pentru o perioadă de 12 luni 50% din salariul angajatului, dar nu mai mult de 2500 lei”. Și pentru categoriile de vârstă cuprinse între 16 și 29 de ani care au îndeplinit condițiile de mai sus, primesc 50% din salariul angajatului, dar nu mai mult de 2500 lei²⁷⁹.”

- certificarea hotelurilor ca fiind „Hello hygiene”, ca măsură de prevenire a bolilor transmisibile, de a câștiga încrederea oaspeților cu privire la igienă și siguranță. În contextul pandemiilor și bolilor cu transmitere, industria ospitalității ia măsuri de precauție necesare²⁸⁰;
- în cazul entităților care au primit persoane care se aflau în carantină instituționalizată, s-a luat măsura contractării de firme specializate în colectarea deșeurilor, pornind de la premisa că persoanele din carantină ar putea avea COVID 19;
- deschiderea, începând cu data de 15 iunie 2020, odată cu ridicarea stării de urgență și intrarea în starea de alertă, a unităților hoteliere, a serviciilor de cazare, cu excepția restaurantelor. Partea de alimentație publică va fi prestată în spații deschise, prin amenajarea de terase, „în exteriorul clădirilor, în aer liber, cu asigurarea unei distanțe de minimum 2 m între mese și participarea a maximum 4 persoane la o masă, dacă sunt din familii diferite, și cu respectarea măsurilor de protecție sanitară²⁸¹.” Astfel:
 - o parte a managerilor au luat decizia de a redeschide activitatea de cazare și alimentație publică de la 15 iunie 2020;
 - în jur 90 % din manageri și-au redeschis activitatea de la 1 iulie 2020;
 - o parte a managerilor au decis redeschiderea entităților la data de 15 iulie 2020. Odată cu reluarea activității, entitatea a

²⁷⁹ Ordonanță de urgență nr. 92 din 28 mai 2020 pentru instituirea unor măsuri active de sprijin destinate angajaților și angajatorilor în contextul situației epidemiologice determinate de răspândirea coronavirusului SARS-CoV-2, precum și pentru modificarea unor acte normative, art.1, art.3,

²⁸⁰ <https://www.srac.ro/ro/hello-hygiene>

²⁸¹ Hotărârea nr. 476/2020 privind prelungirea stării de alertă pe teritoriul României și măsurile care se aplică pe durata acesteia pentru prevenirea și combaterea efectelor pandemiei de COVID-19

efectuat cheltuieli cu dotarea personalului cu echipamente de protecție împotriva contaminării cu COVID 19.

- Crearea de pachete turistice pentru atragerea unui număr cât mai mare de turiști, mai ales că în această perioadă sunt anulate organizările de conferințe, team-building-uri, excursii, primirea grupurilor mari de turiști. Ca o măsură de creștere a numărului de turiști, au fost gândite pachete pentru familii prevăzute cu activități de agrement, ieșiri în aer liber, excursii.

5.3.3.11. Măsuri luate de management cu privire la modificările estimărilor contabile în contextul pandemiei COVID 19

Estimările și judecățile asociate pe baza modificărilor estimărilor contabile, se bazează pe date istorice și pe alți factori considerați a fi elocvenți în circumstanțele date, iar impactul acestor factori formează baza judecăților folosite în determinarea valorii contabile a activelor și pasivelor pentru care nu există alte surse de evaluare disponibile. În contextul modificărilor estimărilor contabile, managerii au optat pentru:

- 50% dintre managerii supuși sondajului au declarat că nu au realizat în această perioadă estimări corecte asupra consecințelor acestei pandemii, dată fiind evoluția dinamică a situației, entitățile estimând un impact major a activității în viitor, pe baza informațiilor pe care managementul entităților le deține în momentul de față. În continuare entitățile iau măsuri în vederea asigurării unui flux de lichidități suficient pentru a-și desfășura activitatea, pentru a-și achita obligațiile scadente, fără a suporta pierderi inacceptabile sau a pune în pericol continuitatea activității.
- Cealaltă jumătate a managerilor entităților au estimat că pentru perioada viitoare vor suferi modificări ale estimărilor contabile datorită:
 - o Creanțele, care suferă modificări ale estimărilor contabile, prin ajustarea lor în sensul scăderii cu 30%, comparativ cu perioada precedentă;
 - o În cazul datoriilor pe termen scurt, managerii au negociat termenele de plată, reeașalonarea plăților;

- veniturile din activitatea de exploatare vor suferi modificări ale estimărilor contabile, dat fiind faptul că în perioada stării de urgență au suferit scăderi între 50-70% în urmă închiderii activității entităților din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare.

Pentru perioada următoare, se urmăresc modificări ale estimărilor contabile și în cazul salariaților entităților din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, având în vedere că au fost necesare luarea măsurilor de reducere a salariaților prin șomaj tehnic, pensionare sau concediere.

5.3.3.12. Opinia managerilor cu privire la schimbările de politici contabile în contextul COVID 19 a entităților din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare

Politicile contabile pot suferi modificări astfel încât să ofere informații fiabile cu privire la efectele tranzacțiilor asupra poziției și performanței financiare sau a fluxurilor de trezorerie. Managerii au răspuns în mod unitar că nu au efectuat modificări ale politicilor contabile în contextul pandemiei COVID 19. Până la data emiterii rapoartelor financiare nu au existat suficiente informații care să permită estimarea modului în care activitatea viitoare a entităților poate fi afectată, astfel încât să existe o imagine asupra a căror politici contabile trebuie intervenit, în sensul modificării lor.

Justificarea managerilor a fost că este prematur în a se exprima cu privire la schimbările de politici contabile, având în vedere că nu au existat suficiente informații la această dată, cu privire la efectele pandemiei COVID 19 asupra activității viitoare a entităților. La ora actuală nu sunt raportări ale entităților economice în legătură cu modificarea politicilor contabile.

5.3.3.13. Opinia managerilor entităților din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare cu privire la fraudă contabilă și etica în afaceri în contextul pandemiei COVID 19

Referitor la modificările estimărilor contabile și a politicilor contabile din cauza crizei provocate de COVID 19, în scopul facilitării faptelor de fraudă contabilă, managerii entităților analizate au subliniat următoarele aspecte:

- în această perioadă prioritatea este de a desfășura un minim de activitate, cu un grad de ocupare de minim 20%, pe timpul săptămânii și un grad de ocupare de 80-90% pe timpul sfârșitului de săptămână, astfel încât să își achite obligațiile scadente, salariile angajaților, obligațiile către stat;
- fraudă contabilă nu este posibilă, datorită înmulțirii controalelor din partea instituțiilor statului, care verifică corectitudinea înregistrărilor contabile, dacă au fost întocmite forme legale pentru salariați sau pentru cei aflați în șomaj tehnic, dacă sunt respectate condițiile de igienă, de distanțare socială, și pe partea de alimentație publică;
- risc mare de fraudă și corupție prezintă sectorul sănătății, spitalele, și alte structuri medicale care luptă pentru a face față pandemiei COVID 19;
- în mediul privat riscul de fraudă și corupție se manifestă prin plăți/mită pentru facilitarea proceselor care pot fi blocate din cauza lipsei de personal, sau suspendării unor activități publice, falsificarea documentelor pentru a întruni condițiile schemelor de ajutor de stat pentru măsuri de ajutor pe timp de pandemie, ocolirea cerințelor de certificare a produselor, necertificarea lanțurilor de aprovizionare alternative, a donațiilor, lipsa resurselor pentru a supraveghea comportamentele incorecte ale angajaților. Entitățile se confruntă cu circumstanțe extraordinare în timpul crizei COVID-19. Acestea nu sunt și nu ar trebui să fie o justificare pentru abandonarea standardelor anticorupție. Dimpotrivă. Acum, mai mult ca oricând, entitățile din toate sectoarele de activitate trebuie să facă tot posibilul pentru a menține și a spori măsurile care vizează prevenirea corupției și a oricărui alt comportament lipsit de etică. Instrumentul cheie este transparența.

Cu privire la opinia managerilor de a respecta etica în afaceri, care reprezintă o responsabilitate pentru entitatea economică atât din punct de vedere economic, prin maximizarea profitului și respectarea principiului continuității activității, responsabilitate socială, și anume față de societate, furnizori, clienți, angajați, au răspuns:

- în această perioadă s-au făcut eforturi foarte mari pentru respectarea angajamentelor de plată față de furnizori, salariați, crearea de condiții

pentru clienți, în cazul nostru, turiștii, prin amenajarea spațiilor de cazare și petrecere a timpului liber;

- încrederea este deosebit de importantă în relațiile de afaceri. Încrederea reprezintă micșorarea riscului asumat, încrederea bazată pe experiența bunelor relații cu oamenii, entități și care va asigura protejarea drepturilor și intereselor, deci riscul va fi mai mic²⁸²;
- în această perioadă pe lângă încrederea în mediul de afaceri a suferit și comunicarea onestă și tratamentul corect, în raport cu clienții entității. Aceștia nu au fost avertizați cu privire la criza provocată de COVID 19, și într-un timp relativ scurt au luat decizii de renunțare la serviciul turistic. Etica în afaceri presupune și un tratament corect, în sensul în care se respectă deciziile luate de către client, în situația noastră fiind vorba de reprogramarea concediilor, vacanțelor sau returnarea avansurilor;
- în privința angajaților, fiind considerați cea mai importantă resursă a unei entități, s-a încercat respectarea drepturilor angajaților, prin trimiterea în șomaj tehnic, șomaj normal, astfel încât chiar dacă nu mai este angajat în entitatea de turism, să beneficieze de un venit cu care să își asigure strictul necesar;
- în raport cu acționarii entității respectarea eticii se face de către profesionistul contabil, care trebuie să ofere informații corecte, relevante, transparente. În condițiile actuale, de imprevizibilitate, onestitatea, competența și obiectivitatea sunt calități foarte apreciate în cazul tuturor profesioniștilor contabili. Pandemia creează multe dificultăți financiare, legate de activitatea entității și legate de personal. Profesioniștii contabili trebuie să rămână concentrați pe interesul public și pe responsabilitățile lor etice. În afaceri sau în practica publică, conformitatea cu principiile fundamentale rămâne un aspect indispensabil: integritatea, competența și atenția cuvenită, obiectivitatea, conduita profesională și confidențialitatea – fiecare are o însemnătate mai puternică în circumstanțele speciale de astăzi;
- în raport cu comunitatea, etica în afaceri presupune soluționarea problemelor sociale, respectarea diversității culturale. În contextul

²⁸² Popa, I., Filip, R., (1999), „Management internațional”, Ed. Economică, București, 1999, p.257

pandemiei COVID 19, nici o parte a comunității nu trebuie discriminată, fie că vorbim de angajați, furnizori, clienți, creditorii.

5.3.3.14. Opinia managerilor cu privire la constituirea de provizioane de restructurare în contextul crizei COVID 19

Din răspunsurile managerilor chestionați, a rezultat faptul că nu au fost constituite provizioane pentru costurile care sunt suportate în vederea desfășurării activității în viitor, fapt confirmat de situațiile financiare care nu aveau constituite provizioane, în contextul crizei COVID 19. Situațiile financiare consemnează constituirea de provizioane pentru: litigii, concedii de odihnă neefectuate, cheltuieli de judecată, onorarii avocați. Managerii consideră drept măsuri viitoare următoarele:

- optimizarea costurilor și asigurarea continuității segmentelor mai puțin afectate de contextul economic actual. Restructurarea afacerii poate fi soluția adecvată în această perioadă;
- închiderea temporară sau permanentă a unei activități trebuie analizată cu atenție pentru a reflecta corect în situațiile financiare efectul acesteia, fie prin prezentarea ca activitate întreruptă (conform IFRS 5 „Active imobilizate deținute în vederea vânzării și activități întrerupte”), fie ca restructurare (conform IAS 37 „Provizioane, datorii contingente și active contingente”).

Având în vedere contextul economic actual și cerințele de raportare interimară pe care entitățile trebuie să le îndeplinească în perioada următoare, acestea au misiunea de a identifica și de a reflecta în situațiile financiare impactul pandemiei asupra activității entității economice. În demersul lor, entitățile pot considera următoarele zone care pot conduce la ajustări ale activelor sau pasivelor societății:

- indicii de degradare a imobilizărilor;
- modificările de valoare ale activelor circulante;
- prezentarea obligațiilor curente sau pe termen lung și determinarea estimărilor de valoare aferente provizioanelor;
- provizioanele pentru convențiile contra-cost;
- modul de utilizare al activelor tangibile și intangibile;
- modificarea momentului termenului de identificare a încasărilor precum și riscul de întârzieri contractuale;

- provizioane pentru câștiguri în caz de pensionare;
- evenimentele care survin datei bilanțului.²⁸³

5.3.3.15. Opinia managerilor cu privire la organizarea unui plan de restructurare a activității în contextul pandemiei COVID 19

Managementul entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare s-a oprit asupra unor serii de evenimente care să conducă spre demararea unui plan de restructurare cu privire la modificarea activității entității:

- un eveniment ce presupune restructurarea, reprezintă încetarea activității unei părți a afacerii, în cazul entităților din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, a activității de cazare, ca urmare a restricțiilor de circulație și a activității de alimentație publică, prin închiderea restaurantelor, barurilor pe perioada stării de urgență. Ca un efect negativ al activității de cazare, gradul de ocupare al Hotelurilor era undeva în jur de 80-90%, pe când în perioada stării de urgență a ajuns la 10-15%. Organizarea de evenimente, conferințele, pachetele de sărbători cu discount-uri pentru „early booking”, ofertele de team-building, pachetele pentru conferințe au suferit modificări în sensul în care presupune prezența unui număr mare de oameni, în spații închise, de regulă, cu respectarea unui cod vestimentar, a anumitor reguli. În perioada analizată nu au fost permise astfel de adunări, deci este o activitate care avea de suferit pe termen lung;
- un alt eveniment care se supune definiției restructurării îl reprezintă numărul de salariați care au fost afectați de încetarea activității, prin trimiterea în șomaj tehnic a 70-80% din totalul angajaților. O parte dintre acești angajați s-au întors la 15 iunie, 1 iulie, 15 iulie 2020, în funcție de decizia managerilor și de respectarea condițiilor de igienă, dotarea cu echipamente, materiale, în scopul combaterii răspândirii pandemiei COVID 19.

²⁸³ ORDIN Nr. 1802 din 29 decembrie 2014 - Partea I pentru aprobarea Reglementărilor contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate, art. 141

- un alt eveniment care face obiectul restructurării este dat de valoarea cheltuielilor angajate în planul de restructurare. În perioada stării de urgență entitățile au redus o parte din cheltuieli, fiind sprijinite de stat în ceea ce privesc cheltuielile cu salariile, cheltuielile cu taxele și impozitele, prin reeșalonarea lor. Cheltuielile cu planul de restructurare sunt recunoscute ca provizioane.

Legat de partea de interviu, am întâlnit manageri care au arătat reticență cu privire la a răspunde întrebărilor din interviu, pentru că evenimentele se desfășurau în mod dinamic, iar aceștia trebuiau să acționeze din mers, fiind lipsiți de experiența unei crize, precum cea provocată de COVID 19. Referitor la manageri, trebuie să semnalăm faptul că parte din ei nu au avut cunoștințe de specialitate în domeniul contabilității, în corelație cu noutatea problemei. Studiul a fost considerat de noutate, iar la întrebarea managerilor dacă mai pot fi adăugate și alte întrebări, aceștia au opinat că prezentele întrebări pot oferi o imagine corectă asupra impactului crizei COVID 19 asupra activității economice a entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare.

Merită adus în discuție și faptul că o parte din manageri au fost deschiși în a oferi detalii cu privire la situația economică a entităților, punându-ne la curent cu toate consecințele, atât pe parte de activitate financiară, cât și pe partea de activitate practică.

Este evident că fiecare manager a fost vizibil afectat de contextul creat. Parte din ei își exprimau optimismul, spunând că va fi bine și încet-încet își vor reveni, iar majoritatea se declarau depășiți de această criză, punând în discuție chiar schimbarea obiectului de activitate.

Volumul mare de informații culese, care mai apoi au fost prelucrate și interpretate, dau greutate acestui studiu. Înregistrările au fost efectuate cu acordul managerilor, apoi au fost ascultate și informațiile au căpătat forma actuală. Data la care a fost realizat acest studiu, luna iulie 2020, ne demonstrează că este un studiu de actualitate, recent, care deschide noi oportunități de studiu, atât la nivel național cât și la nivel internațional. Studii asemănătoare pot fi efectuate și pentru celelalte sectoare de activitate afectate de criza COVID 19, la nivel microeconomic, prin intermediul indicatorilor economico-financiar dar și la nivel macroeconomic, prin analiza percepțiilor diferitor părți implicate în activitatea economică a entităților economice.

Alte aspecte studiate au fost modificările suferite de indicatorii de activitate, de risc, de lichiditate, de profitabilitate, de solvabilitate, în contextul pandemiei COVID 19, și mai ales în cazul indicatorilor de activitate care au fost cei mai afectați. Opinia managerilor a fost că cel mai afectat indicator a fost cel de lichiditate, din lipsă de rezervări și a faptului că sumele trimise în avans de turiști, parțial au trebuit restituite, fiind de asemenea un efort financiar destul de mare. Indicatorii de activitate au suferit scăderi comparativ cu perioada precedentă, tocmai din lipsa desfășurării activității, a lipsei de achiziție a stocurilor, a materiilor prime, a materialelor dar și în relațiile cu furnizorii, în situația în care o parte din stocuri au fost returnate, în special cele care nu au fost achitate încă.

Pentru a realiza legătura cu studiul empiric din prima parte a capitolul patru, precizăm că au fost utilizați indicatori de lichiditate, solvabilitate, activitate, risc, cu ajutorul cărora a putut fi măsurată performanța entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare. În primul studiu au fost realizate corelații între indicatori, semnificative sau nesemnificative. Pe baza acestor corelații, am putut demonstra în cel de-al doilea studiu, cercetarea calitativă, pentru a crea o continuitate, percepțiile managerilor despre modul în care au fost afectate entitățile economice de criza provocată de COVID 19 și modul în care se comportă acești indicatori, în sensul în care anumiți indicatori au avut sau nu de suferit.

Considerăm că acest studiu a acoperit toate aspectele cu care entitățile economice se confruntă atunci când este necesară măsurarea efectelor crizei provocate de COVID 19, dar și găsirea de soluții care să sprijine mediul de afaceri în desfășurarea activității în condiții de stres și incertitudine.

Progresul continuu a mediului social, modernizarea și restructurarea economiei, conduc la creșterea și diversificarea cererii de informații financiar-contabile. Luarea unor decizii de investiții cu riscuri minime și beneficii maxime, presupune analiza unui ansamblu de elemente de natură financiară, nonfinanciară și specifice pieței de capital.

În acest context, este important de avut în vedere că o valorificare optimă a informațiilor din situațiile financiare ale entităților raportoare din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, trebuie acordată o atenție maximă atributelor calitative a acestor informații financiar-contabile, atribute care să satisfacă cerințele informaționale ale multi-utilizatorilor.

Referitor la entitățile cotate din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, care își întocmesc situațiile financiare conform cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară, trebuie să raporteze următoarele elemente: generarea datelor, baza întocmirii situației financiare, politici financiare importante, cerințele privind venitul și cheltuiala, activele necorporale, corporale și financiare, bunăstarea reflectată de fondul comercial și investițiile, cotele de impozitare aferente veniturii, activele circulante, imobilizări destinate vânzării, convențiile încheiate cu ocazia efectuării de construcții, drepturile de încasat de la client, și alte creanțe, casieria unității și alte forme de numerar, capital social, profitul realizat pentru o acțiune, datorii, câștigurile salariale, provizioane, entități economice parte a unui grup, sau filiale, părți ale activității entității, evenimente ulterioare, modul în care managementul gestionează riscurile, estimarea pe baza gândirii critice a profesionistului contabil.

Indiferent de domeniul de activitate, pentru analiza performanței financiare a unei entități economice, se solicită informații de la situațiile financiare publicate, care oferă indicii cu privire la performanțele anterioare ale entității, ce pot fi relevante pentru analizele viitoare. Pe lângă obiectivul principal al entității de maximizare a profitului, utilizatorii direcți de informație contabilă, proprietarii, creditorii și managementul acordă atenție și riscului de faliment, costului capitalului folosit.

CONCLUZII

Tema abordată de noi este relativ nouă, contribuind la completarea cercetărilor anterioare. Așa cum am formulat încă de la început, prezenta lucrare are ca obiectiv principal evaluarea performanței financiare a entităților economice din sectorul hoteluri și alte facilități de cazare, în scopul găsirii măsurilor de eficientizare și îmbunătățire a activității entităților economice. Progresul continuu al mediului social, modernizarea și restructurarea economiei, conduc la creșterea și diversificarea cererii de informații financiar-contabile. Luarea unor decizii de investiții cu riscuri minime și beneficii maxime, presupune analiza unui ansamblu de elemente de natură financiară, nonfinanciară și specifice pieței de capital. Pentru atingerea obiectivelor primelor trei capitole, s-a apelat la studiul literaturii de specialitate, atât la nivel național și internațional, pe baza căruia s-au formulat ipotezele de cercetare și s-au tras concluzii cu privire la tema de cercetare aleasă. Îndeplinirea următoarelor obiective a fost posibilă prin analiza situațiilor financiare publicate de entitățile economice din sectorul hoteluri și alte facilități de cazare pe site-urile proprii și pe bvb.ro. Am început demersul cercetării prin clarificarea aspectelor conceptuale privind evoluția și tendințele din sectorul turismului și industria ospitalității din România. Astfel, am evidențiat sfera de cuprindere a turismului, fiind considerat o secțiune a industriei prestatoare de servicii, pentru a înțelege natura și particularitățile ei. Turismul este adesea menționat ca principalul motor al dezvoltării economice. Mai exact, comerțul turistic reprezintă o sursă relevantă de profit pentru o gamă largă de activități economice, în principal industria ospitalieră. Privind importanța turismului pentru economia națională, a fost important să investigăm și să analizăm pe plan intern și internațional tendințele pieței turismului cu scopul de a obține informații semnificative, cuprinzătoare și prompte privind mediul turistic deosebit de schimbător și complex.

Primul capitol „Considerații privind entitățile economice din turism și industria ospitalității” a fost elaborat identificând particularitățile sectorului hoteluri și alte facilități de cazare, privit din punct de vedere economic și social. Pe de altă parte am avut în vedere faptul că serviciile turistice bazate pe ospitalitate și excelență în afaceri au un impact semnificativ asupra economiei și PIB-ului național, contribuind în ultimă instanță la dezvoltarea

unor sisteme integrate, extraordinar de complexe, de rezervare și la consolidarea unor lanțuri hoteliere care trasează cele mai noi trenduri pe piață globală.

În cadrul capitolului II, „Valorificarea informațiilor financiar-contabile de către entitățile raportoare din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare”, am evidențiat aspectele generale privind informația contabilă, de la clasificarea acesteia, până la importanța comunicării pentru toate categoriile de utilizatori de informație contabilă. Informațiile contabile sunt transmise de către o entitate economică ca urmare a respectării obligațiilor legislației în vigoare sau o pot face în mod voluntar. Divulgarea informațiilor este una dintre cele mai importante și controversate probleme din arena de gestionare a informațiilor. Cerințele în creștere a modului în care se solicită utilizatorilor să dezvăluie informații personale, extinde limitele studiilor anterioare care se concentrează doar pe divulgarea voluntară a utilizatorilor. De aceea ne-am propus să definim cele două moduri de comportament de divulgare a informațiilor utilizatorilor: comunicarea voluntară și cea obligatorie. Partajarea voluntară este mai probabil impusă de factori pozitivi, cum ar fi beneficiile percepute, dimensiunea canalelor de transmitere a informațiilor și personalizarea, în timp ce comunicarea obligatorie este afectată de caracteristici individuale, cum ar fi mărimea entității, tipul de entitate, sectorul de activitate. Atunci când se încurajează utilizatorii să prezinte informații în mod voluntar, managerii nu acordă atenție la reducerea riscului perceput ca în modul de furnizare obligatorie, ci ar trebui să se concentreze pe îmbunătățirea beneficiilor percepute. Ideea turismului sustenabil ca alternativă la alte activități, cu un impact mai mare asupra mediului a fost (și este) adesea luată în considerare în modelele de dezvoltare a zonelor marginale, sau a zonelor implicate în procesele de recalificare funcțională. Tocmai datorită caracterului său specific, de localizare, legat, pe de o parte, de atractivitatea potențială a contextelor locale iar, pe de altă parte, de dezvoltarea acestora, într-un mod cât mai armonios posibil, conceptul de turism sustenabil reușește să îmbine o serie de practici și experimente, precis localizate, deși toate sunt conectate la un orizont global mai larg care traversează atât fluxurile în creștere ale turismului internațional, cât și problemele generale de mediu (cum ar fi creșterea gazelor cu efect de seră în atmosferă). Prin urmare, termenul de turism sustenabil descrie politici, practici și programe care iau în considerare nu numai așteptările turiștilor în ceea ce privește gestionarea resurselor

naturale, ci și nevoile comunităților care susțin sau sunt afectate de proiecte de turism și mediu. Așadar, o primă dovadă este că un turism sustenabil din punct de vedere ecologic, social și cultural nu ar trebui să intre în conflict cu interesul economic, ci să devină mai degrabă o zonă de dezvoltare strategică susținută mai ales de cerere. Din acest punct de vedere, dezvoltarea sustenabilă a turismului răspunde, aceleași critici care stă la baza întregii paradigme a dezvoltării durabile în general, adică dacă este sau nu cu adevărat posibilă reconcilierea dezvoltării economice cu integritatea mediului și societate. În acest context, este important de avut în vedere că valorificarea optimă a informațiilor din situațiile financiare ale entităților raportoare din sectorul hoteluri și alte facilități de cazare, trebuie acordată o atenție maximă atributelor calitative ale acestor informații, atribute care să satisfacă cerințele informaționale ale majorității părților interesate.

Capitolul III, „Aportul informațional al situațiilor financiare în îmbunătățirea comunicării din sectorul hoteluri și alte facilități de cazare”, prezintă informații privind standardele IAS/IFRS, în contextul în care pentru cel de-al doilea studiu empiric, au fost elaborate o serie de întrebări care au scos în evidență efectele pandemiei COVID 19 asupra entităților din sectorul hoteluri și alte facilități de cazare, dar și măsurile pe care managerii le-au întreprins, din punct de vedere economico-financiar, cu trimitere la punerea în aplicare a Standardelor Internaționale de Contabilitate. Decizia de a se conforma IFRS poate fi motivată și de presiuni coercitive și hegemonice, care sunt exercitate de constituenți instituționali puternici în timp ce interacționează cu interesele strategice ale organizațiilor la nivel internațional și național. Au fost prezentate standardele internaționale IAS 8 „Politici contabile, modificări ale estimărilor contabile și erori” din perspectiva identificării în situațiile financiare a necesității schimbării politicilor contabile. Specific entităților din sectorul hoteluri și alte facilități de cazare, amintim situații particulare precum: modificări ale desfășurării activității, asigurarea unui flux de lichidități suficient pentru achitarea obligațiilor scadente, modificări ale veniturilor din activitatea turistică, în special legate de activitatea de exploatare, modificări ale cheltuielilor cu serviciile prestare de terți, cheltuielile cu personalul, alte cheltuieli, cum sunt cheltuielile cu impozitele, taxele, care pe perioada stării de urgență au fost diminuate, iar în unele localități, anulate, cheltuielile cu onorariile, comisioanele, cu serviciile bancare, cheltuielile privind amenzile, penalitățile, modificări ale creanțelor

comerciale, care suferă modificări, mai ales pe partea de încasare a creanțelor clienți. IAS 10 „Evenimente ulterioare” face referire la acele evenimente ulterioare datei bilanțului, ulterior datei raportării. Entitățile economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare, în contextul COVID 19, au fost nevoite să procedeze la identificarea evenimentelor ulterioare, cum ar fi: ajustarea cheltuielilor cu salariile, prin faptul că în vreme de pandemie, entitatea economică solicită sprijinul statului, prin decontarea unei părți din cheltuielile cu salariile, ajustarea cheltuielilor cu serviciile de cazare și alimentație, ca urmare a evoluției negative a pandemiei COVID 19, ce a presupus suspendarea activității cu publicul, ajustarea gradului de ocupare a entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare. IAS 37 „Provizioane, datorii contingente și active contingente” precizează că entitățile economice trebuie să dea dovadă de prudență pentru a identifica evenimentele, a evalua din punct de vedere economic impactul asupra situațiilor financiare, și măsura în care le-a fost afectată activitatea economică. Principalele motive pentru care o entitate economică din sectorul hoteluri și alte facilități de cazare constituie provizioane pot fi: litigii, concedii de odihnă neefectuate, cheltuieli de judecată, onorarii avocați. Poziția financiară văzută prin intermediul informațiilor prezentate în bilanțul contabil respectiv performanța financiară reflectată prin intermediul informațiilor prezentate de contul de profit și pierdere, constituie surse de informații pentru principalele părți interesate. Am realizat analiza principalilor indicatori calculați pe baza informațiilor furnizate de situația activelor, datoriilor și capitalurilor proprii și a contului de profit și pierdere. De asemenea, am evidențiat importanța informațiilor prezentate în notele explicative la situațiile financiare specifice entităților din sectorul hoteluri și alte facilități de cazare cotate. Pe lângă obiectivul principal al entității de maximizare a profitului, utilizatorii direcți de informație contabilă, proprietarii, creditorii și managementul acordă atenție și riscului de faliment, costului capitalului folosit.

În cadrul capitolului IV „Cercetare cantitativ-calitativă privind evaluarea performanței financiare a entităților economice din sectorul hoteluri și alte facilități de cazare”, am realizat două cercetări, una de tip cantitativ, „Model econometric de evaluare a performanței financiare a entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare”, cu rolul de a cuantifica aspecte relevante identificate în analiza calitativă, prin testarea și validarea unor ipoteze prin metode specifice și un studiu de tip calitativ,

„Studiu privind efectele COVID 19 asupra performanței financiare a entităților din sectorul hoteluri și alte facilități de cazare” cu rolul de a analiza măsura în care a fost afectată activitatea economică a entităților din sectorul hoteluri și alte facilități de cazare de contaminarea populației cu COVID 19. Rezultatele au arătat că performanța financiară a entităților din sectorul hoteluri și alte facilități de cazare românești este medie și ar trebui luate în considerare mai multe măsuri de optimizare. Prin urmare analiza componentelor principale, a furnizat cadrul necesar pentru a evalua performanța financiară reală a entităților economice din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare din România. În acest ultim sens, rezultatele au arătat că performanța financiară a entităților din Sectorul Hoteluri și alte facilități de cazare românești este medie și ar trebui luate în considerare mai multe măsuri de optimizare. Pentru al doilea studiu am utilizat metode de cercetare calitativă, sondajul. Prin intermediul acestuia am arătat măsura în care au fost afectate entitățile din sectorul hoteluri și alte facilități de cazare, indiferent că vorbim de turismul de litoral, balneoclimateric, montan, de contaminarea populației cu COVID 19. Contaminarea unui număr mare al populației din România dar și din întreaga lume a condus la restricții de circulație, la anulări de zboruri, anulări de concedii, încetarea pe plan global a economiei, paralizarea a foarte multe sectoare de activitate, cu atât mai mult sectorul hotelier. Prin acest studiu am furnizat estimări ale efectelor provocate de COVID 19 asupra încasărilor din serviciile de cazare, asupra producției, ocuparea forței de muncă totale și deficitul balanței comerciale ale economiei naționale.

BIBLIOGRAFIE

Carti de specialitate, teze de doctorat și postdoctorat

1. Achim, M.V., Borlea, S.N., *Analiza financiară a entității economice*, Risoprint, Cluj Napoca, 2012.
2. Anghelache, C., Anghel, M.G., *Bazele statisticii economice. Concepte teoretice și studii de caz*, Editura Economică, 2016.
3. Anghelache, C., *Metode și modele de măsurare a riscurilor și performanțelor financiar-bancare* – Ediția a II-a, Editura Artifex București, 2010.
4. Anthony, R., N., Hawkins, D., F., Macri, D., M., Marchant, K., A., *Sisteme de control-analiza economică pentru luarea deciziilor*, ed. McGraw, 2004.
5. Avram, A., Avram, C.D., Avram M. *Comunicare financiară. Forme, Principii, Tehnici*. Editura Universitaria, Craiova, ISBN: 978-606-14-1193-1., 2017.
6. Băcanu, B., *Management strategic în turism – concepte și studii de caz*, Editura Polirom, București, 2009.
7. Beaver, W., H., *The information content of annual earnings announcements*, J. Account, Res., 1968.
8. Biddle, G., Hilary, G., *Accounting quality and firm-level capital investment*. Account. Rev. 81 (5), 2006.
9. Bran, P., & Costică, I., *Comunicarea financiară*. București, Editura ASE, , ISBN: 973-594- 347-6, 2003.
10. Brandt, W. D. Jr., *User directed Competitive Intelligence:closing the GAP between supply and demand*, Quorum Books, Westport, CT, New York, 1994.
11. Calotă, T.O., *Contabilitate. De la teorie la practică. Metodă și modelare*, Editura Universitară, București; 2013
12. Calotă, T.O., Teza de doctorat intitulată „*Informația contabilă în managementul activității de turism*”, București, conducător științific: prof.univ.dr. Possler Ladislau, 2010.
13. Căprărescu, G., *Managementul strategic în ceea ce privește comerțul și turismul*, Editura Wolters Kluwer, București, 2009.

14. CECCAR, *Ghid privind raportarea financiară în cazul entităților care aplică IFRS, în contextul crizei generate de coronavirus*, Editura CECCAR, 2020.
15. Cernușcă, L., *Opțiuni și practici contabile*, București: Editura Tribuna Economică, 2012.
16. Cristureanu, C., *Strategii și tranzacții în turismul internațional*, Editura C.H. Beck, București 2006.
17. Dinga, E., *Studii de economie. Contribuții de analiză logică, epistemologică și metodologică*. București: Editura Economică, 2009.
18. Drury K., *Contabilitatea Management și producție*. Manual // Per. din engleza. - Moscova: Unity-Dana, 2003.
19. Epuran, M., Băbăiță, V., Imbrescu, C., *Teoria contabilității*, - București: Editura Economică, 2004.
20. Eros Stark, L., Pantea, M., *Analiza situației financiare a firmei. Elemente teoretice. Studii de caz*, ed. Economică, București, 2001.
21. Feleagă, L., Feleagă, N., *Contabilitate financiară, o abordare europeană și internațională*, vol. I, Editura Infomega, București, 2010.
22. Feleagă, N., Feleagă L., Bunea, Șt., *Bazele contabilității*, Ed Economică, București, 2002.
23. Feleagă, N., Ionașcu, I., *Tratat de contabilitate financiară*, Editura Economică, București, 1998.
24. Ferrari, L., Ruotelo, M., Vigliani, R., *Da target a partner. Un nuovo paradigma di comunicazione per il successo dell'impresa*, 2006.
25. Feurer, R., Chaharbaghi, K., *Defining Competitiveness: A Holistic Approach, Management Decision*, Vol. 32, 1994.
26. Fusalba, T., *Managementul Crizei, Cum Să Planificăm Și Să Punem În Practică O Strategie De Iesire Din Criză*”, Editura C.H. Beck , București, 2012.
27. Gorunescu, F., 2006, ”Data mining. Concepts, Models and Techniques” ,Editura Springer, Cluj-Napoca, Romania, 2011
28. Gee, Chuck Y., Dexter JL Choy, James C. Makens . *The travel industry*. AVI Publishing Company, Inc, 1984
29. Holloway, J. Christopher; Humphreys Claire (2016). *The Business of Tourism*, Pearson Education
30. Horvath & Partners, *Controlling. Efficient systems to increase firm performance*, Editura C.H.Beck, Bucharest, 2007.

31. Hunziker W., Individuell und Sozial Turisme în Westeuropäische Raum, Berne, 1940.
32. Ionescu, I., Turismul, fenomen social-economic și cultural, Editura OSCAR PRINT, București, 2000
33. Isfănescu, A., Robu, V., Hristea, A., M., Vasilescu, C., *Analiză economico-financiară*, ed. ASE, 2012.
34. Ivanof, C., F., *Valorificarea informatiilor contabilitatii in activitatea manageriala a unitatilor de turism*, ed. Tehnopress, Iași, 2007.
35. J.C., Cailliau, *Vers un cadre conceptuel de la comptabilité d'entreprise , Réflexions sur la comptabilité*, Hommage à Bertrand d'Illiers, Economica, 1996.
36. Jacquemin, A., Pench L., *Europe Competing in the Global Economy: Reports of the Competitiveness Advisory Group*, Edward Elgar Publishing Limited, UK and Northampton, MA, USA, 1997.
37. Jianu, I., *Evaluarea, prezentarea și analiza performanței intreprinderii*, CECCAR Publishing House, București, 2007.
38. Lande E., Blin P., Denos P. și al., *Contabilitatea financiară aprofundată*. Ediția a 2-a, rev. - București: Editura Economică, 2002.
39. Lupu N., *Hotelul – Economie și Management*, Editura All Beck, București., 2002.
40. Lupu, N., *Hotelul-Economie și management*, ediția 6, București, Editura C.H. Beck, 2010.
41. Marius, Sorin, C., Teză de doctorat, *Rolul informației contabile în optimizarea comunicării economico-financiare a entităților economice*, 2015.
42. Megep , P., *Konaklama ve Seyahat Hizmetleri.MEB Yayınları*, Ankara, 2011.
43. Minciu, R., *Economia Turismului*, Editura Uranus, București, 2014.
44. Neacșu N., Cernescu, A., *Economia turismului, studii de caz, reglementări*, Edit. Uranus. București, 2002.
45. Negruțiu, M., *Contabilitatea financiară și de gestiune internă a cheltuielilor, veniturilor și rezultatelor în comerț-turism*, Editura didactică și pedagogică, București, 1997.
46. Niculescu, M., *Analiză economico-financiară în comerț și turism*, Ed. Economică, București, 2005

47. Păcurar, A., *Turism Internațional*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2009.
48. Petrescu., S., *Analiza și diagnostic financiar-contabil*, editia a II a, ed. CECCAR București, 2008.
49. Popa, I., Filip, R., *Management internațional*, Ed. Economică, București, 1999.
50. Ristea, M., Dumitru, G., C., *Contabilitate aprofundată*, ed. Economică, 2011.
51. Ristea, M., *Metode și politici contabile de întreprindere*, București: Editura Tribuna Economică, 2000.
52. Rouse, F., *Normalisation comptable. Principes et pratiques*, Editura Dunod, 1989.
53. Saada, T., *Théorie de l'information et comptabilité, Encyclopédie de Comptabilité, Contrôle de Gestion et Audit*, Economica, Paris, 2000.
54. Snack, O., Petre, B., Neacșu, N., *Economia turismului*, București, Ed. Expert, 2001.
55. Spiceland, J., D., Sepe, J., Nelson, M., W., *Intermediate Accounting*, McGraw-Hill Irwin, New York, 2013.
56. Stancu, I., *Finanțe*, Editura Economică, București, 2007.
57. Țurcanu, V., Golocialova, I., *Raportarea financiară conform standardelor internaționale*. Combinatul poligrafic, Chișinău, 2015.
58. Vintilă, G., *Gestiunea financiară a întreprinderii*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2006.
59. Voicu, D., *Sustainability reporting a case for accountability*, Editura ASE , București, 2012.

Articole publicate în jurnale de specialitate sau în volume ale conferințelor naționale și internaționale

1. Autor, D. H. (2015). Why are there still so many jobs? The history and future of workplace automation. *The Journal of Economic Perspectives*, 29(3), 3–30. <https://doi.org/10.1257/jep.29.3.3>.
2. Ametefe, F., Devaney, S., Marcato, G., „Lichiditatea: o revizuire a dimensiunilor, cauzelor, măsurilor și aplicațiilor empirice pe piețele imobiliare,” *Revista de literatură imobiliară* ,Voi. 24, nr. 1 (2016), <https://www.jstor.org/stable/24884312>.

3. Anghel, M.,G., Dumbravă, S, G., Dumitru, D., Stoica, R.,” Metode și modele utilizate în măsurarea performanțelor fi nanciare ale societății comerciale”, *Romanian Statistical Review - Supplement* nr. 9 / 2019, p. 51
4. Anghel, M.G., Calotă, L.M., „Statistical-econometric model used in performance analysis of the company”. *Romanian Statistical Review, Supplement*, 2016, 10.
5. Anghelache, C. and Anghel, M.G. „Tourism Services in Romania”. *ART ECO - Review of Economic Studies and Research*, 5 (2)/2014.
6. Anghelache, C., Anghel, M., G., Samson, T., „Perspectiva evoluției turismului în anul 2018”. *Revista Română de Statistică - Supliment* nr. 5 / 2018/.
7. Anghelache, C., Anghel, M.G., Bodo, G. „Theoretical aspects of the role of information in the process of decisions/risks modeling”. *Romanian Statistical Review, Supplement*, 6, 2017.
8. Anghelache, C., Anghelache, G., V., Anghel, M., Bardasu, G., Sacala, C., „The international trade evolution”, *Romanian Statistical Review Supplement*, nr. 62/2014.
9. Anghelache, C., Anghelache, G.V. „Utilization of the econometric models in the analysis of the assets rates”. *Metalurgia Internațional*, XIV (9), Special Issue, 2009.
10. Anghelache, C., Carp, A., “The Voluntary Contributions Model–Study Regarding The Completion Of The Length Of Service”, *Romanian Statistical Review Supplement* 64 /2016, (12).
11. Anghelache, C., Diaconu, A., Nicola.,Z., Samson, T., Stoica, R., Stanciu, E. „Analiza evoluției PIB în termeni reali”, *Revista Română de Statistică-Supliment*, nr.3/2017.
12. Anghelache, C., Fetcu, A.E. and Anghel, M.G., „Considerations Regarding the Evolution of Tourism in the Last Decade”. *Romanian Statistical Review Supplement*, Trim II, 2012
13. Anghelache, C., Manole, A., Anghel, M.G. and Popovici, M., „The analysis of the interconnections between the indicators of the external payment balance and the macroeconomic aggregates of results”. *Romanian Statistical Review*, 1/2016.

14. Anghelache, C., Panait, M., Marinescu, I.A. and Niță, G., „Models and indicators used in macroeconomic forecast”. *Romanian Statistical Review Supplement*, 3, 2017.”
15. Asmelash, L., & Cooper, A., „Nearly 80% of hotel rooms in the US are empty, according to new data. CNN”, 2020, <https://edition.cnn.com/2020/04/08/us/hotel-rooms-industry-coronavirus-trnd/index.htm>.
16. Avram, C.D. „Some Considerations on The Role of Financial Communication Within Corporate Governance”. *Analele Universității Ovidius, Seria Științe Economice*, Vol. 17, Issue 1, 2017, ISSN: 1582-9383.
17. Ayovi, J., „Proiectarea politicilor contabile conform IAS 8 din PRODUCCOOP” *EL SALINERITO*, 2018. Guayaquil: Editorial Vistazo
18. Baker, R., „Conservatism, prudence and the IASB's conceptual framework”, *Accounting and Business Research*, Vol. 45, No. 4, 2015.
19. Ball, Ray & Jayaraman, Sudarshan & Shivakumar, Lakshmanan. , „The Complementary Roles of Audited Financial Reporting and Voluntary Disclosure: A Test of the Confirmation Hypothesis.” *SSRN Electronic Journal*, 2009, doi: 10.2139/ssrn.1489975.
20. Bastakis, C., Buhalis, D., Butler, R., 2004. The perception of small and medium sized tourism accommodation providers on the impacts of th
21. Baxter, E.A., & Diehl, S., „Emotional stages: Consumers and family members re-covering from the trauma of mental illness”. *Psychiatric Rehabilitation Journal*, 1998, 21(4), 349
22. Benner, M. and Veloso, F. „ISO 9000 practices and financial performance: a technology coherence perspective”. *Journal of Operations Management*, 2008, no.26.
23. Beni, M., (2003). *Globalização do Turismo: Sector Megatendências do it Realidade Brasileira*, Editora Aleph, São Paulo.
24. Bernstein, J. (2011, June 12). Another explanation for the productivity/employment split. Retrieved from <http://jaredbernsteinblog.com/another-explanation-for-the-productivityemployment-split/>.
25. Biddle, G., Hilary, G., „Accounting quality and firm-level capital investment.” *Account. Rev.* 81 (5), 2006.

26. Biddle, G., Ma, M. and Song, F., „Accounting conservatism and

Legislație

1. Cadrul general conceptual de raportare financiară emis de IASB în septembrie 2010, https://mf.gov.md/sites/default/files/documente%20relevante/cadrul_general_conceptual_de_raportare_financiara.pdf.
2. IAS 1 „Prezentarea situațiilor financiare, Standarde Internaționale de Raportare Financiară”, IFRS 2013, Fundația IFRS.
3. IAS 10 „Evenimente ulterioare datei bilanțului”.
4. IAS 18- „Aplicari retroactive”.
5. IAS 37 „Provizioane, datorii contingente și active contingente”.
6. IAS 7 „Tabloul fluxurilor de numerar”.
7. IAS 8, „Politici contabile, schimbări de estimări contabile și corectarea erorilor”.
8. IFRS, partea A, Ed. CECCAR, 2013, p. a548.”
9. Legea contabilității nr. 82/1991, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 292 din 15 aprilie 2008.
10. OMFP 1802/2014 pentru aprobarea Reglementărilor contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate.
11. Statement of the Accounting Principles Board”, (1970), No.4, New York.
12. Ordonanța de urgență nr. 29/2020 privind unele măsuri economice și fiscal-bugetare.
13. Ordin Nr. 3055 din 29 octombrie 2009 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu directivele europene.
14. Ordin nr. 65 din 10 iunie 2013 pentru aprobarea Normelor metodologice privind eliberarea certificatelor de clasificare a structurilor de primire turistice cu funcțiuni de cazare și alimentație publică, a licențelor și brevetelor de turism, <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/148944>.
15. Directiva 2013/34/UE din 26 iunie 2013 privind situațiile financiare anuale, situațiile financiare consolidate și rapoartele conexe ale anumitor tipuri de întreprinderi, de modificare a Directivei

- 2006/43/CE a Parlamentului European și a Consiliului și de abrogare a Directivelor 78/660/CEE și 83/349/CEE ale Consiliului.
16. Ordin Nr. 2844/2016 din 12 decembrie 2016 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară.
 17. Ordonanță de urgență nr. 30 din 18 martie 2020 pentru modificarea și completarea unor acte normative, precum și pentru stabilirea unor măsuri în domeniul protecției sociale în contextul situației epidemiologice determinate de răspândirea coronavirusului SARS-CoV-2.
 18. Ordonanță de urgență nr. 92 din 28 mai 2020 pentru instituirea unor măsuri active de sprijin destinate angajaților și angajatorilor în contextul situației epidemiologice determinate de răspândirea coronavirusului SARS-CoV-2, precum și pentru modificarea unor acte normative
 19. Ordonanță de urgență nr. 70/2020 privind reglementarea unor măsuri, începând cu data de 15 mai 2020, în contextul situației epidemiologice determinate de răspândirea coronavirusului SARS-CoV-2, pentru prelungirea unor termene, pentru modificarea și completarea Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal, a Legii educației naționale nr. 1/2011, precum și a altor acte normative.
 20. Hotărârea nr. 476/2020 privind prelungirea stării de alertă pe teritoriul României și măsurile care se aplică pe durata acesteia pentru prevenirea și combaterea efectelor pandemiei de COVID-19

Alte surse:

1. Anuarul statistic al României - Serii de timp (CD-Rom), oferă prin comparabilitatea seriilor de date, prezentarea dinamicii societății în perioada 1990-2019.
2. Committee on Accounting Terminology”, (2003), Accounting Terminology Bulletin No.1, New York.
3. Ghid Privind Aplicarea Reglementărilor Contabile Privind Situațiile Financiare Anuale Individuale Și Situațiile Financiare Anuale Consolidate, Aprobate Prin Ordinul Ministrului Finanțelor Publice Nr. 1.802/2014, Cu Modificările Și Completările Ulterioare,
4. ILO. (2020a). COVID-19 and the world of work: Updated estimates and analysis. Geneva, Switzerland: ILO

ANEXE

LISTA INDICATORILOR CALCULAȚI PENTR EVALUAREA PERFORMANȚEI FINANCIARE

TRATAMENT BALNEAR BUZIAS SA BUZIAS	rentabilitatea vanzarilor	lichiditate	solvabilitatea	rentabilitate a activelor	marja brută a cifrei de afaceri	efectul de levier	rentabilitatea capitalurilor proprii	rata datoriilor totale	cifra de afaceri
1	-0,10	0,29	5	-0,02	0,82	2,75	-0,05	0,21	8533
1	-0,12	0,2	5	-0,04	0,82	1,65	-0,04	0,19	8299
1	-0,16	0,73	5	0,03	0,86	-0,04	-0,04	0,18	6725
1	-0,02	0,27	7	-0,01	0,87	-37,50	-0,01	0,15	8352
1	-0,01	0,65	9	0,00	0,87	-0,52	0,00	0,11	6363
1	-0,40	0,65	9	-0,07	0,87	1,05	-0,08	0,10	5031
1	-0,19	0,41	10	-0,05	0,86	1,07	-0,05	0,10	6719
1	-1,26	0,28	7,24	-0,03	0,91	1,00	-0,05	0,10	1547
Casa de Bucovina Club de Munte	rentabilitatea vanzarilor	lichiditate	solvabilitatea	rentabilitate a activelor	marja brută a cifrei de afaceri	efectul de levier	rentabilitatea capitalurilor proprii	rata datoriilor totale	cifra de afaceri
2	0,13	31,75	14	0,15	0,80	1	0,02	0,07	4929
2	0,11	25,93	158	0,12	0,80	1	1,7	0,08	5958
2	0,07	5,75	119	0,31	0,83	1	1,48	0,07	7059
2	0,08	5,83	14	2,73	0,79	1	1,73	0,07	8096

2	0,08	20,3 9	43	0,37	0,79	1	1,8	0,02	8260
2	0,01	42,7 6	49	0,37	0,79	1	0,01	0,02	9130
2	0,29	22,5 5	53	0,06640233 2	0,80	1	0,07	0,01	9962
2	-1,59	27,6 1	70	-0,03	0,79	1	-0,05	0,01	1025
SIF HOTELURI SA	rentabilitatea vanzarilor	lichiditate	solvabilitatea	rentabilitate a activelor	marja brută a cifrei de afaceri	efectul de levier	rentabilitatea capitalurilor proprii	rata datoriilor totale	cifra de afaceri
3	-0,55	0,31	3	0,12	0,90	1,24	-0,11	0,37	12485
3	0,02	0,3	4	0,13	0,92	2,53	0,31	0,22	11507
3	-0,80	0,87	10	0,11	0,99	1,05	-10,38	0,16	11981
3	0,18	2,83	7	0,03	0,92	0,89	3,75	0,18	20019
3	-0,06	1,87	7	0,18	0,91	2,06	-1,17	0,15	20717
3	-0,24	0,13	6	0,20	0,91	1,17	2,27	0,15	22870
3	0,06	1,81	7	0,01	0,92	0,93	0,02	0,15	26574
3	-0,88	1,56	6,15	-0,03	0,92	1,00	-0,03	0,15	4560
TURISM, HOTELURI, RESTAURAN TE MAREA NEAGRA S.A.	rentabilitatea vanzarilor	lichiditate	solvabilitatea	rentabilitate a activelor	marja brută a cifrei de afaceri	efectul de levier	rentabilitatea capitalurilor proprii	rata datoriilor totale	cifra de afaceri
4	0,03	2,21	13	0,12	0,90	0,64	0,02	0,09	28157
4	0,20	4,11	31	0,17	0,91	0,94	0,12	0,07	29559
4	0,13	2,39	49	0,13	0,91	0,99	0,02	0,09	34183
4	0,13	2,91	10	0,02	0,89	0,96	0,02	0,10	34942

4	0,05	8,83	12	0,14	0,90	0,99	0,01	0,08	34420
4	0,21	7,7	12	0,17	0,90	0,99	0,04	0,08	46416
4	0,11	4,08	10	0,02	0,91	1,00	0,02	0,11	48663
4	0,03	5,28	10,16	0,03	0,93	1,00	0,03	0,10	736
Lido Bucuresti	rentabilitatea vanzarilor	lichiditate	solvabilitatea	rentabilitate a activelor	marja brută a cifrei de afaceri	efectul de levier	rentabilitatea capitalurilor proprii	rata datoriilor totale	cifra de afaceri
5	0,00	51,77	375	-0,03	1	1	-0,03	0,00	0
5	0,00	65,54	496	-0,01	0	1	-0,02	0,00	0
5	0,00	33,89	0	-0,03	0	1	-0,03	0,00	0
5	-112,60	45,74	708	-0,05	1	1	-0,05	0,00	10
5	-63,20	55,57	1522	-0,03	1	1	-0,03	0,00	10
5	-100,90	26,28	1167	-0,05	1	1	-0,05	0,00	10
5	73,07	40,91	942	0,00	1	1	0,00	0,00	15
5	0,00	39,61	605,22	-0,11	1	1	-0,35	0,00	0
NEPTUN OLIMP SA NEPTUN	rentabilitatea vanzarilor	lichiditate	solvabilitatea	rentabilitate a activelor	marja brută a cifrei de afaceri	efectul de levier	rentabilitatea capitalurilor proprii	rata datoriilor totale	cifra de afaceri
6	0,09	8,01	16	0,00	1	1	0,00	0,07	546
6	-2,42	6,91	13	-0,11	1	1	-0,01	0,08	590
6	-0,48	55,53	94	0,05	1	1	-0,03	0,01	594

6	-9,90	236,06	406	-0,06	1	1	-0,06	0,01	99
6	-1,71	31,75	49	0,15	1	1	-0,09	0,01	716
6	-3,69	14,56	22	0,11	1	1	-0,10	0,01	354
6	3,61	16,16	210	0,03	1	1	0,04	0,01	128
6	-8,93	4,25	50	-0,01	1	1	-0,01	0,02	104
TUSNAD SA BAILE TUSNAD	rentabilitatea vanzarilor	lichiditate	solvabilitatea	rentabilitate a activelor	marja brută a cifrei de afaceri	efectul de levier	rentabilitatea capitalurilor proprii	rata datoriilor totale	cifra de afaceri
7	-0,88	1,89	4	-0,12	0,98	1,22	-0,17	0,29	5000
7	-0,45	0,62	3	-0,09	0,98	1,24	-0,13	0,33	6471
7	-0,27	0,4	10	-0,06	0,99	1,48	-0,04	0,09	7419
7	-0,07	1,05	1	-0,24	0,99	1,00	-0,02	0,09	8901
7	0,00	1,51	12	0,31	0,99	1,00	0,08	0,08	9501
7	0,04	2,33	15	0,34	1,00	0,89	0,01	0,07	11217
7	0,04	3,46	23	0,02	0,99	0,97	0,01	0,04	13625
7	-0,62	3,14	24,23	-0,05	0,99	1,00	-0,03	0,04	1439
TURISM COVASNA SA COVASNA	rentabilitatea vanzarilor	lichiditate	solvabilitatea	rentabilitate a activelor	marja brută a cifrei de afaceri	efectul de levier	rentabilitatea capitalurilor proprii	rata datoriilor totale	cifra de afaceri
8	-0,13	0,87	3	-0,02	0,86	-3,41	-0,05	0,53	10423
8	0,00	0,83	6	0,00	0,86	0,02	0,00	0,17	10079
8	-0,06	2,11	4	-0,01	0,86	0,02	-0,01	0,24	9665
8	0,00	0,59	4	0,00	0,87	1,00	0,32	0,27	11254
8	-0,19	4,51	0	-0,03	0,86	1,00	-0,04	0,20	12120

8	0,05	1,02	6	0,01	0,89	0,52	0,01	0,17	15957
8	0,13	1,43	7	0,03	0,90	0,80	0,04	0,13	20658
8	-2,84	1,88	7,05	-0,02	0,87	1,00	-0,04	0,13	1531
TURISM FELIX	rentabilitatea vanzarilor	lichiditate	solvabilitatea	rentabilitatea a activelor	marja brută a cifrei de afaceri	efectul de levier	rentabilitatea capitalurilor proprii	rata datoriilor totale	cifra de afaceri
9	0,08	4,14	13	0,24	0,88	0,98	0,02	0,08	47296
9	0,08	4,21	23	0,02	0,88	0,91	0,02	0,06	49324
9	0,08	2,07	34	0,28	0,86	0,97	0,02	0,05	55328
9	0,09	2,19	21	0,03	0,87	0,99	0,03	0,05	62022
9	0,06	2,65	20	0,28	0,88	1,00	0,02	0,05	60126
9	0,13	1,72	12	0,33	0,88	1,00	0,05	0,10	79391
9	0,15	11,0 9	14	0,06	0,88	1,00	0,06	0,09	93085
9	-0,62	1,12	12,58	-0,04	0,86	1,00	-0,03	0,13	13907
ROMANTA ESTIVAL 2002 SA NEPTUN	rentabilitatea vanzarilor	lichiditate	solvabilitatea	rentabilitatea a activelor	marja brută a cifrei de afaceri	efectul de levier	rentabilitatea capitalurilor proprii	rata datoriilor totale	cifra de afaceri
10	-0,45	0,91	6	-0,06	0,77	1,00	-0,07	0,16	886
10	-0,10	0,9	6	-0,02	0,98	1,00	-0,20	0,17	12432
10	-0,52	0,74	5	-0,07	0,82	1,00	-0,08	0,22	850
10	-0,51	0,52	4	-0,08	0,83	1,00	-0,11	0,27	1001
10	-0,45	0,44	3	-0,07	0,81	1,00	-0,11	0,34	1093
10	181,40	2,6	20	0,52	0,03	1,00	0,56	0,05	30
10	0,00	2,51	21	-0,01	0,00	0,00	-0,01	0,05	0
10	-0,12	0,35	2,77	-0,09	0,71	1,00	-0,01	0,08	0

BANAT ESTIVAL 2002 SA OLIMP	rentabilitatea vanzarilor	lichiditate	solvabilitatea	rentabilitate a activelor	marja brută a cifrei de afaceri	efectul de levier	rentabilitatea capitalurilor proprii	rata datoriilor totale	cifra de afaceri
11	-0,40	0,09	3	-0,05	1,00	1,00	-0,08	0,33	390
11	-0,28	0,13	3	-0,04	1,00	1,00	-0,07	0,37	447
11	0,05	0,51	2	0,01	0,97	1,00	0,03	0,47	1152
11	-0,10	0,22	2	-0,04	0,97	1,00	-0,07	0,46	1237
11	-0,26	0,13	4	-0,05	0,99	1,00	-0,11	0,48	655
11	-305,00	0,09	2	-0,10	1,00	1,00	-0,23	0,56	1
11	0,40	0,2	2	0,05	1,00	1,00	0,10	0,54	379
11	-0,12	0,01	5,25	-0,13	1,00	1,00	-0,25	0,37	0
COMPANIA HOTELIERA INTERCONTINENTAL ROMANIA SA BUCURESTI	rentabilitatea vanzarilor	lichiditate	solvabilitatea	rentabilitate a activelor	marja brută a cifrei de afaceri	efectul de levier	rentabilitatea capitalurilor proprii	rata datoriilor totale	cifra de afaceri
12	0,00	0,34	3	0,00	0,88	0,01	0,00	0,31	43296
12	-0,05	0,65	2	-0,02	0,88	-1,57	-0,03	0,46	45561
12	0,08	0,67	2	0,04	0,87	0,62	0,07	0,41	23140
12	0,12	0,56	3	0,05	0,89	0,71	0,08	0,35	52592
12	0,19	1,07	4	0,09	0,92	0,84	0,12	0,28	59783
12	0,13	0,43	5	0,06	0,89	0,84	0,08	0,20	59993
12	0,14	0,94	8	0,07	0,90	0,90	0,08	0,13	64048
12	-0,07	0,15	4	-0,15	0,84	1,00	-0,05	0,10	15208

PALACE SA SINAIA	rentabilitatea vanzarilor	lichiditate	solvabilitatea	rentabilitate a activelor	marja brută a cifrei de afaceri	efectul de levier	rentabilitatea capitalurilor proprii	rata datoriilor totale	cifra de afaceri
13	0,04	1,07	105	0,02	1,00	0,80	0,02	0,13	6840
13	0,01	1,01	6	0,00	1,00	0,75	0,00	0,17	6390
13	0,09	1,18	11	0,06	1,00	0,95	0,06	0,09	8852
13	0,07	1,54	9	0,04	1,00	0,98	0,04	0,12	8277
13	0,05	1,22	6	0,02	1,00	0,92	0,03	0,17	8610
13	0,05	1,31	6	0,03	0,99	0,89	0,03	0,17	9514
13	0,06	2,22	10	0,04	0,94	0,93	0,05	0,10	12610
	0,02	0,98	5	0,02	0,94	0,87	0,00	0,10	2727
PRAHOVA ESTIVAL 2002 SA NEPTUN	rentabilitatea vanzarilor	lichiditate	solvabilitatea	rentabilitate a activelor	marja brută a cifrei de afaceri	efectul de levier	rentabilitatea capitalurilor proprii	rata datoriilor totale	cifra de afaceri
14	-2,15	0,01	1	-0,05	1,00	1,00	-0,50	0,90	62
14	-0,05	0	1	0,00	1,00	1,00	-0,02	0,90	113
14	0,17	0,2	1	0,08	0,97	1,00	0,48	0,83	1442
14	0,35	0,34	2	0,26	0,97	1,00	0,62	0,56	2348
14	-93,00	0,24	2	-0,07	1,00	1,00	-0,17	0,59	2
14	604,00	0,01	309	0,51	1,00	1,00	0,52	0,01	2
14	0,00	36,88	37	-0,02	1,00	1,00	-0,02	0,03	0
14	-0,96	0,01	1	-0,06	1,00	1,00	-0,13	0,37	4
LITORAL SA MAMAIA	rentabilitatea vanzarilor	lichiditate	solvabilitatea	rentabilitate a activelor	marja brută a cifrei de afaceri	efectul de levier	rentabilitatea capitalurilor proprii	rata datoriilor totale	cifra de afaceri
15	0	3,91	6	-0,06	0,00	1,00	-0,08	0,17	0

15	0	3,63	6	-0,06	0,00	1,00	-0,07	0,18	0
15	0	3,33	5	-0,05	0,00	1,00	-0,07	0,19	0
15	0	118	198	0,12	0,00	1,00	0,12	0,01	0
15	0	60,9 2	179	-0,11	0,00	1,00	-0,11	0,01	0
15	0	200, 67	415	-0,14	0,00	1,00	-0,15	0,00	0
15	0	434	1076	-0,14	0,00	1,00	-0,15	0,00	0
15	0	115	264	-0,15	0,00	1,00	-0,13	0,00	0
PARC SA CARACAL	rentabilitatea vanzarilor	lichiditate	solvabilitatea	rentabilitatea a activelor	marja brută a cifrei de afaceri	efectul de levier	rentabilitatea capitalurilor proprii	rata datoriilor totale	cifra de afaceri
16	0,25	3,93	7	0,03	1	1	0,04	0,15	293
16	0,57	3,93	14	0,09	1	1	0,09	0,07	366
16	0,07	2,7	120	0,01	1	1	0,01	0,02	322
16	0,10	1,47	14	0,01	1	1	0,01	0,07	421
16	0,12	1,85	14	0,02	1	1	0,02	0,07	476
16	-0,24	1,43	13	-0,03	1	1	-0,05	0,08	447
16	0,21	2,29	11	0,04	1	1	0,05	0,10	454
16	-0,16	2,78	31	-0,05	1	1	-0,07	0,07	97
CLABUCET ESTIVAL 2002 SA NEPTUN	rentabilitatea vanzarilor	lichiditate	solvabilitatea	rentabilitatea a activelor	marja brută a cifrei de afaceri	efectul de levier	rentabilitatea capitalurilor proprii	rata datoriilor totale	cifra de afaceri
17	-0,46	0,11	2	-0,09	0,99	1,00	-0,17	0,46	498
17	-0,42	0,11	2	-0,08	1,00	1,00	-0,17	0,53	463
17	-0,13	0,17	2	-0,03	1,00	1,00	-0,08	0,54	612
17	-0,19	0,12	2	-0,05	1,00	1,00	-0,14	0,61	661

17	-0,20	0,06	27	-0,06	1,00	1,00	-0,17	0,64	698
17	-17,08	0,02	1	-0,10	1,00	1,00	-0,34	0,72	12
17	2167,00	50,46	51	0,86	1,00	1,00	0,88	0,02	2
17	-0,31	8,25	15	-0,14	1,00	1,00	-0,25	0,03	2
TERRA ESTIVAL 2002 SA NEPTUN	rentabilitatea vanzarilor	lichiditate	solvabilitatea	rentabilitate a activelor	marja brută a cifrei de afaceri	efectul de levier	rentabilitatea capitalurilor proprii	rata datoriilor totale	cifra de afaceri
18	-0,48	1,37	10	-0,05	0,82	1,00	-0,05	0,10	1304
18	-0,39	1,12	10	-0,04	0,86	1,00	-0,04	0,10	1294
18	-0,35	0,92	8	-0,04	0,87	1,00	-0,04	0,13	1632
18	-0,29	0,75	8	-0,04	0,87	1,00	-0,05	0,13	1706
18	-0,41	0,43	7	-0,05	0,88	1,00	-0,06	0,14	1593
18	-40,38	0,18	7	-0,05	0,38	1,00	-0,05	0,15	13
18	0,00	41,49	42	0,22	1,00	1,00	0,22	0,02	0
18	-0,58	6,05	21	-0,08	1,00	1,00	-0,07	0,02	0
DORNA TURISM SA VATRA DORNEI	rentabilitatea vanzarilor	lichiditate	solvabilitatea	rentabilitate a activelor	marja brută a cifrei de afaceri	efectul de levier	rentabilitatea capitalurilor proprii	rata datoriilor totale	cifra de afaceri
19	0,06	0,07	2	0,04	0,82	0,45	0,08	0,52	14080
19	0,03	0,07	2	0,02	0,82	0,35	0,04	0,49	13405
19	0,05	0,06	4	0,02	0,81	0,54	0,02	0,23	13928
19	0,04	0,07	5	0,02	0,82	0,59	0,02	0,20	14515
19	-0,02	0,08	5	-0,01	0,81	-0,83	-0,01	0,18	12854
19	0,04	0,2	5	0,02	0,83	0,72	0,02	0,18	14567

19	0,01	0,25	5	0,01	0,81	0,51	0,01	0,20	16258
19	-0,91	0,11	4,21	-0,07	0,84	1,00	-0,05	0,16	1977
BALEA ESTIVAL 2002 SA NEPTUN	rentabilitatea vanzarilor	lichiditate	solvabilitatea	rentabilitatea a activelor	marja brută a cifrei de afaceri	efectul de levier	rentabilitatea capitalurilor proprii	rata datoriilor totale	cifra de afaceri
20	-0,67	0,17	4	-0,05	0,99	1,00	-0,06	0,22	333
20	-0,56	0,21	4	-0,04	0,99	1,00	-0,05	0,26	341
20	-0,22	0,22	4	-0,02	0,99	1,00	-0,03	0,28	446
20	-0,16	0,14	3	-0,05	0,99	1,00	-0,07	0,30	422
20	-0,48	0,11	3	-0,05	0,99	1,00	-0,08	0,34	492
20	0,43	0,18	3	0,04	1,00	1,00	0,06	0,30	418
20	0,63	0,47	4	0,07	1,00	1,00	0,10	0,27	575
20	-0,59	0,25	6	-0,07	1,00	1,00	-0,10	0,19	132
HOTEL CLUB ESTIVAL 2002 SA NEPTUN	rentabilitatea vanzarilor	lichiditate	solvabilitatea	rentabilitatea a activelor	marja brută a cifrei de afaceri	efectul de levier	rentabilitatea capitalurilor proprii	rata datoriilor totale	cifra de afaceri
21	-0,27	0,03	4	-0,03	0,82	1,00	-0,04	0,25	1306
21	-0,19	0,03	4	-0,02	0,87	1,00	-0,03	0,26	1257
21	-0,13	0,1	4	-0,02	0,88	1,00	-0,02	0,28	1370
21	-0,22	0,05	3	-0,03	0,87	1,00	-0,04	0,30	1583
21	-0,27	0,03	3	-0,04	0,86	1,00	-0,06	0,33	1507
21	-51,20	0,02	3	-0,05	0,11	1,00	-0,07	0,36	10
21	0,46	14,5 3	-1	0,42	1,00	1,00	0,46	0,07	12696
21	-3,54	3,57	5	-0,06	1,00	1,00	-0,09	0,06	18

ATHENEE PALACE SA BUCURESTI	rentabilitatea vanzarilor	lichiditate	solvabilitatea	rentabilitate a activelor	marja brută a cifrei de afaceri	efectul de levier	rentabilitatea capitalurilor proprii	rata datoriilor totale	cifra de afaceri
22	0,89	30,6 9	72	0,12	1,00	1,00	0,12	0,01	154
22	0,55	36,0 3	208	0,03	1,00	1,00	0,03	0,00	155
22	0,56	37,9 4	191	0,03	1,00	1,00	0,03	0,01	185
22	0,36	42,1 1	195	0,02	1,00	1,00	0,02	0,01	194
22	0,21	39,9 0	177	0,01	1,00	1,00	0,01	0,01	196
22	-0,63	37,5 0	190	-0,04	1,00	1,00	-0,04	0,01	191
22	-0,66	27,1 0	165	-0,04	1,00	1,00	-0,04	0,01	203
22	22,27	49,0 0	127,74	0,00	1,00	1,00	0,22	0,00	52
ARO- PALACE SA BRASOV	rentabilitatea vanzarilor	lichiditate	solvabilitatea	rentabilitate a activelor	marja brută a cifrei de afaceri	efectul de levier	rentabilitatea capitalurilor proprii	rata datoriilor totale	cifra de afaceri
23	-0,31	0,99	17	-0,05	0,88	1,02	-0,05	0,06	20258
23	0,02	0,74	20	0,00	0,88	0,79	0,00	0,05	22344
23	0,01	2,17	20	0,00	0,89	0,83	0,00	0,04	23951
23	0,02	3,78	40	0,01	0,90	0,99	0,01	0,02	25782
23	0,02	4,48	35	0,00	0,91	0,97	0,01	0,03	5686
23	0,07	3,32	24	0,02	0,91	1,00	0,02	0,04	5698
23	0,03	4,96	35	0,01	0,92	0,96	0,01	0,03	31692
23	-0,73	3,97	29,33	-0,04	0,93	1,00	-0,01	0,02	6782

BALNEOCLI MATERICA SA SOVATA	rentabilitatea vanzarilor	lichiditate	solvabilitatea	rentabilitate a activelor	marja brută a cifrei de afaceri	efectul de levier	rentabilitatea capitalurilor proprii	rata datoriilor totale	
24	0,16	2,77	8	0,06	0,89	0,96	0,05	0,12	27724
24	0,11	5,64	5	0,03	0,89	0,84	0,04	0,19	30515
24	0,20	2,44	6	0,07	0,90	0,93	0,08	0,16	37567
24	0,18	3,3	7	0,07	0,90	0,96	0,08	0,15	39070
24	0,24	3,36	7	0,09	0,90	0,92	0,11	0,13	42141
24	0,22	4,59	11	0,08	0,91	0,96	0,10	0,09	45755
24	0,21	1,74	35	0,04	0,92	0,95	0,04	0,11	31692
24	0,05	4,26	15	0,01	0,93	0,74	0,00	0,08	6782